

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ASKERİ BİRLİKLERDE ERBAŞ VE ERLERİN
YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERKAN KUNTER

GAZİANTEP
MAYIS 2006

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ASKERİ BİRLİKLERDE ERBAŞ VE ERLERİN
YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERKAN KUNTER

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN

GAZİANTEP
MAYIS 2006

İTHAF

Çalışmamı, sahip olduğum ve yapmakla şeref duyduğum mesleğim gereği, uzun bir dönem birlikte olamadığım sevgili aileme, oğlum Utku Can, Kızım Ecem ve değerli Eşim Oya KUNTER'e ithaf ediyorum.

ÖZET

ASKERİ BİRLİKLERDE ERBAŞ VE ERLERİN YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

KUNTER, Erkan

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN

Mayıs 2006, 227 sayfa

Araştırma, TSK'de verilmekte olan “Yurt Sevgisi” eğitiminin verim düzeyinin incelenmesi, söz konusu eğitimi alan personelin eğitim durumu, memleketi, mesleği vb. faktörlerin eğitimi algılama düzeylerine ne ölçüde etki yaptığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni hudut hizmetlerinde görev yapan personel ile, kıt'a koşullarında görev yapan tank, piyade, top, istihkam ve ordu donatım sınıfına mensup erbaş ve erlerdir. Verilerin toplanmasında çoktan seçmeli bir soru cetveli kullanılmış, deneklerce verilen yanıtların anlamlılık düzeyleri “Tek faktörlü varyans analizi” kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma sonunda YSE uygulamalarında, yüksek risk altında görev yapan personelden, diğer personele nazaran daha olumlu sonuçlar alındığı, elde edilen verimin eğitimin süresinin artışına bağlı olarak yükseldiği, erbaş ve erlerin eğitim düzeyinin YSE'den alınan verime olumlu yönde katkı sağladığı görülmüştür. Farklı coğrafi bölgelerden gelen erbaş ve erler arasında, YSE süreci sonunda ulaştıkları eğitim düzeyleri açısından, anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilen bir diğer konudur.

Anahtar kelimeler: Yurt Sevgisi, Vatandaşlık, Eğitim

ABSTRACT**AN EXERCISE ABOUT MOTHERLAND AFFECTION DRILL OF ENLISTED
AND NONCOMMISSIONED OFFICER IN MILITARY ORGANIZATION**

KUNTER, Erkan

M.A.Thesis, Department of Education Sciences

Supervisor: Professor Hikmet Yıldırım CELKAN

May 2006, 227 pages

This exercise was done to examine Motherland Affection Drill performance, which is given in Turkish Armed Forces and to show the effects of soldiers education level, country, profession etc.on perceiving level. The universe of this exercise is the personel who is in charge of boundry service and soldiers who is making service with troops conditions as a tank, infanry, artillery and ordnance branch personel. Meaningfulness level of the answers which is given by enlistedmen and second-lietuenants was defined by using single factoral varyant analysis. At the end of the exercise these results were taken, The performance of personel who is in charge under the high risk level is more effective than the others., If this drill is made for long term the performance of drill rises, and educational level of the personel adds positive effects on Motherland Affection Drill. And there is no meaningfull diffrence between the enlisted and noncommissioned who are comming from different geographical region.

Key words: Motherland Affection, Citizenship, Drill

ÖNSÖZ

1111 Sayılı Askerlik kanunu gereği, ülkemizde her yıl binlerce Türk genci Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesine katılarak askerlik hizmetini yerine getirmektedir. Öte yandan, ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı ve ülke genelinde görülen eğitim sorunları, her ülkenin ihtiyaç duyduğu kalifiye ve ülke ideallerini benimsemiş fertlerin yetiştirilmesine istenen ölçüde olanak tanımamaktadır.

On beş ay süre ile TSK bünyesinde görev yapan erbaş ve erlerin bu süre içinde harp sanatını öğrenmek yanında, ülke bütünlüğü ve güvenliği için gerekli bilgiler ile donatılması, temel bazı eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve meslek sahibi olması YSE'nin temel amaçlarını oluşturmaktadır.

Askeri birliklerde erlere verilen "Yurt Sevgisi Eğitimi" konulu bu araştırmada, TSK bünyesine katılan erbaş ve erlerin birliklerine ilk katıldıkları dönemde sahip oldukları bilgi düzeyi ile, değişik süreler sonrasında gelmiş oldukları bilinç düzeyi sorgulanmıştır. Personelin sivil yaşamda aldıkları eğitim düzeyi, nüfusa kayıtlı oldukları bölge, tertip durumu ve görev yaptıkları birlik özelliklerinin YSE' den elde edilen sonuçlara olan etkileri, araştırmada incelenen ana konulardır.

Toplam beş bölümden oluşan araştırmanın 1 nci bölümünde (Giriş), "Yurt Sevgisi" eğitimi verilmesi konusundaki genel esaslar ve ön bilgiler bulunmaktadır. 2 nci bölümünde, araştırma konusu ile ilgili geçmişte gerçekleştirilen araştırmalar kısa özetler halinde ve tarih sırasına göre verilmiştir. Araştırmanın 3 ncü bölümünde araştırmada kullanılan cetvel ile kullanılan yöntemler açıklanmış, 4 ncü bölüm araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile tartışmaya ayrılmıştır. Araştırmanın 5 nci ve son bölümünde elde edilen sonuçlar ile öneriler bulunmaktadır.

Araştırma sürecinde danışmanlık yapan, derin bilgi ve tecrübesi ile yönlendirmelerde bulunan, araştırmanın tüm safhalarında desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN'a, yüksek lisans eğitim dönemim yanında tez hazırlık döneminde ihtiyaç duyduğum her anda bilgi ve deneyimi ile yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. M. Semih SUMMAK'a, eğitim sürecinde birlikte bulunmaktan onur duyduğum ve kişisel birikimime büyük katkılar sağlayan Yrd. Doç. Dr.Zeynep HAMAMCI ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet MURAT'a şükranlarımı sunarım.

Erkan KUNTER
Mayıs 2006

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
İTHAF	
ÖZET	i
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
SEMBOLLER VE KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.1.1. Problemin Durumu	1
1.1.2. Problem Cümlesi	2
1.1.3. Alt Problemler	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN SAYITLILARI	5
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI	5
1.7. ARAŞTIRMADA KULLANILAN TANIMLAR	5

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. EĞİTİM KAVRAMI	8
2.1.1. Eğitim nedir?	8
2.1.2 . Eğitim Türleri nelerdir?.....	13
2.2. YURT SEVGİSİ KAVRAMININ AÇIKLANMASI	16
2.2.1. Vatan (Yurt) ve Vatandaşlık nedir?	16
2.2.2. Yurt Sevgisi Nedir?	19
2.2.3. Yurt Sevgisi Eğitimi Niçin Gereklidir?	21
2.3. GEÇMİŞTEN BUGÜNE YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ	27
2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yurt Sevgisi Eğitimi	27
2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Verilen Yurt Sevgisi Eğitimi.....	35
2.4. TSK'DE YURT SEVGİSİ VERİLMESİNİN NEDENLERİ	56
2.5. YURT SEVGİSİ EĞİTİM KATEGORİLERİ VE KONULARI.....	63
2.6. YURT SEVGİSİ EĞİTİM SÜRELERİ	68
2.7. YURT SEVGİSİ EĞİTİM YÖNTEMLERİ	69
2.7.1. Sunuş Yoluyla Öğretme	72
2.7.2. Buluş Yoluyla Öğrenme	72
2.7.3. Güdümlü Tartışma Yöntemi.....	72
2.7.4. Sorun Çözme (Bilimsel) Yöntemi	73
2.7.5. Örnek Olay Yöntemi	73
2.7.6. Tam Öğrenme Modeli.....	73
2.7.7. Beceri Edinme Uygulamaları.....	73
2.7.8. Kubaşarak Öğrenme(Cooperative Learning).....	74
2.8. YSE VEREN EĞİTİCİLERİN ÖZELLİKLERİ	74
2.9. AB ÜLKELERİNDEN BAZILARINDA YSE.....	78

2.9.1.	Yunanistan	78
2.9.2.	Kıbrıs Rum Kesimi.....	79
2.9.3.	İngiltere	79
2.9.4.	Portekiz.....	79
2.9.5.	İtalya	79
2.9.6.	Fransa	79
3.	MATERYAL VE YÖNTEM	
3.1.	ARAŞTIRMANIN MODELİ	80
3.2.	EVREN VE ÖRNEKLEM	80
3.2.1.	Evrenin Sınırları	80
3.2.2.	Örneklemin Oluşturulması	80
3.3.	VERİ TOPLAMA ARAÇ VE TEKNİKLERİ	82
3.4.	VERİ TOPLAMA ARACI GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ....	83
3.5.	VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMÜ	83
4.	BULGULAR VE YORUM	
4.1.	HİPOTEZLERE İLİŞKİN BULGULAR/ YORUM.....	84
4.1.1.	Birinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum... ..	84
4.1.2.	İkinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum... ..	87
4.1.3.	Üçüncü Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum... ..	91
4.1.4.	Dördüncü Hipoteze ilişkin Bulgular ve Yorum.....	94
4.2.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
4.2.1.	Sonuçlar	97
4.2.2.	Öneriler	101

KAYNAKLAR	105
EKLER	113
EK-A. Tez Konusu Uygunluk Belgesi	114
EK-B Araştırmada Kullanılan Soru Cetveli.....	116
EK-C 1927 Yılı Ortaokullar Ders Çizelgesi	123
EK-D 1930 yılı Ortamektep (1.Devre) sınıflarının ders çizelgesi.....	125
EK-E 1931 Yılı Ortamektep (I. Devre) Sınıflarının Ders Cetveli	127
EK-F Millet Mektepleri Talimatmanesi.....	129
EK-G Halk Evleri'nin Çalışma Alanları.....	148
EK-H 1948 Yılı Milli Eğitim Ders Konuları.....	150
EK-I 1935 Yılından 1990 Yılına Kadar Okuma-Yazma Bilen Vatandaş Sayısal Dökümü.....	152
EK-İ 7 nci ve 8 nci Sınıf Vatandaşlık ve İnsan Hakları Ders Amaçları.....	154
EK-J Halk Evleri Talimatnamesi.....	186
EK-K Özveri Konulu Anket (SİAR).....	198
EK-L Meslek Kazandırma Kursu Sonuçları.....	200
EK-M Okuma Yazma Kurs Sonuçları.....	202
EK-N Toplumsal Gelişime Destek Faaliyetleri.....	204
EK-O YSE Örnek Zaman Planlaması.....	206
EK-Ö Önemli Gün ve Olaylar.....	209
EK-P Örnek Eğitim Yöntemleri.....	211
EK- R Eğitici İzlenim Kontrol Formu.....	213
EK-S YSE Eğt. Durum kontrol formu.....	215
ÖZGEÇMİŞ (VITAE)	217

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 2.1. Türkiye’de Yetişkin Okur Yazarlık Durumu.....	25
Tablo 2.2. İlköğretimde Kadın Ve Erkekler Arasındaki Okullaşma Oranı....	26
Tablo 2.3. Bölgelere ve Cinsiyetlere Göre Okur-Yazarlık Oranı.....	26
Tablo 2.4. 1923’den Günümüze Eğitimle İlgili Genel Sayısal Durum.....	45
Tablo 2.5. Kırsal Kesim ve Kentlerdeki Okur-Yazarlık Düzeyi.....	52
Tablo 3.1. Örneklem Birlik Görev Dağılımı.....	80
Tablo 3.2. Örneklem Tertip Dağılımı.....	81
Tablo 3.3. Örneklem Eğitim Durum Dağılımı.....	81
Tablo 3.4. Örneklem Memleket Durum Dağılımı.....	82
Tablo 4.1. Araştırmanın Başlangıcında, Görev Yapılan Birliklere Bağlı....	85
Olarak Anlamli Farklılıklar Gösteren Anova Analiz Sonuçları	
Tablo 4.2. Araştırmanın İkinci Aşamasında Görev Yapılan Birliklere Bağlı	86
Olarak Anlamli Farklılıklar Gösteren Anova Analiz Sonuçları.	
Tablo 4.3. Eğitim Süreci Sonrasında Uygulanan Soru Ölçeğinin Birlik.....	86
Bazında Karşılaştırması.	
Tablo 4.4. Araştırmanın Başlangıcında Tertipler Arasında Anlamli.....	88
Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları	
Tablo 4.5. Araştırma Başlangıcında Anlamli Farklılık Gösteren Konular....	89
Doğru Cevap Dağılımı	
Tablo 4.6. Eğitim Süreci Sonrası Eğitim Süresi (Tertip) Anlamli Farklılık...89	
Gösteren Anova Analiz Sonuçları	
Tablo 4.7. Eğitim Süreci Sonunda Öğrenim Süresine Bağlı Olarak (Tertip)..90	
Doğru Yanıt Verme Yüzdeleri.	
Tablo 4.8. Araştırmanın Başlangıcında Verilen Yanıtların, Eğitim Düzeyi..	91
Bazında Anova Analiz Sonuçları	
Tablo 4.9. YSE Sonrasında Öğrenim Durumu Bazında Anlamli.....	93
Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları.	
Tablo 4.10. Eğitim Sürecinin Sonunda Anlamli Farklılık Gösteren.....	93
Konuların Öğrenim Bazında Doğru Cevap Yüzdeleri.	
Tablo 4.11. Araştırmanın Başlangıcında, Memleket Bazında Anlamli.....	95
Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları.	
Tablo 4.12. Eğitim Süreci Sonunda, Memleket Bazında Anlamli Farklılık... 96	
Gösteren Anova Analiz Sonuçları.	

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1. Metaryal Kullanımı Ve Öğrenmeye Etkileri.....	75
Şekil 3.1. Örneklem Birlik-Görev Dağılımı.....	80
Şekil 3.2. Örneklem Tertip -Dağılımı.....	80
Şekil 3.3. Örneklem Öğrenim Durum Dağılımı	81
Şekil 3.4. Örneklem Bölgesel Dağılımı	81
Şekil 4.1. Verilen Yanıtların Birlik-Görev Bazında Doğru Yanıt Ortalama Karşılaştırması.....	87
Şekil 4.2. Verilen Yanıtların Tertip-Eğitim Süresi Bazında Doğru Yanıt Ortalama Karşılaştırması	90
Şekil 4.3. Araştırmanın başlangıcında öğretim durumu baz alındığında verilen doğru yanıt oranlarının karşılaştırılması	92
Şekil 4.4. Eğitim Süreci Sonrası Öğrenim Bazında Anlamlı Fark Yaratan Konular, Doğru Yanıt Yüzde Ortalama Karşılaştırması	94
Şekil 4.5. Soru Ölçeği İlk Uygulaması Beyin Göçü Kavramına Verilen Yanıtların Memleketlere Göre Dağılımı	96
Şekil 4.6. Eğitim süreci sonrasında, ormanlarımız konusunda doğru yanıt yüzdelerinin memleket bazında karşılaştırması.	97

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

T.S.K.	:Türk Silahlı Kuvvetleri
SB.	:Subay
ASTSB:	:Astsubay
UZM.	:Uzman
ERBŞ.	:Erbaş
YSE	:Yurt Sevgisi Eğitimi
EĞT.	:Eğitim
GN. KUR. BŞK.LİĞİ	:Genel Kurmay Başkanlığı
KKK.	:Kara Kuvvetleri Komutanlığı
JN. GN. K.LİĞİ	:Jandarma Genel Komutanlığı
K.H.O.	:Kara Harp Okulu
TUG.	:Tugay
TB.	:Tabur
TGK.	:Tabur Görev Kuvveti
BL.	:Bölük
BAT.	:Batarya
TK.	:Takım
TNK.	:Tank
P.	:Piyade
MKNZ.	:Mekanize
İS.	:İstihkam
SVŞ.	:Savaş.
TOP.	:Topçu
LV.	:Levazım
KH.	:Karargah
MUH. DS.	:Muharebe Destek
MUH. HZM. DS.	:Muharebe Hizmet Destek
MUH.	:Muharebe
MU.	:Muhabere
HDT:	:Hudut
D/DS	:Direkt Destek
HV. SAV.	:Hava Savunma
ATESE.	:Askeri Tarih ve Stratejik Etüd
T.D.K.	:Türk Dil Kurumu
DİE.	:Devlet İstatistik Enstitüsü
CHP.	:Cumhuriyet Halk Partisi
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
ÇYEGM.	:Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü.
TGDF	:Toplumsal Gelişime Destek Faaliyetleri
EDOK.	:Eğitim ve Doktrin Komutanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

1.1.1. Problemin Durumu

İnsan toplumsal bir varlıktır. Bu nedenle, içinde yaşadığı ve ait olduğu toplumda varlığını sürdürebilmesi için sosyal davranış kurallarını bilmeli, toplum içerisinde gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerini bu kurallara uygun olarak yürütmelidir (KKK,2003:I).

Kendine has ortak bir kültüre sahip toplulukların ancak bu değerler ile millet veya toplum olabileceği ve ancak bu şekilde varlıklarını koruyabilecekleri düşüncesi, sosyal bilim düşünürlerinin anlaştıkları ortak bir noktadır (Güngör,1991:44). Fransız düşünürü Jean Jack Rousseau *Toplumsal Sözleşme* adlı eserinde, toplumsal yaşamın kurulması öncesinde, insanların kişisel ihtiyaçlarına yönelik bir algılama ile yaşadıklarını, ancak bu sonsuz hürriyet ortamının güçlünün güçsüzü ezdiği bir karmaşa ve başıboşluğu da beraberinde getirdiğini belirtir. Ona göre insanlar bu nedenle hürriyetlerinden bilinçli bir şekilde ve kendi istekleri ile vazgeçmiştir (akt.Doğan,2001:153). Sosyal yapının çeşitli özellikleri bir bütünün parçalarını oluşturmakta, toplumun her unsuru toplumun genel özelliklerini bünyesinde barındırarak toplumun varlığını sağlamaktadır (Güngör,1991:45).

Toplumlar kendilerine uygun insanı, kendilerine uygun olarak dizayn ettikleri eğitim süreci içerisinde yetiştirirler. Bu nedenle, onu tesadüflere ve günlük yaşamın kontrolsüz etkilerine açık bırakmamışlardır. Toplumsal kurumlar, üyelerine birlikte yaşamının gerektirdiği toplumsal bilinci vermek için eğitim sürecinin amaçlarını ve içeriğini belirlemişler ve fertlerin eğitimini kontrol altına almışlardır (Fidan ve Erden, 2001:4).

1111 Sayılı askerlik kanunu gereği 20 yaşına gelen, beden ve ruh sağlığı düzgün her erkek Türk Vatandaşı askerlik hizmetini yerine getirmek zorundadır. Vatandaşlarını, içinde yaşadığı topluma karşı yükümlülükleri ve kişisel hakları

konusunda uygun ölçülerde eğitebilmiş ülkeler, refah içinde ve özgür bir ortamda yaşama imkanına da sahip olacaktır. Geleceğe umutla bakan ve içinde bulunduğu coğrafyada tek başına da olsa ayakta kalmak zorunda olan, Türkiye Cumhuriyeti, tüm vatandaşlarında yurt sevgisi bilincini oluşturmak durumundadır (ATESE Bşk.lığı,2001:1).

Millet, vatan ve bayrak sevgisini fertlerin benliklerine yerleştirmenin en temel yolu, milleti meydana getiren ortak değerlerin (Siyasî varlıkta birlik, dil birliği,yurt birliği, Irk ve menşe birliği, tarihî karabet, ahlakî karabet) öğretimi ve korunmasıyla mümkün olacaktır (Taş,2003). Bugün millet olarak sahip olduğumuz bütün değerler sistemi milli kültür unsurları (Dil gelenekler, sanat, inançlar, yaşayış tarzı vs.) atalarımızın bize bıraktıkları miraslardır (ATESE Başkanlığı,2001:1). Eğitim ve öğretimin sadece okulla sınırlı kalması halinde bilgi akışındaki hıza ayak uydurmak güçleşir. Yetişkinler ve yeni kuşaklar arasındaki mesafeler artar. Bu olgu karşısında yapılması gerekenlerin başında eğitimi hayatın özündeki gerçeğine uygun olarak okul dışında da sürdürmenin çağa özgü yol ve yöntemlerini üretmek gerekir (KKK,2003:81).

Farklı eğitim düzeyinde olup değişik coğrafi bölgelerden gelen erbaş ve erler askerlik hizmetini farklı yer ve sürelerde icra etmekte ve bu süreçte sistemli olarak YSE'e tabi tutulmaktadır. Bu çalışma ile, askerlik çağındaki gençlerde bulunması gereken "Yurt Sevgisinin" askerlik öncesi ve sonrasındaki derecesinin tespit edilmesi, bu konuda TSK'de yapılan çalışmaların incelenerek en uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.1.2. Problem Cümlesi

Araştırmada "Askeri Birliklerde verilen yurt sevgisi eğitimi, erbaş ve erlerin askerliğe başladıkları tarih ile terhis durumuna geldikleri tarih arasında, yurt sevgisi eğitimine ait bilinç ve formasyon açısından anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?" ifadesi problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

1.1.3. Alt Problemler

1.1.3.1. Erbaş ve erlerin görev yaptıkları birlik türü, (Hudut birliği, muharip birlik, lojistik birlik) "Yurt Sevgisi "eğitiminde erişilen bilinç düzeyi bakımından anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?"

1.1.3.2. Erbaş ve erler TSK’de görev yaptıkları süreç içerisinde aldıkları “Yurt Sevgisi” eğitim süresi ile personelin bilinç düzeyindeki gelişim pozitif yönde ve doğrusal bir artış göstermekte midir?

1.1.3.3. Erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitim seviyesi “Yurt Sevgisi” eğitiminde erişilen bilinç düzeyi bakımından anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?

1.1.3.4. Nüfusa kayıtlı olunan bölge, askerlik süresince verilen “Yurt Sevgisi” eğitiminde erişilen bilinç düzeyi bakımından anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, TSK’de erbaş ve erlere verilen “Yurt Sevgisi” eğitiminin mahiyeti ve uygulamasının incelenip daha iyi içerik ve yöntemlerle nasıl geliştirilebileceğinin tespit edilmesidir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Her ulusun bir arada bulunmasını sağlayan temel değerler o ulusun tarih sahnesinde yer almasına olanak tanımakta, toplumsal birlik ve bütünlüğün harcını oluşturmaktadır. Dil birliği, tarih birliği, geleceğini birlikte oluşturma kararı vb. toplumsal değerler ancak toplumun tarih boyunca kazandığı ve kısaca kültürü olarak ifade edilen değerlerin nesilden nesile aktarımı ile mümkün olmaktadır. Bu aktarımın sağlıklı bir yapıda gerçekleşmesi, araştırmada “Yurt Sevgisi” olarak isimlendirilen ve fertlerin ailesi ile başlayıp yaşamı süresince değişik seviyelerde almak zorunda olduğu bir eğitim süreci ile olanaklı görülmektedir. Atatürk eğitimin amacını 1 Mart 1922 günü TBMM açılış konuşmasında şöyle açıklamıştır.

“Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekları öğrenim sınırı ne olursa olsun ilk önce ve her şeyden önce Türkiye’nin bağımsızlığına, kendi benliğine milli geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek gereği öğretilmelidir “. (Fidan ve Erden, 2001:110).

Değişik kaynaklarda yukarıda belirtilen eğitim ihtiyacı farklı yönleri ile açıklanmaktadır. Taş, Milli Eğitim Dergisinde yayınlanmış bir makalesinde şöyle demektedir.

“Millet ve vatan sevgisini zihinlere yerleştirmenin yolu, milleti meydana getiren ortak değerlerin (Siyasî varlıkta birlik, dil birliği,yurt birliği, Irk ve menşe birliği, tarihî karabet, ahlakî karabet) öğretilmesi ve korunmasıyla mümkündür” (Taş,2003: s.103)

Şüphesiz bir toprak parçasının bir coğrafyanın “Vatanlaşması” önemlidir.

Vatan kavramı bu topraklara sahip olmanın yanında, onun milli kültür değerleri ve medeniyet eserleri ile süslenmesi ile olanaklıdır. Ülke üzerinde yaratılan eserler ve kültürel değerler, adeta, bu toprakların vatanlaştırıldığını gösteren “Tapu Senetleri” gibidir (ATESE Başkanlığı,2001:5). Bu algılama düzeyi belirli bir toplumsal bilinçlenme ve yönlendirmenin sonucu olacaktır.

1111 Sayılı askerlik kanunu gereği, 20 yaşına gelen sağlık durumu müsait her Türk genci askerlik görevini icra etmektedir. Bu süreçte TSK bünyesinde verilen “Yurt Sevgisi Eğitimi” söz konusu personelin yetişkinlik döneminde alacağı belki de son sistemli ve uzun süreli eğitim faaliyetidir.

Günden güne yozlaşan ve öz değerlerinden uzaklaşmaya başlayan Türk toplumunun, modern ve demokratik bir ortamda yaşarken ulusal bütünlüğüne sahip çıkma zorunluluğu, “Yurt Sevgisi” olarak isimlendirilen değerler bütünüünün askerlik görevini yapan gençlere uygun yöntem ve tekniklerle, etkin ve verimli bir şekilde verilmesini gerekli kılmaktadır.

Araştırma Türkiye Cumhuriyetinin bekasında ve yücelmesinde bu denli önemli olan “Yurt Sevgisi “ eğitimini alan gençlerimizin hangi bilgi alt yapısına sahip oldukları, eğitim etkinliklerinin hangi faktörlere bağlı olduğunu belirleyerek son şansımız olan eğitim sürecinin amaca uygun yürütülmesini sağlamak açısından önemli ve yararlı görülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1.4.1. Muhtemel tehdit algılamasının yüksek olduğu askeri görevleri yürüten personel “Yurt Sevgisi” eğitimi açısından daha kolay motive olmakta ve bu bölgelerde eğitimden daha yüksek ölçüde verim alınmaktadır.

1.4.2. TSK’de verilen “Yurt Sevgisi Eğitimi” süresi ile, eğitimden elde edilen verim arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

1.4.3. Erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitimin düzeyi “Yurt Sevgisi Eğitiminin“ algılanması ve elde edilen sonuçların başarısında anlamlı fark yaratacak bir etkidir.

1.4.4. Eğitime katılan personelin nüfusa kayıtlı olduğu coğrafi bölge, personelin “Yurt Sevgisi Eğitiminde” elde ettiği bilinç düzeyi açısından anlamlı farklılıklar yaratmamaktadır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SAYITLILARI

1.5.1. Eğitilen personelin uygulanan anketlere samimi ve art niyet taşımadan cevap verdikleri,

1.5.2. Planlanan eğitim yöntem ve tekniklerinin tam ve planlandığı şekilde uygulandığı,

1.5.3. Birlik komutanları ve diğer rütbeli personelin verilen yanıtları etkilemedikleri ve yönlendirme yapmadıkları,

1.5.4. Belirlenen tüm eğiticilerin “Yurt Sevgisi Eğitimi” gerekliliğine inandıkları ve belirlenen yöntem ve teknikleri tam olarak uyguladıkları farz ve kabul edilmiştir.

1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI

1.6.1. Araştırma; Eski Türk devletleri ile Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu güne kadar geçen süreç içerisinde, vatandaşlık eğitimi, yurttaşlık bilgisi, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, Türklük bilinci vb. adlarla sürdürülen ve genel anlamda “Yurt Sevgisi” eğitiminin konularını içeren eğitim faaliyetlerine yönelik dokümanlar bilgileri kapsamına alır.

1.6.2. Araştırmada uygulanan anketler, ...nci Tnk. Tb. K.lığı ve ... nci Hudut Tabur Komutanlığında görevli erbaş ve erlere uygulanmış, ... nci Tnk. Tb.K.lığında görev yapan piyade, tank ve topçu sınıfına mensup personelin “Muharip Sınıf”, Lojistik Destek ve Karargah görevlerinde görev yapan personelin “Lojistik Sınıflar”, ...ncü Hudut Tb. K.lığında görev yapan personelin ise “Hudut Hizmet” personelinin temsil ettiği kabul edilmiştir.

1.6.3. Eğitimden elde edilen sonuçlar anketlerde belirlenen “Soru Cetvelinde” mevcut soruların analizi ile sınırlı tutulmuştur (Ek-A).

1.7. ARAŞTIRMADA KULLANILAN TANIMLAR

Vatan :Bir kimsenin doğup büyüdüğü ya da yurttaşı olduğu ve duygusal yönden kendisini bağlı hissettiği ülke; yurt (Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi cilt23:12119).

Vatandaşlık: Yurttaşlığın eş anlamlısı (Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi cilt23:12119)

Yurt: Bir kimsenin doğup büyüdüğü ya da yurttaşı olduğu ve duygusal olarak bağlı olduğu ülke; vatan (Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi, 1986:12646).

Yurttaş: Bir devlet içinde, medeni ve siyasal haklara özellikle de seçmen olma hakkına sahip olan kişi(Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi,1986:12646).

Yurttaşlık Bilgisi: Yurttaşlık ödev ve haklarını, devlet ve hükümet örgütlerini kapsayan bilgi, bu bilgilerin öğretildiği ders(Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi,1986:12647).

Millet: Aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı kökten gelen, ortak bir tarihleri, gelenekleri olan çoğu kez aynı dili konuşan insanlardan oluşan bir topluluk. (Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi, 1986: 8179).

Milliyetçilik: Kendilerini birleştiren dil ve kültür bağlarından ötürü, ulusal bir topluluk oluşturmaları gerektiğinin bilincine varan ve bağımsız bir devlet kurmak isteyen kimselerin yarattığı siyasi hareket(Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi 1986:8195).

Ülke: Bir ulusa ait, coğrafi bir bütünlük oluşturan ve sınırlarla belirlenmiş topraklar. (Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi,1986:12022).

Ulus: Aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı kökten gelen tarihleri kültürleri ve gelenekleri ortak olan çoğu kez de anı dili konuşan topluluktur (Büyük Larousse, 1986:11935).

Çevre:İnsana etki eden her şey (Başaran,1996:12).

Öğrenme: Yaşantı yolu ile, bir davranışın kazanılması ve değişme sürecidir (Başaran,1996:26).

Eğitimde disiplin: Eğitilene hangi davranışın yapılması gerektiğini öğretmek, eğitilenin bu davranışı yapıp yapmadığını denetlemektir (Başaran,1996:34).

Toplum : Sınırları belli bir doğal çevrede, paylaşılan amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelen birbiri ile örgütlenmiş ilişki, işbirliği ve dayanışma içinde olan, toplumun birer üyesi olarak algılayan insanlardır (Başaran,1996:40).

Halk Eğitimi: Yetişkinlere ve okul dışındakilere yönelmiş, düzenli, digeli ve örgütlü bir eğitim sürecidir (Geray,2002:3).

Eğitim Planlaması: Önceden belirlenen hedeflere uygun olarak, bireyin yeteneklerinin geliştirilmesi, ülkenin toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmasını sağlayacak insan kaynaklarının daha etkili ve bilimsel yöntemlerle yetiştirilmesi sürecidir (İşman ve Eskicumalı,2001:26).

Kültürlenme: Kültürel değerlerin bireye kazandırılma sürecidir (Demirel ve Kaya,2001:3).

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. EĞİTİM KAVRAMI

2.1.1. Eğitim Nedir?

Eğitim insanlık tarihi kadar eski bir inceleme alanıdır. Eğitimin bir bilim alanı olarak gelişmesi daha çok Avrupa ve Amerika Birleşik Devletindeki çalışmalarla açıklık kazanmıştır (Fidan ve Erden,2001:16). Çağımızda, eğitimin ülkeler için en verimli yatırım olduğu düşünülmektedir. Ülkelerin geleceğini şekillendireceği değerlendirilen özel niteliklere sahip insanların yetiştirilmesi buna bağlıdır (Karataş,2002:1).

Eğitim en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu süreçten geçen insanın kişiliğinin farklılaştığı ve bu farklılaşmanın, eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleştiği ifade edilmektedir (Fidan ve Erden,2001:13) . Eğitimde amaç, devletine ve içinde yaşadığı topluma karşı görev ve sorumlulukların bilincinde özgür ve özgüvenli insanlar yetiştirmektir (Karataş,2002:15).

Eğitime ait tanımlar literatürde farklılıklar göstermektedir. Örneğin, bir tanım eğitimi kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi veya aynı kişinin bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazanması yolundaki çalışmaların tümü olarak ifade etmektedir (Akyüz,2001:2). Eğitim, bir başka tanımlama ile, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki tüm davranış özelliklerini geliştirdiği sürecin tamamı olarak da ifade edilebilmektedir.(Karataş,2002:13). İdealistler, eğitimi tanrıya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler olarak açıklarken, Realistler eğitimi toplumun başat değerlerine göre insan yetiştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Marksistlerin ekonomik bir yaklaşımla, üretimde çelişkiyi en aza indirerek sağlanan bir süreç tanımlamasına karşın “Pragmatistler” kişide istendik davranış değişikliği oluşturma, “Varoluşçular” ise insanı sınır durumuna getirme süreci tanımlamalarını yapmıştır

(Sönmez,1993:77-138).

Eğitim denilince akla öncelikle aile ve hemen ardından okul gelmekte, çocukların sosyalleştirilmesi, bir başka deyişle toplumsallaştırılmasına yardım eden bir kurum düşünülmektedir. Fertlerin bilgi seviyesi geliştiği ölçüde, milli kültürü daha fazla temsil edecek ve kişiliklerini de aynı ölçüde geliştireceklerdir (Celkan,1990:49). İnsan yaşamı boyunca davranışlarının bir kısmını kendi kendine öğrenmektedir. Ancak buna karşın kazanılmış davranışların büyük bir kısmının eğitim yolu ile kazanıldığı da bir gerçektir. Eğitim süreci, yaşanan ortam ile ilişkili olarak ömür boyu sürmektedir (Karataş,2002:13).

Tanımı ne olursa olsun eğitimin bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapıldığı bir gerçektir. Amaçlar, eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında, dolayısı ile kişiliğinde meydana gelmesi istenen farklılaşmaları belirler (Fidan ve Erden,2001:9). Sinanoğlu, eğitimin amacını, insanı hem kendisi, hem de toplumu için değer yaratacak düzeye getirmek olarak ifade etmektedir. Ona göre eğitimin ikinci amacı ise, ulusun geçmişi ile geleceği arasında köprü kurmak olmalıdır. (Sinanoğlu, 2002).

Atatürk 1923 yılında eğitimin amacını şöyle açıklamıştır (Gn. Kur.Bşk.lığı,2001:299).

“Eğitim ve öğretimde uygulanacak metot, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir hükmetme vasıtası veya medeni bir zevkten çok, maddi hayatta başarılı olmayı sağlayan pratik ve kullanılması mümkün bir vasıta haline getirmektir.”

Atatürk bir başka konuşmasında ise (Gn. Kur.Bşk.lığı,2001:299),

“Efendiler, yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekları tahsilin hududu ne olursa olun en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin istiklaline , kendi benliğine , gelenek-göreneklerine düşman olan bütün unsurlara mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.”

diyerek “Yurt Sevgisi “ eğitiminin çıkış noktasını ifade etmektedir. Bu yaklaşımın devamı olarak, Atatürkçü düşünce sisteminde eğitimin hedefinin, özgür düşünene bireyler yetiştirmenin yanında, çağın ihtiyaçlarına uygun sosyal ve siyasal kurumlara sahip, modern bir toplum yaratmak olduğu söylenebilir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:I).

Eğitim bireyin kişisel, çevresel ve toplumsal yönlerden başarıya ulaşmasında; barış, özgürlük, sosyal adalet vb evrensel ideallere yönelmesinde en önemli amaçlardan biridir. Bunun yanında, eğitim toplumsal ve ekonomik kalkınmanın da önemli ve itici bir gücüdür. Eğitimin, bireysel hedeflere, yaşamsal sorumluluk duygusuna, yetenek ve yaratıcılık potansiyelinin oluşmasına olanak sağladığı düşünülmektedir (Alkan,2001:397-398).

Eğitim geciktirilmeden verilmesi gereken bir hizmet olmasına karşın, sağlayacağı yararın görülmesi belirli bir zaman almaktadır (Karataş,2002:1). Bu nedenle eğitimin belirli bir süreç sonunda arzu edilen sonuçları sağlayacağı unutulmaması gereken bir gerçektir. Bu faaliyet hedeflere yönelik planlama ihtiyacını gündeme getirmektedir. Gerçekte, eğitimin devletin vatandaşa karşı en önemli görevlerinden biri olduğu (Manka,ty.:25) düşüncesinden yola çıkılarak topluma verilmek istenen idealler ve algılayış tarzları sorgulanmadan eğitim planlaması yapmak da mümkün değildir.

Eğitimi bir hizmet aracı olarak gören anlayış eski ve demode bir yaklaşımı ifade etmektedir. Günümüzün eğitim anlayışı, eğitimin temel faktörlerinden olan yönlendirme programlarını; bilim, teknoloji ve değer yargılarında oluşan bir temel doğrultusunda düzenlemek ve geliştirmek zorunluluğunu göstermektedir. Öğrencilerin gelecek yaşamları hakkında doğru ve etkili karar verebilmelerinin, ancak, resmi ve özel yönlendirme etkinlikleriyle kk yaşlardan itibaren, bilgi ve algılama düzeyinin arttırılması ile sağlanabileceği değerlendirilmektedir (Arslan ve Kılıç, 2002).

Diğer bir açıdan bakıldığında, eğitimsel yönlendirmenin temel ilkesinin bireysel farkındalığın sağlanması olduğu ve kişinin, öz yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda başarıya ulaşmasına yardımcı olmanın gerekliliği göz önüne alındığında sağlanacak bazı temel özelliklerin kazanılmasının bir konsept ışığında yapılması gereği unutulmamalıdır.

Öğrencileri okul durumlarına ve eğitim programlarına yöneltmede ihtiyaç duyulan fonksiyonları, şu başlıklar altında toplamak mümkündür (Arslan ve Kılıç, 2002).

- Her ocuğun eğitim sistemine girmesinin ve gelişimini sürdürmesinin sağlanması,
- # Çocuğun okul kurumu vasıtasıyla toplumsallaşmasının sağlanması ve bu çerçevede eğitimin demokrasi ilişkisinin kurulması,
- # Ekonominin iş gücü talebiyle eğitim sisteminin arzının uyumlu hle gelmesi
- # Toplumda dikey hareketliliğin bir yolu olarak fırsat eşitliğini sağlayan bir kanal olarak alışması,
- # Eğitimin yukarıda belirtilen fonksiyonlarını yerine getirilebilmesinin belli başlı n şartları da şöyle sıralanabilir;
- # Öğretim programlarının yenilenmesi,

- # Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde niteliklerinin artırılması,
- # İnternet alt yapısının tüm okullarda sağlanması,
- # Tüm okullarda normal öğretime geçilmesi,
- # Öğretmen statüsünün yükseltilmesi,
- # Anne-babaların bilinçlendirilmesi,
- # Okulların fizikî şartlarının iyileştirilmesi,
- # Bilgi teknolojilerinin okullarda hayata geçirilmesi (MEB, 2004).

Kuşkusuz bilgi ve bilgili insan, bir başka deyişle toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak yetişmiş insan, eğitim sürecinin bir ürünüdür. Bunun bilincinde olan ülkeler son yıllarda eğitim sistemlerini yenilemek için yoğun bir çaba sarf etmektedirler (Arslan, 2003). Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri yükseldikçe, eğitime verdikleri öneme bağlı olarak özellikle kalkınmakta olan ülkelerde daha az zamanda daha ucuza mal olan ve her şeyden önce eğitilen insanın verimi ve etkinliğini en uygun şekilde arttıracak şekilde eğitim sistemini geliştirdikleri değerlendirilmektedir (Ataklı,1996:10).

Bilim adamları ve ekonomistler, eğitim amacıyla yapılan yatırımların, biri toplumsal, diğeri ise kişisel olmak üzere iki tür getirisi olduğunu ileri sürmektedirler. Kişisel getiri, eğitim görmüş kişinin bundan dolayı yaşamı boyunca elde edeceği ek gelirin, toplumsal getiri ise kişinin eğitim görmüş olmasından dolayı yaratılan katma değer, o kişinin eğitimi için yapılan yatırıma oranı olarak tanımlanmaktadır (Arslan, Mehmet, 2003).

Günümüzde ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli bileşeni olan eğitim, tüm dünyada hızlı ve sürekli bir değişim yaşamaktadır. Eğitim, geçmişte olduğu gibi yalnızca anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin doğal bir görevi olarak görülmemekte, aynı zamanda ekonomik açıdan “Eğitilmiş İnsan Gücü” en verimli yatırım alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Tüm bunların yanında, eğitimin, siyasi, toplumsal ve kültürel bütünleşmenin ve değişimlerin yönetilmesindeki en etkin araçlardan bir olduğu düşünülmektedir (MEB, 2004).

Eğitimin ve şüphesiz eğitim niteliğinin ülkelerin kalkınmışlık düzeylerinin en önemli belirleyicilerinden biri olduğu günümüzde herkes tarafından kabul edilmektedir. Yaşamakta olduğumuz “Bilgi çağında” bilginin hızla artması, iletişim olanaklarının çoğalması ve teknolojinin yaygınlaşması eğitimden umulan beklentileri arttırmıştır (Arslan, Mehmet, 2003).

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kökleşmesi ve sonsuza kadar yaşaması için elzem olan en temel değerın eğitim olduğunu her vesileyle dile getirmiştir (Taş,2003:159). Ona göre, ulusal kalkınma için en önemli faktörlerden birisi eğitimidir. Atatürk 22.09.1924 tarihli konuşmasında şöyle demiştir; *“En mühim, en esaslı nokta eğitim meselesidir. Eğitimidir ki bir milleti ya hür, müstakil, şanlı, yüksek bir cemiyet halinde yaşatır, ya da bir milleti esaret ve sefalete terk eder”* (Aytaç,2001:103).

Eğitimin temel işlevlerinden birisi de bireyin toplum ile uyum içinde çalışması ve bu amaçla gerekli duygu ve donanımın sağlanmasıdır. Bireyin yaşadığı toplumun bir yararlı bir üyesi haline gelme sürecine kısaca toplumsallaşma denir. Her toplumun kendisine özgü davranış biçimleri ve belirli olaylara gösterdikleri kendilerine has reaksiyon ve algılaması vardır. Toplum kendi yapısına uygun bir yönetim tarzı belirlemiş ve bu tarzı özümsemişse mevcut siyasal düzeni korumak istemektedir. Bu duruma paralel olarak toplumsal bilinçlenmesinin uzantısı olan eğitim kurumları, bireylere milli ideolojiyi, değerleri ve idealleri kazandırarak onları mevcut siyasal düzene bağlı vatandaşlar olarak yetiştirmek için gayret sarf etmektedir.

Eğitimin başlıca görevleri olarak, toplumsal kültür mirasının yeni nesillere aktarımı, bireylerin doğal ve toplumsal çevreyi bilimsel ilkeler doğrultusunda değerlendirmesi ve sosyal bilgiler içerisindeki disiplinler ile işbirliği yaparak, kişisel eğitime katkı sağlaması sayılabilir (Karataş,2002: 22).

Bu açıdan bakıldığında, eğitim ve kültür birbiri ile yakından ilişkili iki ayrı kavram olduğu daha net bir şekilde görülebilmektedir. Tarihin ilk çağlarından bu güne insanoğlu yaşamını sürdürebilmek için bir yaşadığı topluma has bir kültür oluşturmuş ve bu kültürü eğitim yolu ile nesilden nesile geliştirmiştir.

Fransızca'dan dilimize giren kültür kelimesi latince “Cultura” dan gelmekte, etimolojide tarım “Agricoltura” olarak isimlendirilmektedir. Görüldüğü gibi her iki kelimenin çıkış noktası ilk çağlardan bu güne, tarım toplumunun oluşturduğu genel ortamdır (Saraoğlu,1990:1).

İlk Türk sosyologu Ziya Gökalp, kültür sözcüğünü “Hars” olarak isimlendirmekte, kültür ile uygarlığın farklı iki kavram olduğunu ancak büyük benzerlikler gösterdiklerini ifade etmektedir. Buna karşın Atatürk kültür kavramı ile uygarlığın birbirinden ayrılmasını yanlış bulmuş ve kültür ve uygarlığı birlikte tanımlamayı uygun görmüştür (Saraoğlu,1990:4). Atatürk;

“Uygarlığı kültürden ayırmak güç ve gereksizdir. Kültür bir insan toplumunun devlet yaşamında, düşünce yaşamında, bilimde sosyolojide, ve güzel sanatlarda, ekonomik yaşamda yapabildiği şeylerin sentezidir” demektedir (Afetinan,1969:48)

Toplumlar kendilerine ve toplumsal hedeflere uygun bireyleri, kendilerine özgü eğitim süreci içerisinde yetiştirirler. Büyük oranda, birey tesadüflere ve kültürlenmenin gelişi güzel etkilerine açık bırakmayarak yönlendirilmiştir. Bilinçli toplumlar, insanlara birlikte yaşamının gerektirdiği toplum bilincini vermek için eğitim sürecinin amaçlarını ve içeriğini belirlemişler ve onu kontrol altına almışlardır (Fidan ve Erden, 2001:s.4).

Tüm toplum ve devletlerde, çocuklara küçük yaştan itibaren bayrağı, milli değerleri ve sembolleri benimsemeleri öğretilmekte, okulun bu işlevi toplumun temel ihtiyaçlarından biri olan kader birliği duygusunun oluşmasına yardımcı olmaktadır (Fidan ve Erden,2001:59-60).

Atatürk 22 EYLÜL 1924 Tarihinde Samsun ziyaretinde, *“Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüksek bir toplum olarak yaşatır veya bir milleti köleliğe, yoksulluğa terk eder”* diyerek eğitimin bir toplum için anlam ve önemini ifade etmiştir. Gerçekten de eğitimin insanları hayata hazırlaması ve insanın topluma uyumunun sağlanması yanında, insanların günlük yaşantılarında karşılaştıkları siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik olaylarla iç içe olduğu ve bu şekilde yaşamını büyük oranda etkilediği bilinmektedir (Fidan ve Erden,2001:31).

Atatürk’e göre eğitim, ulusal idealleri beslemek, özgür ve ulusal bir devlet yaratmak, dinamik ve çağdaş bir toplum kurmak için en önemli araçtır. Bu nedenle atılması gereken ilk adım, millî bir eğitim sistemi oluşturmaktır (Çetin ve Gülseren,2003).

2.1.2. Eğitim Türleri Nelerdir?

Eğitimin; verildiği yere, eğitim seviyesine, kontrol düzeyine vb. esaslara bağlı olarak farklı sınıflandırmaları ve türleri bulunmaktadır. Söz konusu sınıflandırmalardan en geneli, eğitimin yapılmasında kontrol düzeyini esas alan formal ve informal eğitim ayrımıdır.

İnformal eğitim, kontrolsüz ve plansız olarak gerçekleşen bir kültürlenme olgusu olarak tanımlanmakta, yaşam içinde kendiliğinden gelişen bir süreci ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile bu eğitim türü, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşmektedir. Gözlem ve taklit yolu ile gerçekleşen bu eğitim türü, ailede,

sokakta, işyerinde, sosyal etkinliklerde, vb. çoğu zaman bilinçsizce gerçekleşmektedir (Demirel ve Kaya,2001:7).

İnformal eğitimin bu yapısına karşın, formal eğitimde yaşanan tüm süreç özel bir çevre içinde ve kontrollü olarak yürütülmekte, bu eğitim belirli bir planlamayı gerektirmektedir (Fidan ve Erden,2001:3). Bu nedenle, informal eğitim, kişide sağlanmak istenen davranış değişikliğini sistematik bir hale getiren ve kültürlenme olarak tanımlanan eğitim süreci belirli bir program ve yönteme dayandıran faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

Türk Eğitim Sistemi, 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” na göre örgün ve yaygın eğitim altında iki büyük sisteme ayrılmıştır (Başaran, 1996:131). Buna bağlı olarak ülkemizde formal eğitim içinde örgün ve yaygın eğitim kavramları eğitimin temel sitemleri olarak kullanılmaktadır. Örgün eğitim, belirli bir yaş gurubunda olan bireylere milli eğitimin amaçlarına göre okullarda verilen eğitim olarak tanımlanabilir. Bu eğitim türü, ülkemizde okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Eğitim süreci boyunca okullarda yürütülen yönlendirme çalışmaları, eğitimsel ve mesleki yönlendirme olmak üzere iki farklı grup olarak öngörülmektedir. Eğitim sisteminde, bireye ve bireylere götürülen yardım etkinliklerine eğitimsel sorunlarla ilgili olarak gerçekleştirilenlere eğitimsel yönlendirme, mesleksel tercih yapılması, bir meslek alanına yönelinmesi, genel bir alan içinde spesifik bir meslek seçmesi ve mesleğe hazırlanılması konulu yönlendirme çalışmalarına meslekî yönlendirme denilmektedir (Özoğlu,1982:98–99).

Türkiye Cumhuriyeti yoğun çabalara karşın örgün eğitimden istenen sonuçları henüz alamamıştır. 1990 yılında yapılan bir araştırmada, altı yaşından büyük olan her yüz kişiden otuz beşinin örgün eğitimden hiç yararlanmadığı görülmüştür (Miser,1999:15). Buna karşın ısrarlı çalışmalar sonucu örgün eğitimden yararlanan öğrenci sayısının 1996- 1997 öğretim yılında, ilköğretimde % 88.9, ortaöğretimde % 54,7 ve yükseköğretimde % 22.4 olduğu belirlenmiştir (Miser,1999:15).

Çok boyutlu bir kavram olan eğitim, örgün eğitimin yanında yaygın eğitim, bir diğer deyişle halk eğitim çalışmalarını da kapsamaktadır (Turgut,1998:X). Yaygın eğitim, örgün eğitime hiç girmemiş veya örgün eğitimin bir kademesinden ayrılmış bireylere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanlarda kısa süreli kurslar yoluyla

verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır (Fidan ve Erden,2001:13). Geray, yaygın eğitimi, okul dışında uygulanan ve biçimsel özellikleri olmayan bir eğitim türü olarak açıklamaktadır (Geray,2002:6).

Halk eğitimi olarak da tanımlanan bu yaygın eğitim, daha çok on beş ya da daha ileri yaşlardaki kişilere sunulan bir eğitim hizmeti olarak görülmektedir. Eğitilenler çoğunlukla, belirli bir mesleğe sahip, ev geçindirme sorumluluğu olan ve günlük yaşamının az bir kısmını eğitimsel faaliyetlerle geçiren kişilerdir (Demirel ve Kaya,2001:9-10).

Bu tür eğitimde, hedef kitle halkın tamamıdır. Halk eğitimi için belirlenen temel görev, sadece örgün eğitimin eksikliklerini tamamlamak ve iş gücü yeterliliğini arttırmak değil, yetişkin insanların kültürlenme, kentleşme ve çevre sorunları gibi ihtiyaçlarına da cevap vermektir (Miser, 1999:16-17).

1739 sayılı milli Eğitim Temel Kanununu yaygın eğitime bazı görevler yüklemiştir. Bu görevler özetle aşağıdadır.

- Okuma yazma öğretmek ve vatandaşların eksik eğitimlerini tamamlamak,
  - Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlere uyumu sağlayacak eğitim vermek,
  - Ulusal kültür değerlerini tanıtan, koruyan ve geliştiren nitelikte eğitim vermek,
  - Dayanışma, yardımlaşma, örgütlenme anlayış ve alışkanlıklarını sağlamak,
  - Sağlıklı beslenme ve yaşam yöntemlerini öğretmek ve benimsetmek,
  - Boş zamanları uygun ve yararlı kullanma imkanı vermek,
  - Meslek edindirme hizmetleri sunmak,
  - Değişik meslek kollarında çalışanlara hizmet içi eğitim vermek
- (Başaran,1996:138).

Yaygın eğitim içinde değerlendirilen bir diğer halk eğitim türü ise “Mesleki eğitim” olarak isimlendirilmektedir. Hizmet içi eğitim olarak da adlandırılan bu eğitim türü, kişilerin toplumsal yaşama katkıda bulunması için sürekli eğitim ihtiyacından doğmuştur.

“Meslekî yönlendirme yalnız belli yaşlardaki öğrencilere belli yıllarda götürülen bir yardım olmamalıdır” ilkesinden yola çıkılarak uygulanan mesleki gelişme (Vocational Development) kavramı, mesleğe yönelme, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme ve meslekte emekli oluşu ve hatta emeklilikten sonraki süreyi içeren bir kavramdır. Bu nedenle meslekî yönlendirme,

okul sürecini aşan, bireyin kariyer gelişimi boyunca devam eden bir hizmet yelpazesi olarak da algılanabilir (Arslan ve Kılıç, 2002).

Planlı eğitim olanakları hazırlamanın yalnızca devletin görevi olmadığı ve özel sektörün sektörel ihtiyaçlarını kendi içerisinde kuracağı spesifik eğitim sistemleri ve programları ile karşılaşması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü böyle bir eğitimden en çok özel sektör yararlanacaktır (Başaran,1996:139).

Gelişigüzel ve kendiliğinden oluşan eğitim faaliyetlerine “İnformal” eğitim adı verilmektedir. Bu tür eğitimde kişi, belirli amaçları olmayan veya önceden belirlenmemiş bazı bilgileri öğrenir. Bu tür eğitim, daha çok kişinin yaşadığı ortam ile sosyal çevresi ile ilişkilidir. Kültürel durum, meslek, aile yapısı, yaşadığı yerleşim bölgesinin kırsal ya da kentsel özelliklere sahip olması gibi faktörler informal eğitim konuları ile elde edilen verimi belirleyen en önemli faktörlerdir.

2.2. YURT SEVGİSİ KAVRAMININ AÇIKLANMASI

2.2.1.Vatan (Yurt) ve Vatandaşlık Nedir?

Ortak bağları ve özellikleri bulunan insanların birlikte yaşama isteği, sosyal bir olaydır. Tarihsel bağlar ve ortak özellikler, aynı toplum içindeki insanları birbirlerine yaklaştırmakta ve sosyal dayanışma duygusunu oluşturmaktadır. Bu bakımdan millet sosyal dayanışmanın oluşturduğu sosyal bir gerçektir.

Bir devletin sınırları içerisinde yaşayan insanların tümü, milli güç unsurları açısından bakıldığında objektif ve subjektif ölçü ve değerleri ile tek bir varlık olarak kabul edilmektedir. Temel maddesi insan olan bu toplumsal varlık, canlı bir organizmaya da benzetilebilmektedir (Bayat,1986:208). Bir toplumun ortak yaşam ideali, yurt ve vatan kavramları ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle “Yurt Sevgisi” kavramından önce, yurt ve vatan kavramlarının tanımlanmasında yarar görülmüştür.

Tarihsel açıdan bakıldığında, ulusal boyutta 'Yurt' kavramı, kutsal topraklar, ata ruhlarının ve ata mezarlarının bulunduğu yer anlamını taşımakta, ataların hatıralarını korumak ile yurdu korumak düşüncesi birleşerek algılanmaktadır (Tural,2003).

Yurt sözü, en eski Türkçe metinlerden itibaren ev, çadır, toprak, yaşanılan yer, memleket anlamlarında kullanılmış olan geniş anlamlı bir sözcüktür (ATESE Başkanlığı,2001:5). Yurt; aynı soydan gelenleri veya aynı dili konuşanları, bir başka deyişle aynı kültüre bağlı olanları veya aynı hukuk sistemine tabi bulunanların birlikte yaşadığı, özel bir toprak parçası olarak algılanmaktadır (Karataş,2002:10).

Yurt kelimesinin arapçası vatan olarak ifade edilebilirse de vatan sözcüğü Türkçe’de yurt kavramını da içine alan ve daha geniş bir anlam taşıyan bir sözcük olarak değerlendirilmektedir. Vatanın anlam olarak neyi ifade ettiği KKK.lığının “Yurt Sevgisi” isimli yayınında şöyle tanımlanmaktadır.

“Vatan; devletin hakimiyet alanı ve sınırlarını meydana getiren toprak parçasıdır. Kültür ve amaç birliği içinde ortak bağlara sahip olan insanlar, böyle bir ortaklığı belirli bir toprak parçası üzerinde yaşar. Vatan işte bu ortaklığın gerçekleştiği yerdir” (KKK,2003:97).

Bir toprak parçasının vatan olabilmesi kolay değildir. Vatan, yüzlerce yıl yurt edinilen, uğrunda can verilen ve üzerinde bir medeniyet kurulan yerdir. Ünlü şair Mithat Cemal Kuntay, bu gerçeği şöyle dile getirir “Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır” Atalarımız, dünyanın en güzel ve bereketli topraklarını vatan olarak seçmişler ve bize emanet etmişlerdir. Onlar, ülke topraklarını yüzlerce yıl canları ve kanları pahasına korumuşlar ve yeni nesillere emanet etmişlerdir.

Vatan, gelişi güzel bir “toprak parçası” olmayıp, baştan sonra fethedilmiş, elde etmek ve korumak için uğrunda asırlarca can verilmiş, büyük fatihler, büyük cihangirler ve büyük komutanlar komutasında ve büyük ülküler yolunda, bağrına ve sınırlarına binlerce ecdat gömülmüş bir topraktır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:281).

Vatan tanımı, şüphesiz hemen ardından vatan ve vatandaşlık kavramını öne çıkarmaktadır. Vatan üzerinde yaşayanlara atalarından kalan bir mirastır. Tarih vatanın sürekliliği uğruna canını ve malını vermekten çekinmeyen örneklerle doludur. Vatan sevgisi tür toplumunda tarih ve gelenekle değerlerin beslendiği bir toplumsal iklimdir. Vatanseverliğin özünde işte bu coğrafya ve yurt parçası yer alır (KKK,2003:97).

Vatandaş, sözlük anlamı olarak, vatanları veya vatan duyguları bir bireyleri ifade etmekte, bir ülkede yaşayan ve o devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişi anlamına gelmektedir. Vatandaşlık kişiyi devlete bağlayan siyasal ve hukuksal bir bağıdır. Bu bağ sağlandıktan sonra, kişi devletin kanunlarına bağlı olur ve onun kanunların bağlı olma zorunda kalır (KKK,2003:90). Vatandaşlık, vatandaş olma, bir vatanda doğup büyüme veya yaşamış olma durumunu belirtmektedir (TDK,1992:1647).

Toplum ve vatandaş, devamlılıkları için birbirlerine ihtiyaç duyan, iki yakın kavramdır. Toplumun vatandaşlarına karşı görevleri yanında, toplumsal

yaşamın devamı vatandaşların üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmelerine ve iyi birer vatandaş olmalarına bağlıdır (Karataş,2002:10).

Vatandaşlık kavramı yalnızca hukuk ve hoşgörü zeminine işaret eden bir konumdur. Vatandaşlık, bir kültür olarak yaratılıp yaygınlaştırılabilir; vatandaşlık vatan sevgisiyle ilişkilendirileceği gibi aynı anlamada gelmez. Vatan sevgisi ise, ataların ruhunu, tarihin ruhunu bilmek ve bilince dönüştürmek demektir. Milli gücün temeli vatan sevgisidir (Tural,2003).

Türkiye Cumhuriyetinin 1982 tarihli anayasası 66 ncı maddesinde vatandaş olmanın sınırları çizilmiştir. Buna göre” Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür.” Türk ananın veya Türk babanın çocuğu Türk’tür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlığı kanunla düzenlenir. Bu husus “Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça, vatandaşlıktan çıkarılamaz” şeklinde ifade edilmektedir (KKK,2003:90).

1982 Anayasasının başlangıç kısmının 1 nci fıkrasında ise, “Ebedi Türk vatan ve milletinin bütünlüğüne ve kutsal Türk devletinin varlığına” diye başlayan hükme yer verilerek, ülke ve millet bütünlüğü kavramına dikkat çekilmiştir. Anayasanın 7 nci fıkrası da hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk milli menfaatlerinin, türk varlığının devleti ve ülkesi ile bölünmezliği esasının değiştirilemeyeceği hükmünü öngörmekle, devlet ve ülke bölünmezliğini dile getirmiştir. Başlangıç kısmının 9 ncu fıkrasında ise, vatandaşlarının toplumsal hayatın her türlü sonucuna ortak olduğu belirtilmekle, milli birlik ve beraberlik ilkesi bu hükümle de hatırlatılmaktadır (Eroğlu,1990:476).

Vatandaşlık, ulusal bir kültür olarak yaratılıp yaygınlaştırılabilir. Vatan sevgisi ise, ataların ruhunu, tarihin ruhunu bilmek ve bilince dönüştürmek demektir. Amerika Birleşik Devletleri’nin kısa tarihinde bu çaba, açıkça görülmüştür. Değişik köken ve geçmişten gelen toplum “Amerikalılık” kavramı çevresinde birleştirilmeye çalışılmış ve büyük oranda başarılı olunmuştur. Milli gücün temeli, vatan sevgisidir. Vatanseverlik temeli üzerinde yükselen toplumsal bilinç, nereden ve hangi yöntemle olursa olursun, bir güç oluşturur. Bu gücün toplamına milli güç denir (Tural,2003).

Atatürkçü düşünce, Türk vatandaşlarını din ve etnik köken esasına göre ayırt etmez. Aynı ortak geçmişe, ahlaka ve hukuka sahip” bulunan aynı orak kültür ve idealleri benimseyen, kaderini kendi samimi istekleri ile Türk milletine bağlamış olan bütün vatandaşları Türk kabul eder (KKK,2003:44).

2.2.2. Yurt Sevgisi Nedir?

Karataş, eğitimin en önemli görevlerinden birinin, yurt sevgisi ile dolu, ülke hedeflerine ulaşılmasında duyarlı ve etkin, toplumsal gelişime katkı sağlayan vatandaşlar yetiştirmek olduğunu (Karataş,2002:I) ifade etmektedir.

Çin Ozanı, Kuan-TZU bir şiirinde ;

*“ Bir yıl sonrası düşünüyorsan tohum ek,
Ağaç dik, on yıl sonrası ise tasarladığın,
Ama, yüzyıl sonrası ise düşündüğün, halkı eğit.*

*Bir kez ürün verir ekersen tohum,
Bir kez ağaç dikersen on kez ürün verir,
Yüz kez olur ürün eğitersen halkı,
Balık verirken bir kez doyurursun halkı,*

Öğretirsen balık tutmasını, hep doyar karnı “demektedir (akt.Geray,2002:vi).

Yurt sevgisi/vatandaşlık eğitimi bünyesinde verildiği toplumun siyasi, ekonomik, kültürel, adalet, hukuk vb. kavramlarını kapsamına alır. Bu açıdan bakıldığında, “Yurt Sevgisi” eğitimini ayrı bir öğretim dalı olarak değerlendirmek mümkündür (Karataş,2002:18). Elbette diğer uluslar arasında mensup olunan ulusun bilim, kültür, sanat vb. alanlarda başarı ile temsil edilmesi, bireylere düşen diğer bir görevdir.

Benzer bir yaklaşım ile, ülke insanın temel eğitiminin tamamlanması ve mümkün olan en üst seviyede eğitilmesi için gerekli koşulların sağlanması, bireylere yaşamını sürdürebileceği ülkesine hizmet edebileceği iş imkanlarının yaratılması da aynı eğitim felsefesinin bir ürünü olmalıdır.

Ailelerin “Bakabileceği kadar çocuk sahibi” olması, bireylerin belirli mesleklere yönlendirilerek üretime kazandırılması, topluma çevre bilinci verilerek ülke topraklarının ekolojik ve doğal dengesinin korunması vb. birçok konu “Yurt Sevgisi” eğitiminin kapsamına girmektedir.

Yurt sevgisi; ülkenin bölünmez bütünlüğü, ekonomik ve sosyal gelişimi yanında, demokratik, laik sosyal bir hukuk devlet yapısını benimseyen, bireyin kişisel gelişimi yanında ulusal anlamda gelişimi öngören bir düşünce sistemidir

Yurt sevgisi, üzerinde yaşanan vatanın parçasının her türlü olanağından yararlanırken, onu korumayı, ulusal bütünlüğünü yaşatılmayı ve gerekirse uğruna seve seve can verilmesini ifade eder. Atatürk yurt sevgisini ifade ederken “Gerektiği

zaman vatan için bir tek fert gibi yekpare azim ve karar ile çalışmasını bilen millet elbette büyük bir istikbale layık ve aday bir millettir” demektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:7).

Toplumunu oluşturan tüm bireyler, mensup olduğu ulusun tarih sahnesine çıkışını, geçirdiği evrimleri, eski ve yeni ideallerini öğrenmek zorundadır. Ancak bu koşullar altında birey, milletin geçmişte ve şimdiki bütün fedakarlıklarını, evriminin her safhasında attığı atılımları, yarattığı idealleri yakından görür ve ancak bu şekilde milletine sarsılmaz bağlarla bağlı olduğunu hisseder. Mensup olduğu milletin, bütün hayatî safhalarını izleyen birey, milliyet sevgisini, yurt aşkını daha derinden hisseder (Sungü ve Ata,2002).

Atatürk “ *Türklerin vatan sevgisi ile dolu olan göğüsleri, düşmanlarının ihtiraslarına karşı daima demirden bir duvar gibidir*” demiştir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:7). Türklerin yurt sevgisi anlayışı, yurdun korunması, ulusal birliğin muhafazası, toplumsal gelişimin sağlanması ve nihayet Atatürk’ün belirttiği gibi “Muasır medeniyetler seviyesine çıkmayı” içeren geniş anlamlı bir kavramdır. Unutulmaması gereken şey, milletlerin tarih sahnesine çıkışı, yaşamını sürdürmesi ve çağdaş medeniyet seviyesinde yaşamasını sağlayabilecek en büyük güç milli birlik ve beraberlik kavramına dayalı yurt sevgisidir.

Coğrafi anlamdaki büyük mesafe farkına karşın ulusal algılama ve yurt sevgisi kavramı olarak Türklerle büyük benzerlikler olduğu düşünülen Japon toplumunda da benzer algılamalar bulunmaktadır. Japonlar “Nihon “ kelimesi ile taşı-toprağı-dağı-ormanı-suyu-hükümeti-devleti-ve tüm halkı ile birlikte tek ve bölünmez bir Japonya’yı tanımlarlar (Güvenç vd.,1998:16).

Örnek olarak verilen Japon toplumunda da Türklerde olduğu gibi yurt sevgisi kavramı büyük önem taşımakta, Japonluk duygusu, Japon tarihi, kültürü ve dili kutsal değerler olarak algılanmaktadır (Güvenç vd.,1998:18). Bu durum hemen hemen tüm ulusların ortak algılamalarını oluşturmaktadır.

Fransızların NATO toplantılarında kendi dillerini konuşmak için NATO’nun ikinci resmi dil olarak Fransızca’yı kabul ettirme çabaları (bunda başarılı olmuşlardır) bilinmektedir. İngilizlerin “Üzerinde güneş batmayan imparatorluk” olarak tesis ettikleri “Büyük Britanya”da temel unsur olarak İngiliz kültürünü tüm dünyaya yayma çabaları, Yunanlıların ve Rusların dış dünya ile uyum güçlüklerine karşın ulusal harflerini kullanmalarının altında yine aynı mantık yatmaktadır.

Bütün bunların yanında “Yurt Sevgisi” eğitimi, bireyin halen yaşadığı topraklara olan bağlılığı yanında ona kattığı kültürel değerleri ve uluslar arası,

topluma mensup olduğu ulus adına sağladığı katkılarını da önemser. Günümüz toplumlarında bir ulus evrensel değerlere bağlılığı, bilim ve kültür alanındaki katkılarını, spor, sanat vb. alanlardaki başarılarını ile diğer toplumlar arasında bir yer bulmaktadır. Bu nedenle yurt sevgisi yalnızca klasik anlamdaki yaşanan ülkeyi sevmekten çok, onun için gerçekleştirilen kazanımlar ile ölçülebilir.

Yurt sevgisi eğitimi milli eğitim tarihinde değişik adlarla verilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla verilen ders isimlerinden en yaygın olanı “Vatandaşlık bilgisi” adı ile verilen derslerdir.

Vatandaşlık Bilgisi; insanların, vatanlarıyla vatandaşlarıyla ve vatan üzerindeki kuruluşlarla karşılıklı ilişkilerini düzenleyen, vatandaşlık hak ve ödevlerini kapsayan bilgi topluluğu olarak algılanabilir (www. tsk. mil. tr) . Türk dil kurumu tarafından 1992 yılında yayımlanan Türkçe sözlükte, vatandaşlık bilgisi terimi, *“İnsanların vatanlarıyla, vatandaşları ile ve vatan üzerindeki kuruluşlarla karşılıklı ilişkilerini düzenleyen, vatandaşlık hak ve ödevlerini içinde barındıran bilgiler topluluğu”* olarak tanımlanmaktadır (TDK,1992:1647).

Bu tanıma göre “Yurt Sevgisi” eğitimini; teşkilatlanmış bir toplumda yaşayan fertlerin sosyal kurallara belirlenmiş hak ve ödevlerine, insanların birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarına, toplumdaki çeşitli kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerine ait bilgiler veren öğreti dalı olarak tanımlamak da mümkündür.

2.2.3 .Yurt Sevgisi Eğitimi Niçin Gereklidir?

Toplumun bir araya gelmesini sağlayan değerler, tarih boyunca sosyologların en önemli inceleme konularından birini oluşturmuş, toplumun kültürel mirasının yaşatılması ulusların ortak hedefini oluşturmuştur. Bireyin toplum kültürünü özümseyerek toplumsallaşması ve ancak bu şekilde toplum içinde etkili olarak yaşayabileceği değerlendirilmektedir (Karataş,2002:3). Dünyanın her yerinde devlet ve ülke yönetimi, eğitim yoluyla iyi insan, vatandaş, yetiştirerek ihtiyaç duyduğu toplumu oluşturmaya çalışmaktadır (Yamanlar,2000:121).

Ortak bağları ve özellikleri bulunan insan topluluğunun belirli değerlere sahip olarak birlikte yaşama isteği sosyolojik bir olaydır. Bu tür bir bağ ve ortak toplumsal özellikler, aynı toplumda yaşayan insanları birbirlerine yaklaştırmakta ve sosyal dayanışma duygusunu oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, millet sosyal dayanışmanın oluşturduğu sosyal bir gerçektir (Eroğlu,1990:389).

Toplum içerisinde yaşayan bir bireyin, toplum ile aynı kader birliği anlayışına sahip olması, yalnızca ona toplumsal yaşamı öğretmek ile mümkün değildir. Birey, toplumun geçmişini ve ideallerini de bilmeli ve bunları benimsemelidir. Ancak bu koşullarda ferdin mensup olduğu ulusa yeterli oranda bağlı olacağı düşünülmektedir. Mensup olduğu milletin, tarihsel gelişimini izleyen birey, milliyet sevgisini, yurt aşkını daha derinden hissedecektir.

Millet, hukuki bir gerçektir. Milleti oluşturan fertlerin milletle ve dolaylı olarak devletle ilişkisi hukuki bir bağıdır. Vatandaşlık veya diğer deyimle tabiiyet, basit anlamda millet gerçeğine dayanır. Millet arz ettiği özellikler itibariyle, ırk, kavim, ve ümmetten ayrılarak daha geniş bir anlam taşımaktadır (Eroğlu,1990:389).

Yurt sevgisi kavramının açıklandığı bir önceki bölümde, bu kavramın yalnızca yaşanan toprakları sevmek anlamına gelmediği, bireysel ve toplumsal gelişimin bu sevginin en önemli göstergelerinden birisi olduğu ifade edilmiştir. Bu eğitim türü, yukarıda belirtilen yaklaşım nedeniyle halk eğitim kavramını öne çıkarmaktadır. 1932 Yılında yayımlanan Halk Eğitim Talimnamesi EK-J' dedir.

Günümüzde halk eğitimini amaçlayan gayret ve çalışmalar, ister yurt sevgisi ve isterse farklı bir ad ile tanımlansın, amaç olarak insan haklarına saygılı, laik ve sosyal hukuk devleti anlayışına sahip, bilimin önemine inanan çağdaş insanları eğitmeyi amaçlamalıdır (Turgut,1998:86). Ancak bütün bu değerlerin yanında milliyetçilik, vatan sevgisi ve milli kültüre, temel değerlere bağlılık da asla gözden kaçırılmaması gereken kavramlardır.

“Yurt Sevgisi” eğitiminde amaç, bir takım bilgileri hedef kitleye ezberletmek ve bu yolla kabullendirmekten çok öncelikle kişisel özellikleri geliştirmek ve kişilerin sahip olduğu bu nosyonun ülke yararına kullanılması olarak ifade edilebilir (Manka,ty.:19).

İnsanın doğumundan başlayarak vatandaş oluncaya kadar geçen dönemde, eğitimin toplumsallaşma ve ülke ideallerine katkıda bulunmada önemli yararlar tartışılmaz bir gerçektir. Bu nedenle, yurt sevgisi eğitimi kavramının vatandaş ve vatandaşlık kavramı ile ilişkisinin boyutlarını göz önüne almanın bir zorunluluk olduğu düşünülmektedir (Karataş,2002:12).

Toplumun yüzyıllardan gelen kültürel birikimi toplum bireylerini birbirine bağlamakta, yeni çağdaş ulusal kültürü kullanmak için kullanılacak bu değerler milliyetçilik kavramı ile birleşerek toplumsal hedefleri belirlemektedir (Manka,ty.:143). Bu nedenle “Yurt Sevgisi” eğitimine duyulan temel ihtiyacın

öncelikle toplumsal birlikteliği yaymak ve hemen ardından toplumsal hedeflere ulaşmada her bireyden yararlanmak olduğu ifade edilebilir.

Uygulanan vatandaşlık/yurt sevgisi amaçlı eğitim programlarının, devletin işleyişi, toplumsallaşma süreci, hak ve özgürlükler gibi temel konuların öğrencilere kavratılması ve yaşama uyarlanmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Karataş,2002:4).

Yurt sevgisi/Vatandaşlık eğitimi bir öğretim dalı ve toplumsal eğitimin önemli bir süreci olarak, aile, köy, kasaba vb. yakın çevre toplulukları yanında, millet ve devlet gibi temel konuları da kapsamına almaktadır. Bunun yanında tarih bilgisi ve coğrafya eğitiminin de yurt sevgisi/vatandaşlık açısından taşıdığı önem daima göz önünde tutulmalıdır (Karataş,2002:19).

İlk Türk sosyologu olan Ziya Gökalp “*Bir kavmin vicdanında yaşayan kıymet hükümlerinin toplamına o kavmin kültürü denir*” demektedir ve kültürü hars olarak isimlendirmektedir (Celkan,1990:11). Kültürel yapının eğitim ile bir kuşaktan bir kuşağa geçme zorunluluğu, toplumun yaşamsal öneme sahip bir ihtiyacını oluşturmaktadır. Bu eğitim, çağımızda yaşanan kültürel emperyalizm mücadeleleri göz önüne alındığında daha da önem kazanmaktadır. Dünyadaki milletlerarası vaziyete göre, böyle bir mücadelenin gerektirdiği manevî ruha sahip olmayan fertler ve bu nitelikte fertlerden oluşan cemiyetlere hayat ve bağımsızlık yoktur. Silahla olduğu gibi dimağımız ile de mücadele etmek mecburiyetindeyiz (Gn.Kur, 2001:299).

Hollywood kültürü olarak özetleyebileceğimiz bir sosyal yaşam felsefesi, mevcut toplumsal değerlerimize alternatif olarak sunulan bireysel düşünce bazlı yaşam kültürü, her gün empoze edilmeye devam etmektedir. Silahlı güçlerin işgalinden çok daha ucuz ve risksiz olan kültürel savaş, şiddeti gün geçtikçe artarak her gün evlerimizde yaşanmaktadır. Ne yazık ki söz konusu savaşa hazırlıklı olmamanın ötesinde birçoğumuz bu savaştan haberdar da değildir.

1 Nisan 2000 tarihli Hürriyet Gazetesi, bu ulusal eğitimde yaşanan yanlışlıkların geldiği noktayı Kamuran İnan’ın, şu sözleriyle okuyucularına aktarmaktadır “*Türkiye, kendi içinde en çok hain yetiştiren ülke haline geldi. Bir istihbarat raporuna göre, bu sayı 200 bine yakındır.*” Gazete haberinde belirtilen bu oluşumun eğitim sistemimizin yetersizliği ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında belirlenen ulusal eğitim amaçlarının uygulamaya koyulamamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir (Budak,2003).

Günümüz Türkiye’inde yaşanan bazı olaylar, toplumsal yapının gün geçtikçe deformasyona uğraması, yazılı basın ve diğer tüm yayın organlarının Türk dilinin yozlaşmasına yol açan yayın politikaları, gençlerini kendi içlerinde oluşturdukları alternatif dil benzeri çağırışlar yapmaktadır.

Bilindiği gibi milletler de insanlar gibi hafızaları ile yaşar ve ancak bu sayede yarınlar için emin adımlarla yürürler. Nasıl ki hafızasını kaybeden, geçmişini hatırlamayan bir insan bu gününü ve geleceğini sağlıklı bir biçimde oluşturamaz ise, tarihini bilmeyen tarihe gerekli önemi vermeyen milletler de günümüz meselelerine çözüm bulamadıkları gibi geleceklerini de iyi bir şekilde düzenleyemezler (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:1).

Orhun kitabelerinde devletin sosyal yapısı, aile düzeni vb. konularda bazı bilgiler bulunmakta, bu yazıtlarda geçmişte yaşanan kötü olayların temelinde Türk ulusunun geleneklerinin çığnenmesi ve kültürel bozulma olarak ifade edilmektedir (Doğan, 2001:153).

Genç nesillerin milletlerinin meselelerini ve ülkelerine yönelen tehditleri bilmeleri ancak ulusal geçmişi iyi bilmelerine bağlıdır. Tarihteki Türk devletlerinin dış etkilerle nasıl çöktiklerini bilen Türk çocukları, bugün ve yarın aynı şekilde dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı koyabilir ve bunlara karşı devletlerini koruyabilirler (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2001:2).

“Yurt Sevgisi” eğitiminin amaçlarından birisi, ferdi içinde yaşadığı sosyal hayat hakkında aydınlatması, diğer bir deyişle kişiyi sosyal ve kişisel hayata hazırlamasıdır. Tarihe, Coğrafya vb. bilimlere bireye yeryüzünün bugünkü durumunu nasıl öğretmeye çalışıyorsa, tarihte bugünkü insanlık toplumunun, bugünkü hayatı hakkında ona açık bir fikir vermeye çalışmaktadır. YSE’nin amacı insanlığın bugünkü hayata ulaşmak için geçirdiği evrim dönemlerini meydana çıkarmak ve bu şekilde şimdikiyi daha iyi kavratmaya çalışmaktır (Sungu ve Ata,2002).

“Yurt Sevgisi” eğitiminin, her şeyden önce nesillere vatan, millet sevgisini kazandıracak biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir. Eğitimden beklenen diğer bir sonuç ise, fertlerin birlik duygusunu pekiştirecek, toplum ahengini sağlayacak, ortak değerlere yöneltecek zihniyetin kazandırılmasıdır (Taş,2003). Ulusal bayramlarda çocuklara yurttaşlık eğitimi verilmesi için yararlanılan etkili yollardan bazıları geçit resimleri, kalabalıklar, renkli atmosferler, müzik vb. dir. Bu ortam çocuğun benliğinde önemli izler bırakmakta, yaratılan ulusal birlik imajı ile çocuk vatan ve millet kavramını çok daha iyi algılamaktadır. Ülkemizde 23 NİSAN törenlerinde,

çocukların yönetici makamlara oturtulması özel bir yöntem oluşturmaktadır (Akyüz,1993:316).

“Yurt Sevgisi” eğitimi yalnızca kültürel değerlerin korunması olarak değil, aynı zamanda toplumun geleceğine yatırım yapılmasını, ülke insanının ülke ideallerine erişmesi için yeterli ve yetkin bir seviyede eğitilmesini de kapsamına almaktadır. Bir ülkenin hedeflediği toplumsal, ekonomik ve teknolojik düzeye ulaşmasını sağlayacak en önemli kaynak, eğitilmiş ve nitelikli insandır (Şahin, 1997:42). Eğitim sistemimizin çağdaş değerlere kavuşabilmesi, üretimde sanayi toplumu, kültürde ise ulusal değerlere bağlı bilgi toplumu olunması, milli demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışına inanan vatandaşların yetiştirilmesi (Toy,2002:77) “Yurt Sevgisi” olarak isimlendirilen bir eğitim konseptine ihtiyaç göstermektedir. Çünkü bilindiği üzere, insanların yaşadıkları toplumu fark edebilmeleri ve toplumsal değerleri yaşamlarında uygulayabilmeleri, aile içinde verilen eğitim ile başlamakta ve okullarda verilen eğitim ile devam etmektedir (Karataş,2002:9). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP) 2003 yılı İnsani Gelişme Raporu sonuçlarına göre ülkemizde;

- # Okur-yazar yetişkin nüfus: % 85.5
- # Okur-yazar genç nüfus: % 96.7
- # Okullaşma oranı % 60 ve Okur-yazarlık oranı % 76.5 (Kadınlar için)
- # GSMH’den eğitime ayrılan harcama payı: % 3.5
- # Toplam hükümet harcamalarından eğitime ayrılan pay: % 14.7
- # GSMH’den AR-GE harcamaları: % 0.5
- # Bilim-mühendislik araştırması: 303 (1 milyon kişide).

Türkiye’de yetişkin okur yazarlık durumu da dahil temel nüfus ve kalkınma göstergeleri, Genel Nüfus Sayımlarından çıkarılmaktadır (Tablo 1). Bugün okur yazarlık durumu konusundaki son rakamlar 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından çıkarılmıştır. Bu bağlamda DIE’nin son verilerine göre, toplam nüfusun % 12.5’i okuma yazma bilmemekte, bu oranın erkeklerde % 4.7, kadınlarda ise % 20.1 olduğu görülmektedir.

Tablo 2.1 Türkiye’de yetişkin okur yazarlık durumu (Nohl ve Sayılan,2004,s.8)

Yetişkin Okur Yazarlık Oranı (%)	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Toplam	85.1	85.8	86.3	86.5	86.3	87.5
Erkek	93.8	94.3	94.4	94.5	94.0	95.3
Kadın	89,4	90,05	90,3	78.4	90,1	79.9

Kaynak: DIE, Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri, 2003

Okumaz yazma bilmeyen kişilerin yalnızca yetişkinlerle ilgili bir konu olarak görülmemelidir. Gerçekte, ülkemizde okul çağında olup okula gitmeyen birçok çocuğun olduğu bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretimdeki okullaşma oranlarının, okumaz yazmaz çocukların durumunu gösterdiği kolayca anlaşılmaktadır. MEB'in 2002 yılı verilerine göre, zorunlu öğrenim çağındaki her on çocuktan biri okula gidememekte, erkek çocuklarda % 7.63 olan bu oran, kızlarda % 11.6'e çıkmaktadır (Nohl ve Sayılan,2004:8). İlköğretimde kadın ve erkekler arasındaki okullaşma oranı Tablo 2.2' dedir.

Tablo 2.2 İlköğretimde kadın ve erkekler arasındaki okullaşma oranı(DİE,2005)

İlköğretimde Okullaşma Oranı (%)	1997	1998	1999	2000	2001
Toplam	81.08	83.59	90.45	90.80	89.79
Erkek	86.28	91.0	95.15	93.62	92.37
Kadın	75.61	75.78	85.53	87.78	87.04

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Nüfus ve kalkınma göstergeleri

Ülkemizde, bölgelere göre okur-yazarlık oranı incelendiğinde özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde bu oranın oldukça düşük olduğu görülmektedir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3 Bölgelere ve Cinsiyete Göre Okur Yazarlık Oranları (6 yaş üzeri)

Bölgeler	Toplam Kadın Nüfus İçinde Okur Yazar Kadınların Oranı (%)	Toplam Erkek Nüfus İçinde Okuyazar Erkeklerin Oranı (%)
Güneydoğu	61	74
Doğu	65	77
Karadeniz	79	86
İç Anadolu	85	90
Ege	84	90
Marmara	88	92
Akdeniz	82	88

Kaynak : Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000 Genel Nüfus Sayımı

Sunulan tüm veriler açısından ülkemiz “İnsani Gelişmişlik Düzeyi” açısından sıralanan 173 ülke arasında 96. sıradadır. Devlet İstatistik Enstitüsünün sürdürdüğü ve ilk elden açıkladığı veriler değerlendirildiğinde, Türkiye genelinde 12 ve daha yukarı yaştaki kurumsal olamayan sivil nüfus içinde; okur-yazar olmayanlar %15, okur-yazar olup bir okul bitiremeyenler %4.4, ilköğretim mezunları 57.4, lise ve dengi okul mezunları ise, %23, yüksek okul mezunları ise, sadece %8 olması gelişmişlik düzeyimiz hakkında oldukça net sonuçlar vermektedir.

Bu sonuçlara göre Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından bu güne devam eden eğitim çabalarının istenen ölçüde yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (DİE, 2002).

1970'li Yıllarda erişkin eğitiminin tamamlanarak yalnızca örgün eğitim kurumlarında ihtiyaç duyulacağı umulan temel eğitim ve en basit anlatımı ile okuma-yazma eğitimi halen ülkemiz için bir yetişkin eğitim sorunu olarak görülmektedir. Halkın bir kısmına okuma-yazma dahi öğretememiş bir ülkenin, bu toplumdaki ulusal kültüre katkıda bulunması, ülke ekonomisine yarar sağlaması, uluslararası alanda ülkeyi temsil edecek başarılar beklemesi oldukça güçtür.

Yurt sevgisi eğitimi, kültürel, tarihsel, bilimsel ve toplumsal eğitim ihtiyaçlarından doğmuş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumun geleceğe daha ümitle bakabilmesi, kendi geçmişini tanıması ve ancak geleceğe hazırlanması, kültürel özelliklerini koruma yanında gelişmiş ülkelerin çağdaş medeniyete ulaşırken izledikleri yolu değerlendirmesi, kişisel yeterliliğin toplumun birlikte kalkınması için temel ihtiyaç olduğunun kavranması “Yurt sevgisi” eğitiminin var olma nedenleri olarak ifade edilebilmektedir.

Bu nedenle örgün ve yaygın eğitimin her safhasında ve özellikle 15 aylık bir süre ile koşulsuz yönlendirmenin yapılabildiği TSK bünyesinde “Yurt Sevgisi” eğitimi bir zorunluluk olarak görülmektedir.

2.3. GEÇMİŞTEN BUGÜNE YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ

2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yurt Sevgisi Eğitimi

Türklerin 10. yüzyılda Müslüman olmalarından önce tarih sahnesine çıkmış en önemli devletleri, Hun, Göktürk ve Uygur devletleridir. Bu devletlerde eğitim anlayış ve uygulamaları, yaşama biçimlerinin etkisiyle şekillenmiştir. Bu dönemde

ulaşılması bulunulan kültür ve uygarlık düzeyi, örgün eğitim kurumlarının bulunduğuna ilişkin veriler sağlarsa da bu kurumlar hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır (Akyüz,2002:5).

Hunların ve tüm eski Türk devletlerinin en belirgin özelliği bağımsız yaşama azimleri ve bu duygunun nesilden nesile aktarılması geleneğidir (Akyüz,2002:7). Eski Türk devletlerinde bu algılamanın yeni nesillere aktarımı “Töresel” eğitimle gerçekleştirilmiştir. Günümüzde “Yurt sevgisi” eğitiminin en temel yapı taşlarından birini oluşturan birlik ve beraberlik duygusu, ortak dil, kültür ve birlikte yaşama isteği bu dönemde babadan oğula geçen ve örgün eğitimden çok nesilden nesile anlatımlarla aktarılan bir yapıda verilmektedir.

Göktürklerde eğitim Hunlardakine çok benzemektedir. Göktürk devletinde, eğitim yine töre içinde ve töre kanalıyla verilmiştir. Göktürklerin 38 harfli gelişmiş bir alfabe ile yazdığı eserler, yazı ve dil konusunda örgün, planlı bir eğitim yapmış olduklarını düşündürmektedir (Akyüz,2002:11).

Göktürklerce 732 ‘de dikilen Kültegin, 735’te dikilen Bilge Kağan ve yine o yıllarda dikilen Tonyukuk anıtları “Orhun anıtları “ olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu anıtlarda; Türk milletinin geçmişteki felaket ve yıkımlardan ders alması, bağımsız yaşamının değerini bilmesi, bazı olumsuz davranış ve alışkanlıklarını bırakması gerektiği üzerinde durulmakta milletin bunları öğrenip bilmesi istenmektedir (Akyüz,2002:11). Bu açıdan bakıldığında bu anıtların ilk yazılı “Yurt sevgisi “ eğitim çabası olduğu söylenebilir.

592 yılında, Göktürkler ikiye bölünmüştür. Doğu Göktürkler’in başında Şe-Tu Kağan vardır. Çin Hükümdarı, Şe-Tu Kağana mektup yazarak, bütün Türklerin kağanı olabilmesi için kendisine yardım edebileceğini söyler. Buna karşılık, Şe-Tu’nun yönetimindeki halkın kılık, kıyafetlerini, dillerinin, geleneklerinin, görenek ve yasalarının değiştirmesini ister. Çin hükümdarı bir başka deyişle yardım karşılığında Çin adetlerinin, Çin dilinin, Çin gelenek ve yasalarının kabulünü şart koşar (Özkan,2003:160). Ulusumuzun yüzyıllar boyunca mücadele etmek zorunda kaldığı, kültürel emperyalizmin ilk bilinen şekli olan bu çağrılar başlangıçta kabul görmemiş, ancak farklı biçimler ile yine de başarılı olarak sonuçta her iki Göktürk devletinin yıkılmasında da temel nedeni teşkil etmiştir.

Bu örnek, günümüzde de karşılaşılan kültürel bozunumun tarih boyunca nedeni etkili olduğunu ve bu konudaki hassasiyetin azalması ile doğru orantılı olarak ulusal bütünlüğün tehlikeye girdiğini göstermesi açısından iyi bir örnektir. Değişik

kaynaklar tarafından yürütülen kültürel emperyalizme tarihimizin her döneminde maruz kaldığı bilinen bir gerçektir.

Göktürklerin yok olma sürecinde tarih sahnesinde çıkan Uygurlar, Türk eğitim tarihine damgalarını vurmuştur. Uygurların 14 harfli Soğd alfabesine bazı eklerle aldıkları bir alfabeleri ve gelişmiş bir eğitim sistemlerinin bulunduğu bilinmektedir. Uygur eğitim sisteminde, öğrencilerin, öncelikle iyi bir öğrenim görmesi gerektiği, iyi yetişen çocuğun eğitimin hem kişinin sosyal statüsünü yükseltmekteki rolü, hem de bu yükselmenin en ileri hedefinin ne olması gerektiği işlenmektedir (Akyüz,2002:14). Belirtilen bu eğitim felsefesi günümüzün “Yurt sevgisi” eğitim anlayışı ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Türk toplumunun geleneksel yapısı İslamiyetin kabulü ile birlikte değişmeye başlamış, töresel eğitim esasları İslamiyetle birleştirilmiş eski Türklerdeki “Alp” insan tipi “Gazi” kavramı ile birleştirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde toplum yaşamında Türkçe giderek ikinci plana atılmış ve Arapça bilim dilinde Farsça ise sanat ve edebiyatta öne çıkmıştır. Toplumsal birlikteliğin İslamiyet inancına dayandırıldığı bu dönemde “Yurt sevgisi” kavramı daha çok İslami esaslara duyulan sevgi olarak algılanmaya başlamıştır.

Bu dönemde Aristo’dan sonra kendisine ikinci öğretmen sıfatı layık görülen (Muallim-i sani) Farabi “*Öğretim milletler ve şehirlerde kuramsal erdemleri var etme demektir*” ifadesi ile eğitimin amacını belirtmiş, aile reisinin aile fertleri öğretmenin çocuklar ve gençler, devlet başkanının ise millet için eğitmen olması gereğini eğitim felsefesi olarak ortaya koymuştur (Akyüz,2002:24). Aynı zamanda bu dönemde eğitimin ilk defa şekil ve metot esasına göre yapılması medrese sistemiyle gerçekleşmiştir. İlk Medrese, Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey tarafından 1040 yılında Nişabur’da kurulmuştur (Pakalın,1983:436).

VII. ve XIII ncü YY arasındaki dönemde, eğitimin amacı İslam’a uygun davranışlar ile donanmış, toplumsal konularda bilgilendirilmiş, insan yetiştirmektir. (Başaran,1996:114) XIII ncü YY.dan sonra amaç ise daha çok tanrıya ve padişaha kul yetiştirmektir.

Alparslan döneminde 1067’de Bağdat’ta Nizamiye medreseleri açılmıştır (Akyüz,2001,s.41). Medreselerin kurulması ve bu okulların bilimde Arapça sanatta ise Farsçaya yönelmesi, Türk dilinin Arapça ve Farsça’ya yenilmesi sonucunu doğurmuş, Selçukluların ilk dönemlerinde Selçuklu sultanları yalnızca Türkçe konuşurken ileri dönemlerde İran adları almaya başlamış, sarayda Arapça ve Farsça

konusulmaya başlanmıştır (Akyüz,2001:40). Bu gelişme, zaman içinde ulusal bilincin zayıflamasının ilk basamaklarını oluşturacaktır. Bu dönemde, “Yurt sevgisi” kavramının İslami sevgi ile bütünleştirilmek istenmiş ve toplum kendi değerlerini İslami değerler ile değiştirmek zorunda bırakılmıştır.

Kaşgarlı Mahmut (1072-1074) yıllarında bilim ve sanat alanında Türkçe'nin kullanımını sağlamak amacıyla yazdığı “Divan-ül Lügat-ül Türk” adlı eserinde Türkçenin ilk yazılı sözlüğünü düzenlemiştir (Akyüz,2001:34). Bu eserde atasözlerine, törelere vb. değerlere de yer veren Kaşgarlı Mahmut ulusal bilincin, toplumsal birlik ve beraberliğin “Yurt Sevgisi” eğitiminin temel araçlarından olan dilin korunması ile mümkün olduğuna işaret etmiştir.

Selçuklu dönemi sonrasında, bazı Türk beylik/devletleri milli benliğin korunmasında dilin önemini kavramış ve bazı tedbirler almıştır. Bunlardan en bilineni Karamanoğlu Mehmet Beyin yayınladığı bir fermanıdır. 13 Mayıs 1277'de yayınlanan bu fermanı “*Bugünden sonra divanda, dergahta, mecliste, meydanda Türkçe'den başka dil kullanılmayacaktır*” denilmekte, Türk kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarımında ve de millet olma bilincinin sağlanmasında dilin önemini vurgulanmaktadır (Özkan,2003:160).

Osmanlı devletinde uygulanan eğitim sistemi, sübyan okulları, medreseler, acemi oğlanlar kışlası, Enderun mektepleri ve azınlık-yabancı okulları başlıkları altında incelenebilmektedir (Kalyoncuoğlu,2002:II).

Osmanlıların ilköğretim seviyesindeki okullarına "sıbyan mektebi" veya "Mahalle mektebi" denilmektedir. Sıbyan okullarına “mekteb” veya “küttab”, yoksul çocuklar için açılanlara da “küttab-ı sebil” veya “mekteb-i sebil” de denilmiştir. Küttab veya mekteb, “yazı öğretilen yer” anlamına gelmektedir. Bu nedenle başlangıçta bu okullarda sadece okuma-yazma öğretildiği, daha sonraki dönemlerde ise temel islami bilgilerin de eğitime dahil edildiği değerlendirilmektedir (Ergün,2005).

Osmanlı eğitim sisteminde, sübyan okullarında 4-6 yaş arasındaki çocuklara ilk dini bilgilerin verildiği görülmektedir. Gayri Müslim çocukların devam ettiği acemi oğlanları kışlasında ise, askeri ve dini bilgiler eğitimin esasını oluşturmaktadır. Gerek Müslüman halkın devam ettiği medreselerde ve gerekse acemi oğlanlar kışlasının devamı olan Enderun mekteplerinde ulusal bilinç ve bu günkü anlamda verilmeye çalışılan Vatandaşlık/Yurt sevgisi eğitimi konuları yer almamaktadır. Azınlık ve yabancı okulları ise tamamen azınlık ulusların kendi

kültürlerini yaymayı amaçlayan bir özellik arz etmektedir (Kalyoncuoğlu,2002:II-III).

Osmanlı devleti, medrese sistemini Orhan Bey zamanında Selçuklulardan miras almış, ilk medrese 1330 yılında Orhan Bey tarafından İznik'te yaptırılmıştır (Akyüz,2001,s.58). Medreseler, Fatih Sultan Mehmet devrinde geliştirilmiş, XVIII. yüzyıla kadar Osmanlı Devletinin ana eğitim kurumu olarak görev yapmıştır (Pakalın,1983:441). Medreseler yanında gayri müslimlerin acemi oğlanlarından sonra yetiştirildiği Enderun teşkilatı Osmanlı Devletini diğer bir eğitim kurumudur. Enderunların bir diğer özelliği devlet eliyle yönetilen ilk eğitim kuruluşu özelliğine sahip olmalarıdır (Başaran,1996:114).

Osmanlı devletinin Medreselerdeki eğitim dili, Selçukluların ilk dönemlerinde olduğu gibi, önce Arapça ve daha sonra bunun yanına Farsça'nın getirilmesiyle iki lisanda yapılmış, Gelişen süreçte, Türkçe eğitim dili olmaktan çıkarılmıştır. Buna karşın, Osmanlı Devletindeki batı tarzındaki okulların eğitimi, batı dilleri ile gerçekleştirilmiştir. Ulusal bütünlüğün olumsuz yönde etkilenmesine yol açan bu durum gün geçtikçe toplumsal birlikteliğin azalmasına neden olmuştur. Özellikle azınlık okulları ve kolejlerin dilinin bu okulları açan cemaat veya devletlerin diline göre yapılması (Taş,2003:159) devleti oluşturan toplumun "Yurt Sevgisi" kavramından uzaklaşmasında başlıca nedenlerden birini oluşturmuştur.

I. Mehmet ve II nci Murat dönemlerinde uygulanmaya başlayan devşirme usulü ile, 8-20 yaş arasında zeki gayri müslim gençlerin devlet kontrolünde yetiştirilerek önemli devlet görevlerinde bulunmaları sağlanmıştır. Bu sistemde bile "Yurt Sevgisi" eğitim kavramı uygulamaya "Osmanlılık" mantığı ile konulmuştur. Bu yaklaşım öyle bir hale gelmiştir ki Osmanlı Devletinin baş vezirliği görevini yıllarca yürüten (Vezir-i Azam) Sokulu Mehmet Paşa, yaşamı boyunca sırp akrabaları ile irtibatta olmuş onlara kültürel ve toplumsal yardımlarda bulunmuş, hatta kardeşi Makariye'i 1557'de kurulan Pec (İpek) şehri sırp patrikanesinin patrikliğine tayin etmiştir (Akyüz,2001:86).

Osmanlı Devleti öğretim kurumlarında eğitim ve öğretim birliği olmadığından, osmanlı tarihi boyunca medrese, tanzimat döneminde açılacak "tanzimat mektepleri", "askerî mektepler", "azınlık" ve "yabancı" mektepler vb. kaynaklardan çok farklı bilgi, düşünce, ideal ve dünya görüşüne sahip insanlar yetişmiştir. Eğitilmiş insanların bu denli farklı özelliklerde yetiştirilmesinin toplum yaşamındaki olumsuz sonuçları görülmüştür (Akyüz, 2003,S.160). Özellikle devletin

son dönemlerinde, bu durum amaçsız ve ulusal bilinçten yoksun bir ulusun ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Osmanlı Devleti bir dizi yenilgiden sonra, ıslahat döneminde önce askerî alanda bazı yenileşmelere girişmeyi gerekli görmüştür. 1734'te kısa ömürlü bir askerî okul (Hendesehane), 1776'da bir Askerî Deniz Okulu (Mühendishane-i Bahri-i Hümayûn) açılmıştır. I. Abdülhamit (1774-1789), III. Selim (1789-1807), II. Mahmut (1808-1839) dönemlerinde yenileşmeler yine askeri alanlarda olmak üzere sürdürülmüştür (Akyüz,2003:160).

İlk yenileşme döneminde, (1773-1839) "Sibyan" mekteplerinden yetişen çocukların Türkçe okuma-yazma bilmeyişleri ve bu mekteplerde yenileşme yapmanın zorluğu dikkate alınarak bu mekteplere dokunulmadan "Rüştiye" adında ilk mektepler açılmıştır. Bu durum, döneme ait eğitim sisteminde "Yurt Sevgisi" kavramının ne denli ihmal edildiğinin önemli bir göstergesidir. Rüştiyeler bugünkü ilköğretimin temelini oluşturmuştur. İlk Rüştiyelerin programları: Arapça, Sarf ve Nahiv, Nuhbe-i Vehbi, Farsça ve Tuhfe-i Vehbi, Türkçe İnşa, Hat, Lügat ve Ahlâk derslerinden oluşmaktadır (Gözütok,2003:160).

Osmanlı hükümetleri, gerçekleştirdikleri eğitim ıslahatlarında, başlangıçta doğrudan doğruya medreseleri hedef alamamış, ilk ve ortaöğretim düzeyinde çalışmıştır. İlköğretim düzeyinde önce sübyan mektepleri ıslah edilmek istenmiş, bu mümkün olmayınca, Devlet "İptidai" adlı ilkokullar kurmaya ve modern ders araç ve gereçleriyle modern öğretim metotlarını bu okullarda uygulamaya başlamıştır. Şahıs ve derneklerin kurduğu bu tip iptidailer de desteklemiştir.

Batı tarzında kurulan askerî okullar ıslahat çalışmalarının temellerini atmıştır. Bu tür eğitim kurumları iyice yerleştikten sonra, XIX. yüzyılın ortalarına doğru batı örneğinde sivil tip okullar da kurulmaya başlamıştır. İlk batı tipi sivil okullar, yeniden yapılanmakta olan ve Fransız sistemine göre örgütlenen Osmanlı devlet dairelerine, memur yetiştirmeye yöneliktir. Bu okullarda "Yurt Sevgisi" kavramı yok denecek kadar azdır. 1845'ten itibaren de Osmanlı eğitim sistemi, Batı eğitim sistemlerine göre ilk, orta ve yüksek öğretim kademeleri olarak örgütlenmeye başlamış, sibyan mekteplerini ilköğretim düzeyi kabul edip, orta ve yüksek öğretim kademelerini kurma çalışmalarına başlamıştır (Ergün, 2005).

Osmanlı eğitim sisteminin "Yurt Sevgisi" eğitimi konusundaki yetersizliği yanında, Fransız İhtilali sonrasında (1789) tüm dünyada ortaya çıkan milliyetçilik akımı, toplumda yeni arayışlara yol açmıştır. 1869 Tarihli Maarif-i Umumiye

Nizamnamesi gereğince kız rüştiyelerinde okutulan malumat-ı nafia (Faydalı bilgiler) dersinde “Yurttaşlık Bilgisi” okutulmaya başlanmıştır. Yurttaşlık bilgisi dersinde, şehircilik, okul, müze, kitaplık vb. konular yer almaktadır. Günümüz yurt sevgisi eğitim konularını da kapsayan bu yaklaşım 1909 yılında açıklanan II nci meşrutiyet dönemine kadar korunmuştur (Karataş,2002:40). Belirtilen tedbirlere karşın Osmanlı Döneminde okullarda verilen yurt sevgisi eğitimi oldukça yetersizdir.

Tanzimat döneminde (1839-1878) eğitim, devleti felâkete gidişten kurtaracak bir yol olarak görülmeye başlanmıştır. Eğitimin böyle bir siyasal ve toplumsal işlevinin bulunduğu fark edilmesi, eğitim tarihimizde geç kalan ancak yine de çok önemli bir teşhistir ve tespittir (Akyüz, 2003:160).

Bu dönemde devlet “Kendi açtığı” eğitim kurumlarını tek elden yönetmeye başlayarak yeni bir açılıma gitmiştir (Başaran,1996:115). Devletin eğitim üzerinde etkili olmasını amaçlayan çalışmalar neticesinde, 1839 yılında “Rüştiye Okulları Bakanlığı”, kurulmuştur (Başaran,1996:114).

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Döneminde, 8 Kasım 1846 tarihinde “Mekâtib-i Umumiye Nezareti” kurulduktan sonra 8 Nisan 1847’de ilk ilköğretim yönetmeliği olarak değerlendirilebilecek bir talimatname hazırlanmıştır. Bu talimat toplam 20 maddeden meydana gelmiştir. Talimat ilkokulun amaçları, ilkeleri, öğretim süreci ve dersleri kapsamakta ve bu derslerin uygulanma konseptini açıklamaktadır (Büyükkaragöz, 1997:230).

Tanzimat döneminde, siyasî gelişmelerin sonucu olarak, çeşitli din, dil ve kültürlerden oluşan ülke insanlarını bir arada tutmak amacıyla "Osmanlılık" ideali ortaya çıkmış ve bir Osmanlı insanı tipi meydana getirmek için eğitimden de yararlanılmaya çalışılmıştır. Bu durum “ Yurt Sevgisi “ kavramının, Osmanlılık düşüncesi ile bütünleştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Ancak, azınlıklar, esasta ayrılmış ve millî emellerinden vazgeçmemişlerdir. Bu dönemde azınlık ve yabancı okulları çok büyük gelişmeler göstermiş, devlet için bir tehlike haline gelmeye başlamışlardır (Akyüz,2003:160).

Türkiye’de ilk resmi halk eğitim etkinlikleri yine “Tanzimat” dönemde başlatılmış 1862 yılında, fizik, kimya, genel tarih vb. konularda halka açık dersler verilmeye başlanmıştır. Bu yöntem ile, halkın bilinçlendirilmesi ve “ Yurt Sevgisi” kavramının bir bölümünün bilimsel açıdan uygulanması amaçlanmıştır. Yine bu

dönemde 1864 yılında kurulan “İslam Öğretim Derneği” halkı okutmak ve toplumsal yönden geliştirmek amaçlı çalışmalar yapmıştır (Celep,2003: 90-91).

Bu dönemde, yeni oluşturulan okullarda “Osmanlıca” olarak isimlendirilen Türkçe öğretim dili olarak benimsenmiştir. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869)’nin gerekçesinde *"Bir milletin eğitimde ilerleme sağlamasını, kendi dilinde eğitim öğretim yapmasında aramak gerekir; bir topluma yabancı dille bilim ve sanatta ilerleme yolunu göstermek zordur"* denilmesi çok önemlidir. Bu dönemde, dilin öğretimdeki önemi yanında, sadeleşmesinin gerektiği de anlaşılmaya başlanmıştır (Akyüz,2003:160).

Yayınlandığı 1 Eylül 1869 tarihinden itibaren birçok hükmü uzun süre yürürlükte kalan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, örgün eğitimi ilk kez en geniş biçimde düzenleme ve geliştirme amacını güden bir yasal belgedir. Medreseleri bu yaklaşımın dışında tutan belgede, örgün eğitimin merkez ve taşra yönetim kademeleri belirlenmiş, örgün eğitim ilk kez ilk, orta ve yüksek eğitim şeklinde derecelendirilmiş, üniversite, erkek ve kız öğretmen okulları, özel okullar ve tüm okulların ders programları vs. belirtilmiş, öğretmenlik mesleği düzenlenmeye çalışılmış, eğitimin malî yönü ele alınmıştır (Akyüz, 2003:160).

Osmanlı İmparatorluğunda hakim unsur olan Türk Milleti o dönemlerde milliyetten bahsederse sanki diğer unsurların dağılmasını kolaylaştıracakmış gibi bir korkuya tutulmuştu. Bu yüzden, o dönemde bir türlü, "millet" milliyet", "Türklük" kavramları öne çıkarılamamış, bu yönde bir çekingenlik görülmüştür (Yeniçeri,2004).

Balkan savaşlarında ortaya çıkan olumsuz durum, milliyetçilik akımının güçlenmesine neden olmuştur (Karataş,2002:41). Balkan devletlerinin milliyetçilik duyguları ile orta çıkması Türk kökenli insanların “Osmanlılık” zorlamasından sıyrılarak ulusal özelliklerin keşfetme çabalarına yol açmıştır. İkinci meşrutiyet döneminde ortaya çıkan “Türk Ocakları” 1911 yılında kurulmuştur (Manka,ty.:54). Turgut, Osmanlı Devletinde temelleri atılan “Türk Ocaklarının” halk eğitim çalışmalarına öncülük ettiğini belirtmektedir (Turgut,1998:11). Manka benzer bir ifade kullanmakta ve Türk ocaklarının cumhuriyet döneminde tesis edilen “Halk Evlerinin” başlangıç noktasını oluşturduğunu ifade etmektedir (Manka,ty.:61).

Gerçekte, köye uygun öğretmen yetiştirme fikri, İkinci Meşrutiyet yıllarında İlk öğretmen okullarının yoğun çabaları sonucu Üsküp'te, Edirne'de, Manastır'da ortaya çıkmış, İstanbul'da çıkan eğitim dergilerinde, hatta Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında köye uygun öğretmen yetiştirme fikri çeşitli şekillerde tartışılmıştır (Ergün, 2005).

Yeni dönemde, modern anlamda “Yurt Sevgisi” eğitiminin bir kolu olarak algılanan köy eğitimi, ülkemizde tartışılmaya başlanmış, köye göre bir eğitim modeli geliştirilmesi fikrini ilk öne sürenlerden birisi Ahmet Tevfik isimli bir öğretmen olmuştur. Ahmet Tevfik, Ocak 1912’de Yeni Mektep isimli dergide ülkenin temel zenginlik kaynağının ziraat olduğunu ifade ederek, köy ve civarlarında çiftlik mektepleri kurulmasını önermiştir (Kalyoncuoğlu,2002:42).

“Yurt Sevgisi” eğitimi açısından bakıldığında bu dönemde açılan “Türk Ocaklarının “ milli benlik ve kültüre sahip çıkma açısından bir başka yenilikçi faaliyet olduğu söylenebilir. 1911 Yılında kurulan bu ocaklar, Türklük bilincini geliştirmeyi ve yaymayı amaçlayan çabalar olarak göze çarpmaktadır (Celep,2003:91). Cumhuriyet döneminde “Yurt Sevgisi” eğitim kavramının iki büyük unsurunu oluşturan “Köy Enstitüleri” ile “Türk Ocakları”, amaçlarından saparak marjinal hedef ve düşüncelere kayıncaya kadar büyük yarar sağlayacaktır (Kalyoncuoğlu,2002:10).

Özellikle Balkan Savaşlarından (1912-1913) sonra, toplumda eğitim konularına olan ilgi artmış, eğitim işleri yalnızca Maarif Nezaretinin işi olmaktan çıkmıştır. Ancak, Balkan Savaşları felâketlerinden çıkarılan, *"Toplum olarak uyusukluktan silkinip, çalışıp çaba harcayarak toparlanma gerektiği, yoksa Devletin daha büyük felâketlerle karşılaşacağı"* gibi dersler, düşünceler ve özeleştiriler, tekrar unutulmuş günlük kısır çekişmeler arasında kaybolup gitmiştir (Akyüz,2003:160).

1913 Tarihli ilköğretim geçici kanununla ilköğretim programlarına dahil edilen Malumat-ı Medeniye Ahlakiye ve İktisadiye dersinin içeriğinde yurttaşlık eğitimi (Yurt sevgisi) bulunmaktadır. Devletin yapısı, millet kavramı, yasa, meclis kurumu, aile, çevre, şehircilik vb. konuları içeren bu ders 1924 yılına kadar devam etmiş, ilköğretim 4 ve 5 nci sınıflarda verilen Musahabat-ı Ahlakiye ve malumat-ı Vataniye dersleri ile görevini bu derslere devretmiştir (Karataş,2002:41).

2.3.2.Cumhuriyet Döneminde Verilen Yurt Sevgisi Eğitimi

Türkiye Cumhuriyeti, 1923 yılında genç bir devlet olarak kurulduğunda, 600 yılı aşkın ömrü olan bir devletin maddî ve manevî tecrübelerine de sahip bulunuyordu. Bu devleti yükselten ve yaşatan dinamikleri ve onu zayıflatan ve çökerten, parçalayan ve yıkan dinamikleri de iyi biliyordu. Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran ve neredeyse ilk 40 yılını yöneten lider kadro, Osmanlı eğitim ve devlet sistemi içinde yetişmişler, bilgi ve yönetim tecrübelerini bu sistem içerisinde kazanmışlardır (Ergün,2005).

Cumhuriyet dönemi eğitiminin yapılanmasında başlangıçta Osmanlı devletinden devir alınan eğitim sistemi önemli rol oynamıştır. Bu dönemde, ülke yönetimi ve sosyo-kültürel yapıda bireylerden beklenen hususlar ve bireysel sorumlulukların kısıtlı olması, vatandaşlık tanımında nispeten vatandaşa daha az yükümlülükler yükleyen basit bir algılamaya yol açmıştır (Karataş,2002:40).

Cumhuriyet Türkiye'si'nin Osmanlı Devletinden sayısal olarak 4194 ilkokul, 69 ortaokul, 13 lise, 20 öğretmen okulu, 17 sanat okulu ve 1 adet darülfünun kalmıştır (Kalyoncuoğlu,2002:V).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, Türk Milli Eğitim sisteminde birbirinden bağımsız ve çok farklı yapılarda yedi ayrı eğitim sistemi mevcuttur. Bunlar; yabancı dilde eğitim veren azınlık okulları, medrese ve sibyan okulları, eğitim bakanlığına bağlı okul ve meslek okulları, il özel idarelerine bağlı ilköğretim ve sanat okulları, mahallelerde halk tarafından kurulan sibyan okulları, özel okullar ve kilise okullarıdır (Başaran,1996:123).

Vatandaşlık sevgisi (Yurt Sevgisi) ülkemizde cumhuriyetin kuruluşundan sonra önem kazanan bir eğitim konusu olarak belirlenmiştir (Karataş,2002,s.1). Ulu önder Atatürk, Prof. Dr. A.Afetinan 'a bu eğitimin ilk bilgilerini şahsen vermiş ve bu bilgileri görev yaptığı okuldaki öğrencilere aktarmasını istemiştir. Prof. Dr. A.Afetinan tarafından hazırlanan "Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün el yazıları" isimli eser, genç cumhuriyetimizin ilk yıllarında yapılan ve "Yurt Sevgisi" kavramını içeren, en etkin ve içerikli çalışmadır (Afetinan,1998:3).

1 Mart 1922 günü TBMM'de yaptığı konuşmada: "*Eğitim, hükümetin en verimli ve en mühim görevidir.*" diyen Atatürk; Kurtuluş Savaşı'nın en buhranlı günlerinde millî eğitim sorunlarına eğilmiş ve 15 Temmuz 1921'de I. Maarif Kongresi'ni toplamıştır. Kongrede: "*Asırlardır devlet bünyesinde süren derin idari ihmallerinin meydana getirdiği yaraların tedavisinde sarf edilecek emeğin en büyüğünü, hiç kuşkusuz eğitim yolunda göstermemiz lazımdır.*" demiştir (MEB, 1993:11-12).

Atatürk, eğitimin her aşamasında verilecek olan bilgi ve şuurun vatan ve millet sevgisinin kazandırılmasına yönelik olmasını ve bu sevginin, Türk millî eğitiminin temelini ve ilk basamağını teşkil etmesini her fırsatta ifade etmiş,

Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin hududu ne olursa olsun, onlara esâslı olarak, milletine, Türkiye devletine, Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla mücadele esbap ve vesaitiyle mücehhez olmayan milletler için hakk-ı beka yoktur. Mücadele lazımdır."

sözleri ile, millet gerçeğini inkar eden, vatan ve millet sevgisini gönüllerden çıkarmaya çalışan, Türk insanını kendi değerlerine yabancı hale getirecek olan hiçbir

görüş ve fikrin Türk millî eğitiminde yer almaması gerektiğini belirtmiştir (Taş,2003).

Ülkemizde Cumhuriyetin ilânı ile birlikte Türk toplumunun sosyal, siyasî, kültürel ve ekonomik yapısının yeniden şekillendiren kadrolar, bu yaklaşıma uygun nesilleri yetiştirecek olan eğitim sistemini ve eğitim programlarını oluşturmuşlardır (Yüksel,2003).

Cumhuriyet yönetimi ile başlayan milletleşme sürecinde izlenen millî eğitim politikası, temelde bir millî kimlik arayışı biçiminde uygulanmıştır. Bu durum zaman içinde değişime uğrasa farklı yaklaşımlardan etkilense de genel hatları ile günümüze kadar devam etmiştir (Budak,2003).

Cumhuriyet dönemi eğitim politika ve stratejileri; Atatürk ilkelerine bağlı millî, demokratik, lâik ve çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanmaktadır. Çağımızın modern ve demokratik ortamında, oluşturulan politika ve stratejiler; seçkin, saygın ve katılımcı özellikler taşıyan bireyleri yetiştirebilmek için; eğitimin tüm alanlarındaki gelişmeleri takip etmek ve uluslararası standartları yakalamış olmak için mutlak bir gereklilik olarak belirlenmiştir (Çetin ve Gülseren,2003).

Eğitim sisteminin bütünüyle değişmesini öngören Atatürk, bu düşüncelerini kurtuluş savaşı sürerken ortaya koymuş, bu dönemde toplanan maarif kongresinde ulusal eğitim düşüncesini ortaya atmıştır (Kalyoncuoğlu,2002:V). Ulu önder, kurtuluş savaşı'nın en buhranlı günlerinde, Ankara'da top seslerinin duyulduğu bir ortamda millî eğitim sorunlarına eğilmiş ve 15 Temmuz 1921'de I. Maarif Kongresi'ni toplamıştır. Kongrede: *"Asırlardır devlet bünyesinde süren derin idari ihmallerinin meydana getirdiği yaraların tedavisinde sarf edilecek emeğin en büyüğünü, hiç kuşkusuz eğitim yolunda göstermemiz lazımdır."* Diyerek ileriki dönemde eğitimde yaşanacak değişimin ilk ip uçlarını vermiştir (MEB, 1993:11-12).

I. Maarif Kongresinin Cumhuriyet eğitim tarihi içinde önemli bir yeri vardır. Bu kongre okul ve öğrenci durumunu gözden geçirmek, yapılması gereken çalışmaları belirlemek ve eğitime her şeyden önce millî bir yön vermek amacıyla toplanmıştır. Kongreye yurdun değişik bölgelerinden gelen 250'den fazla erkek ve bayan öğretmen katılmıştır. Mustafa Kemal cepheden gelerek kongreyi açmış ve Millî Maarif Teşkilatının kurulmasını istemiştir. Şura'da;

- 1- Halkı eğitmenin devletin en önemli ve en verimli görevinin olduğu,
- 2- Köy öğretmenlerinin yetiştirilmesi,
- 3- İlkokul ve orta öğretim programlarının düzenlenmesi, kararları alınmıştır (Çetin ve Gülseren,2003).

Yurt Sevgisi eğitiminin temel yapı taşlarından birisini milli birlik ve beraberlik duygusunun tüm ülke fertlerince paylaşılması oluşturmaktadır. Milletlerin doğuşunu, yaşamasını ve ilerlemesini sağlayan en önemli unsur milli birlik ve beraberliktir. Ortak bir tarihi mirası paylaşan ortak bir kültürün sahibi olan ve bir arada yaşayan millet fertlerini birbirine bağlayan milli birlik ve beraberlik duygusudur (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:8).

1921 ve 1924 Anayasalarında, milli birlik ve beraberlikle doğrudan doğruya ilgili hükümler mevcut değildir. Ancak 1924 Anayasasının 1937 yılında yapılan değişikliği ile devletin niteliklerini öngören 2 nci maddede yer alan milliyetçilik ilkesi sonuç olarak milli birlik ve beraberliği gerekli kılmaktadır (Eroğlu,1990:476).

Yeni devletin kuruluş aşamasında “Yurt Sevgisi” eğitimine yönelik çalışmalar da unutulmamıştır. Cumhuriyet döneminin belki de en önemli “Yurt Sevgisi” eğitim hareketinin “Halk Evlerinin Kuruluşu” olduğu düşünülmektedir. Halk eğitiminin büyük bir seferberliğe dönüştürüldüğü ve kamu hizmetindeki özel statülü kuruluş statüsünde bulunan Halk Evleri, 19 Şubat 1922 tarihinde kurulmuştur (Kalyoncuoğlu,2002:9). Bu kurumların, ülke halkının toplumsal birliğe kavuşmasında, birlik ve beraberlik algılamalarının geliştirilmesinde ve ülke gelişimine katkıda bulunmasında yarar sağlayacağı öngörülmüştür.

Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluş döneminde, göçmen ailelerin “Amerikalılaştırılması” işlevi büyük oranda “Halk Okulları” ile gerçekleştirilmiştir. Benzer bir uygulama, yukarıda belirtildiği gibi millet mektepleri ve halk evleri kanalıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Celep,2003:2).

Cumhuriyetin ilân edilmesiyle beraber ülkemizdeki büyük okuma-yazma bilmeyen kitlenin cumhuriyet ilkelerine göre nasıl eğitileceği, en azından nasıl okutulacağı tartışılmaya başlanmıştır. Çalışmaların başında, teklif edilen önerilerin en önemlisi "Halk mektepleri" veya "Halk Dershaneleri"nin kurulması konusudur. Bu arada Türk Ocaklarının "Halk Evi" olması, gece okullarının veya seyyar okulların kurulması vs. de öneriler arasında yerini almıştır (Ergün,2005).

Yeni eğitim sisteminin temel yaklaşımı, halk ile devletin bütünleşmesi, milli kimliğe sahip çıkılması ve toplumsal birlik kavramının zihinlerde yaratılması olmuştur. Ülkenin hemen tüm bölgelerinde kurulan halk ev ve odaları, topluma ülkenin tarihini, coğrafyasını, etnografya ve folklorunu tanıtmayı amaçlayan önemli kültür kuruluşları olmuştur (Taşdemir,2000:IX). Atatürk'ün kültür ve eğitim

politikasının birer parçası olan halkçılık ilkesi ve çağdaşlaşma ideali, halkevlerinin kuruluşunda temel ideolojik yaklaşımı oluşturmuştur (Saraoğlu,1990:1). Halkevlerinde o güne dek alışlagelmiş eğitim yöntemleri terk edilmiş, ve çok farklı ve yeni eğitim yöntemleri kullanılmıştır. Örneğin, Türk tiyatrosunun başlangıcı olarak da tanımlanabilen temsiller ile halkevi kitaplıkları bu dönemde yenilik olarak gerçekleşen ve etkili olarak kullanılan birer eğitim aracı olmuştur (Turgut,1998:85).

Cumhuriyet yönetiminin oluşturduğu yeni tarih anlayışı öncesinde, Türkiye'de İslâm tarihini esas alan ümmetçi bir tarih görüşü ile, Osmanlı Devleti tarihini esas alan bir Osmanlı tarih görüşü vardı. Medreselerde "İslâm Tarihi", mekteplerde ise "Osmanlı Tarihi" okutuluyordu. Günümüz "Yurt Sevgisi" kavramından çok uzak olan her iki görüş hem birbirleri ile çatışmakta ve hem de ulusal birliği sağlamaktan uzak bulunmaktadır. Osmanlı Devletinin yıkılması ve halifeliğin kaldırılması, her iki tarih anlayışının da değerini düşürmüştür (Ergün,2005).

Şimşek, 1996 yılında hazırladığı doktora tezinde, Kemalist rejimin, kendi değerlerini Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Halk Evleri/Odaları yoluyla topluma yaymaya çalıştığını ifade etmekte ve bu kurumları propaganda faaliyetleri olarak nitelemektedir (Şimşek,1996:217). Buna karşın, gerçekte köklü dönüşümler ve devrim çalışmaları gerçekleştirmiş olan yeni cumhuriyet idaresinin bu gelişmeleri geniş halk kitlelerine özümsetme çabası olan halk evleri çalışmaları, toplumsal kültür düzeyinin artmasında önemli bir rol üstlendiği, bilinen bir gerçektir (Saraoğlu,1990:IX).

Türk Ocakları kendilerini feshettikten sonra, bu kurumların bünyesinde bulunan "Türk Ocakları Tarih Komisyonu" yerine, Atatürk'ün direktifleri ile 12 Nisan 1931'de "Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti" kurulmuştur. Türk Tarihini Tetkik Kurumu; Türk milletinin kökleri, Türklerin uygarlığa sağladığı katkılar vb. konularda çalışmaya başlamıştır. Elde edilen sonuçların bir kurultayda görülmesi amacıyla, 2-11 Temmuz 1932 tarihinde Birinci Türk Tarih Kongresi toplanmıştır. Bu toplantının amacı, yeni Türk tarih görüşünü öğretmenlere anlatmak ve yeni nesile tarih bilinci aşılaktır (Ergün,2005) .Bu çalışmalardan amaçlanan şey "Yurt Sevgisi" eğitiminin tarihsel birlik ayağını ortaya koymak ve yeni nesillere sunmaktır.

Ankara halk evinin açılışında o zamanın CHP genel sekreteri Recep Peker, *"Bu asırda milletleşmek için, milletçe kütleleşmek için mektep tahsilinin yanında ve ondan sonra mutlaka bir halk terbiyesi yapmak ve halkı bir arada ve birlikte çalıştırmak esasının kurulması*

lazımdır” demiştir (Saraoğlu,1990:13). Gerçekten de halk evleri cumhuriyetin ilk yıllarında temel, akademik, genel kültür, demokrasi/yurttaşlık, güzel sanatlar ve toplum eğitiminin gerçekleştirilmesinde başarı ile hizmet etmiş, toplumsal aydınlanmada önemli işlevler üstlenmişlerdir (Turgut,1998:85). 1932 Yılında yayımlanan Halk evleri talimatnamesi bu kurumların çalışma sistemleri, amaçları ve genel esaslarını belirlemektedir

Sosyal yaşayışın en temel gereksinmelerini karşılamayı amaçlayan, toplumsal birlikteliği ve ulusça sahip olunmasına ihtiyaç duyulan konuları yaymaya çalışan halk evleri/odaları, çok sesli korodan orkestraya, bağlamadan kemençeye birçok ulusal/evrensel anlamlı müzik etkinliğini bünyesinde barındırmıştır. Dokuz ayrı kolda yürütülen etkinlikler, dil-edebiyat, güzel sanatlar, temsil, spor, sosyal yardım, halk dersaneleri ve kurslar, kitaplık-yayım, köycülük,tarih ve müze başlıkları altında faaliyetlerini yürütmüştür. Halkevlerinde açılan kurslar içinde okuma-yazma kursları önemli ve ağırlıklı bir yer tutmaktadır (Taşdemir,2000:XII). Halk Evlerinin değişik yıllarda görev yaptığı çalışma alanları EK-G’ de dir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında halk eğitiminin sağlanmasına yönelik çalışmalar, okuma-yazma öğretimini temel amaç olarak kabul etmiş, ancak farklı branşlara da yönelmesi nedeniyle (tiyatro, müzik vb.)istenen sonuç tam olarak alınamamıştır. Bu nedenle, 15 yılda sadece 67.000 kişiye okuma-yazma öğretilbildiği bilinmektedir (Turgut, 1998:84). Nüfusun okur-yazar oranının yükseltilmesine yönelik çalışmalara yine “Yurt Sevgisi Eğitimi” penceresinden bakılarak devam edilmiş, ülke insanın bilimin ışığında yaşaması ve kişisel yaşam standartlarını yükseltmesine yönelik çabalar sürdürülmüştür. Cumhuriyet tarihi boyunca okuma yazma kursları ve eğitim kampanyaları, okur-yazarlık oranlarının yükseltilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Şüphesiz yeni Türk devletinin eğitim sistemine getirdiği yeni soluk yalnızca “Halk Evleri” ile sınırlı değildir. Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş günlerinde eğitim sistemine özel bir önem verilmiş, eğitim sistemine bakış tamamen değiştirilmiştir. Eğitim sisteminin yeniden şekillendirilmesinde geçmiş dönemlerden farklı olarak belirlenen genel görüş, Atatürk tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Şimdiye kadar Takip edilen eğitim-öğretim biçimlerinin, milletimizin geri kalmasında en önemli sebep olduğu kanaatindeyim. Onun için millî eğitim programından bahsederken eski devrin asılsız uydurmalarından ve yaradılışımızla hiç alakası olmayan yabancı fikirlerden, Doğudan ve Batıdan gelebilen tesirlerden tamamen uzak, millî karakterimiz ve tarihimizle uyumlu kültürü kastediyorum. Çünkü millî dehamızın tam olarak gelişmesi ancak millî kültürle mümkündür. Herhangi bir ecnebi

kültürü, şimdiye kadar takip edilen yabancı kültürlerin yıkıcı neticelerini tekrar ettirebilir” (MEB, 1993:11-12).

Türk hükümetleri, geçmişin köhneleşmiş ve zararlı hale gelmiş eğitim kurumlarını kapatma kararı aldıktan sonra, aynı tutumu ülkedeki yabancı okullara karşı da gösterme yoluna gitmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkmadan önce, Lozan barış antlaşmasından hemen sonra Türkiye, daha önceden kararlaştırdığı yabancı okullar politikasını uygulamaya başlamıştır. Bu yaklaşımın temel nedeni, geçmişte büyük zarar veren bir eğitim sisteminden kurtulma çabası ve ulusal eğitimi yerleştirme isteğidir. Yeni devlet en önemli ihtiyaçlarından biri olan ulusal birliği sağlamak istemekte, kendi sınırları içinde hiç bir dinin ve mezhebin propagandasının yapılmasını kabul etmemektedir. Yeni devlet ülkenin kuruluş aşamasında kendi medreselerini kapatmayı göze almış ve bundan Hıristiyan okullarını hariç tutmamıştır (Ergün,2005).

1924 Yılında kabul edilen Tevhidi Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile, tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış, okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde eğitim programlarındaki değişikliklerin özünü lâiklik, batıya dönüş ve müspet ilimler ve ulusal bütünlük oluşturmuştur (Arslan,2003). Aynı zamanda vatandaşların hak ve sorumluluklarının yeniden sorgulanması, “Yurt Sevgisi” kavramına da yeni bir boyut getirmiş, şovenizmden uzak Atatürk milliyetçiliği yaklaşımı yurt sevgisini temel yapı taşlarından birini oluşturmuştur.

Cumhuriyet yönetimi bir taraftan milliyetçilik, halkçılık vb. kavramları kullanarak toplumsal bilinci geliştirme çalışmalarına devam ederken, bir diğer taraftan eğitim sisteminin temel esaslarını ortaya koymuştur. İlk kez, 1924 yılında çıkarılan ilköğretim yasası ile, ilköğretim zorunlu hale getirilmiş ve okuma-yazma sorununa kesin bir çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar, 1924 yılında başlatılan okur yazar olmayan yetişkinlere yönelik kurslar ile başlayacak ve geçen seksen yılda beş büyük okuma yazma kampanyası (1928, 1960, 1971, 1981, 2001 yıllarında) ile devam edecektir (Nohl ve Sayılan,2004:11).

Atatürk milli eğitim sistemi hakkındaki görüşlerini şöyle açıklamaktadır.

“Şimdiye kadar Takip edilen eğitim-öğretim biçimlerinin, milletimizin geri kalmasında en önemli sebep olduğu kanaatindeyim. Onun için millî eğitim programından bahsederken eski devrin asılsız uydurmalarından ve yaradılışımızla hiç alakası olmayan yabancı fikirlerden, Doğudan ve Batıdan gelebilen tesirlerden tamamen uzak, millî karakterimiz ve tarihimizle uyumlu kültürü kastediyorum. Çünkü millî dehamızın tam olarak gelişmesi ancak millî kültürle mümkündür. Herhangi bir ecnebi

kültürü, şimdiye kadar takip edilen yabancı kültürlerin yıkıcı neticelerini tekrar ettirebilir.” (MEB, 1993:11-12).

İyi eğitim görmüş, bilinçli bir toplumun varlığını, yeni inkılâpların ve cumhuriyet yönetiminin yerleşmesi ve yaşamasının ön şartı olarak gören Atatürk; eğitim sisteminin ülkemizin ihtiyaçlarına ve çağın gereklerine uygun olarak yeni baştan kurulmasını ve bu eğitimin aynı zamanda toplumun bütün kesimlerine yaygınlaştırılmasını gerekli görmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu yaklaşımla belirlenen millî eğitim politikası, temelde üç ana amaca yönelmiştir.

Bunlar;

- Millî kültür birliğinin sağlanması ve genç nesillere aktarımı,
- Vatandaşlık eğitiminin tüm eğitim aşamalarına aktarımı ve ilköğretimin yaygınlaştırılması,
- Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesi olarak özetlenebilir (Budak,2003). Görüldüğü gibi yeni cumhuriyet yönetiminin eğitim yaklaşımı, “Yurt Sevgisi” eğitiminin günümüz beklentilerini büyük ölçüde kapsamaktadır.

Yeni devletin eğitim sisteminde amaç, bir yandan ülke vatandaşlarının ve toplumun refah ve mutluluğunu artırmak olarak belirlenmişken, öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak olarak belirlenmiştir. Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak ortak amaç olmuştur (Çetin ve Gülseren,2003).

Atatürk eğitimin amacını 1 Mart 1922 günü TBMM açılış konuşmasında şöyle açıklamıştır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:296).

“Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekları öğrenim sınırı ne olursa olsun ilk önce ve her şeyden önce Türkiye'nin bağımsızlığına, kendi benliğine milli geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek gereği öğretilmelidir”

Bu ifade milli eğitim politikalarında “Yurt Sevgisi” kavramına olan olumlu yaklaşımın açık bir ifadesi olarak algılanmaktadır.

Cumhuriyetin ilk kurulduğu günden bu güne, ilköğretimde taslak niteliğinde olanların dışında 1926, 1936, 1948 ve 1968 tarihlerinde olmak üzere toplam dört eğitim programı uygulamaya konmuştur. İlköğretimde uygulanan programlar, 1970'li yıllardan beri ve özellikle sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması sonrasında sürekli değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Halen de ilköğretim programlarından istenen sonuçlar alınamadığından sürekli değişim çabası devam etmektedir (Arslan,2003).

Cumhuriyet yönetiminin kuruluşuyla başlayan eğitimde ulusallaşma ve gelişim çabaları, ülkemizin çağdaşlaşmasında önemli bir etken olmuştur. Ancak bu eğitimin istenen amaçları tam olarak karşıladığını söylemek yine de geçerli olmayacaktır. Günümüzde yaşanan hızlı gelişmenin en önemli itici güçlerinden birisi şüphesiz eğitimidir. Hem toplumsal hem de bireysel yaşamda önemli rol oynayan eğitime, cumhuriyet dönemi içerisinde talebin büyük oranda arttığı söylenebilir (Çetin ve Gülderen,2003).

Cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan bir genelgede “*Okullar Cumhuriyet esaslarına sadık kalmayı telkine mecburdur*’ (12 Aralık 1923) denilmektedir. Atatürk 20 Mart 1923’te Konyalı gençlere hitaben konuşurken:

“Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fiilen davranış ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki millî benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır.”

diyerek yeni Türk devletinin milli birlik konusundaki yaklaşımını açıklamış müteakip tarihlerde kurulacak milli eğitim sisteminin ipuçlarını vermiştir(Gn.Kur., 2001:85).

Bu anlayış ile hazırlanan ilk programlar 1924-1930 yılları arasında yapılmıştır. Bu dönemde programların temel felsefesi, yeni yetiştirilecek nesillere Cumhuriyet rejimi ve bu rejimin fazilet ve nimetlerini açıklamak olarak ifade edilebilir. Ayrıca bu dönemde Cumhuriyet için fedakârlık duygusu aşılarmaya çalışılmıştır. 8 Eylül 1924 tarihli bir genelgede “*Çocuklarımız kalplerinde ve ruhlarında Cumhuriyet için fedakar olmak mefkuresini taşımalıdır*” denilmektedir (Akyüz, 1982:206-207).

3 Mart 1924’de 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı bünyesi altında toplanırken, değişim süreci başlatılmış, okullarda uygulanan programlar üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Öğretimin Birleştirilmesi anlamına gelen bu yasanın; eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi ve lâikliğin eyleme dönüştürülmesi olmak üzere iki ulusal hedefi bulunmaktadır (Çetin, Gülseren,2003). Bu dönemde eğitim programlarının genel yaklaşımı, yeni yetiştirilecek nesillere Cumhuriyet rejimi ve bu rejimin fazilet ve nimetlerini benimsetmeyi gerçekleştirmek olmuştur. Bu programların, her şeyden önce, millî bir nitelik taşımaları dikkat çekmektedir (Yüksel,2003:159).

“Yurt Sevgisi” eğitimi bu dönemin önemli bir ihtiyacını karşılamıştır. Bu dönemde, vatandaşlık /yurt sevgisi eğitimi 1924 yılında Muhasabat-ı Ahlakiye, 1926 yılında ise yurt bilgisi isimleri altında gerçekleştirilmiştir. 1926 ve 1929 yıllarında

yılı programlarında, iyi vatandaşlar yetiştirmek, milli cemiyet ve Türk Cumhuriyetine ruhen ve bedenen en faydalı tarzda uyum sağlamak amaçlanmıştır (Karataş,2002:42).

1926 tarihli ilkokul programında ilkokulun amacı; “*Genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir*” şeklinde belirtilmiştir. İlköğretimin hedefini anlatan bu cümlede “Yurt Sevgisi” kavramı temel alınmakla beraber, iyi vatandaşın nitelikleri, çevreye etkin bir halde uyum koşulları, açık ve uygulamaya imkân verebilecek biçimde belirtilmemiştir (Arslan,2003). Söz konusu programda ayrıca “*Eğitimde Türklük ve Türk vatani esas mihveri teşkil etmelidir. Çocuklarda millî hislerin beslenmesi ve kuvvetlenmesi için her fırsattan istifade edilmelidir*” denilmektedir (Akyüz, 1993:301). Bu yaklaşım Osmanlı döneminde, görülen ulusal bilinç eksikliğine karşı bir tepki niteliğindedir.

Cumhuriyet yönetimi eğitim politikaları, milliyetçi, laik, halkçı ve cumhuriyetçi yurttaşlar yetiştirmek amacıyla, mevcut düzenin yerine daha iyi ve geçerli bir eğitim sistemi, oluşturmayı amaçlamış, bu bağlamda herkese okuma-yazma öğretmek önemli bir hedef olarak belirlenmiştir (Kalyoncuoğlu,2002:3). 1927 Yılında uygulanan ortaokullar ders çizelgesinde 2 ve 3 ncü sınıflarda birer saat olmak üzere “Vatani Malumat” dersi görülmektedir (EK-C). Benzer bir şekilde 1930 orta mektep 1 nci dönem ders cetvelinde “Yurt Bilgisi” dersi aynı sınıflarda ve sürelerde görülmektedir (EK-D). 1931 yılında bu ders orta okul 1 nci sınıf içinde planlanmıştır (EK-E).

1928 Yılında Lâtin alfabesinin kabul edilişi, okur-yazar oranını yükseltmek, öğretimi kolaylaştırmak ve Türkçe’yi ortak dil yapmak amacıyla, Türkiye Cumhuriyeti’nin eğitim alanında gerçekleştirdiği en önemli devrimdir. Bu devrime paralel olarak kurulan “Millet mektepleri”, okuma-yazma seferberliği, mesleki kurslar (arıcılık, marangozluk vb.) yeni devletin eğitime verdiği önemi göstermek açısından dikkat çekici uygulamalardır (KKK,2003). Bu yıl yayınlanan talimatname ile “Millet mekteplerinin görev ve faaliyet alanları” belirtilmektedir (EK-F).

11 Kasım 1928 Tarihinde “Millet mektepleri” kurulması konulu kanun sonrasında, yurt sathında geniş kapsamlı bir okuma yazma seferberliği başlatılmış, verilen eğitim bununla da kalmayarak, basit hesap sağlık ve toplum içinde yaşama bilgilerini de kapsar bir yapı kazanmıştır. Millet mekteplerinin özelliğini kaybettiği

1932 yılına kadar bir buçuk milyona yakın vatandaşa okuma-yazma öğrettiği hesaplanmaktadır (Kalyoncuoğlu,2002:9).

Cumhuriyetin ilk yıllarında okur-yazar oranı %10 civarında bulunmaktadır (Harf devrimi ile birlikte bu oranın sifıra indiği söylenebilir.). Bu sebeple Millî Eğitim Bakanlığı cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uzun yıllar eğitimin alt yapısına dönük çalışmalar yapmıştır. Cumhuriyet'in ilk günlerinden günümüze kadar devam eden bu çabalar sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo-4'de görülmektedir (Çetin ve Gülderen,2003).

Tablo 2.4 1923'den Günümüze Eğitimle İlgili Genel Sayısal Durum

	1923- 1924	2002- 2003	Artış (Kat)
Okul Sayısı	5.134	59.873	11 kat
Öğretmen Sayısı	12.573	678.140	53 kat
Öğrenci Sayısı	364.428	18.619.677	50 kat

Kaynak (MEB, 2003)

1930'lu ve 1950'li yıllarda yapılan programlarda, ilk yıllardan farklı olarak hümanizm düşüncesi ön plana çıkmış, daha çok dünyaya ve gelişmiş ülkelere açılma eğilimi ağırlık kazanmış, öğrencilere, eskiye göre daha fazla bilgi yükleme ve entelektüel insan yetiştirme düşüncesi ön plânda tutulmuştur (MEB,1990:32). Bu dönemde verilen eğitim ulusal yönlendirmeden çok evrensel değerlerin topluma kazandırılması şeklindedir.

1930 yılında hazırlanan ilköğretim programında, yurt bilgisi/yurt sevgisi dersinin amaçları belirlenmiştir. Bu programda, bireylerde devlet, millet ve aile kavramını oluşturmak, devlet, hükümet ve yönetim şekilleri hakkında bilgi vermek, yurt ve millet sevgisi vermek vb. konular, kısaca "Yurt Sevgisi" eğitiminin ana konuları bulunmaktadır. Bu yıllarda Türkçe, tarih, coğrafya, yurt bilgisi, sosyoloji, felsefe vb. dersler lise ve orta okullardaki yurttaşlık eğitim konularını oluşturmuştur (Karataş,2002:43). Görüldüğü gibi, "Yurt Sevgisi" eğitimi Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde Türk eğitim sisteminin temel doktrinsel yapısını oluşturmaktadır.

1930 ve 1936 yıl programlarında, vatandaşlık/yurt sevgisi eğitimi "Yurt bilgisi" ismi ile verilmeye başlanmış, genel hedefler olarak çocukların çevre ile ilişkileri ve uyumu belirlenmiştir (Karataş,2002:43). 1937-1938 Yıllarında her seviyedeki okulların yurt bilgisi ders programlarında, millet kavramı vb. konular, cumhuriyet rejiminin özellikleri, Türk inkılap hareketi, devlet teşkilatına yönelik

temel bilgiler vb. bulunmaktadır (Karataş,2002:44). Bu dönemde yeni devlet vatandaşlarının kendine güvenini artırma ve bireylerin “Yurt Sevgisi” bağlamında ortak çalışma güdülerini geliştirme çabası ön plandadır. 1937-1938 yıllarında uygulanan orta okul ders çizelgesinde 2 nci ve 3 ncü sınıflarda ikişer saatlik “Yurt Bilgisi” dersinin planlandığı görülmektedir .

“Köy Eğitmeni Projesi” kırsal kesime yönelik eğitim uygulamasında uygun koşulların oluşmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu proje kapsamında, askerlik hizmetini onbaşı veya çavuş olarak yapan gençler, Ziraat Bakanlığı’nın işbirliğiyle, modern tarım tekniklerini uygulayan Mahmudiye Devlet Üretme Çiftliği’nde yetiştirilmekte, kırsal kesim ile kent nüfusu dengesiz durumu eşitlemek ve köy halkına pratik bilgi vermek amacıyla köylere gönderilmektedir. İleriki tarihlerde ortaya çıkacak olan “Köy Enstitüleri’ne” geçişi kolaylaştırmıştır. 1936 yılında başlayan proje daha sonra, 1937 ve 1939 yıllarında çıkarılan yasalarla yaygınlaştırılmıştır (Çetin ve Gülseren,2003).

Ocak 1937 tarih ve 20/1 sayılı Kültür Bakanlığı (Millî Eğitim ve Kültür Bakanlıkları) dergisinde 1926 programında değişiklik yapılması gerekliliği ve nedeni şöyle izah edilmektedir.

Yeni okula çocuk, her şeyden önce yakın yurt realiteleri içinde faaliyette bulunmak mecburiyetinde olduğundan, yakın yurttaki cereyan etmekte olan ve son yıllar içinde meydana gelen sosyal, doğal ve teknik değişikliklerin de yeni yapılacak programa ilâvesi lüzumlu idi.

Bir taraftan ilkokulun gittikçe her tarafa yayılarak geniş halk tabakalarına kadar kültür verecek bir müessese haline gelmeğe başladığı düşünülerek, orta tahsil yapmayacak memleket çocuklarının pratik hayat için kafi derecede bilgili vatandaşlar olarak hazırlanması, öte taraftan da orta tahsile geçecek çocukların yetişmesi işleri de ilkokulun tabii bir göreviydi (akt.Özalp ve Ataüenal, 1977:78-79).

1938 Yılı eğitim programına, bu hususlar ilköğretim hedefleri olarak aktarılmıştır. İlköğretim hedeflerini özetle aşağıdadır.

Yeni eğitim politikasının temel taşı bilimsel yaklaşımın sağlanmasıdır.

İlköğretimde amaç; cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, lâik ve inkılâpçı yurttaş yetiştirmektir.

Bireylerde, fikir, beden ve karakter gelişimini sağlamak amaçlanmaktadır.

Bilgi, gerçek yaşamda kullanılmalı, yurttaşta hayatta başarı elde ettiren bir araç oluşturmalıdır.

- # Millî, vatansever ve bilimsel zihniyetli yurttaş yetiştirmek istenmektedir.
- # Birey serbest düşünceli, disiplinli, düzenli ve iyi alışkanlıklara sahip olmalıdır.
- # Millî tarih bilinmeli ve sevilmelidir.
- # Okul, türk dilinin millîleştirilmesi ve milli bir dil olması için yapılan çalışmalara yardımcı olmalıdır (Arslan,Mehmet,2003).

27.1.1939 tarihinde kurulan I. Refik Saydam hükümet programında, *“Tarih ve dil inkılabımızın millî ruhun doğuşunu ve kuvvetlenmesine verdiği hızı artıracaktır”* (Özkan,2003:160) denilmekte ve “Yurt Sevgisi” kavramı özellikle milli birlik ve beraberlik bağlamında ön plana çıkarılmaktadır.

Yurt sevgisi eğitiminin daha geniş anlamıyla verilmeye çalışıldığı,”Köy Enstitüleri” 17 Nisan 1940’ta “Köy Enstitüleri Yasası” ile kurulmuştur. Böylece, köy okullarında görev alacak olan öğretmenleri yetiştirmek üzere kent ve kasabalardan uzak, geniş arazisi bulunan uygun yerlerde Köy Enstitüleri kurulmaya başlanmıştır. 1942-43 öğretim yılında da, Köy Enstitüleri’ne öğretmen, bölge okullarına yönetici, gezici başöğretmen ve ilköğretim müfettişi yetiştirmek amacıyla Hasan oğlan Köy Enstitüsü bünyesinde Yüksek Köy Enstitüsü açılmış, 1943 yılında ilk resmî öğretim programı yayımlanmıştır (Çetin ve Gülderen,2003). Eğitimin yaygınlaştırılması ve niteliğinin artırılması yolu ile “Yurt Sevgisi” eğitiminin sağlanması sürecinde, “Köy Enstitüleri” de önemli bir rol oynamıştır. Bu nedenle köy enstitülerinin gelişim sürecini kısaca özetlemek uygun görülmüştür.

Köy Enstitülerinin eğitim sistemimize en büyük katkısı, o güne kadar yalnızca eğitim kitaplarında görülen, fakat geleneksel eğitimin etkisiyle, okula ve sınıflara giremeyen eğitim ilke ve yöntemlerinin, hayata geçirilmesi olmuştur. Gerçek yaşam ile okul eğitiminin birlikteliği “Köy Enstitüleri” ile uygulamada somut bir örnek olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurumlarda, binlerce öğretmen adayı, eğitim konularını yaşayarak öğrenmişler ve gittikleri okullara da bunları taşımışlardır (MEB, 2004).

Köy Enstitülerinde kabul edilip uygulanan eğitim programlarının temelinde; üretim içinde eğitim-öğretim, beceriye ve işe dayalı eğitim ile gözlem, deney, araştırma, inceleme ve tartışmanın yer aldığı bir eğitim felsefesinin olduğu bilinmektedir. Bümen’e göre, Köy Enstitülerinde kabul edilip uygulanan eğitim anlayışı, 1990 yılından sonra dünyaca tartışılan ve önerilen “çoklu zeka kuramına dayalı öğretim” anlayışıyla benzerlik göstermektedir (Bümen,2002:111-112).

Enstitülerde doğacı zeka yaygın olarak kullanılmış, çoklu zeka türleri her gün değişik şekillerde kullanılmıştır. Derslerin uygulanmasında, eğitsel kol faaliyetleri, bedensel, müzikal, sözel, görsel, öze dönük, mantık-matematik ve sosyal zekalar birbirleriyle bütünleşerek kullanılmıştır (Çetin ve Gülderen,2003).

Köy Enstitüleri kavramının o günün ülke şartlarından doğduğu bir gerçektir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, özellikle kırsal kesimde yapı, tarım, hayvancılık, ziraat vb. konularda bilgi yetersizliği oldukça önemli bir sorundur. Köy Enstitüleri ile, söz konusu bilgi yetersizliğinin ortadan kaldırılacağı, kırsal kesim insanının daha iyi şartlarda yaşayabileceği, her alanda bilimsel bilgi birikiminin toplum hayatıyla birleştirilebileceği öngörülmüştür (Çetin ve Gülderen,2003).

Köy Enstitülerinin öğrencileri genellikle köylerdeki zeki çocuklardan seçilmiştir. Bu durum bugünün de büyük sorunu olan köy ve kırsal kesimde öğretmen istihdamını büyük oranda çözüme kavuşturulmasını sağlamıştır. Köy şartlarından gelen ve bu okullardan yetişen öğretmenler köylerde yaşamaya yabancı olmamaları yanında, müthiş bir azim ile yenilikçilik peşinde koşmuşlardır. Toplumu yeni bir yaşam seviyesine taşıma hedefi, yaptıkları işten onur ve büyük heyecan duymalarına neden olmuştur. Okuma olanağı kısıtlı köy çocuklarının yatılı olarak eğitimini sağlayan bu okullar, fırsat eşitliği ilkesinin bir uygulaması olarak değerlendirilmektedir (Çetin ve Gülderen,2003).

1938 Yılında hazırlanan program şehir okullarında uygulanırken 1930 yılında yayınlanan “Köy Mektepler Müfredat Programı” ise köylerde uygulanmıştır. Bu durum, 1948 Tarihli İlkokul Programına kadar devam etmiştir. 1948 Yılı programı öncesinde, özellikle 1930 Köy Mektepleri Müfredat Programı ile köy şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun ve köy çocuklarının çevrelerine daha etkin bir şekilde uymalarını sağlayacak bir eğitim-öğretim uygulaması hedeflenmiştir. (Arslan,2003). 1948 programında, Millî Eğitimin Amaçları;

Toplumsal,

Kişisel,

İnsanlık ilişkileri,

Ekonomik hayat bakımından, olmak üzere dört ayrı başlık altında toplanmıştır.

Bu eğitim programında, ilkokul eğitim ve öğretim ilkeleri yeniden düzenlenmiş, bu ilkelerin ilkokulda nasıl gerçekleştirilebileceği üzerinde açıklamalar yapılmıştır (Gözütok,2003:160).

1948-1949 Yılları eğitim programlarında, vatandaşlık/yurt sevgisi eğitimi, “Yurttaşlık Bilgisi“ dersi içerisinde verilmiştir. Bu dönemde geçmiş eğitim programlarından farklı olarak, demokrasi ilkeleri, kişisel gelişim, boş zamanları değerlendirme, sağlık vb. konularına da değinilmiştir. 1948 Yılı milli eğitim programı yurttaşlık bilgisi ders konuları EK-H’ de dir.

Köy Enstitüleri, kapatıldıkları 1953 yılına kadar 1308’i bayan 15 943’ü erkek olmak üzere 17 341 köy öğretmeni mezun etmiştir (Çetin ve Gülderen,2003). Şubat 1954’te yayınlanan 6234 sayılı kanun köy enstitülerinin geleneksel ilk öğretmen okullarıyla birleştirilmesi sonucunu doğurmuştur.

Tarihsel gelişim içerisinde, yurt sevgisi/vatandaşlık eğitim programları incelendiğinde, 1960’lı yıllara kadar bu eğitimin “Millilik” kavramı üzerinde yoğunlaştığı, daha sonraki yıllarda daha farklı bir yaklaşımla ve dünya siyasi konjektüründeki değişimlere paralel olarak evrensel kavramları da kapsadığı görülmektedir (Karataş,2002:.II).

1962 Yılı ilkokul programında, tarih, coğrafya, ve yurttaşlık bilgisi dersleri bir bütün içinde değerlendirilmiş, “Yurt Sevgisi” eğitimi “Toplum ve Ülke İncelemeleri” olarak isimlendirilen bir ders ile verilmeye başlanmıştır. Dersin içeriğinde, vatandaşlık eğitimi ile ilgili olarak, Türk milliyetçiliği, cumhuriyet, ulusal kaynakların kullanımı vb. bulunmakta, bu konular değişik ders konularının birleşimi şeklinde verilmektedir.

1962 Eğitim ve öğretim yılında, “Yurttaşlık Bilgisi” ders programının içeriğinde milli değerlerin önceki programlarda olduğu gibi bulunduğunu, bunun yanında diğer milletlerin ve ülkelerin bütünlüklerine saygı vb. evrensel değerlerin de programa dahil edildiği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş günlerinden bu güne, ferdin milli şuur ile donatılması ve topluma tarih bilincinin aşılmasını amaçlayan eğitim politikaları, geleceğin toplumunu yaratırken geçmişle olan bağları da güçlendirmeyi amaçlamaktadır. 12 Eylül 1982 tarihindeki yönetim değişikliği öncesinde tarih dersi konuları ve amaçları 24 Kasım 1969 tarihli tebliğe göre düzenlenmektedir. Bu tebliğe göre belirlenmiş tarih ders amaçlarının bir kısmı aşağıdadır.

Türk çocuklarını, Türk devriminin anlamı ve önemi üzerinde düşündürmek ve bağlılıklarını pekiştirmek,

Türk milletinin geleceğe olan güvenini arttırmak ve kendilerini Türk milletinin ülkelerini gerçekleştirmek için her türlü fedakarlığı göze alabilecek bir karakterde yetiştirmek,

Milletler ailesi içinde Türk milletine düşen insani ödevler olduğunu öğrencilere duyurmak (Eser,2003:28).

Bu dönemde, bir vatandaşın sahip olması gereken değerler; yurttaşlık görev sorumluluklarının bilinmesi, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi, çevreyi yurdu ve dünyayı tanıma yeteneği, ekonomik yaşam esasları vb. olarak belirlenmiştir. 1973 Yılında vatandaşlık bilgisi olarak adlandırılan “Yurt Sevgisi” eğitim konuları, tarih ve coğrafya konuları ile takviye edilmiştir (Karataş,2002:54-56).

1982 Anayasasının başlangıç kısmının 1 nci fıkrası, “*Ebedi Türk vatan ve milletinin bütünlüğüne ve kutsal Türk devletinin varlığına*” diye başlayan hükme yer vererek ülke ve millet bütünlüğüne değinmiştir. Anayasanın 2 nci maddesinde, 3 ncü maddesinde ve 5 nci maddesinde de milli birlik ve beraberliğe yer verilmektedir. 1982 Anayasasının aynı madde 7 nci fıkrasında “*Hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının devleti ve ülkesi ile bölünmezliği esasının üstünde olamayacağı*” hükmü ile devlet ve ülke bölünmezliği ifade edilmiştir. Anayasanın başlangıç kısmı 9 ncu fıkrasında da, Türk vatandaşlarının millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu belirtilmekle, milli birlik ve beraberlik ilkesi bir kez daha vurgulanmaktadır (Eroğlu,1990:476).

1982 Anayasası 2 nci maddesinde ilk kez yer alan “Toplumun huzuru” kavramı, milli birlik ve beraberliğin temelinde bulunması gereken gücü belirtmektedir. Toplumun huzuru ve milli dayanışması olmadan, bir ülkede milli birlik ve beraberliğin sağlanamayacağı değerlendirilmektedir. Anayasanın ilgili maddesi, TC’nin niteliklerini belirtirken, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde huzurlu bir toplumu öngörmektedir. Milli birlik ve beraberliğin sağlanması, Türk inkılabının Atatürk milliyetçiliği ile, milli egemenlikle ve bağımsızlıkla bütünleştirildiği bir ilkesidir (Eroğlu,1990:477-478).

Yukarıda yapılan açıklamalarda da anlaşılacağı gibi, 1982 Anayasası ile, ulusal bütünlük, milli birlik ve beraberlik olgusu geçmiş anayasalardan çok daha fazla bir şekilde vurgulanmıştır. Bu nedenle 1982 sonrası eğitim sistemimde “Yurt Sevgisi” eğitiminin milli birlik ve beraberlik konusuna çok daha önem verdiği bu eğitime yönelik ders planlaması ve uygulamasında ulusalcılık kavramının öne çıktığı söylenebilir.

MEB ve Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünü (ÇYEGM) okuma yazma kursları açma konusunda tam yetkili kılan 2841 sayılı yasa, 1983 yılında yayınlanmıştır. Bu yasa ile, zorunlu eğitim çağı dışında kalan yurttaşların okur yazar duruma getirilmesi ve ilköğretim düzeyinde eğitim öğretim yaptırılması konularında MEB ile birlikte diğer kamu kuruluşlarına da yükümlülük getirilmiştir. Söz konusu yasa ile okuma yazma bilmeyen yurttaşların okuma yazma kurslarına katılmaları zorunlu hale getirilmiştir. Anayasanın 42. maddesi gereğince temel eğitim almak zorunludur. Temel eğitim bu yaklaşımdan hareketle, kamusal bir hizmet olarak devlet tarafından tüm vatandaşlara ücretsiz verilmektedir (Nohl ve Sayılan, 2004:11).

Bütün bu önlemlere karşın, Türkiye’de tüm nüfusa okuma yazma öğretimi verilmesinin halen önemli bir problem olmaya devam ettiği söylenebilir. Devlet ve bazı sivil toplum örgütlerinin çabalarına rağmen, resmi rakamlara göre ülke nüfusundaki okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %12,5 dir. Okuma yazma konusunda kadınlar (%20,1’i okur yazar değil) erkeklerden, kırsal kesim kentlerden ve nihayet doğu bölgesinde yaşayanlar batı bölgelerde yaşayanlardan daha olumsuz bir durumda olduğu söylenebilir. İlköğretim okullarına devam etmeyen kız ve erkek çocuklarının yüksek oranı(%10,21) dikkate alındığında okuma yazma eğitiminin Türkiye’de hem devlet organları hem de sivil toplum örgütleri için önemli bir problem sahası olduğu değerlendirilmektedir (Nohl ve Sayılan,2004:14).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye’deki okuma yazma eğitiminin başlıca sorumlusudur. 2002 yılında yaklaşık 300.000 okuma yazma bilmeyen kişi için 6.000’in üzerinde okuma yazma kursu halk eğitim merkezleri aracılığı ile eğitim vermiştir. MEB,lığı bu etkinliğini; TSK ve Adalet Bakanlığı yanında bazı sivil toplum örgütleri ile de işbirliği içinde gerçekleştirmektedir. Bakanlık, kendi okuma yazma uygulamaları dışında, Rotary Kulübü ve Anne Çocuk Eğitimi Vakfı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmakta olan iki programa daha yetki vermiştir (Nohl ve Sayılan,2004:6).

Türkiye’de temel nüfus ve kalkınma göstergeleri beş yılda bir yapılan “Genel Nüfus Sayım” sonuçlarından oluşturulmaktadır. Bu nedenle, okur-yazarlık durumu konusundaki son rakamlar 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından çıkarılmıştır. Bu bağlamda DIE’nin son verilerine göre, toplam nüfusun % 12.5’i okuma yazma bilmemekte, bu oranın erkeklerde % 4.7, kadınlarda ise % 20.1 olduğu değerlendirilmektedir (MEB, 2003).

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, ilköğretimi yaygınlaştırma ve aynı zamanda yetişkinlere okuma yazma öğretimi çalışmaları sonucunda 1927'den 1990 yılına kadar okur yazarlık oranlarının olumlu yönde değiştiği, 1927'de % 11 olan bu oranın, 1935'de 19.2'ye; 1950'de 32.5'e; 1960'da % 39.5'a, 1970'de % 56.2'ye; 1980'de 54.7'ye; 1990'da 80.5'e, 2000 yılında ise 87.3'e yükseldiği görülmüştür. Türkiye Nüfusundaki okur yazar oranının özellikle 1960, 1971, 1981, 1992, 2001 yıllarındaki büyük okuma yazma kampanyaları ile önemli oranda yükseldiği buna karşın henüz istenen okuma yazma oranına ulaşamadığı değerlendirilmektedir (Nohl ve Sayılan,2004:12).

2000 Genel Nüfus sayımı sonuçlarından elde edilen bir sonuç da kırsal bölgelerde yaşayan halk ile kentsel bölgelerde yaşayanlar arasında okur-yazarlık oranı açısından önemli farklılıklar bulunduğudır. Okur-yazar olmayanların içinde okul çağında bulunan çocuk ve gençlerin bulunması okullaşma açısından yaşanan problemlere dikkat çekmesi açısından düşündürücüdür. Tablo-5'de kırsal kesim ve kentlerdeki okur-yazarlık düzeyi görülmektedir.

Tablo 2.5 Kırsal kesim ve kentlerdeki okur-yazarlık düzeyi

Yetişkin Okur Yazar Oranı	Toplam	% Kadın	% Erkek	% Fark
Kır	79.01	69.24	91.02	21.78
Kent	89.85	85.41	96.14	12.73

Kaynak: DIE, 2003

Türkiye'deki okuma yazma eğitimi yaklaşık 7,5 milyon civarındaki genç ve büyük bir nüfusu hedef almaktadır. Buna karşın okuma yazma eğitimindeki ana problem yalnızca sayısal miktarın büyüklüğü değildir. Okuma yazma kurslarının planlanması, kullanılan eğitim yardımcı malzemeleri, kursun programları ve eğitim-öğretim yöntemleri vb. konuların geliştirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir (Nohl ve Sayılan,2004:3). Görüldüğü gibi "Yurt sevgisi " kavramının bir diğer parçasını oluşturan bilimsel kültür ve toplumsal eğitimde de istenen sonuçlar maalesef tam olarak alınamamıştır. 1935 Yılından 1990 yılına kadar okuma-yazma bilen vatandaş sayısını gösterir çizelge EK-I' dadır.

Türk milli eğitiminin özel amaçlarının çerçevesini genel amaçlar belirlemektedir. Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerinden olan "Her yerde eğitim" kavramı, eğitim yolu ile topluma ve insanlığa katkıda bulunan, beden ve ruh dengesini kurabilmiş, çalışkan, üretken, beden ve ruh dengesini kurabilmiş mutlu bir

insan ve bu insanlardan oluşan mutlu bir toplum yetiştirmeyi amaçlamaktadır. 1973 tarihli 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu”nda Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri açıklanmıştır.

Türk Millî Eğitiminin 14 temel ilkesi;

- # Genellik ve eşitlik
- # Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
- # Yönelme
- # Eğitim hakkı
- # Fırsat ve imkân eşitliği
- # Süreklilik
- # Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- # Demokrasi eğitimi
- # Lâiklik
- # Bilimsellik
- # Plânlılık
- # Karma eğitim
- # Okul ile ailenin işbirliği
- # Her yerde eğitim olarak sıralanmıştır (Resmi Gazete, 1973).

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, fertlerin,

- # Atatürk inkılap ve ilkeleri ile Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; ulusal, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerleri benimseyen, koruyan ve geliştiren; aile, vatan, ve milletini seven ve yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere bağlı, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesini sağlamak,
- # Bedeni, zihni, ahlaki, ruhi ve duygusal açıdan dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe sahip, özgür ve bilimsel düşünce yanında, geniş açılı bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluklarının bilincinde, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olmasını sağlamak,
- # İlgi ve yeteneklerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı kazanmak suretiyle hayata hazırlamak, fertlerin kişisel ve toplumsal mutluluklarına katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Milli Eğitim Sistemi, bu şekilde bir taraftan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırırken, diğer taraftan da millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmayı amaçlamaktadır. Nihai hedef, Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Çetin ve Gülderen,2003).

1988 Yılında uygulanmaya başlanan vatandaşlık bilgileri ders programları, araştırma konumsuz olan “Yurt Sevgisi” eğitimini veren bir diğer ders olarak göze çarpmaktadır. Vatandaşlık bilgisi dersi ile, ferdin toplum içinde yaşam kurallarını öğrenmesi, ulusal bilgiler, Atatürkçülük, anayasal düzenin ilkeleri ve bunların benimsetilmesi, meslek sahibi olma yolları ve bunun gerekliliği vb. konular konu-kapsama dahil edilmiştir (Karataş,2002:60).

Talim ve terbiye kurulu'nun 6.3.1995 tarih ve 56 sayılı kararı ile, Vatandaşlık Bilgileri dersinin adı, “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” olarak değiştirilmiştir. İsmi değiştirilmesine karşın ders içeriğinde önemli bir değişim gidilmemiştir (Karataş,2002:62-63).

İğdeli, yayınlanmamış yüksek lisans tezinde, Türk Milli Eğitim sisteminde etkili bir yönlendirme mekanizması bulunmadığını söylemektedir (İğdeli,2001:143). Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında “Yurt Sevgisi” eğitim konuları hayat bilgisi, sosyal bilgiler, inkılap tarihi ve Atatürkçülük, vatandaşlık ve insan hakları vb. dersler ile verilmeye çalışılmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim altı ve yedinci sınıflarda verilmektedir. Eğitim konuları incelendiğinde, demokrasi, devlet kavramı, devletin vatandaşa ve vatandaşın devlete karşı görevleri, Türkiye tarihi, eski Türk devletleri hakkında bilgi, Türkiye hakkında genel bilgiler, İstanbul'un fethi vb. özel olaylar, ülkemizin komşuları, günümüz Türk dünyası vb. konular “Yurt Sevgisi” eğitim konuları olarak değerlendirilmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı konuları dört yılda işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Öğretimdeki “yakından uzağa” ilkesi, diğer derslerde olduğu gibi Hayat Bilgisi dersinde de önemli bir yer tutmakta, öğretmen bu dersi işlerken öğrencinin yakın çevresinden işe başlayarak daha genel konulara geçmektedir. Hayat Bilgisi dersi, öğrenciye yaşadığı çevre hakkında bir görüş kazandırmayı amaçlamaktadır.

İnkılâp tarihi ilköğretim sekizinci sınıfta verilen bir “Yurt Sevgisi” eğitim paket programı olarak değerlendirilmektedir. Bu derste Türk İnkılâbının önderi

Atatürk, eserleriyle birlikte kavratılıp, benimsetilmeli ve sevdirmeye çalışılmakta, diğer derslerle de bağlantı kurularak, belirli gün ve haftaların kutlanması, Türk inkılâplarıyla ilgili olayların yıl dönümü gibi fırsatlardan yararlanılarak öğrencilerin derse karşı ilgisi artırılmaya çalışılmaktadır (MEB,www.MEB.gov.tr)

Milli eğitim sistemimizde, yurt sevgisi eğitimi vermeyi amaçlayan birçok ders programı hazırlanmış, bu dersler daha çok “Vatandaşlık Bilgisi” adı altında verilmeye çalışılmıştır.

Vatandaşlık Bilgisi öğretiminin 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kurumu Kanunu ile 1739 sayılı Türk Milli Eğitimi Temel Kanununda belirtilen özel ve genel amaçlara göre düzenlenen ve Milli Eğitim Bakanlığının 2001 yılında hazırlattığı “Vatandaşlık Bilgisi” ders kitabında belirlenen amaçları şunlardır.

- # Toplum halinde yaşamın bir zorunluluk olduğunu öğrencilere kavratmak,
- # Değişik kültürel yapı ve sosyal çevrelerde yaşayan insanlarla her türlü koşullar altında anlayışlı, işbirliğine dayalı ve düzenli bir şekilde yaşama alışkanlığını kazandırmak,
- # Öğrencilere, millet ve devlet kavramını anlatarak onların ulusun şerefli birer evladı olarak yetiştirilmelerini sağlamak,
- # Vatan, millet ve devlete hizmet etmeyi yaşamın bir parçası ve en doğal idealleri haline getirmelerini sağlamak,
- # Öğrencileri, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır şekilde yetiştirmek,
- # Kanun ve hukuk kavramlar benimsetmek, yasaların fertlere sağladığı hak ve özgürlüklere saygı duyulmasını sağlamak, devlet otoritesine itaat duygusu geliştirmek,
- # Demokrasinin ve Cumhuriyet rejiminin niteliğini, Türkiye’de oluşum sürecini, bu rejimin Türkiye’nin geleceği için önemini kavratmak,.
- # Öğrencilerin ödev ve sorumluluklarını benimsemesini sağlayarak, demokratik algılamalar sahip bireyler yetiştirmek,
- # Toplum hayatında yer alan tüm mesleklerin kutsal olduğunu çalışan kişilere saygı duyulması gereğini benimsetmek,
- # Uluslar arası alanda, Türk milletine düşen görev ve sorumluluğun değerini kavratmaktır (MEB,2001:).

Görüldüğü gibi Türk milli eğitiminin yapı taşları, “Yurt Sevgisi ve Toplumsal Birlik Düşüncesi “ temel alınarak belirlenmiştir. Ancak belirlenen

amaçlara istendiği seviyede ulaşamadığı da bir gerçektir. Buna karşın ulus ve yurt sevgisini zihinlere yerleştirmenin en uygun yolunun, bir ulusu meydana getiren ortak değerlerin öğretilmesi ve korunmasıyla mümkün olduğu değerlendirilmektedir (Taş, 2003).

Vatandaşlık ve insan hakları dersleri ilköğretim 7 nci ve 8 nci sınıflarda verilmektedir. Bu derste daha çok devlet ve vatandaş ilişkileri sorgulanmakta ve karşılıklı sorumluluk ve haklar konu kapsama dahil edilmektedir. Devlet, demokrasi, anayasa, vatandaşlık kavramı vb. konular ile yönetim kurumları bu dersin temel konularını oluşturmaktadır. 7 nci ve 8 nci Sınıf vatandaşlık ve insan hakları eğitim konularına ait bilgiler ise EK-İ' dendir.

2.4. TSK'DE YURT SEVGİSİ VERİLMESİNİN NEDENLERİ

Yapılan son araştırmalara göre bilinen tarihi M.Ö 5000 yıllarına kadar giden, yazılı tarihi ise yaklaşık üç bin yıl öncesine uzanan Türk milleti, tarihin en eski milletlerinden birisidir. Tarihe ordu millet şeklinde tanımlanarak yön veren Türkler, hakim oldukları coğrafyalarda çeşitli dinden, soydan ve kültürden insanları barış içinde yönetmiştir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:11). Yönetim ve teşkilatlanma özellikleri ile teşkilatlanma konusunda gerekli tüm özelliklere sahip olan Türklerin bir diğer özelliği de ulusal kültürlerini nesilden nesile aktarabilmektir. Orta Asya Türk devletlerinde, Türk beyleri “Komutan” , Türk milleti de onların “Askerleri” olarak görülmektedir. Komutan tamamı askerlerden oluşan ulusunun barınma, güvenlik vb ihtiyaçları yanında kişisel ve toplumsal eğitim ihtiyaçlarını da karşılamak zorundadır.

Barış zamanında milleti oluşturan “Boylar” , savaş zamanında “Ordu tümenleri”ni meydana getirmekte, her boy kendi büyüklüğüne göre “Onluk, yüzlük, binlik” veya “On binlik” bir askeri birimi ifade etmektedir. Sosyal hayatta ve devlet teşkilatında bulunan askeri disiplin, “ordu millet geleneğini “ meydana getirmiştir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:11). Bu gün, birçok modern ülke ordusu gibi TSK' nın da kullandığı onluk ordu sisteminin MÖ. Mete Han tarafından kurulduğu bilinen ilk Türk Kara Kuvvetlerinin askeri teşkilatlanması olduğu bilinmektedir (KKK,2005).

Türk dünyasında kültürel devamlılığının tabii bir sonucu olarak ordu millet algılaması, günümüzde de benzer özellikler ile yaşatılmaktadır. Gençlerimiz askere giderken aileleri tarafından ellerine kına yakılmaktadır. Bunun sembolik anlamı “Genç oğlunun vatana kurban olması”dır. Bir kurbanlık “Koç”a, bir evlenen “Genç

kıza” kına yakılmasını öngören Türk geleneği, bunların yanında birde vatan hizmetine gönderdiği “Mehmetçik”e kına yakmaktadır. Askere giden gençlerimiz, davullu, zurnalı eğlencelerle törenlerle asker ocağına uğurlanmaktadır. Türk gençleri askerlik hizmetine hiçbir milletin hayatında görülmedik biçimde gurur ve mutlulukla gitmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:11).

Halen hükümette bulunan “Adalet ve Kalkınma Partisi” seçmenleri arasında yapılan bir ankette, ordu-millet ilişkisi ve ordu algılaması görülmektedir. Türkiye genelinde yapılan bu ankette, AKP’li seçmenin en fazla güvendiği kurumun Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) olduğu ortaya çıkmıştır. Kamuoyu araştırma şirketi Pollmark’ın Prof. Dr. Özer Sencar ve Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan’ın koordinatörlüğünde, 12 ilde bin 945 kişiyle yapılan ankette sonuçlar incelendiğinde, TSK’nın, 10 üzerinden 7.43 puanla en fazla güvenilen kurum olduğu, TSK’yı 6.38’le Cumhurbaşkanlığının izlediği görülmektedir. Aynı ankete göre TSK, AKP’liler arasında 7.99, CHP’liler arasında 7.93 puanla en çok güvenilen kurum olmuştur([http://www.nethaber.com.tr/ CDA/Haber/haber_search/1,2342,96354,00.html](http://www.nethaber.com.tr/CDA/Haber/haber_search/1,2342,96354,00.html),2005).

TSK tarih boyunca, toplumun öncü unsurlarından birisini teşkil etmiş ve daima yeniliklere açılımın öncülüğünü yapmıştır (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004). Bu özellik, Cumhuriyet yönetiminin kuruluşundan sonra da devam etmiştir. 1 Kasım 1937’de TBMM’nin 5 nci dönem 3 ncü toplantısında Atatürk;

“Büyük milli disiplin okulu olan ordunun ekonomik, kültürel,sosyal savaşımızda bize aynı zamanda gerekli elemanları da yetiştiren bir okul haline getirilmesine ayrıvca itina ve himmet edileceğine şüphem yoktur” diyerek TSK’dan beklediği hizmeti ifade etmiştir (MEB,2001:78).

Vatani görevini ve vatandaşlık vazifelerini yapmak üzere TSK saflarına katılan personele askerlik mesleğini sevdirmek, TSK bünyesinde gerçekleştirdikleri vazifenin vatan savunması için önemini kavratmak, Atatürkçü düşünce sistemine ve yurduna gönülden bağlı bilinçli vatandaşlar olarak terhis etmek hedefi TSK’de gerçekleştirilen “Yurt Sevgisi” eğitiminin temel amacını oluşturmaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004).

Askerlik mesleğinin anayasası olarak kabul edilen İç Hizmet Kanunu (madde2) Türk Silahlı Kuvvetlerini “Silahlı Devlet Kuvveti” olarak tanımlamış ve vazifesini *“Türk yurdunu ve nitelikleri anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyetini iç ve dış tehditlere karşı kollamak ve korumak”* olarak belirlemiştir (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2001,s.12). Askerler bu mesleği seçerken “icabında vatan ,cumhuriyet ve vazife

uğrunda seve seve hayatını feda eyleyeceğine, namusu üzerine “ant içmektedir (İç Hizmet Kanunu madde37). Sivil yaşamdan sivil yaşamın gerektirdiği toplumsal algılamadan çok daha farklı olan bu algılama ve koşullanma süreci, askerlik mesleğini diğer bilinen mesleklerden bütünüyle ayırmaktadır. Hayatı feda etmek, ferdin ulaşabileceği en yüksek fedakârlık duygusu olarak algılanmaktadır. (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:13). Bu durum TSK’de görev yapan komuta kademesinin temeli oluşturan subaylar arasında, Sosyal ve İktisadi Araştırmalar A.Ş. (SİAR) tarafından gerçekleştirilen bir ankette de görülmektedir(EK-K).

Bu tür bir fedakârlık duygusu ile görev başlayan ve bu konudaki irade beyanının askerlik hizmetinin ilk ayı sonunda bir yemin ile ifade eden Türk gencinin “Yurt Sevgisi” eğitimine yönelik “Hazır Bulunuşluk” düzeyi şüphesiz farklı olmaktadır.

TSK’nin temel görevi olan, dış tehditlere karşı Türk yurdunun ve milli menfaatlerinin kollanması ve korunması, barışta caydırıcı bir gücün bulundurulmasını karada sınırlardan, denizde ve havada tecavüz niyetinin açıklık kazandığı yerlerden itibaren yurdun savunulmasını, toprak bütünlüğünün muhafazasını ve uluslar arası hukuktan doğan hakların taviz verilmeden kullanılması gerekmektedir (Gn. Kur.Bşk.lığı, 2001,s.12).

TSK’nin İç Hizmet Kanunu ile üstlenmek zorunda olduğu ve yakın zamanda “İç Güvenlik “harekâtı nedeniyle dış tehditte çok daha uzun bir mücadele yaşadığı iç tehdit olgusu, “Yurt Sevgisi” eğitiminin bir başka açıdan ele alınmasına neden olmaktadır. Kaynağı ne olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü tehlikeye düşürmeyi, anayasanın belirlediği hür, demokratik, parlamenter düzeni, laik devlet ve hukuk düzenini ve/veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmayı amaçlayan örtülü ve açık hareketlerin ve oluşumların meydana getirdiği iç tehdiide karşı, anayasa ve kanunların öngördüğü hükümler çerçevesinde vatanın savunulması gereğini ortaya koymaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2001:12).

Günümüzde tüm dünya yüzeyinde ortaya çıkan asimetrik muharebe anlayışı, iç güvenlik hareketi vb. hareket türlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle muharebe sahasındaki askeri başarının yeterli olmadığı ve halk ve kamuoyu desteğinin önem kazandığı artık hemen herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir (Çağırın,2001:166).

Türk Silahlı Kuvvetlerinin anayasa ile belirlenmiş olan asli görevlerinin yanında bir diğer görevi de askerlik hizmeti için kendisine katılan yurttaşları ülke için gerekli bilgilerle donatmaktır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:I). 1923 Yılında daha yurdun kurtuluş mücadelesi yeni sona ermişken Atatürk; “*Askerlik hayatını öyle bir okul haline koymalıdır ki, hem vatani savunabilecek derecede askerlik sanatını öğreysin ve hem de memleketine döndüğü zaman bütün köy için ve hayatı için faydalı olabilecek şeyleri öğreysin*” demektedir (MSB,2001:221).

Çağırın, silahlı kuvvetlerin kendi halkı olduğu kadar dünya kamuoyunu da ikna etmek, hem kendi ülkesinde ve hem de uluslar arası ilişkiler arenasında bilinçli bir halkla ilişkiler politikası uygulama zorunda olduğunu söylemektedir (Çağırın,2001:iv).

Yurt sevgisi eğitiminde ana düşünce; Türk toplumunun yarısını teşkil eden ve askerlik hizmetini yerine getirmek üzere Türk Silahlı Kuvvetleri saflarına katılan personelin aynı hedef, ideal ve dünya görüşü etrafında kaynaşması, bu şekilde ortak idealleri paylaşan insanların oluşturacağı bir Türk toplumunun geleceğe daha güvenle bakmasıdır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:I).

Çağırın,1990’lı yıllardan bu güne, tüm dünya üzerinde artış gösteren iç güvenlik hareketlerinin yalnızca askeri alanda kazanılan başarılar ile sonlandırılmayacağını, bu başarının daha çok halk desteği ile mümkün olduğunu ifade etmektedir (Çağırın,2001:166).

Türkiye’nin değişik coğrafi bölgelerinden ve meslek gruplarından gelen ve değişik kişisel özellikler taşıyan genç insanlar kışlaya gelmekte, buradan ayrılırken hem unutulmaz anılar hem de TSK’de gördükleri, yaşadıkları ve eğitildikleri konuları yanlarında götürmektedir. Yazar ve araştırmacı M. Ali BİRAND, “Emret Komutanım” isimli inceleme kitabında “*Ordu ile asker arasında son derece ilginç bir alış-veriş vardır. Atatürk ilkelerinden başlayarak, vatan nedir? Vatana bağlılık ne demektir belirli değer yarguları öğretilir. Kimi hazmeder kimi ise kısa zamanda, unuttur*” (Birand,1987:230)demekte ve karşılıklı etkileşimin içeriği konusunda değerlendirmelerde bulunmaktadır.

TSK’nin genç erkek nüfusu üzerinde oluşturması istenen etki geçmişten bu güne benzer özellikler taşımaktadır. Atatürk tarafından A.Afetinan’a yazdırılan “Medeni bilgiler” isimli “Yurt Sevgisi” eğitim kitabında TSK’den beklentiler Atatürk’ün ağzından şu şekilde ifade edilmektedir.

”*Asker ocağında, bütün vatandaşlar aynı toprağın evladı olduklarını en iyi duyarlar. Bütün vatandaşların, millet ve memlekete nafi ve haim olmak lüzumu orada en iyi*

anlaşılır. Vatandaşlar milletin kıymetli, kudretli ve yüksek medeniyetli olabilmek için yegane muhafızın ordu olduğunu en iyi ordu içinde öğrenir” (Afetinan,1998:122).

TSK'den beklenen eğitici yaklaşım, cumhuriyet döneminin başında olduğu gibi daha sonraki tarihlerde de aynı düzeyde devam etmiştir.

TSK, günümüzde benzer bir yaklaşımla, askerlik görevi için bünyesine katılan yedek subaylar adayları ile erbaş ve erlere okulda, ailede ve toplumda verilmiş olan eğitimin eksik yanlarını tamamlama, unutulmaları hatırlatma bilinenleri de pekiştirme amaçlı çalışmalarına devam etmektedir. Bu amaçla TSK bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalar günden güne geliştirilmiş ve özellikle 1996 yılı sonrasında bu gelişim daha da ivme kazanmıştır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2001:I-II).

Ulusunu çok büyük bir kesimince “Asker ocağı” olarak ifade edilen TSK görevleri, vatan çocuklarının bulunduğu ve kaynaştığı bir yuvadır. Yurdun değişik bölgelerinden, farklı kültür ve eğitim gruplarına mensup birçok genç, bu ocakta kaynaşmakta ve ulusallık bilincine varmaktadır. Bu gençlere, askerlik hizmetleri süresince orduda kazandırılan yeteneklerinin toplum içinde sosyal ve ekonomik alandaki katkıları bilinen bir gerçektir. Öte yandan ordunun profesyonel kesimini oluşturan subay ve astsubaylar, görev süreleri boyunca, değişik bölge ve illerde farklı sosyal gruplarla iletişim kurmakta, “Toplumsal gelişim faaliyetleri” kapsamında yöre halkının sorunları ile birebir ilgilenmektedir (Birand,1987:569).

Bu durum, zamanla sivil halkın TSK'dan beklentilerinin artmasına yol açmış, gerçek görev tanımında olmamasına karşın, hemen her konuda TSK'nın yanında olması isteğini doğurmuştur. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve mevcut ihtiyaçları da göz önüne alındığında, bu yaklaşımın genel kabul gören bir olgu olarak görülmektedir.

Gerçekten de eğitim ve öğretimin sadece okulla sınırlı kalması halinde bilgi akışındaki hıza ayak uydurmak güçleşmekte, yetişkinler ve yeni kuşaklar arasındaki mesafeler artmaktadır. Bu olgu karşısında yapılması gerekenlerin başında, eğitimin hayatın özündeki gerçeğine uygun olarak okul dışında da sürdürülmesi ve çağa özgü yol ve yöntemlerin üretilmesinin geldiği değerlendirilmektedir (KKK,2003:81).

Türk halkı TSK'ni kendine ve çocuğuna okuma yazma öğreten, bir meslek kazanmasına yardımcı olan, belki de o ana kadar görmediği kalitede ve doyuruculukta yemek yediren, yaşama bakışını değiştiren bir okul olarak görür ve saygı duyar (Birand,1987:158). Cumhuriyet tarihinin başlangıcından bu yana TSK'ne yönelik bu beklenti yalnızca düşünce bazında kalmamış değişik yollar ie

belgelenmiştir. Örneğin 17 Şubat-4 Mart 1923 Tarihleri arasında gerçekleştirilen İzmir 1 nci İktisat Kongresinde bu konu da görüşülmüş ve 7 nci karar olarak “Kışla ve askeri talimghahlarda ziraat öğretimi yapılması” maddesi belirlenmiştir (Kalyoncuoğlu,2002:16).

Gerçekten de Osmanlı Devletinden bu güne, TSK ve onun yönetici kesimini oluşturan subay kavramı, sürekli yenilikler getiren, eğitici bir özellik içinde görülmüştür. Atatürk bu konuda;

“Subay yalnız askere savaş sanatını öğreten ve ona harpteki vazifesini gösteren bir insan değildir. O insani ve milli hisleri de işler ve onları gerektiğinde düşman karşısında silah kadar tehlikeli bir duruma getirir. Bizim askerimiz kışlaya işlenecek bir hammadde halinde gelir. Kışladan ayrıldığı zaman da geldiğinden çok farklı bir durumda ayrılır. Kazanmış, yükselmiş, kuvvetlenmiş olarak evine döner. Kışla bizde sadece bir harp öğretim yeri değil aynı zamanda bir kültür ocağı, bir sanat okuludur.” demektedir (MSB,2001:241).

Türkiye Cumhuriyeti’nin özel koşulları, okul ve aile yanında “Yurt Sevgisi Eğitiminin” verileceği diğer bir eğitim merkezi olarak TSK ön plana çıkarmaktadır. Silah altına alınmış erbaş ve erleri bu bilinçle yetiştirmeyi amaçlayan eğitim türü “Yurt Sevgisi Eğitimi” olarak isimlendirilmektedir.

Toplumun gözünde TSK hayatın bir parçasıdır. Devletini gücü ve otoritesinin TSK tarafından temsil ettiğine inanılır. Bir doğal afette, devlete ihtiyaç duyduğu özel bir sorunda, günlük yaşantısında orduya başvurmak ister. Bu durum kısıl kesim insanı için daha da belirgindir. Türk erkeğinin büyük bir kısmı askerliğinde sivil yaşamında da kullanabileceği bazı özellikler kazanmıştır. Hemen herkes güç anlarda yanında askerleri bulmuştur. TSK Türk toplumunun gözünde büyük saygınlığı olan bir kuruluştur (Birand,1987:469).

Belirtilen nedenlerle TSK bünyesinde “Yurt Sevgisi “adlı bir eğitim programının uygulanması neredeyse bir zorunluluk olarak algılanmaktadır. Bu eğitim, “Her Kışla Bir Okuldur” felsefesinden hareketle “Yurt Sevgisi” ve “Liderlik” eğitimleri çerçevesinde, TSK’de görev yapan tüm subay, astsubay, uzman erbaş, erbaş ve erleri kapsayacak şekilde tüm kıta ve kurumlarda, uygulanmaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2004).

Ülkemizde, Silahlı Kuvvetler, temel görevi olan yurt savunması görevinin dışında, ulusun sosyal, kültürel, eğitsel, ekonomik vb. sorunlarını paylaşmayı, sorunların çözümünde vatandaşlara yardımcı olmayı, “ Çağdaş Uygarlık Düzeyine Ulaşma” doğrultusundaki her türlü toplumsal gelişim çabasına katkı sağlamayı

görev edinmiştir. Bu kapsamda; birçok mahrumiyet bölgesinde, eğitim, kültür, sağlık, ziraat, altyapı, çevre, haberleşme, ulaşım vb. alanlarda halka destek sağlamaya ve halkın sorunlarının çözümüne katkıda bulunmaya çalışılmaktadır.

Cumhuriyet döneminde, MEB ile kamu kurumları arasında işbirliği çalışmaları, özellikle okuma-yazma öğretimi ve meslek edindirme faaliyetleri kapsamında hemen her dönemde varlığını sürdürmüştür. MEB ile diğer kamu kuruluşları arasındaki koordine karşılıklı protokoller ile düzenlenmektedir. Bu kapsamda Genel Kurmay Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı, askerliğini yapan cahil (Okuma- yazma bilmeyen) erler ile cezaevlerindeki cahil-tutuklular için okuma yazma kursları açmaktadırlar. Söz konusu eğitimin personel tespiti, öğretim yeri hazırlanması ve eğitim durumunun hazırlanması bölümlerini ilgili kurumlar öğretmen ihtiyacını ve gerekli eğitim materyallerini ise “Halk Eğitim Merkezleri” sağlamaktadır. Bu eğitim sonunda başarılı olanlara “Okur-yazarlık belgesi” verilmektedir (Nohl ve Sayılan, 2004:11).

TSK yaygın eğitimin önemli bir ayağını oluşturmuş ve özellikle “Yurt Sevgisi” eğitimi kapsamında, farklı konularda eğitim vermiş veya eğitim ortamı yaratarak katkıda bulunmuştur. Ordu bünyesinde askerlik hizmetini geçici süre ile yapan personele, askeri bilgi ve becerinin yanı sıra teknik konularda, tarım, hayvancılık ve sağlık alanları da dahil bir çok konuda bilgi ve beceri kazandırılmıştır. Her yıl yaklaşık olarak 50.000 gencin bu kurslardan yararlandığı hesaplanmaktadır (Fidan ve Erden, 2001:220). 2000-2004 Yılları arasında erbaş ve erlere verilen meslek kazandırma kurs sonuçları EK-L’ dedir.

TSK bünyesinde verilen “Yurt Sevgisi” eğitiminin diğer eğitim kurumlarından çok daha kapsamlı ve yetkin olduğu değerlendirilmektedir. 1111 Sayılı askerlik kanunu gereği, silah altına alınan tüm erbaş ve erlere sistematik olarak uygulanan bu eğitim türünden azami verimin alınması maksadıyla, halen verilen “Yurt Sevgisi Eğitiminin” analiz edilmesi ve en uygun eğitim yöntemlerinin belirlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir (KKK,2003:93)

Silah arkadaşlığı kavramı ile tanışan personel bu duyguya sahip olmayan personelden çok daha olumlu sonuçlar vermektedir. Ejder, yedek subay, erbaş ve erlerin, örgüt kültürünü benimsemeye ve grubun parçası olma konusunda ayrımcı olmadığını ve örgüt kültürünün bütün boyutlarını benimsediğini söylemektedir (Ejder,2002:121).

2.5. YURT SEVGİSİ EĞİTİM KATEGORİLERİ VE KONULARI

TSK’de verilen “Yurt Sevgisi” eğitiminin genel amacı; TSK bünyesine katılan tüm personele vatanseverlik ve vatandaşlık sorumluluğu duygusunu aşılama, etik değerler kazandırmak ve bunları geliştirmek ve bunların savunucusu olmak olarak özetlenebilmektedir. Subay ve astsubaylar ile birlikte, uzman erbaş, erbaş ve erlere uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitiminin temelinde, öncelikle örgüt kültürü ve silah arkadaşlığı duygusu yatmaktadır. Askerlik hizmetini yürüten tüm bireylere, yurdunu sevmekten kaynaklanan bir vatandaşlık sorumluluğu ve duygusu kazandırmak, etik değerleri güçlendirmek ve personeli bu değerlerin savunucusu haline getirmek çabaların genel yaklaşımını oluşturmaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004). YSE’de belirlenen amaçların gerçekleşmesini sağlamak, daha iyi ve gelişmiş bir ülkeye ve müreffeh yarınlara ulaşmak için personelimizi bilinçlendirmek tüm personelin laik, demokratik, bir hukuk devleti olan TC’nin vatandaşı ve Türk olmaktan TSK’nin mensubu bulunmaktan gurur duyması ve aidiyet bincinin geliştirilmesini sağlamak önemli konu başlıkları olarak sayılabilir. KKK Orgeneral Yaşar Büyükanıt, bir basın toplantısında, *“görev yaptığı sürece kendilerine teslim edilen birliklerin, Atatürkçü düşünce sisteminin ışığında ve ilkelerinin aydınlığında, muharebe etkinliklerini yükseltme gayreti içinde olduklarını söylemiştir.”* Orgeneral Büyükanıt ;*“Bize teslim edilen Mehmetçiklerimizi, bir yandan askeri eğitime tabi tutarken, diğer yandan da kendilerinin askerlik sonrası yaşantılarında daha iyi bir vatandaş olmaları için bir süredir uygulanan Yurt Sevgisi Eğitimi’ne titizlikle devam edilmiştir. Yurt Sevgisi Eğitimi ile askerlerimiz; başta Atatürkçü düşünce sistemi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti’nin temel değerleri, vatandaşlık hak ve sorumlulukları gibi birçok konularda bilgilendirilmeye çalışılmaktadır”* demiştir (KKK,2004).

Bilindiği gibi, TSK’nin asli görevi, ülkemizi iç ve dış tehditlerine karşı korumak, olası bir savaş durumuna hazırlanmaktır. Bu görevi yanında, yukarıda açıklanan nedenlerle toplumsal eğitime katkı sağlamak amacıyla, uyguladığı “Yurt sevgisi eğitiminin en önemli hedeflerinden birisi okuma yazma bilmeyen personele askerlik hizmeti esnasında mutlaka okuma yazma öğretilmesidir. 291 Sayılı yasaya göre 1959 yılında TSK bünyesinde sistemli bir okuma yazma eğitim süreci başlatılmış, 15 yıl olarak planlanan bu süreçte 16 okuma-yazma okulu oluşturulmuştur. 1975 yılına kadar devam eden süreçte toplam 523.266 ere okuma-yazma öğretildiği bilinmektedir(Geray,2002:174). Planlama döneminde, 15 yıllık süreç sonunda sivil okulların performanslar ile birlikte okuma-yazma bilmeyen sivil personel kalmayacağı öngörülmüşse de sivil eğitim sisteminden istenen sonuçlar alınamadığından okuma yazma eğitimi müteakip dönemlerde de birlik bazında

devam etmiştir. 2000-2004 Yılları arasında erbaş ve erlere TSK tarafından verilen okuma yazma kurs sonuçlarını gösterir çizelge EK-M' de dir.

Eğitim çabalarından en belirgini sayılabilecek okuma-yazma eğitimi “Yurt Sevgisi” eğitiminin bir parçasını oluşturmaktadır. TSK bünyesine alınan değişik rütbelerdeki personel gerçekte (Her yıl yalnızca yaklaşık 500.000 erbaş-er) orduyu genel olarak bir okul gibi görür. Halen, TSK’de yılda yaklaşık 20.000 er okuma-yazma öğrenmektedir. Hatta Türkçe bilmeyenlere Türkçe dersleri verildiği de bir gerçektir (Birand,1987:230,238). TSK yalnızca kendi bünyesine aldığı erbaş ve erlere değil ülkenin hemen her bölgesinde eğitim faaliyetlerine destek sağlamaktadır. Askerlik hizmeti için ordu saflarına katılan öğretmenlerden silah altına alınmadan önce doğu bölgelerinde görev yapanlar, yine aynı bölgelere atanmakta ve yöre halkının eğitiminde görevlendirilmektedir. İhtiyaç duyulan bölgelere, eğitim ve sağlık başta olmak üzere mümkün olan tüm imkan ve hizmetler götürerek, vatandaşın devlete ve millete güven ve bağlılığının artırılması, moralinin yükseltilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

TSK tarafından uygulanan ve topluma “Yurt Sevgisi” ve “Vatandaşlık Bilinci” kazandırılmasını amaçlayan uygulamaların tümüne “Toplumsal Gelişime Destek Faaliyetleri” (TGDF) adı verilmektedir. Birand, 1987 yılında yayımlanan “Emret Komutanım” isimli inceleme kitabında, silah altına alınan 92.000 ere sivil hayata döndüğünde kullanabileceği 160 kolda (Şoförlükten, tamirciliğe kadar) kurs verildiğini söylemektedir. Yazar, ihtiyacı karşılamak için sivil kaynaktan kontratla tutulan yaklaşık 40.000 kişinin de göz önüne alınması durumunda, ordunun yetiştirdiği teknisyen-sanatkâr sayısının yılda 150.000 kişiyi geçtiğini ifade etmektedir. Araştırmada mevcut eğitim sistemi ile TSK’nin sağladığı katkı kıyaslanmakta ve teknik ve meslek, orta eğitim müesseselerinin yılda 100.000 civarında mezun yetiştirdiği tespitinden hareketle TSK’nin sağladığı katkının önemi vurgulanmaktadır (Birand,1987:230).

Yurt Sevgisi” eğitimi kapsamında, erbaş ve erlere, aldıkları askeri eğitimlere ilave olarak “sivil yaşamda da kullanabilecekleri yetenek kazandırılma çalışmaları devam etmektedir. İlgili Bakanlıklarla gerekli protokoller yapılarak TSK bünyesinde toplam 179 farklı yetenek alanında kurs açıldığı bilinmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2004). Bu kapsamda, Genelkurmay Başkanlığınca; Milli Eğitim Bakanlığı ile 08 ŞUBAT 2000 tarihinde, Tarım ve Köy İşleri bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile 08 EKİM 2001 tarihinde iki ayrı protokol imzalanarak yürürlüğe

konulmuştur (Gn. Kur. Bşk.lığı,2003). Gn. Kur. Başkanlığının web sahifesinden elde edilen bilgilere göre, 2004 yılına kadar 350 bin erbaş ve er değişik özellik ve konudaki kurslara katılmış ve bunlardan 280 bini başarılı olmuştur.

Aynı dönem içinde 175 bin erin okuma-yazma öğrenmesi sağlanmıştır. Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, Mehmetçik dersanelerinde ücretsiz üniversiteye hazırlık kursları açılmıştır. 2003 Yılında bu kurslara katılan öğrenci sayısı yaklaşık 8 bin dir. Mehmetçik dersanelerinde genel başarı durumu yüzde 67 olarak hesaplanmaktadır. 2004 Yılında bu sayı; 9.000'in üzerinde olmuştur (Gn. Kur. Bşk.lığı,2004). 6 HAZİRAN 2003 Tarihinde TSK tarafından yayınlanan basın duyurusunda ise, belirtilen tarih itibariyle, projenin başlangıcından itibaren açılan kurs miktarının 15.234, katılan personel miktarının ise 291.450'ye ulaştığı belirtilmekte, bu miktarın 235.872'si kursları başarı ile bitirdiği bildirilmektedir.

2004 Yılında verilen rakamlar incelendiğinde, kursa katılan personel sayısı 350.000 erbaş ve er, başarı gösteren personel sayısı ise 280.000 olarak belirtilmekte, Aynı dönem içerisinde 175.000 ere de okuma yazma öğretildiği bildirilmektedir. Belirtilen rakamlar incelendiğinde “Yurt Sevgisi” eğitimi, kapsamında verilen meslek edindirme kurslarındaki başarı oranının %80 olduğu görülmektedir.

Duyuruda, aynı dönem içerisinde okuma yazma kursuna 81.151 erin katıldığı, bu erlerden 66.824'ünün kursu başarıyla tamamladığı ve başarı oranının %82,3 olduğu ifade edilmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2003). Askerlik hizmeti sırasında meslek edindirme faaliyetleri ve bu faaliyetlere katılan personelin özellikleri dikkate alındığında bazı tespitler yapmak mümkün görülmektedir. Gedikli; meslek eğitimi alan personelden bekar olanların evlilere göre daha az başarı gösterdiği, yeni meslek öğrenme konusundaki başarı oranları incelendiğinde evlilerde % 52 olan oranın nişanlı-sözlülerde % 48 ve bekarlarda ise % 35'e düştüğünü belirtmektedir (Gedikli,1994:97).

TSK bünyesinde gerçekleştirilen ve silah altındaki personel uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitimi, yalnızca okuma-yazma yada meslek edindirme kursları ile sınırlı değildir. “Yurt Sevgisi” eğitiminin gerçekte çok az bir bölümünü kapsayan bu eğitim konuları yanında, vatandaşlık bilgisi, Atatürkçü düşünce sistemi, hukuksal konular, ferdi hak ve özgürlükler, trafik, tasarruf, çevre, doğal afetler, tarihsel bilgiler, ahlaki nitelikler, aile kavramı, psikolojik gelişim vb. konular bu eğitimin konu kapsamında bulunmaktadır. 2003 Yılında yayımlanan ve Kara Kuvvetleri

Komutanlığının tüm birimlerinde “Yurt Sevgisi “eğitiminde kullanılan ve bu eğitimin ismini taşıyan doküman, toplam 306 sahifeden oluşmakta, içeriğinde yukarıda belirtilen konuları barındırmaktadır.

Doküman 3 ayrı ana bölümden oluşmakta, ilk bölüm, “Vatandaşlık Sorumluluğu Duygusunu Kazandırmak ve Geliştirmek” ikinci bölüm, “Vatandaşlık Duygusunu Kazandırmak” ve nihayet son bölüm “Etik Değerleri Kazandırmak, Güçlendirmek ve Savunucusu Haline Getirmek” olarak isimlendirilmektedir. Söz konusu dokümanın her ana bölümü daha alt başlıklara bölünmüştür. İlk ve en büyük konu-kapsama sahip bölümde “Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Cumhuriyetin Temel Nitelikleri”, “Vatandaşlık Bilgisini Öğretmek ve Geliştirmek” ve “Temel Değerleri Kazandırmak ve Güçlendirmek” alt başlıkları bulunmaktadır.

İkinci bölümde; “Türk Tarihi ve Türkiye’ye Karşı Tehditler” ve “Milli Güvenlik ve Milli Güç Unsurları, son bölümde ise, “,”Ahlaki ve Mesleki Değerleri Kazandırmak-Güçlendirmek”, “Aile-Toplum Hayatında Ahlakın Rolü Konusunda Bilgi Kazandırmak-Güçlendirmek” ile “Personelin Psikolojik Olarak Güçlendirilmesi” konuları bulunmaktadır (KKK, 2003:v-x). Devletin her zaman vatandaşlarının yanında olduğunu göstermek, halk ile Silahlı Kuvvetler arasındaki iyi ilişkileri güçlendirmek, vatandaşlarımızın ekonomik ve sosyal sorunlarının çözümüne yardımcı olmak ve öncülük etmek amacıyla, “Toplumsal Gelişime Destek Faaliyetleri” (TGDF) icra edilmektedir.

TSK tarafından icra edilen “Toplumsal Gelişime Destek Faaliyetleri” ile ihtiyaç duyulan bütün bölgelere eğitim, kültür, sağlık ve çevre gibi konularda hizmet götürülmekte yurt insanının Türkiye Cumhuriyeti’ne olan güven duyguları ve bağlılıkları pekiştirilmekte, moral, “Yurt Sevgisi” bilinci ve coşkusu kazandırılmaktadır. Bu bağlamda 2003 yılı içerisinde TGDF kapsamında kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte yapılan faaliyetlerden bazıları şu şekilde açıklanmaktadır.

20.786 vatandaşa giyecek, yiyecek ve nakdi yardım.

Proje bazında 160 okul, 11 sağlık ocağının, bakım ve onarımı, sekiz köyün içme suyu hattı yenileşmesi ve 178 adet Atatürk Büstü yapımı. Bu kapsamda 379 projenin daha yapım planlaması,

1.582 okula araç-gereç ve kırtasiye yardımı.

Öğretmeni olmayan veya eksik öğretmeni olan okulların halen silah altında bulunan yedek subay, erbaş ve erlerle takviye edilmesi.

- # 1.133 km.lik köy yolunun, 1.397 km. elektrik ve 28 km. su şebekesinin bakım ve onarımı.
- # 108.027 vatandaşın muayenesi, 22.560 vatandaşa ilaç yardımı.
- # 5.648 Vatandaşa diş taraması, 25.939 vatandaşa diş çekim hizmeti,
- # 32.927 çocuğa çeşitli türlerde (difteri, boğmaca, tetanoz vb.) aşı yapılması.
- # 68.886 adet küçük ve büyükbaş hayvanın kontrolü ve hayvancılık eğitimi.
- # “Kırvem Mehmetçik Olsun” kampanyası kapsamında, 1.921 çocuğun sünet ettirilmesi.
- # “Nikah Şahidim Mehmetçik Olsun” kampanyasında, 551 çiftin resmi nikahlarının kıyılması.
- # “Mehmetçik Dershaneleri” düzenlemeleri ile 6.599 öğrenciden, 4.597’unun ÖSS sınavını kazanmasına katkı sağlanması (Başarı oranı %75.2).
- # Vatandaşların bilgi ve becerilerini artırmaya ve meslek edindirmeye yönelik okuma yazma, giyim, trikotaj, dekorasyon, halıcılık, kuaför, mobilya, kaynak, ateşçi vb. konularda kurs açılması.
- # Çeşitli illerden seçilen 160 başarılı lise öğrencisinin Ankara, İstanbul, Bursa ve İzmir garnizonlarında misafir edilmesi, öğrencilere bölgenin askeri, sanayi, turizm ve spor tesislerinin gezdirilmesi, birbirlerini tanıma ve kaynaşmalarının sağlanması.
- # Köylerdeki ilköğretim okullarında öğretim gören öğrenciler, “Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” ile “Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı” kutlama etkinlikleri çerçevesinde kendi il ve ilçelerinde misafir edilerek kutlamaları yakından görmesinin sağlanması.
- # “Yeşil Bir Türkiye İçin El Ele Kampanyası” çerçevesinde Orman Bakanlığı ile yapılan işbirliği ile “Mehmetçik Ormanı” projelerinin gerçekleştirilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının organize ettiği ağaçlandırma projelerine destek sağlanması.
- # 8.148 köy ve mezranın ziyaret edilerek, vatandaşlarımız ile sohbet toplantıları düzenlenmesi, bilgilendirme yapılması, sorunlarının ilgili kurum ve kuruluşlara aktarımı.
- # “Gönüllü Veli Sistemi” uygulaması ile, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde, çocuk ve gençlerin; Atatürk, bayrak ve millet sevgilerinin çoğaltılması, milli birlik ve beraberlik ruhunun pekiştirilmesi, okul ve sosyal hayatlarındaki başarılarının artırılması, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmanın kuvvetlendirilmesi amacıyla, Subay ve Astsubaylar ile ailelerinin imkanları dahilinde kendi istekleriyle, ilköğretim çağındaki çocukları, belli periyotlarda uygun

göreceklere süre kadar, evlerinde konuk etmek ve/veya onlara refakat etmelerinin sağlanması (KKK,2004). Bu faaliyetlere ek olarak, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 2004 yılında, mahalli idareler ve gönüllülerin katkılarıyla muhtaç durumda olan bir milyonun üzerindeki vatandaşımıza yiyecek ve giyecek yardımı yapılmış, 4 milyon vatandaşımız sağlık ve diş taramasından geçirilmiş ve 600 bin vatandaşımıza ilaç yardımı yapılmıştır. Düzenlenen şenliklerle 23.000'in üzerinde çocuk sünnet ettirilmiş, resmi nikahı olmayan 12.500 çiftin nikahları kıyılmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin en önemli gelir kaynağı olan hayvancılık konusunda halk bilinçlendirilmiştir (Gn. Kur. Bşk.lığı,2004). TSK'nin 1996-2004 yılları arasında uyguladığı toplumsal gelişime destek faaliyetler tablosu Ek-N' de dir.

Yine sadece 2004 yılı içerisinde, alt yapı faaliyetleri kapsamında 350 ilköğretim okulu ile 50 sağlık ocağının inşası sağlanmış ve /veya inşasına katkıda bulunmuş, binlerce okulun bakım ve onarımları yapılmış, birçok köyün yol, elektrik ve su şebekelerinin ıslahı gerçekleştirilmiştir. Türk halkının çevre bilincini geliştirme gayretleri yanında, TSK mensupları tarafından toplam 15 milyon civarında fidanın dikilmesi sağlanmıştır (İpekeşen,2004).

Yukarıda sayılan faaliyetler mülki makamlarla koordine edilerek icra edilmektedir. Bu faaliyetler için TSK olarak ayrı bir bütçe ya da ödenek ayrılmamakta, faaliyetlere tespit edilen problemlerin giderilme çareleriyle birlikte valiliklerce yapılan planlama yönünde basit işgücü kullanılarak hızlandırıcı mahiyette katkıda bulunmaktadır. Ayrıca rütbeli personelin aileleri ve/veya yardımsever kişi ve kurumlarla koordine ve işbirliği ile kaynak yaratılmasına ağırlık verilmektedir (Gn.Kur.Bşk.lığı,2004).

2.6. YURT SEVGİSİ EĞİTİM SÜRELERİ

Kıt'alarda uygulanan YSE'nin kalıpcı bir anlayışla ders düzeninde icra edilmemesi, bu eğitim türünün sabit ve durağan değil dinamik bir eğitim ve yaşam biçimi olması göz önünde tutulmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle tüm personelin değişen ve gelişen şartlar içerisinde eğitilmesine özel önem verilmektedir. Planlanan konular, eğitim yöntemi ve süresi birliğin imkânları eğitim gruplarının özellikleri ve eğitici durumlarına göre birlik komutanları tarafından eğitimin planlanması safhasında belirlenmekte, YSE'de uygulanması planlanan için yapılan zaman planlamasına ek olarak bazı ulusal günlerin (Cumhuriyet'in kuruluşu, TBMM açılışı,

30 Ağustos vb.) kullanılmasına devam edilmektedir.

Birliklerde verilen YSE haftada bir gün ve 4 saat olarak uygulanmaktadır. Yurt sevgisi eğitim konularının eğitimine yönelik örnek bir zaman planlaması EK-O'da dır. TSK bünyesinde, YSE uygulamaları sadece tahsis edilen sürelerde işlenen bir ders programı olarak algılanmamakta, bu eğitim türü kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemeyi hedefleyen bir düşünce sistemi ve yaşam biçimini oluşturmayı hedeflemektedir. TSK'de uygulanan "Yurt Sevgisi" eğitimini, bireyin askerliğe başladığı ilk günden ayrılış tarihine kadar geçen süredeki taklit ve projeksiyon metoduyla alınan eğitim ile aynı süreçteki planlı öğretim, bilinçlendirme çalışması olarak iki ayrı açıdan incelemek mümkündür.

"Yurt Sevgisi" eğitiminin günlük yaşam içindeki taklit tarzında verilen bölümünde, lider personelin bilgi tutum ve davranışlarını kişisel bütünlük içinde ve örnek özelliklerde bulunması önemlidir. Günlük faaliyetlerin yürütülmesindeki hakkaniyet, insan onuruna saygı, disiplin, vatan sevgisi vb. değerler, bu tarz bir eğitim ile çok daha verimli bir şekilde verilmekte, erbaş ve erlerin belirtilen özellikleri kendilerine mal etmeleri mümkün olmaktadır.

"Yurt Sevgisi" eğitiminin planlı olarak gerçekleştirilen öğrenim ve bilgilendirme bölümünde, verilmek istenen mesajlar belirgin, uygulanacak yöntem ve teknikler önceden belirlenmiştir. Bireyin askeri hizmete başladığı tarihten başlayıp, TSK ile ilişkisinin bitmesi arasındaki bu süreçte sadece klasik dersane ortamından değil, öğrenen merkezli, uygulamalı, fikirlerini rahatça ifade edebilecekleri uygun bir ortamda, EYM, EDM vb. imkânlardan yararlanılan uygulamalardan azami şekilde yararlanmak amaçlanmaktadır. Gerek taklit yolu ile ve gerekse programlı eğitim yoluyla verilen "Yurt Sevgisi" eğitimi, birbirlerini destekleyecek özellikte ve bütünlük içinde olmalıdır.

"Yurt Sevgisi" eğitiminin planlı faaliyetleri ile taklit yolu ile eğitim sürecinin yanı sıra önemli gün ve olayların yaşandığı tarihlerin uygun bir şekilde kullanımı da ayrı birer fırsat olarak algılanmaktadır. "Yurt Sevgisi" eğitimi kapsamında değerlendirilebilecek bazı önemli gün ve olaylar EK-Ö'de dir.

2.7. YURT SEVGİSİ EĞİTİM YÖNTEMLERİ

TSK'de verilen "Yurt Sevgisi" eğitiminde farklı kaynaklardan yararlanılması ve doküman çeşitliliği, eğitimin kalitesine olumlu yönde etki etmektedir. Bu nedenle birlik komutanlıkları bu konuda sürekli olarak

yönlendirilmekte ve birlik kütüphanelerinin tesisi ve geliştirilmesi sağlanmaktadır. Eğitici personelin eğitilen kitle üzerindeki inandırıcılık düzeyinin kullanılan kaynaklar ve eğiticinin konuya hâkimiyeti ile doğru orantılı olarak değiştiği gözlenmiştir.

TSK bünyesinde uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitimi, anlatma, soru-cevap, tartışma, örnek olay incelemesi, çatışma çözümlene, laboratuvar, benzetişim, mikro öğretim vb. yöntemleri ile bunların karışımları ile uygulanmakta, eğitim süresince eğitilen personelin notlar tutması öğrenilen bilginin uzun süreli kullanılması için gerekli görülmektedir. Hazırlanan eğitim notlarının eğitilen grupların özelliklerine göre farklı seviyelerde ve içerikte olmasının gerekli olduğu yapılan eğitim uygulamalarında görülmüştür.

Eğitim süresince eğitim ortamının bir dersane havasında olmamasına çaba sarf edilmektedir. Eğitilen personelin konuya aktif olarak katıldığı ve aktif katılımın esas alındığı bir eğitim süreci uygulanmaktadır. Eğitimin sonuçlarının sürekli kontrol altında tutulması amacıyla her her ay anketler düzenlenmekte, lider personel eğitilen kitlede arzu edilen davranış değişikliklerini gözlemlemek için yönlendirilmektedir. Eğitimde birlik komutanlarının aktif katılımının personel motivasyonunu olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir. Kıt’a larda uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitiminin uygun ve verimli sonuçlar almasının öncelikle kalıpcı bir anlayıştan uzak olunması ve klasik ders düzeninin yerine, dinamik ve yaşamla iç içe bir yaklaşım sergilenmesi ile mümkün olacağı belirtilmektedir.

“Yurt Sevgisi” eğitim uygulamalarında kullanılmak amacıyla hazırlanan eğitim yardımcı malzemeleri, levhaları, eğitim CD’leri, broşür, kitap, gazete, afiş, vb.nin tedarikinde, belirli statü ve eğitim gruplarının esas alınması öngörülmektedir. Sıralı birlik komutanlıklarınca uygulanan seminer ve geliştirme çalışmaları ile eğitim felsefesi, amaçları, konuları ve uygulama şekilleri belirlenmeye çalışılmakta ve sürekli bir yöntem gelişimi hedeflenmektedir.

Yurt sevgisi eğitimi kişilerin düşünce ve davranışlarını etkilemeyi hedefleyen bir düşünce sistemi ve yaşam biçimidir (KKK,2004). Eğitim grupları için belirtilen bütün konuların ders şeklinde planlanarak uygulanması gerekli görülmemektedir. Planlı eğitim zamanlarına ilave olarak komutanların birliklerine yapacakları konuşmalarda törenlerde bayramlarda tarihi ve özel günlerde değişik yayın vasıtalarıyla personele araştırma inceleme görevi verilmekte ve yol ile

eğitimin geliştirilmese çalışılmaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004).

Verilen eğitimlerde eğitim yönteminin belirlenmesinde eğiticinin eğitilen grubun, ve birliğin özellikleri göz önünde bulundurulmakta, sözlü anlatımdan çok öğrenen merkezli ve eğitilenlerin fikirleri ile katıldıkları, eğitilenlerde ilgi ve merak uyandıran yöntemler seçilmesi hedeflenmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004)

Eğitimin planlanmasında ve uygulanmasında sadelik ve gerçekçilik temel faktör olarak belirlenmiştir. “Yurt Sevgisi” eğitiminin, her türlü siyasi beklenti ve gösterişten uzak olarak, Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan tüm fertlerin gönüllü ve her fırsatta uygulayacağı bir yaşam biçimi haline getirilmesi yöntem belirlemesindeki temel algılamadır. Kıt’alarda uygulanan bu eğitimde özellikle kişisel kaygıların ortadan kaldırılması, ölçme ve değerlendirmenin eğiticilerin kişisel gözlemleri ve ders içinde aldıkları geri beslemeler ile yapılması ön görülmektedir. Sınav yapılması, eğitime katılanlar için çizelge ve kontrol formu tanzim edilmesi ayrı bir dersane yapılması bu nedenle uygun görülmemektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004).

“Yurt Sevgisi “ kapsamında verilen önemli eğitim konularından biri olduğu daha önce ifade edilen okuma-yazma öğretimi MEB ile koordineli olarak ve çoğu bölgede MEB’den sağlanan ilköğretim öğretmenleri ile yürütülmektedir.

MEB tarafından benimsenen okuma yazma tekniği “Cümle Yöntemi” dir. Bu yöntem birinci kademe okuma yazma kurs programında kısaca tarif edilmiştir. Program ilk olarak çocuklar ve yetişkinlerin okuma yazmayı öğrenmesi arasında herhangi bir fark olmadığını vurgulayarak, bu düşünceden hareketle cümle yönteminin kullanılması esas almaktadır. TSK ile MEB arasında okuma-yazma eğitimi ile ilgili birlikte çalışmaya bir örnek oluşturan “Cümle Yöntemi” 1960 yılında askerlik sırasında eğitim alan üç farklı sınıfta uygulanan üç farklı okuma yazma tekniği arasındaki (harf, kelime, cümle yöntemleri) deneysel bir çalışması sonucu belirlenmiştir (Nohl ve Sayılan,2004:19). Buna karşın günümüz eğitim uygulamaları bu eğitim yönteminin de geliştirilebileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. 4306 Sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte, TSK eğitime destek vermek amacıyla, silah altına alınan ve temel eğitimini tamamlayan öğretmenleri MEB emrine vermiştir. TSK bu şekilde görevlendirilmeye talep artışı sağlamak amacıyla asker-öğretmenlerin temel askerlik eğitim süresi de indirmiştir. Bu öğretmenler, Doğu/Güneydoğu Anadolu bölgesinde görev yapmaktadır (MEB, 2004).

Tüm dünyada genel özellikler yanında her ülke ve bölgeye uygun yöntemler izlenmektedir. Vatandaşlık ve insan hakları dersine ilişkin hazırlanan 1998 yılı açıklamalar bölümünde eğitimde CD, film, slayt, tepegöz vb. malzemenin kullanılması önerilmektedir (Karataş,2002:34-35). Bu yöntemler TSK’de uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitiminde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.7.1 Sunuş Yoluyla Öğretme;

Bu eğitim yöntemi daha çok hedef ve davranışların bilişsel alanın bilgi, duyuşsal alanın alma, devinişsel alanın uyarılma basamaklarından birinde olduğunda kullanılmalıdır.Eğitici, öncelikle bilgi düzeyindeki kavramları, (Olgu, araç, gereç, sembol, aşamalı dizi, sınıflama,ölçüt, yöntem,ilke kuram vb.) hedef kitleye anlatmalı, ardından eğitilen konuya ilişkin asgari bir kavram (olgu,araç,gereç,sembol vb..) ile ilgili günlük yaşamdan en az iki örnek vermelidir.Konunun anlaşılıp anlaşılmadığı sorularak kontrol edilmesinin, öğrencilerin anlayıp anlamadığının belirli bir süre izin verip sonra soru yolu ile kontrol edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Kavramların anlaşılması ve verilen konuların özümsemesi amacıyla eğitilen erbaş ve erlere benzer örnekler yaratmaları uygun bir eğitim düzeyi sağlayacaktır.

Sunuş yolu ile öğrenme stratejisinde, eğitici subay/astsubayın azami 10 dakika konuşması, daha sonra aktif katılım beklemesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Eğitim sürecinde eğitici, eğitim ortamında sınıfı sürekli denetlemeli ve her bir öğrenciyle göz iletişimi kurmalıdır (Sönmez, 2001:137).

2.7.2 . Buluş Yolu İle Öğrenme;

Eğitiminin verileceği konulara ait belirli görevler verilerek gerçekleştirilen bir eğitim yöntemi olan buluş yolu ile tümevarım yaklaşımını içerir (Celep,2003:66). Bu yöntemde öğrenme, daha çok kütüphane ve araştırma imkânlarının yeterli olduğu birliklerde kullanılabilir. Özellikle kısa dönem erbaşlar ile lise/yüksek öğretim mezunu erbaş ve erlerin eğitiminde bu yöntemin uygun olarak kullanılabilirliği düşünülmektedir.

2.7.3 Güdümlü Tartışma Yöntemi;

Bu yöntem, öğrencilerin hedef davranışları kazanmaları için yaşantı ve görüşlerini paylaştıkları, eğitimcilerin gözetiminde gerçekleştirilen bir grup kontrol

sürecidir (Sönmez,2001:240;Celep,2003:66). Bu eğitim yönteminin özellikle Subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile, yüksek okul mezunu erbaş-erler arasında istenen düzeyde uygulanabileceği düşünülmektedir.

2.7.4. Sorun Çözme (Bilimsel) Yöntemi;

Yöntemin diğer adı “Kubaşarak öğrenme”dir. Bu yöntem, eğitilen grubun öğrenme sürecine katılımını sağlayarak tespit edilen problemi çözmeleri için onlara fırsat tanımayı öngörmektedir. Güçlüğü sezilmesi, problemin tanımlanması, çözüm seçeneklerinin belirlenmesi, uygun çözümün seçilmesi, bu seçeneğin uygulanması ve değerlendirmenin yapılması bu yöntemin aşamalarıdır. (Sönmez,2001:292;Celep, 2003:66;).

2.7.5. Örnek Olay Yöntemi;

Örnek olay yöntemi, gerçek yaşam sorunlarıyla öğrencileri yüz yüze getiren bir yöntemdir (Sönmez,2001:283). Eğitilen kitleye günlük yaşamda her zaman karşılaştıkları ve/veya karşılaşılabilecekleri bir olayı açıklamaları ve uygun hareket tarzlarının belirlenmesi konusunda ortak karar verilmesini içerir. Bu yöntemin özellikle, vatandaş ve devletin birbirine karşı görevleri, ahlaki nitelikler, aile yapımız vb. konularda uygulanabileceği düşünülmektedir.

2.7.6. Tam Öğrenme Modeli;

Bu yöntem, eğitilen kitlenin farklı özellikleri dikkate alınarak her erbaş/ere kendi hazır bulunuşluk durumu ve öğrenme hızına uygun bir sürenin tanınması herkesin aynı miktarda ve düzeyde eğitilmesi temeline dayanır (Celep,2003:66). Bu uygulama TSK bünyesinde farklı eğitim düzeyindeki personelin farklı gruplar içinde eğitilmesi ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

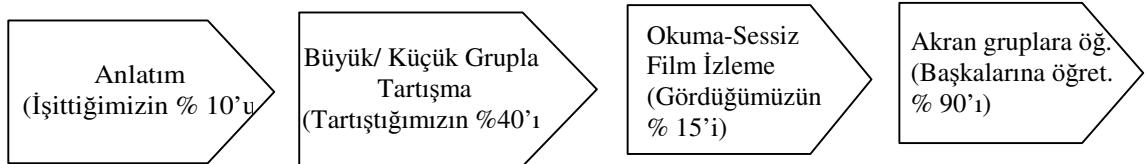
2.7.7. Beceri Edinme Uygulamaları;

Bu uygulamalar, kavrama/tanım, beceriyi geliştirme, beceriyi kendi başına uygulayacak düzeye getirme aşamalarını kapsamaktadır (Geray,2002:79). Bu eğitim yönteminin daha çok meslek edindirme kursları ile okuma-yazma eğitimlerinde yaygın olarak kullanılabileceği değerlendirilmektedir.

Bunun dışında söz konusu yöntemin alt uygulamalarından olan “Gösteri”, “Rol oynama” ve “ Alıştırma” tekniklerinin daha önce ifade edilen “Örnek Olay” tekniğine benzer şekil ve konularda kullanılabileceği düşünülmektedir.

2.7.8. Kubaşarak Öğrenme (Cooperative Learning);

Eğitim uygulamalarında yaygın olarak “Eğitim Yardımcı Malzemeleri” kullanılmakta, parodiler, gösteriler ya da küçük mizansenler yolu ile konuların günlük yaşam ile ilişkilendirmeye çalışılmaktadır. Aşağıda materyal kullanımının öğrenmeye etkisini gösteren bir prizma bulunmaktadır. Görüldüğü gibi, Başkaları ile paylaşılan ve aktif olarak öğrenilen konular bireylerin zihinlerinde çok daha kolay yer etmekte ve etkili olmaktadır.

Şekil 2.1 Metaryal kullanımı ve öğrenmeye etkileri (Karataş,2002:33)

Uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitim konularının öğrenilme ve özümseme durumunu inceleme maksadıyla, en küçük birlik seviyesine kadar sürekli anketler yapılmakta ve sürekli geri besleme ile eğitimin geliştirilmesi sağlanmaktadır. EK-P’de, “Yurt Sevgisi” eğitim konularından bazılarının işlenebileceği eğitim yöntemleri örnek olarak verilmiştir.

Eğitimin genel tanımı esaslarına uygun olarak gerçekleştirilen “Yurt Sevgisi” eğitimi sonrasında eğitim grupları ve her bir bireyde davranış değişiklikleri beklenmektedir. Bu durumun tespiti maksadıyla, eğitimciler tarafından kullanılabilecek örnek izleme test formu EK-R’ de dir.

2.8. YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ VEREN EĞİTİCİLERİN ÖZELLİKLERİ

TSK’de “Yurt Sevgisi” eğitim uygulamalarında, temel değerlerin eğitim uygulaması esnasında hedef kitleye aktarılması uygulanmasının yanı sıra diğer faaliyetlerde de özellikle lider personelin örnek uygulamalar göstermesine önem verilmesi amaçlanmakta, yetişkin eğitiminde anlatımdan çok örnek davranış ve uygulamaların örnek olacağı öngörülmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004).

YSE’nin en önemli faktörü olan lider personelin tutum ve davranışlarıyla kişisel bütünlük içerisinde hakkaniyet insan onuruna saygı, disiplin, vazife bilinci ve

sevgi gibi temel değerler çerçevesinde bir gönül bağı tesis edilerek erbaş ve erler kazanılması ve bu bağın sivil hayata da yansıtılması lider eğitiminin uygun ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve bunun eğitim gören astlara yansıtılması ile olanaklı görülmektedir (Gn. Kur. Bşk.lığı, 2004).

Batılı ülkelerde, Silahlı Kuvvetler mensuplarına yalnızca dış tehditlere karşı ülkeyi ve kendini koruma sanatı öğretilmektedir. Bu ülkelerde, askeri öğrencilerin yerleşmiş, ekonomik, sosyal, ve siyasi mekanizmasını incelemesi ve anayasa hukuku, sivil hukuk ve ceza yasaları öğrenmesine karşın TSK'nin eğitim kurumlarında, toplumsal yapının nasıl geliştirilebileceği de göz önüne alınmaktadır (Birand,1987:201). Belki de bu yaklaşım ve toplumsal gelişim kaygısı nedeniyle "Batı'da Türk ordusunun toplum içindeki saygınlığın küçük bir parçası bile yoktur" (Birand,1987:202).

Yurt sevgisi eğitimi ile kazandırılmak istenen davranış özelliklerinin kazandırılmasında, lider personelin ilgili, bilgili tutum ve davranışlarının kişisel bütünlük içinde ve örnek özelliklerde olması, hakkaniyet, insan haklarına saygılı vatan sevgisi taşıyan uygulamaları ile bütünleşmesine büyük önem verilmektedir (KKK,2004).

KKK'lığı bünyesindeki lider personelin belirtilen amaçlara yönelik eğitimi "Mesleki Gelişim Sistemi" içerisinde değerlendirilmekte, Ankara'da bulunan Eğitim ve Doktrin Komutanlığında yılda iki dönem eğitici eğitimi uygulanmaktadır. Bu kursları gören personel, kıta'larda diğer eğitimcilerin eğitimini sağlamaktadır. Belirtilen ihtiyaçlar nedeniyle, "Yurt Sevgisi" eğitimi veren lider personel değişik seviyelerde eğitime alınmaktadır.

Ankara Eğitim ve Doktrin Komutanlığı bünyesinde verilen ve "baş eğitici" seviyesinde uygulanan eğitici personel eğitimi dışında birlik seviyesinde beş gün süreli hızlandırılmış olarak verilen eğitici eğitimleri de sistemin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Lider personel ve eğitimciler "Yurt Sevgisi" eğitiminin hedefine erişmesini sağlayacak en önemli faktörlerdir. Subay ve astsubayların eğitim amacı, felsefesi ve yaklaşımını öğrenmeleri, pedagojik formasyon kazanmaları, iletişim ve eğitim yöntemleri konusunda eğitilmeleri önem kazanmaktadır.

Lider personel ve eğitimcilerin uygun özellikler taşımasının, eğitimin hedeflerine ulaşılmasında en önemli faktörlerden biri olduğu öngörülmektedir. Subay ve astsubayların eğitim felsefesini, amaçlarını ve önemini çok iyi kavramaları eğitimcilerin pedagojik formasyon, iletişim ve eğitim yöntemleri konusunda yetiştirilmeleri, eğitim konusuna hazırlıklı bulunmaları "Yurt Sevgisi" eğitiminin en

önemli ihtiyaçlarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Lider personel ve eğitimcilerin, "Ortak davranış" sergilemelerinin "Yurt Sevgisi" eğitiminin ana amaçlarının gerçekleştirilmesinde ve bu konulara yönelik örgütsel bütünlük sağlanmasında önemli bir husus olduğu unutulmamalıdır.

TSK'nın gerçekleştirdiği her türlü eğitim programında olduğu gibi "Yurt sevgisi" eğitim programlarında da esas lider personelin bu eğitimi şahsen vermesidir. Yapılan araştırmalar, erlerin aldıkları eğitimden etkilenme düzeylerinin lider personelin eğitimi bizzat vermesi durumunda çok daha arttığını göstermektedir (Ejder,2002:123).

Eğiticiler, eğitim öncesi eğitimin içeriği, eğitimin icrası konularında ön hazırlık yapmakta, eğitimde eğitim grubunun nabzını tutarak konunun seviyesini hedef kitleye uygun olarak ayarlamaktadır. Eğitimin aktif bir metotla uygulanması eğitimcilerin ön hazırlığı ile yakından ilişkilidir. "Yurt Sevgisi" eğitim uygulamalarında, birlik komutanları seviyelerine uygun olarak ayda en az bir saat ya da haftada en az bir saat süre ile bizzat eğitim vermektedir.

TSK'de verilen "Yurt Sevgisi" eğitiminin en üst seviyede uygulamaları, subay ve astsubay yetiştiren askeri okullarda görülmektedir. Vatan ve millet sevgisi yanında toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında gerekli görülen tüm temel bilgilerin de verildiği bu okullar, öğrencilerin gelecek yaşamlarına gerek bireysel ve gerekse toplumsal ihtiyaçlar yönünden büyük yarar sağlamaktadır. Toplumsal yaşamın en temel ihtiyaçlarına kadar inen bu eğitim sisteminde görülen ayrıntıyı, Birand, "Emret Komutanım" isimli kitabında şöyle ifade etmektedir. "Bütün okul boyunca sosyal hayatlarını yeniden oluşturacak dersleri alıyorlar. İlk defa tiyatroya gitmekten tutun, tiyatrodaki nasıl alkışlanacağına, lokantaya girip garsona nasıl yemek ısmarlanacağına kadar." (Birand,1987:41).

Birand, aynı eserinde Kara Harp Okulu öğrencilerine verilen ve "Nasıl bir insan olacağım?" sorusuna cevap oluşturan notlarda şu maddelerin yazılı olduğunu belirtmektedir.

- # Çalışkan olacağım.
- # Dürüst olacağım, zarara görsem bile daima doğruyu söyleyeceğim.
- # Askerlik mesleğini sevecek ve sevdireceğim
- # Giyimim ve davranışlarım ile üniformamı koruyacak ve ona leke sürdürmeyeceğim.
- # Gururdan kaçacağım, ancak vakur olacağım.
- # Kendimi ve çevremi temiz tutacağım, koruyacağım.

- # Başkaları ile değil, kendimle yarışacağım.
- # Okuyarak, çalışarak, çağa uyum sağlayacak ve kendimi aşacağım.
- # Üst ve amirlerime duyduğum saygı ve itaate, küçüklerime duyduğum sevgiyi ekleyeceğim.
- # Her fırsatta spor yaparak, bedenimi geliştireceğim.
- # Zararlı her türlü alışkanlıktan kendimi koruyacağım. İyi ahlak sahibi olacak, zayıf taraflarımı bulacak ve düzelteceğim (Birand,1987:49).

Askeri okullardaki eğitimin sivil okullardaki eğitim ile en büyük ve derin farklılığı; subaya son derece ayrıntılı ve çok ciddi bir tarih eğitimi verilmesidir. Sivil liselerde ciddi bir ders niteliğinde olmayan “Türk Tarihi” askeri okulların en önemli derslerinden birisi olarak görülmektedir (Birand,1987:97).

Türk Tarihi konusunda yoğun bir eğitimden geçen “Harp Okulu” öğrencisine ülkenin Mustafa Kemal tarafından nasıl kurtarıldığı ayrıntılı bir şekilde anlatılmakta, subay adayına kurtuluş savaşı ve hemen buna bağlı olarak Atatürk’ün her anı, her adımı öğretilmektedir. Kurtuluş savaşının iniş ve çıkışları incelenerek, yapılan her muharebe öğrenilir (Birand,1987:98).

“Yurt Sevgisi” eğitiminin hem eğiticisi ve hem de hedef kitlesinin bir bölümünü oluşturan subay ve astsubayların çalışma masalarında;

- # T.C. Anayasası,
- # İç hizmet kanun ve yönetmeliği,
- # Askeri ceza kanunu,
- # Nutuk,
- # İmla kılavuzu bulunması, lider personelin mesleki eğitimi ile sahip olması gereken etik değerlerin ne denli iç içe görüldüğünün görülmesi açısından önemli görülmektedir (KKK,2005).

Harp Okullarında, Atatürkçülük ideolojisinin statik olmadığı, zaman içinde ve günün koşullarına uygun dinamik bir gelişme gösterdiği, dolayısı ile diğer ideolojilerdeki katılığın dışında ve eski tecrübelerin ışığında sürekli değişebildiği, “Uygar Ülkeler Seviyesine Çıkmak” olarak özetlenen idealin ışığında bu ilkelerin geliştirildiği öğretilmektedir. Bu ifade “Dinamik ideal” terimi ile ifade edilmektedir (Birand,1987:101).

Yurt sevgisine yönelik olarak KK Eğitim ve Doktrin komutanlığında iki dönem halinde eğitici eğitimi uygulanmaktadır. Bu eğitimi alan personel birliklerinde planlanacak eğitici eğitimlerinde de öğretmen olarak

görevlendirilmektedir. Birliklerin özellikleri dikkate alınarak (Hudut taburu, müstakil bölük vb.)muvazzaf subaylara ilave olarak personel görevlendirilerek eğitici olarak kullanılmaktadır. Ayrıca mümkün olan her durumda konusunda uzman sivil personelden de yararlanılmaktadır.

Yurt sevgisi eğitiminin yaygınlaştırılması amacıyla, birlik komutanlıkları tarafından yetişmiş eğiticilerden oluşturulacak mobil eğitim timleri tesis edilmekte, birlikler bu yol ile desteklenmektedir. TSK bünyesinde uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitiminde eğitici personelin aşağıda verilen sorulara yanıt vermesi istenmektedir.

Eğitime kişisel olarak hazır mıyım?

Eğitim vereceğim eğitim grubu hazır mı?

Eğitim ortamı hazır mı? (Oturma düzeni, eğitim yardımcı malzemelerim ve eğitim levhaları)

Eğitim planı hazırlığım, zaman planlamam ve işleyeceğim konu ile hedef eğitim grup seviyesi uygun mu?

Vereceğim eğitimin hedefi ve personel kazandırmayı planladığım yetenek nedir?

Subay ve astsubayların eğitim felsefesini amaçlarını ve önemini çok iyi kavramaları eğiticilerin pedagojik formasyon iletişim ve eğitim yöntemleri konusunda yetiştirilmeleri, eğitim konusuyla iyi bir hazırlıkla konuyu işlemeleri beklenmektedir. “Yurt Sevgisi” eğitimi veren eğiticilerin kullanılan eğitim durum kontrol form örneği EK-S’de dir. Birlik komutanlıkları tarafından yetişmiş eğiticiler tarafından mobil eğitim timleri oluşturulmakta, bu yöntem kullanılarak belirlenecek bazı konularda birliklerin eğitimlerine destek sağlanmaktadır (Gn. Kur. Bşk.lığı,2004).

2. 9. AB ÜLKELERİNİN BAZILARINDA YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ

Ülkemizde ilk ve orta öğretim düzeyinde icra edilen Yurt Sevisi (Vatandaşlık) Eğitiminin Avrupa Birliği ülkeleriyle kıyaslanması maksadıyla bazı AB ülkelerinin eğitim sistemleri incelenmiştir.

2.9.1. Yunanistan

Yunanistan’da 6 yaşından 15 yaşına kadar zorunlu ilk ve orta öğretim uygulanmaktadır. Bu ülke anayasasına göre devletin temel görevlerinden olan eğitimin amaçları arasında “Ulusal bilinç ve sorumlu vatandaş olma” konuları önemle vurgulanmaktadır. İlköğretim 3,4,5 ve 6 ncı sınıflarda ikişer saat süre ile

“Tarih” ve birer saat süre ile “Olimpik kültür” olarak isimlendirilen “Ulusal kültür” dersleri verilmektedir.

2.9.2 . Kıbrıs Rum Kesimi

Kıbrıs Rum yönetiminde ilk ve orta öğretim 15 yaşına kadar ve zorunlu olarak uygulanmaktadır. Rum yönetiminin belirlemiş olduğu toplam 7 temel eğitim amacı bulunmaktadır. Söz konusu amaçlardan birisi “Ulusal kimlik ve kültür ile diğer ülkelerin kimlik ve kültürlerini anlama” yetisidir. Bu ülkede orta öğretim amaçları içerisinde ilköğretimde olduğu gibi “Ulusal ve kültürel değerlerin benimsenmesi” bulunmaktadır.

2.9.3 . İngiltere

İngiliz eğitim sistemi ilk ve orta öğretimi 5 ve 16 yaşları arasında ilk ve orta öğretim şeklinde uygulamaktadır. Bu ülkenin yazılı bir anayasası olmamasına karşın ulusal eğitim esasları vatandaş hak ve özgürlükleri insan hakları vatandaşlık ve kişisel sosyal eğitimi esasları üzerine kurulmuştur.

2.9.4 .Portekiz

Bu ülkede ilk ve orta öğretim zorunlu olup 6 ve 15 yaşları arasında kapsamaktadır. Vatandaşlık eğitimi 12 yaşından sonraki bölümde uygulanmaktadır. Devlet eğitim hedeflerinden biri olarak eğitimin tüm safhalarında vatandaşlık eğitimi verilmesini belirlemiştir.

2.9.5 . İtalya

İtalya’da uygulanan zorunlu eğitim süresi halen 10 yıldır. Özellikle ilköğretimde vatandaşlık eğitimi ön plana çıkmakta sosyal yaşam ve tarih bilgisi toplumsal yaşama katılım konularına önem verilmektedir. İtalyan eğitim sisteminde “Sorumluluk sahibi vatandaş yetiştirme konsepti” karşın uygulamada söz konusu konseptin etkin olarak kullanılmadığı değerlendirilmektedir.

2.9.6 . Fransa

Fransa’da ilk ve orta öğretim 6 ve 16 yaşları arasında zorunlu olarak uygulanmaktadır. Bu ülkede ilköğretim 2 nci sınıftan itibaren bireyin sosyal yaşama katılımı hedeflenmekte bir vatandaş olarak toplum içerisinde oynanan rol vatandaşlık eğitim anlayışının temelini teşkil etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada, tarama modeli, betimsel araştırma yöntemleri, veri toplama aracı olarak ise “Soru Cetveli” kullanılmıştır. Uygulanan eğitimden elde edilen verim düzeyinin ölçülmesi amacıyla “Tekrarlı Ölçümler Deseni”(Büyüköztürk,2003:64) araştırmanın ana yapısını oluşturmuştur.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

3.2.1. Evrenin Sınırları

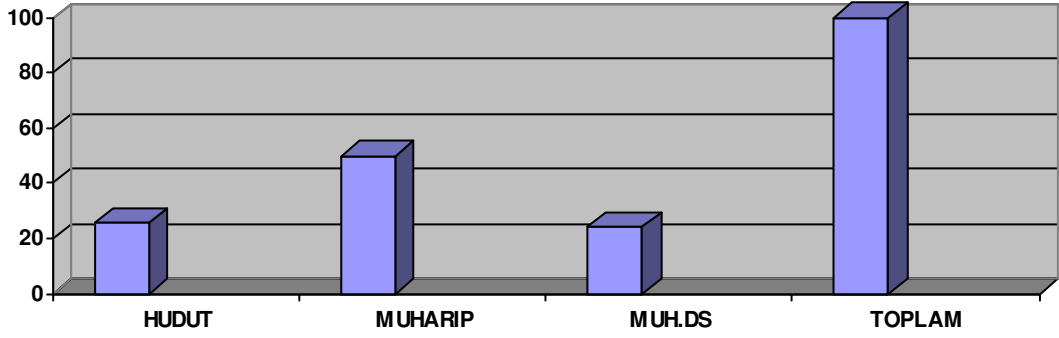
Araştırmanın evreni ..... Tug. K.lığı bünyesinde, hudut hizmetlerinde görev yapanlar ile kıt'a koşullarında görev yapan tank, piyade, top, istihkâm ve ordu donatım sınıfına mensup erbaş ve erlerdir.

3.2.2 Örneklem Oluşturulması

Araştırmanın örneklemine, Hudut Tabur Komutanlığı, Tnk. Tb. K.lığı, Mknz. P. Bl. K.lığı, D/DS. Top. Bat. K.lığı, İs. Svş. Tk. K.lığı ve D/Ds. Tk. K.lığında görev yapan 1984/3, 1984/4, 1985/1 ve 1985/2 erbaş ve erler oluşturmaktadır. Araştırmada, farklı tertiplere, ülkenin değişik coğrafi bölgelerine, değişik görev ve risk gruplarına mensup ve farklı eğitim düzeyindeki erbaş ve erler arasında anlamlı farklılıkların belirlenmesi öngörülmüştür. Soru cetvelinin örneklemdeki birlik görev dağılımı Tablo-3.1 ve Şekil-3.1’de, tertip dağılımı Tablo-3.2 ve Şekil-3.2 de, eğitim durum dağılımı Tablo-3.3 ve Şekil-3.3’de, nüfusa kayıtlı olduğu bölge dağılımı ise Tablo-3.4 ve Şekil-3.4 de dir.

Tablo 3.1 Örneklem birlik-görev dağılımı

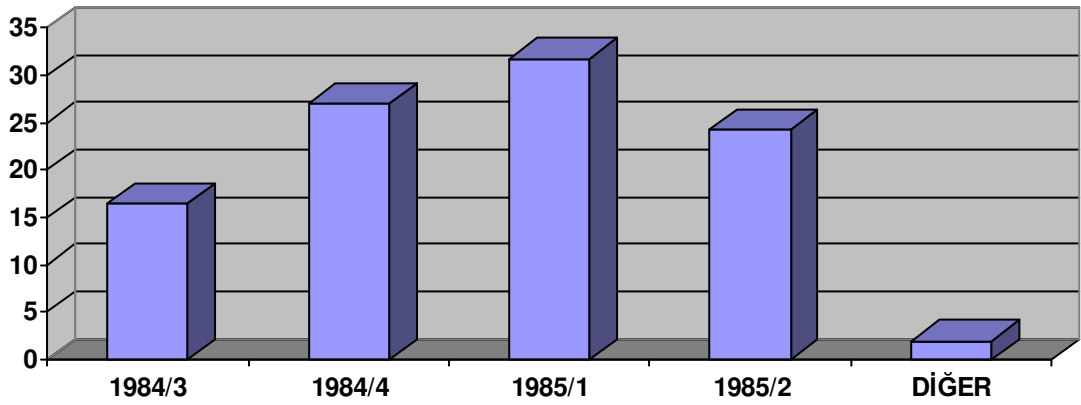
Görev Türü	Hudut	Muh.	Muh. Hzm. Ds.	Toplam
Sayısı	101	198	97	396
Yüzdesi	25.5	50	24.5	100

Şekil 3.1 Örneklem birlik-görev dağılımı

Tablo 3.2 Örneklem tertip dağılımı

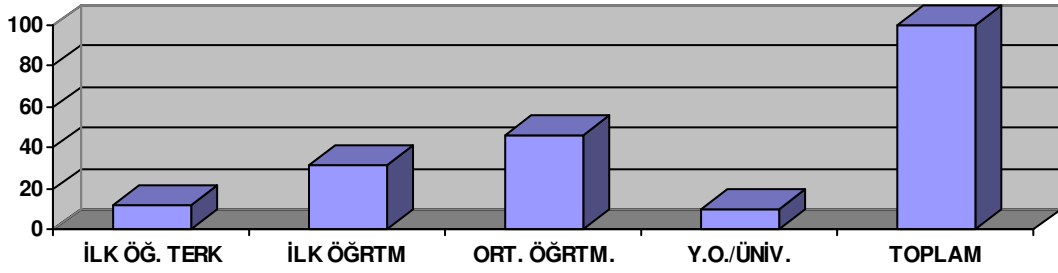
	1984/3	1984/4	1985/1	1985/2	DiĞER
MİKTARI	65	107	126	96	2
YÜZDESİ	16,4	27	31,8	24,2	0,5

Şekil 3.2 Örneklem tertip dağılımı

Tablo 3.3 Örneklem eğitim durum dağılımı

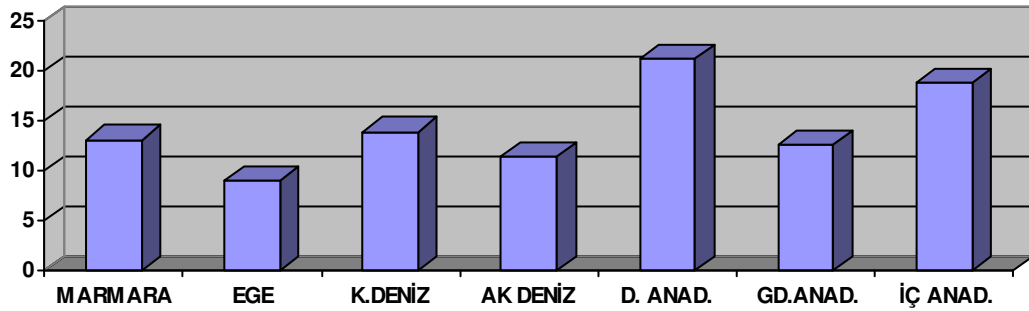
	İlköğrtm. Terk	İlköğretim	Ortaöğretim	Yük.O./Üni.	Toplam
Sayısı	48	124	183	41	396
Yüzdesi	12,1	31,3	46,2	10,4	100

Şekil 3.3 Örneklem öğrenim durum dağılımı

Tablo 3.4 Örneklem memleket durum dağılımı

	Marm.	Ege	Kara D.	Ak D	D. Anad.	GD.Anad	İç Anad.
Sayısı	52	36	55	45	84	50	74
Yüzde	13,1	9,1	13,9	11,4	21,2	12,6	18,7

Şekil 3.4 Örneklem bölgesel dağılımı

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇ VE TEKNİKLERİ

Verilerin toplanması amacıyla öncelikle sıralı komutanlıklar yolu ile Kara Harp Okulu Enstitüsünden araştırma izni alınmıştır. Söz konusu izin belgesi EK-A' dadır. Deneklerin seçilmesinde, araştırma süresince asgari 6 ve azami 12 ay “Yurt Sevgisi” eğitimi alacak personelin katılımı öngörülmüştür.

Verilerin toplanmasında, ilk çalışmada toplam 30 sorudan oluşan bir soru cetveli kullanılmıştır. Soru cetvelinin güvenilirlik/geçerlilik araştırmasında söz konusu cetvelden 5 adet soru değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmanın son aşamasında söz konusu soru cetvelinin içeriği ve soru sırası aynı kalmak üzere cetvel geliştirilmiş ve bu şekilde uygulanmıştır. İkinci uygulamada geçerlilik açısından tüm sorular uygun değerde bulunmuştur. Literatür taraması ve araştırma

sürecinde söz konusu eğitimi veren eğitici personel ile gerçekleştirilen seminer çalışmaları, araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmuştur.

3.4. VERİ TOPLAMA ARACININ GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ

“Yurt Sevgisi” eğitimi soru cetveli, Prof. Dr. Hikmet CELKAN’ın öneri ve yönlendirmeleri ile hazırlanmış hazırlık sürecinde eğitimde görev alan eğitimcilerin görüşlerinden de yararlanılmıştır. Soru cetvelinin kullanılmasında başlangıçta verilen yanıtların doğruluğuna göre değerlendirme planlanmış ancak güvenilirlik araştırmasında alınan düşük güvenilirlik nedeniyle cevapların çoktan seçmeli soru tekniği ile değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Araştırmacı tarafından cetvelinin güvenilirliğini belirlemek üzere SPSS istatistik programında Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Alpha katsayısı ilk test için $\alpha=,7638$ ikinci test için ise $\alpha=,8376$ olarak belirlenmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMÜ

Araştırmanın bağımlı değişkeni, TSK’de verilen “Yurt Sevgisi” eğitiminde elde edilen eğitim düzeyidir. Betimsel değişkenler, nüfusa kayıtlı olunan coğrafi bölge, görev yapılan birlik türü, tertip durumu ve sivil yaşamda alınan eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 10.0 programı kullanılmıştır. Veri toplama aracının erbaş ve erlere dağıtılabilmesi için gerekli izin Kara Harp Okulu Enstitü müdürlüğünden alınmıştır. Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından Hudut Taburu personeli ile tank, piyade, top, istihkâm ve ordu donatım sınıfına mensup askerlik hizmetine yeni başlayan erbaş ve erlere dağıtılmış ve birbirleri ile etkileşimlerine izin verilmeyerek yine aynı gün toplanmıştır. Araştırma süresince erbaş ve erlerin gelişimi eğitimciler yolu ile sürekli olarak gözlenmiş araştırmanın sonucuna etki edecek her türlü manipülasyondan kaçınılmıştır. Araştırmada, toplam 396 adet denek kullanılmıştır.

Soru cetvelinin ilk uygulamasında, toplanan veriler numaralandırılmış ve verilen cevaplar kodlandırılarak programa giriş sağlanmıştır. Bu süreçte tüm deneklere verilen numaralar araştırmanın ikinci aşamasındaki gelişim sürecinin kontrolü maksadıyla kaydedilmiştir. İlk uygulamada; tüm bağımsız değişkenlere yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Deneklerin “Yurt Sevgisi” eğitimini aldığı değişik sürelerin sonunda (6,9,12 ay) soru cetvelinin ikinci kez uygulanması sonrasında, “Yurt Sevgisi” eğitiminin alınmasından önceki sonuçlar ile eğitim süreci sonrasındaki sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

4.1.1. Birinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada “Askeri Birliklerde verilen yurt sevgisi eğitimi, erbaş ve erlerin askerliğe başladıkları tarih ile terhis durumuna geldikleri tarih arasında, yurt sevgisi eğitimine ait bilinç ve formasyon açısından anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?” ifadesi problem cümlesi olarak belirlenmiştir. Bu problem, görev yaptıkları yerler nedeniyle farklı tehdit olasılıkları ile karşı karşıya bulunan personelin, YSE konusundaki algılama farklılıklarının belirlenme ihtiyacını da ortaya koymuştur. Bu nedenle ilk hipotez “Muhtemel tehdit algılamasının yüksek olduğu askeri görevleri yürüten personel YSE açısından daha kolay motive olmakta ve bu bölgelerde eğitimden daha yüksek ölçüde verim alınmaktadır.” olarak ifade edilmiştir.

4.1.1.1. Araştırmanın başlangıç aşamasındaki ilk anket uygulamasında, denek olarak belirlenen erbaş ve erlerin, “Yurt Sevgisi” eğitim konularındaki bilgi düzeyleri ile, soru ölçeğinde bulunan yoruma yönelik kavramlara ilişkin algılamalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada özellikle personelin göreve yeni başladıkları dikkate alınarak askerlik hizmetinin kalan bölümünü icra ederken karşılaştıkları düşündükleri tehdit derecesinin YSE algılamalarına etkisi belirlenmek ilk hipotezin incelenmesi açısından önemli görülmüştür. Personelin soru ölçeğinin ilk uygulaması sürecinde askerliğin henüz başında olduğu ve bu nedenle tehdit algılamasını yalnızca belirli oranda oluşturduğu düşünülmektedir. Görev yapılan birliklere bağlı olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenen eğitim konuları ve analiz sonuçları Tablo 4.1 de listelenmiştir.

Tablo 4.1 Araştırmanın Başında Göreve Başlanan Birlik Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Vatandaşın devlete karşı görevleri	2.624	2	.137	5.937	.003
Vatandaşın temel hakları	3.520	2	1.760	7.461	.001
Çevreyi korumak kavramı	6.052	2	3.026	14.492	.000
Devletin aldığı vergi türleri	2.009	2	1.005	6.221	.002
Toplum kuralları	2.992	2	1.496	6.560	.002
Çevrecilik kavramı	6.052	2	3.026	14.492	.000
Trafik kuralları	2.452	2	1.226	6.149	.002

Yapılan incelemede, örneğin vatandaşın devlete karşı görevlerinin sorgulanmasında, karargah ve muharebe hizmet destek görevlerinde bulunan erbaş ve erlerin yalnızca % 17 oranında doğru yanıt vermesine karşın, bu oranın muharip birliklerde % 39.7'ye, hudut birliklerinde ise % 47.3'e yükseldiği görülmüştür.

Bu tespitler ışığında, araştırmanın başındaki genel durum itibariyle, muharip görevlerde bulunan personelin muhtemel bir harekatta geri hizmetlerde görev alacak Muh..Ds./Muh. Hzm. Ds. Birlik personeline göre daha iyi motive oldukları söylenebilir. Aynı yaklaşım ile YSE başlangıcında, hudut taburlarında görev yapan erbaş ve erlerin bilgi ve motivasyon düzeyinin gerek muharip ve gerekse Muh. Ds./Muh. Hzm. Ds personeline göre daha üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın başında, hudut birliklerinde görev yapan personelin yukarıda ifade edilen yüksek motivasyon düzeylerine karşın, yoğun nöbet sistemi ve toplu eğitimin hudut bölgesinde gerçekleştirilme güçlükleri ile karşılaşmaları, bunun yanında muharip birlik personelinin fiziksel güç ve yeterlilik gerektiren eğitim konularına yönelik görev yapmaları, önemli birer bir faktör olarak dikkate alınmıştır.

Yurt sevgisi eğitiminin uygulandığı süreç sonrasında; birlik görev bazında anlamlı farklılık yaratan konular ile algılama farklılıklarının neler olduğu Tablo-4.2'de görülmektedir.

Tablo 4.2 Araştırmanın İkinci Aşamasında Görev Yapılan Birlik Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

Görev Yapılan Birlik Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Konular	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F- Değeri	Anlamlılık (p)
Türkiye Coğrafyası	1,404	2	,702	6,004	.003
Türkiye'nin Kuruluşu	0.929	2	0.464	5.891	.003
Türk Devletleri	4,555	2	2,278	10,072	.000
Çevrenin Korunması	2,451	2	1,226	6,293	.002
Paranın Kullanımı	2,503	2	1,251	6,391	.002
Türkiye'nin İlleri	1.458	2	.729	7.771	.000

$p \leq 0,5$

Tablo 4.2'de gösterilen ve farklı görevlerde bulunan personelin soru ölçeğine verdikleri yanıtların incelenmesi ile elde edilen sonuçlar, Tablo 4.3 'de görülmektedir.

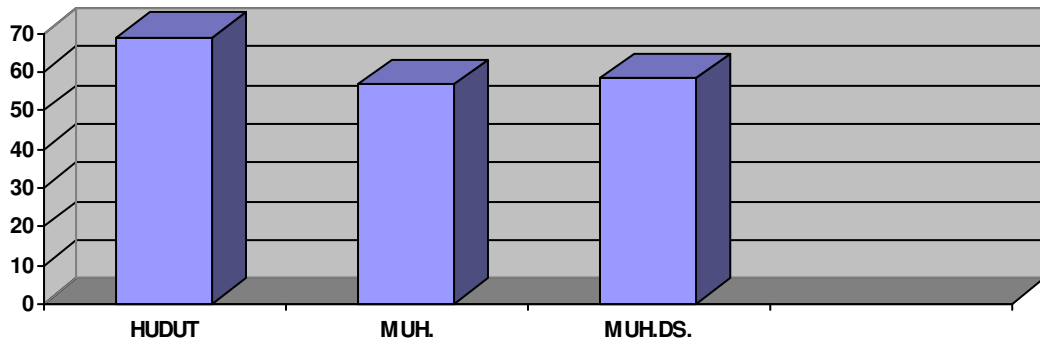
Tablo 4.3 Eğitim süreci sonrasında uygulanan soru ölçeğinin birlik bazında karşılaştırması

	HUDUT PER.			MUHARİP PER.			MUH. DS./ MUH HZM DS. PER.		
	DO Ğ	YA N	%	DO Ğ	YA N	%	DO Ğ	YA N	%
Türkiye Coğrafyası	91	10	90,1	159	39	80,3	91	6	93,8
Türkiye'nin Kuruluşu	96	5	95	171	27	86,4	94	3	96,9
Türk Devletleri	57	44	56,4	64	134	32,3	30	67	30,9
Çevrenin Korunması	80	21	79,2	128	70	64,6	79	18	81,4
Paranın Kullanımı	75	26	74,3	129	69	65,2	82	15	84,5
Türkiye'nin İlleri	18	83	17,8	24	174	12,1	1	96	1
ORTALAMA	69,5	31,5	68,8	112,5	85,5	56,8	62,83	34,16	58,32

Hudut birliklerinde görevli personelin, günde yaklaşık 8 saat nöbet tutması pusu görevleri ve diğer zorunlu hizmetler ile nazari eğitim sürelerinin kısalması, YSE eğitiminin uygulanmasında olumsuz bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Buna karşın YSE konuları içerisinde bulunan bazı konuların ulusal birlik ve beraberlik ile ülke bütünlüğü açısından ayrı bir değer taşıdığı da yadsınamaz bir gerçektir. Analiz sonuçları, belirtilen görev güçlüklerine karşın, hudut birliklerinde görev yapan erbaş ve erlerin diğer birlik personeline nazaran, eğitimi algılama ve benimseme düzeyi açısından daha iyi durumda olduklarını düşündürmektedir. Görev yapılan birlikler açısından, verilen yanıtlarda anlamlı farklılıklar bulunduğu değerlendirilen konular incelendiğinde, hudut birlik personelinin daha çok “Türkiye’nin Kuruluşu” ve “Tarihteki Türk Devletleri” gibi konularda yüksek oranda doğru yanıt verdiği görülmektedir.

Muharip birlikler ile aynı kışlayı paylaşan Muh. Ds/Muh. Hzm. Ds. Personelinin verdiği yanıtlara göre, muharip birlik personeli ile bu personel arasında önemli bir algılama/benimseme farkının olmadığı görülmektedir. Bu durumun askerlik hizmetinin başında, çok daha yüksek tehdit algılamasına sahip olan muharip sınıflara mensup personelin, birlik görevleri nedeniyle herhangi bir temasa girmemesi yanında bu personelin Muh. Ds./Muh. Hzm. Ds. Sınıflarına mensup personele nazaran daha güç koşullarda görev yapmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Anlamlı farklılık gösteren eğitim konularının görev yapılan birliklere göre dağılımının ortalamalar açısından kıyaslanması Şekil 4.1’ de görülmektedir.

Şekil 4.1 Verilen yanıtların birlik-görev bazında doğru yanıt ortalama karşılaştırması.

4.1.2. İkinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum

Erbaş ve erlerin TSK’de görev yaptıkları süreç içerisinde aldıkları “Yurt

Sevgisi” eğitim süresi ile personelin bilinç düzeyindeki gelişim arasındaki olumlu ya da olumsuz ilişkinin belirlenmesi, tespit edilen bir diğer alt problemi oluşturmuştur. Söz konusu eğitim süresinin artışına paralel eğitim düzeyinin pozitif yönde ve doğrusal bir artış göstermesi beklentisi nedeniyle ikinci hipotez “TSK’de verilen “Yurt Sevgisi Eğitimi” süresi ile, eğitimden elde edilen verim arasında pozitif yönde bir korelasyon vardır ” olarak ifade edilmiştir.

4.1.2.1. Araştırmada, askerlik hizmetinde farklı süreler geçirmiş değişik tertiplere mensup erbaş ve erlerin YSE açısından yeterlilik düzeyleri sorgulanmıştır. Söz konusu inceleme, ilk hipotezin sorgulanmasında olduğu gibi, araştırma başında ve belirli bir süreç sonrasında gerçekleştirilen iki ayı soru cetvel uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Tablo 4.4’ de araştırmanın başlangıç aşamasında, daha önce gerek sivil yaşamında ve gerekse askerlik hizmeti süresince bazı temel bilgileri almış erbaş ve erlerin, belirli bir özel teknik ya da yöntem izlenmeyen bu eğitim uygulamaları ile ulaştıkları eğitim düzeyi incelenmektedir. Bu aşamada incelemenin temel maksadı, belirli teknik ve yöntemler kullanılarak gerçekleştirilecek YSE’nin kıyaslanabileceği bir başlangıç noktasını somutlaştırmaktır.

Tablo 4.4 Araştırmanın Başlangıcında Tertipler Arasında Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

Eğitim Süresi Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Konular	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Osmanlı devleti ile cumhuriyet dönemi yönetim kavramları	4.693	3	1.564	7.799	.000
Devlet yönetim şekilleri	3.440	3	1.147	4.956	.002
Cumhuriyet kavramı	2.131	3	.710	4.853	.003
Beyin göçü kavramı	2.399	3	.800	6.215	.000

$p \leq 0,5$

Tablo 4.4 den de görüldüğü gibi, araştırmanın başlangıç aşamasında, uygulanan soru ölçeğinde bulunan toplam 30 adet konudan yalnızca 4 adedinde tertipler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu konulardan ilk üçü. Türkiye Cumhuriyetinin temel yapı taşlarını oluşturan değerleri kapsamaktadır. Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, soru ölçeğinin ilk uygulamasında birliğe yeni katılmış olan 1985/2 tertip erbaş ve erlerin en düşük oranda doğru cevap verdiği görülmektedir. 3 Aylık asker olan 1985/1 tertiplerin nispeten daha doğru yanıtlar

verdikleri, 1984/4 tertiplerin doğru yanıt verme oranının daha da arttığı, ancak en kıdemli tertip olan 1984/3 erbaş ve erlerde doğru yanıt verme oranının diğer tertip erbaş/erlerin gerisinde kaldığı görülmüştür.

Askerlik hizmetinde bulunulan süre baz alınarak (Tertip durumu), verilen yanıtlar ile farklılık görülen konulara ait doğru-yanlış yanıt dağılım bilgileri Tablo 4.5’de görülmektedir.

Tablo 4.5 Araştırma başlangıcında anlamlı farklılık gösteren konular doğru cevap dağılımı

TERTİP	Osmanlı/Cum. yönetimleri		Devlet yönetim şekilleri		Cumhuriyet kavramı		Beyin göçü kavramı	
	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ
1984/3	% 61.1	%38.9	%33.3	%66.7	%83.3	%16.7	%72.2	%27.8
1984/4	% 87.7	%12.23	%74.1	%25.9	%92.6	%7.4	%95.1	%4.9
1985/1	% 58.6	%41.4	%53.4	%46.6	%76.7	%23.3	%81.9	%18.1
1985/2	%54.2	%45.8	%54.2	%45.8	%62.5	%37.5	%62.5	%37.5

$p \leq 0,5$

Cetvel uygulaması öncesinde belirli bir seviyede de olsa “Yurt sevgisi” eğitimi alan personelin bu süre ile doğru orantılı olarak sorulara doğru yanıtlar verdiği görülmektedir. Buna karşın uygulama esnasında en eski tertip olan 1984/3 tertiplerin nispi başarısızlıklarının temelinde, araştırma yapılan birliğin geçmiş dönemde farklı konuların ağırlıklı olduğu faaliyetlerde bulunması ve “Yurt sevgisi eğitiminin” nispeten ihmal edilmesinin bulunduğu düşünülmektedir.

4.1.2.2. Belirtilen hipotezin incelenmesi amacı ile uygulanan ve “Yurt sevgisi” eğitiminin verilmesi sonrasında gerçekleştirilen soru ölçeği ile elde edilen “İkincil” sonuçlar Tablo 4.6 da dir.

Tablo 4.6 Eğitim Süreci Sonrası, Eğitim Süresi (Tertip) Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları.

Görev Yapılan Süre (Tertip) Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Konular	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Vatandaşın Görevleri	4,516	4	1,129	6,157	,000
YSE Konuları	3,485	4	,871	4,747	,001
Türk Boğazları	4,194	4	1,048	4,734	,001
Cumhuriyet Rejimi	2,034	4	,509	3,755	,005
Beyin Göçü	2,196	4	,549	3,828	,005

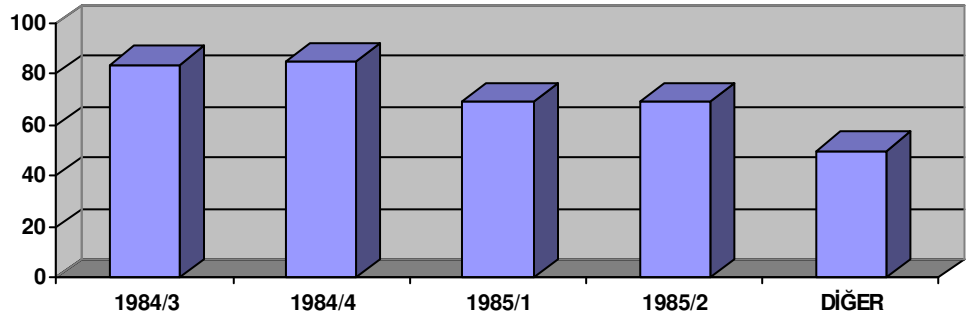
$p \leq 0,5$

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen YSE programları sonunda 1984/3 tertip erbaş ve erlere toplam 12, 1984/4 erbaş ve erlere 9, 1985/1 tertiplere 6 ve 1985/2 tertiplere toplam 3 ay eğitim uygulanmıştır. Söz konusu eğitimde gelinen noktanın belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, araştırmaya denek olarak katılan tertiplerin doğru cevap verme oranları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7 Eğitim süreci sonunda öğrenim süresine bağlı olarak doğru yanıt verme yüzdeleri.

	1984/3	1984/4	1985/1	1985/2	DİĞER
Vatandaşın Görevleri	84,6	85	65,1	67,7	0
YSE Konuları	80	86	62,1	74	50
Türk Boğazları	64,6	79,4	59,5	53,1	100
Cumhuriyet Rejimi	93,8	87,9	81,7	74	50
Beyin Göçü	95,4	86	76,2	77,1	50

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, en eski tertip olan 1984/3 tertip erbaş ve erler ile onlardan hemen sonraki sürede eğitim gören 1984/4 erbaş ve erlerin doğru yanıt verme oranları oldukça yakındır. 1984/4 Tertip erbaş ve erler lehine olan bu farklılığın, ilk uygulama sonuçlarında da belirtildiği gibi, bu erbaş ve erlerin askerlik hizmetlerinin ilk döneminde almış oldukları YSE’nin yetersizliği ile ilgili olduğu düşünülmektedir. YSE eğitim süresine bağlı olarak elde edilen bilinçlendirme ve bilgilendirme düzeyini gösteren doğru yanıt oranları kıyaslaması Şekil 4.2’ de dir.

Şekil 4.2 Verilen yanıtların tertip-egitim süresi bazında doğru yanıt ortalama karşılaştırması

Yukarıda ifade edilen bilgiler ışığında, en eski tertip olan 1984/3 tertip erbaş ve erler ile, onlardan hemen sonraki sürede eğitim gören 1987/4 tertip erbaş ve erlerin en yüksek oranda doğru yanıt veren grup olduğu, 1985/1 ve 1985/2 tertip erbaş ve erlerin benzer bir şekilde biri birlerine yakın oranlarda bulunduğu, bu bilgiler ışığında YSE uygulama süresi ile soru ölçeğine verilen doğru yanıt oranı arasında bir olumlu yönde bir ilişki bulunduğu söylenebilir.

4.1.3. Üçüncü Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum

Erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitim seviyesinin “Yurt Sevgisi” eğitiminde erişilen bilinç düzeyi bakımından anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı konusu, özellikle yapılacak planlama ve uygulamalarda önemli görülmektedir. Farklı öğretim düzeylerindeki personelin farklı eğitim konu, yöntem ve tekniklerine ihtiyaç duyulma derecesinin belirlenmesi amacıyla “Erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitimin düzeyi Yurt Sevgisi Eğitiminin algılanması ve elde edilen sonuçların başarısında anlamlı fark yaratacak bir etkidir.” ifadesi üçüncü hipotezi oluşturmuştur.

4.1.3.1. Araştırmanın başında uygulanan soru ölçeğine verilen yanıtlardan, anlamlılık farklılık gösterdiği belirlenen konular ve bu konulara ait analiz sonuçları Tablo 4.8 de dir.

Tablo 4.8 Araştırmanın Başlangıcında Verilen Yanıtların, Eğitim Düzeyi Bazında Anova Analiz Sonuçları

Öğrenim Durumu Açısından Farklılık Gösteren Konu	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Osmanlı devleti ile cumhuriyet dönemi yönetim kavramları	5.012	3	1.671	8.385	.000
Beyin göçü kavramı	1.929	3	.643	4.920	.002

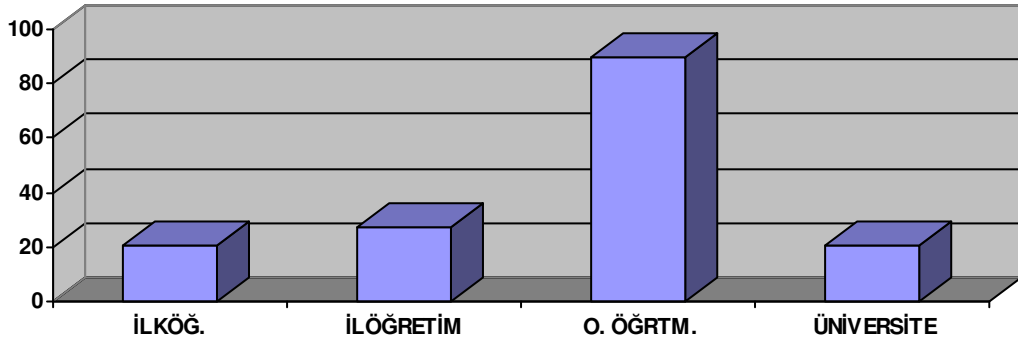
$p \leq 0,5$

Yapılan incelemede, öğrenim durumuna paralel olarak, gerek Osmanlı/ Cumhuriyet dönemi yönetim kavramları ve gerekse “Beyin göçü” konularındaki yanıtlara verilen doğru yanıt oranlarında, pozitif yönde bir ilişki görülmüştür. Buna karşın çok farklı eğitim düzeylerinde bulunan personelin yalnızca iki konuda anlamlı farklılık gösteren yanıtlar vermesi, bir başka deyişle üniversite mezunları ile ilköğretim terk olan personelin diğer sorulara anlamlı farklılıkta yanıtlar vermemesi

düşündürücüdür.

Bu durum TSK bünyesinde niçin YSE uygulamasına gerek duyulduğunun da en yalın açıklamasını oluşturmaktadır. Sivil yaşamda alınan eğitimin uygulanan soru ölçeğinde bulunan toplam 30 adet sorudan 28 adedinde anlamlı bir fark yaratmaması, Türk Eğitim sisteminin ilköğretimden üniversite eğitimine kadar verilen eğitim sürecinde kişinin YSE konularındaki temel bilgileri almasına olanak vermeyen bir yapıda olduğunu düşündürmektedir. **Şekil 4.3'** de araştırmanın başlangıç döneminde, verilen doğru yanıt yüzdelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 4.3 Araştırmanın başlangıcında öğretim durumu baz alındığında verilen doğru yanıt oranlarının karşılaştırılması

Şekil 4.3'den de görüldüğü gibi, ilköğretim seviyesinde verilen eğitim seviyesi ortaöğretim süreci sonunda en üst düzeyine ulaşmakta, buna karşın üniversite eğitimi sonunda gelişmek yerine daha geriye gitmektedir. Bu durum, eğitim sistemimizin bütününde, YSE konularının eğitiminde yöntem ve hedef yanlışlarının bulunduğunu düşündürmektedir. Yaklaşık 15 senelik bir eğitim sonrasında gelenen noktanın ilköğretim terk personel ile aynı ve hatta daha düşük düzeyde olması manidar görülmüştür. Bu sonuç, askerlik hizmetinin başında olan erbaş ve erlerin askerlik hizmetleri sürecinde alacakları yurt sevgisi eğitiminin kişisel bilinç ve gelişimlerine sağlayacağı katkının belirlenmesi açısından önemli görülmüştür.

Tablo 4.9'da, personelin askerlik hizmetini ifa ederken verilen YSE uygulaması süreci sonunda, gelmiş olduğu algılama düzeyini göstermektedir.

Tablo 4.9 YSE Eğitimi Sonrasında Öğrenim Düzeyi Bazında Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

Öğrenim Durumu Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Konu	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Vatandaşın Görevleri	3,768	3	1,256	6,797	,000
Hukuk Kuralları	3,705	3	1,235	7,678	,000
Eğitim Sistemi	3,206	3	1,069	4,565	,004
YSE Konuları	2,830	3	,943	5,107	,002
Türkiye Boğazları	3,459	3	1,153	5,175	,002
Devlet Yönetimi	1,375	3	,458	5,077	,002
Cumhuriyet Rejimi	3,839	3	1,280	9,806	,000
Denizlerimiz	3,715	3	1,238	8,897	,000
Çevre Tanımı	3,632	3	1,211	6,495	,000
Ormanlar	2,468	3	,823	6,657	,000
AB	3,324	3	1,108	4,999	,002
Paranın kullanılması	3,205	3	1,068	5,494	,001

$p \leq 0,5$

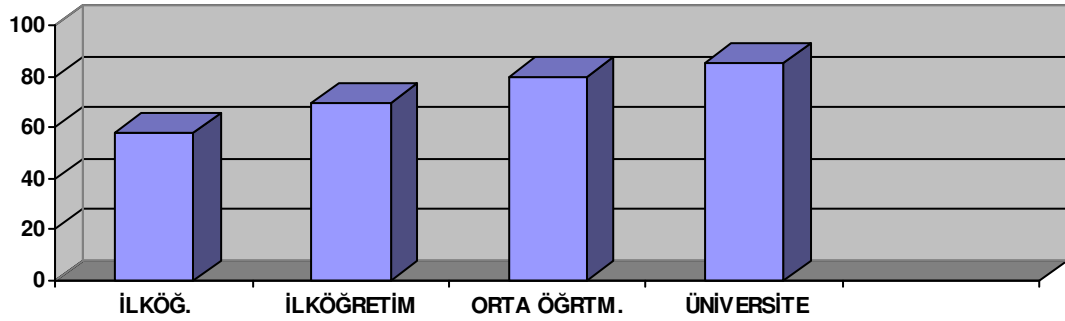
Tablo 4.9' dan da görüldüğü gibi, YSE uygulaması sonrasında öğretim durumu baz alındığında, toplam 12 adet eğitim konusunda anlamlı farklılık gösteren yanıt alınmıştır. Tespit edilen konuların öğrenim durumlarına göre dağılımı, **Tablo 4.10** 'da görülmektedir.

Tablo 4.10 Eğitim süreci sonunda anlamlı farklılık gösteren konuların öğrenim bazında doğru cevap yüzdeleri.

Öğrenim Durumu Açısından Anlamlı Farklılık Gösteren Konu	İ.Ö. TERK	İLK ÖĞR.	LİSE	Y.O/ÜNİV.
Vatandaşın Görevleri	54,2	67,7	80,9	85,4
Hukuk Kuralları	72,9	66,1	85,2	92,7
Eğitim Sistemi	18,8	39,5	47	34,1
YSE Konuları	68,8	63,7	80,9	85,4
Türkiye Boğazları	45,8	60,5	67,8	82,9
Devlet Yönetimi	79,2	85,5	92,9	100
Cumhuriyet Rejimi	60,4	82,3	86,3	100
Denizlerimiz	58,3	83,1	88,5	90,2
Çevre Tanımı	68,8	72,6	88,5	97,6
Ormanlar	66,7	83,1	88	97,6
AB	43,8	62,1	69,4	78
Paranın kullanılması	54,2	66,1	79,2	80,5
ORTALAMA	57,65	69,35	79,55	85,36

Askerlik hizmeti sürecinde verilen YSE'nin araştırma aracı olarak kullanılan soruların yarısına yakın bir bölümünde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır. Bu durum verilen eğitimin yarar sağladığını düşündürmektedir Araştırmanın başında

yalnızca iki konuda anlamlı farklılık gösteren eğitim düzeyinin YSE uygulama süreci sonrasında on iki konuya yükselmesi, belirli bir eğitim düzeyinde olan, bir başka deyişle belirli bir bilgi düzeyine sahip olan personelin, YSE konularını çok daha kolay benimseyebildiğini düşündürmektedir. Buna karşın belirlenen konuların yarısından fazlasına verilen yanıtların anlamlı fark yaratmaması nedeniyle uygulanan teknik ve yöntemlerin sorgulanmasının gerektiği değerlendirilmektedir. YSE süreci sonrasında gerçekleştirilen soru ölçeği uygulaması sonrasında öğrenim düzeyi açısından anlamlı farklılık yaratan konuya ait doğru yanıt karşılaştırma grafiği Şekil 4.4'de dir.

Şekil 4.4 Eğitim süreci sonrası öğrenim bazında anlamlı fark yaratan konular, doğru yanıt yüzde ortalama karşılaştırması.

YSE'nin uygulandığı süreç sonrasında, erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitimin düzeyinin YSE' nin algılanması ve soruların yanıtlanmasında anlamlı fark yaratacak bir etken olduğu düşünülmektedir. Burada dikkati çeken en önemli konu, ilköğretim terk ile, üniversite mezunu bir personel arasındaki farkın düşünüldüğü kadar büyük olmamasıdır. Bir başka deyişle, sivil yaşamda belirli bir eğitim düzeyi alan erbaş ve erler, aldıkları eğitimden çok, genel anlamda eğitilmiş olduklarından dolayı YSE'de daha başarılı olmaktadır. Bu durum Türk eğitim sisteminin ulusal hedefler ve YSE açısından sorgulanması gereğini, bir kez daha düşündürmektedir.

4.1.4. Dördüncü Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorum

Bilindiği gibi 1111 sayılı askerlik kanununa göre 20 yaşına gelen her erkek Türk genci askere alınmakta, farklı coğrafi bölgelerden gelen bu gençler asker ocağında aynı amaç ve ilkeler için görev yapmaktadır. Son yıllarda topluma uygulanan propaganda çalışmaları ile, ülkemiz insanı bölgesel farklılıklar nedeniyle

ayrımcılığa sürüklenmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle nüfusa kayıtlı olunan bölgenin, askerlik süresince verilen “Yurt Sevgisi“ eğitiminde erişilen bilinç düzeyi bakımından anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığının belirlenmesi, önem arz etmektedir. Araştırmada belirlenen dördüncü hipotez “Eğitime katılan personelin nüfusa kayıtlı olduğu coğrafi bölge, personelin “Yurt Sevgisi Eğitiminde” elde ettiği bilinç düzeyi açısından anlamlı farklılıklar yaratmamaktadır.” olarak ifade edilmiştir.

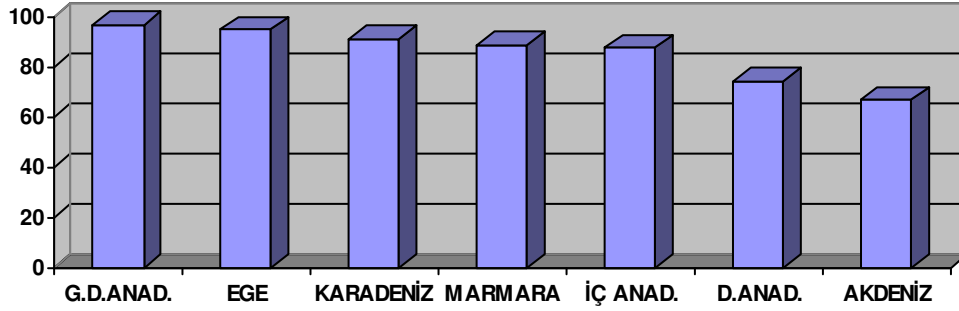
4.1.4.1. Gerçekleştirilen ilk soru ölçeği uygulamasında, erbaş ve erlerin “Yurt Sevgisi” eğitimi almadan önce, nüfusa kayıtlı oldukları coğrafi bölgelere bağlı olarak algılama farklılıklarının bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Uygulanan soru ölçeğine verilen yanıtlardan anlamlılık düzeyi yüksek olan sorunun değerlerini içeren bilgiler Tablo 4.11 de dir.

Tablo 4.11 Araştırmanın Başlangıcında, Memleket Bazında Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

Katılan Birlik Açısından Verilen Yanıtlarda Anlamlı Farklılık Gösterdiği Belirlenen Konu	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık (p)
Beyin göçü kavramı	2.543	6	.424	3.267	.004

$p \leq 0,5$

Tablo 4.11 incelendiğinde, araştırmanın başında gerçekleştirilen soru cetvel uygulamasında, değerlendirmeye alınan toplam 25 sorudan yalnızca biri olan “Beyin göçü” dışında hiçbir konuda anlamlı farklılık tespit edilemediği görülmektedir. Beyin göçü hakkındaki bilgi düzeyinin sorgulandığı analiz sonucunda konuya ait doğru yanıt verme oranının Güneydoğu Anadolu bölgesinde, % 96.9, Ege bölgesinde % 94.7, Karadeniz bölgesinde % 91.2, Marmara bölgesinde % 88.5, İç Anadolu bölgesinde % 87.5, Doğu Anadolu bölgesinde % 74.2, Akdeniz bölgesinde ise %66.7 olduğu görülmüştür (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 Soru ölçeği ilk uygulaması beyin göçü kavramına verilen yanıtların memleketlere göre dağılımı

Beyin göçü konusundaki analiz sonuçlarının bölgeler bazında yurt dışına işçi gönderme oranı ile ilişkili olduğu düşünülmekte, bu konunun ayrı bir araştırma konusu olabileceği değerlendirilmektedir.

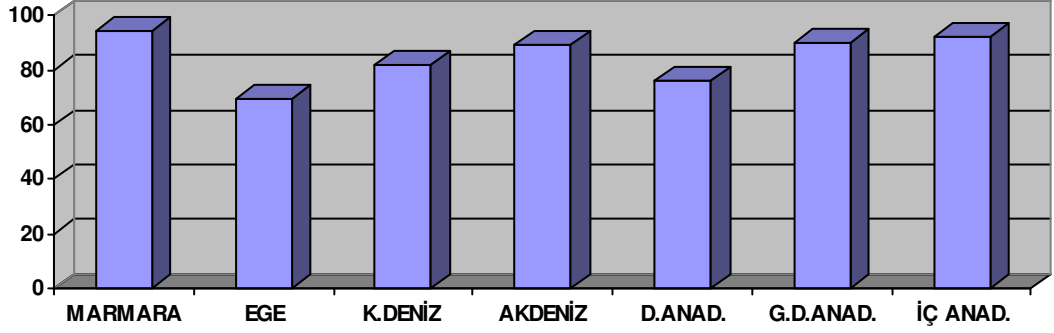
4.1.4.2. Belirtilen hipotezin incelenmesi amacı ile uygulanan ve “Yurt sevgisi” eğitiminin verilmesi sonrasında gerçekleştirilen soru ölçeği ile elde edilen “İkincil” sonuçlar incelendiğinde memleket bazında anlamlı farklılık gösteren konu sayısı yine yalnızca 1 adettir. Anlamlı farklılığın bulunduğu konu ile buna ait analiz bilgilerinin açıklandığı bilgiler Tablo 4.12’ de dir.

Tablo 4.12 Eğitim Süreci Sonrasında, Memleket Bazında Anlamlı Farklılık Gösteren Anova Analiz Sonuçları

Katılan Birlik Açısından Verilen Yanıtlarda Anlamlı Farklılık Gösterdiği Belirlenen Konu	Kareler Toplamı (SS)	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması (MS)	F-Değeri	Anlamlılık Düzeyi (p)
Ormanlarımız	2,5654	6	,428	3,440	.003

$p \leq 0,5$

Memleket bazında anlamlı farklılık gösteren konuya ait memleketlere göre doğru yanıtların dağılımı Şekil 4.6 ‘da dir.

Şekil 4.6 Eğitim süreci sonrasında, ormanlarımız konusunda doğru yanıt yüzdelerinin memleket bazında karşılaştırması.

Alınan sonuçların analizinde, ormanlarımız konusuna en duyarlı olan ilk üç grubun, eğitim düzeyi nispeten yüksek olan Marmara ile orman konusunda yetersiz olan İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi kökenli erbaş ve erler olduğu görülmüştür.

Araştırmada coğrafi bölge farklılıklarının, YSE'ne etkisinin bulunup bulunmadığının tespitine yönelik gerçekleştirilen her iki uygulamada da aynı sonuçlar alınmıştır. Bir başka deyişle, YSE uygulama öncesi ile bu eğitimin uygulandığı süreç sonunda alınan yanıtlar, coğrafi bölge dağılımının YSE'ni benimsemede belirtilen konu dışında önemli bir faktör olmadığını düşündürmektedir.

4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.2.1. Sonuçlar

Araştırmanın ilk aşamasında, TSK bünyesinde uygulanan YSE öncesinde erbaş ve erlerin temel bilgi düzeyi sorgulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, uygulanan eğitim sonrasında gelinen bilinç ve eğitim düzeyi, görev/birlik türü, alınan eğitim süresi(tertip), sivil yaşamda alınan eğitim düzeyi ile yerli askerlik şubeleri (memleket) göz önüne alınarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında elde edilen sonuçlar, eğitim düzeyleri ve yetiştikleri coğrafi bölge ne olursa olsun erbaş ve erlerin askerlik yaşamına adım attıkları dönemde, yeterli düzeyde yurttaşlık eğitimine sahip olmadıklarını düşündürmüştür.

Tespit edilen bu durumu destekler şekilde, Karataş 2002 yılında gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinde, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerin “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” derslerine karşı

olan hazır bulunuşluk düzeyinin yetersiz bulunduğunu belirtilmektedir (Karataş,2002:103).

Benzer bir şekilde Büyükdemir “Vatandaşlık ve İnsan Hakları” dersinin öğretmen ve öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonrasında, söz konusu dersin hedeflerine ulaşma düzeyinin “Orta” olduğunu ifade etmektedir (Büyükdemir,2001:130).

Araştırma başında uygulanan soru cetveline verilen yanıtların incelenmesi sonucunda, personelin “Yurt Sevgisi” eğitim konuları olarak belirlenen konulara daha çok “Genel Kültür” açısından yaklaştığı, sivil okullarda verilen eğitim sürecinde söz konusu konular üzerinde fazla zaman harcanmadığı düşünülmüştür. Karataş, yüksek lisans çalışmasında benzer bir tespitte bulunmuş ve öğretmenlerin “Vatandaşlık ve İnsan Hakları” ders sürelerini yetersiz bulduklarını ifade etmiştir (Karataş,2002:103).

Söz konusu eğitim ve algılama yetersizliğinin MEB sorumluluğunda yürütülen “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi” başta olmak üzere konu ile ilgili derslerin planlama ve uygulama aşamasındaki koordine ve sistemsizliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Karataş, benzer bir tespitte bulunmakta ve ülke çapında eğitim ve öğretimde “*En küçük birimden başlayıp en üst birime ulaşan*” bir sistem önermektedir (Karataş,2002:104).

MEB bünyesinde yürütülen “Yurt Sevgisi” eğitiminde tespit edilen bu yetersizliğin sistemsizlikler yanında, doküman ve malzemelerdeki yetersizliklerden de kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Benzer bir tespitte bulunan Karataş, “Vatandaşlık ve İnsan Hakları” derslerinde yardımcı materyallerin kullanılmasının öğretmen ve öğretmenlere kolaylık sağladığını söylemekte, ayrıca yapılacak gezi, inceleme, uygulamalı çalışmaların özendirilmesi gerektiğini önermektedir (Karataş,2002:105).

TSK bünyesinde uygulanan “Yurt Sevgisi” eğitimi, gerek mesleki eğitim açısından ve gerekse vatandaşlık bilgisi konuları kapsamında incelendiğinde personelin kişisel gelişimine büyük oranda katkı sağladığı düşünülmektedir. Gedikli gerçekleştirdiği ve meslek kazandırma kurslarını inceleyen yüksek lisans tezinde, söz konusu eğitimin erbaş ve erlerde var olan çeşitli yetenek ve vasıfların ortaya çıkarılmasında yararlı olduğu, erbaş ve erlerden 2/3’nün askerlik hizmeti süresince daha önce farkında olmadıkları bir yeteneklerini fark ettiği bildirilmektedir (Gedikli,1994:98-104).

Araştırmanın ilk hipotezi “Muhtemel tehdit algılamasının yüksek olduğu askeri görevleri yürüten personel “Yurt Sevgisi” eğitimi açısından daha kolay motive olmakta ve bu bölgelerde eğitimden daha yüksek ölçüde verim alınmaktadır” şeklinde ifade edilmiştir.

Yapılan araştırma ve uygulanan soru cetvelinin çözümlenmesi sonrasında, tehdit algılamasının en yüksek olduğu Hudut birliklerinde, gerek başlangıç ve gerekse eğitim süreci sonrasında en uygun motivasyon ve verimin alındığı görülmüştür. Bu nedenle hipotezin büyük ölçüde kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

Buna karşın, tehdit sıralamasında ikinci sırada olan muharip birliklerin, YSE süreci sonrasında, gerek çalışma koşullarının güçlüğü ve gerekse barış koşullarında Muh. Ds./Muh. Hzm. Ds. Birlikleri ile aynı koşulları paylaşmaları nedeniyle, bu birliklerden olumlu anlamda bir farklılık göstermedikleri de bir gerçektir.

YSE'nin bir bölümü olan meslek edindirme kurslarına yönelik bir araştırma yapan Gedikli, araştırması sonucunda, muharip sınıflara mensup erbaş ve erler ile yardımcı sınıfa mensuplar arasında yeni bir meslek edinme çabası açısından yardımcı sınıfta olanlar lehine 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark tespit etmiştir (Gedikli,1994:104).

Tespit edilen bu durumun, daha önce de ifade edildiği gibi, muharip sınıf personelinin iş yoğunlu ve fiziksel güç isteyen faaliyetlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yardımcı sınıfa mensup erbaş ve erlerin muharip sınıfa mensup olanlardan nispeten daha başarılı olmasının bir diğer nedeninin de yardımcı sınıfa mensup personelin eğitim düzeylerinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Araştırmada incelenen bir diğer konu, askerlik hizmeti süresince uygulanan YSE'den elde edilen verimin, uygulama süresi ile olan ilişkisidir. Ejder, TSK tarafından verilen “Yurt Sevgisi “ eğitiminin hedef kitle üzerinde yararlı olduğunu, bu eğitimi alan personelin ilk dönemde örgüt kültürü ve verilen bilgileri çok daha iyi özümlediğini, süre uzadıkça bu oranın düştüğünü söylemektedir (Ejder,2002:123). Aynı araştırmacı tezinde askerlik hizmetinin ortasında olanların bu sürenin sonunda olanlar ile karşılaştırılmasında örgüt kültürünü benimseme açısından anlamlı bir algılama farklılığı yaşamadığının belirtmiştir (Ejder,2002:123).

Araştırmanın sonuçları da ilk bakışta bu tespiti doğrular nitelikte görülmektedir. Bunun nedeni, en uzun eğitimi alan 1984/3 tertip erbaş ve erlerin

1984/4 tertiplerden nispeten az oranda doğru yanıt ermiş olmasıdır. Buna karşın araştırmanın başındaki sonuçlar da incelendiğinde, bu durumun 1984/3 tertip erbaş ve erlerin askerlik hizmetinin başında, yetersiz YSE almalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

YSE süreci sonunda elde edilen başarı yüzdeleri, eğitim süresi ile eğitimden elde edilen verim arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. 1984/3 Tertip erbaş ve erlerin belirtilen özel durumları bir yana bırakıldığında, YSE süreci sonucu elde edilen sonuçlardan hipotezin kabul edilebilir olduğu ve eğitim süresi ile eğitimden alınan verimin olumlu yönde bir ilişkisinin bulunduğu söylenebilir.

Araştırmadaki bir diğer hipotez “Erbaş ve erlerin sivil yaşamda aldıkları eğitimin düzeyi “Yurt Sevgisi Eğitiminin“ algılanması ve elde edilen sonuçların başarısında anlamlı fark yaratacak bir etkidir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Uygulanan soru cetvelinin çözümlenmesi sonucunda, araştırmanın başında öğrenim düzeylerinin yalnızca “Osmanlı Devleti ile Cumhuriyet Dönemi Yönetim Tarzları” ve “Beyin Göçü” konularında anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür. Gedikli 1994 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde, öğrenim durumu ile meslek edindirme kursu vb. YSE faaliyetlerine katılım konusunda, anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmektedir (Gedikli,1994:100). Aynı araştırmacı, farklı eğitim düzeyindeki erbaş ve erlerin yaklaşık aynı oranlarda başarı kazandıkları ve ortalama başarının % 48 düzeyinde olduğu belirtmektedir (Gedikli, 994:101).

Buna karşın YSE süreci sonrasında öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenen konu sayısı 12 adettir (Tablo 4-9). TSK bünyesine katılan erbaş ve erlerin temel YSE konularındaki yetersizliklerine karşın, alınan eğitim sürecinde sivil yaşamlarındaki eğitim düzeyleri ile paralel bir gelişim gösterdikleri görülmektedir.

Söz konusu gelişime karşın, soru cetvelinde kullanılan toplam 30 sorudan yalnızca 12 adedinde anlamlı farklılıklar yaratılması, alınması gerekli bazı tedbirler olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle söz konusu eğitimin planlama, yöntem ve teknikleri ile eğitim planlama stratejisinin yeniden sorgulanmasına ihtiyaç bulunduğu düşünülmektedir.

Farklı coğrafi bölgelerde yetişmiş erbaş ve erlerin YSE konularına olan ilgi ve yaklaşımları arasında farklılık bulunup bulunmadığı araştırmada incelenen bir diğer konudur. Gerek araştırma sürecinin başında ve gerekse YSE süreci sonrasında

gerçekleştirilen soru cetvel uygulamalarında, bölgesel farklılıkların YSE'den alınan verimi etkilemediği sonucuna varılmıştır. Benzer bir şekilde Ejder, 2002 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde bölgesel farklılıklarının örgüt kültürünü ve dolayısı ile “Yurt Sevgisi” eğitimi ile verilmek istenen algılamayı etkilemediğini belirtmektedir (Ejder,2002:124).

Araştırmada elde edilen bu sonuç, 1990'lı yıllardan başlayarak kamuoyunda yaratılmaya çalışılan belirli bölge insanların ülkeye bağlılığının yetersizliği yönündeki propagandayı geçersiz kılmaktadır. Son yıllarda terör olayları ile ilgili birçok olumsuz habere ve ülke üzerinde yaratılmak istenen doğulu-batılı ayırımına karşın YSE öncesinde ve sonrasında memlekete göre anlamlı farklılık gösteren her iki konuda da Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan erbaş ve erlerin yüksek oranda doğru yanıtlar vermesi dikkat çekicidir.

YSE'nin bir diğer işlevinin toplumun değişik katmanlarından gelmiş personelin birlikte düşünme ve ortak bir amacın etrafında toplanması olduğu düşünülmektedir. Fransa'da 2005 yılında meydana gelen iç karışıklıkların temel nedeninin düşük gelir grubuna mensup gençlerin uyum sorunları olduğu göz önüne alındığında, toplumda dışlanmış olduğunu düşünen ya da yetersiz koşullarda yetişen gençlerin kazanımı açısından YSE'nin bir fırsat olduğu değerlendirilmektedir. Ejder, araştırmasında benzer bir tespitte bulunmuş ve sosyo-ekonomik açıdan yetersiz koşulların bulunduğu bir ortamdan gelen erbaş ve erlerin Türk Silahlı Kuvvetler tarafından kendilerine sağlanan imkanlar nedeniyle kendilerine verilen birlik kültürünü çok daha kolay benimsediklerini tespit etmiştir (Ejder,2002:121).

4.2.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre, MEB'lığı bünyesinde yürütülen ve yeterli eğitim alt yapısı sağlanmadığı düşünülen YSE konularında, belirli bir sistem yaklaşımının kullanılması ve öğrencilerin belirlenecek ulusal hedeflere yönlendirmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bu konuda geçmişte gerçekleştirilmiş araştırmalar bulunmasına karşın, eğitimin planlanması, kullanılacak teknik ve yöntemlerin belirlenmesi ders süre ve kapsamlarının müfredat üzerindeki dağılımı konularının ayrı bir araştırma konusu olabileceği değerlendirilmektedir.

YSE yalnızca belirli bilgilerin verildiği bir eğitim türü olmaktan çok, ulusal bilincin verildiği ve askerlik hizmetini yapan erbaş ve erlerin harp sanatı yanında

ulusal hedefler ile güdüledikleri ve toplumun gelişimi için yönlendirildikleri bir yapı içermelidir.

Toplumsal gelişime destek faaliyetleri kapsamında verilen meslek kazandırma kursları “Yurt Sevgisi” eğitiminin önemli bölümlerinden birini teşkil etmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında “Yurt Sevgisi” eğitiminde yalnızca vatandaşlık ve milliyetçilik konularının verilmesinin yeterli olmayacağı, bu nedenle söz konusu eğitimin halen uygulanan şekli ile, meslek edindirme kurslarını da içine alarak devamının yararlı olacağı düşünülmektedir.

TSK’de verilen “Yurt Sevgisi” eğitimi uygulamalarında, klasik anlatım ve tekrarların dışında, çoklu zeka kuramının yaygın olarak kullanıldığı, eğitimin zaman, mekan ve yayın sınırlarının dışına çıkılarak eğitimin CD’ler, skeçler ve günlük aktiviteler ile desteklendiği bir yapı kazanmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, eğitim uygulamalarında görevlendirilen eğiticiler yanında eğitime katılan tüm personelin aktif katılımının sağlanmasının, bu yolla farklı coğrafi bölgeden gelen, farklı eğitim düzeyi, ve alt yapıya sahip erbaş ve erlerin “Ortak Bir Dil” oluşturmalarının yararlı olacağı öngörülmektedir.

Araştırma sürecinde, yukarıda belirtilen skeç ve CD ‘lerden yaygın olarak yararlanılmıştır. Gutherie’nin bitişiklik kuramında görülen ve günümüzde çoklu zeka uygulamalarında kullanılan bu yaklaşım sonrasında, ders öğretmenlerinden olumlu geri dönütler alınmıştır.

YSE’nin bir diğer özelliği, eğitimin her ortam ve fırsatta verilebilmesidir. Skinner’in gözlem yolu ile öğrenmeyi esas alan yaklaşımı, bu eğitimde önemli bir kullanım alanı bulmaktadır. Birlik komutanının genel tavır ve yaklaşımı, ulusal değerleri ve toplumsal uzlaşmayı öngören yapısı, dürüstlük ve adalet ile komuta etmesinin, birlik personelini olumlu yönde etkileyeceği ve öğrenmenin taklit yolu ile gerçekleşeceği değerlendirilmektedir. “Yurt Sevgisi” eğitimi bu nedenle erbaş ve erin 24 saati boyunca uygulanması mümkün ve gerekli olan bir özellik taşımaktadır. Bu nedenle subay, astsubay ve uzman erbaşların mesleğe hazırlık eğitimlerinde “Yurt Sevgisi” felsefesi açıklanmalı, erbaş ve erler ile kurulan iletişimin bu yönü sık sık vurgulanmalıdır.

YSE’de görülen en önemli problemin, belirli bir hedefin belirlenmesi ve o hedefe uygun eğitim yöntem ve stratejilerin uygulanması yerine, günlük olaylar ve olmazsa olmaz konular belirlenerek eğitimin uygulanması olduğu düşünülmektedir. Bu durum, YSE’den elde edilmek istenen ulusal bilinçlenmeyi ve toplumsal gelişimi

kısıtlamaktadır.

Belirtilen bu yapı, eğitim hiyerarşisinin kurulmasını önlemekte ve her konunun kendi içinde incelenmesine yol açmaktadır. Gestalt'çı yaklaşımın temel ilkesinin “*Bütün, kendisini oluşturan parçaların toplamından farklı ve büyüktür*” şeklinde açıklandığı göz önüne alındığında (Köknel vd., 1995:17), YSE'nin bir plan ve strateji içerisinde uygulanması, erbaş ve erlerin farklı seviyelerde belirlenmiş hedefler ile ortak bir “Yurt Sevgisi” algılamasına yönlendirilmesinin eğitimden beklenen verimi arttıracacağı düşünülmektedir.

TSK'da uygulanan YSE'nin veriminin artırılması ve amaçların gerçekleşmesi maksadıyla, üst komutanlıklarca belirlenen “Uzak Hedefler” ve ara kademelerce oluşturulan “Genel Hedeflerin” yanı sıra, eğitimi veren birlik komutanlığınca yapılan giriş testleri sonrasında tespit edilen “Birlik Özel Hedefleri” nin belirlenmesi uygun olacaktır. İşman ve Eskicumalı, bu eğitimin sivil yaşamda verilen bölümünde her bir konunun hedeflerinin ayrı ayrı belirlenerek, eğitim ders notlarının bu bakış açısıyla hazırlanmasının uygun olacağını bildirmektedir (İşman ve Eskicumalı,2001:40).

Yukarıda belirtilen tespitlerin ışığında, Uygulanan YSE' nde oluşturulacak eğitim ortamı ve eğitim etkinliklerinin belirlenmesinde her birliğin eğitimini vereceği eğitim gruplarının özellikleri ve yapılan giriş testi sonuçlarına bakarak eğitim öncesinde bazı hazırlıklarda bulunulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Bunlar;

- # Verilmek istenen YSE nosyonunun ana hatları ile belirlenmesi,
- # YSE ile ulaşılmak istenen uzak, orta vadeli ve yakın vadeli hedeflerin belirlenmesi,
- # YSE ile verilmesi planlanan konuların programlanması,
- # Kullanılacak eğitim yardımcı levha ve malzemelerinin belirlenmesi ve temini,
- # YSE'de görevlendirilecek lider personelin eğitilmesi,
- # “Yurt Sevgisi” eğitiminin 6 aylık eğitim programlarına ana hatları ile, GEP ve HEÇ'lere ise özelleştirilerek dahil edilmesi,
- # Geri dönüt sisteminin sınav havası verilmeden oluşması için gerekli önlemlerin alınması olarak sıralanabilir.

Araştırmada daha çok, mevcut uygulamanın belirlenen kıstaslar doğrultusunda değerlendirilmesi, farklı özellikler taşıyan grupların bu eğitime yönelik algılamaları ile motivasyon farklılıkları sorgulanmış ve belirtilen sonuçlara

ulaşılmıştır. Buna karşın farklı teknik ve yöntemlerin uygulanması ile elde edilen sonuçların karşılaştırılması yanında, askerlik hizmeti boyunca YSE'ne tabi tutulan gençlerin terhisleri sonrasında sivil yaşamda bu eğitimden ne derece yararlandıkları konularının, araştırılmaya değer olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

KİTAP VE KİTAPÇIKLAR

- Afetinan, A. (1998). *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 122.
- Afetinan, A. (1969). *Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım*, Altınoluk Matbaası, Ankara, ss. 3-48-122.
- Akyüz, Y. (2002). *Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul, ss. 2-5-7-14.
- Akyüz, Y. (1993). *Türk Eğitim Tarihi Başlangıçtan 1993'e*. Kültür Koleji Yayınları, İstanbul, s. 316.
- Alkan, C. (2001). *Türk Milli Eğitim Sisteminin 2000'li yıllarda Yeniden Yapılanmasının Temel Esasları Eğitimde Yansımaları*. Tek Işık Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi, Ankara, ss. 397-398.
- ATESE Başkanlığı. (2001). *Türk Tarihi İçinde Atatürk ve Cumhuriyet*, Gn. Kur. Basımevi, Ankara, ss. 1-5.
- Ataklı, A. (1996). *İlkokullarda Yönetici Davranışlarının Öğretmenlerin Verimliliğine Etkisi*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 10.
- ATESE Bşk. lığı. (2001). *Vatandaşlık Bilgisi*. Gn. Kur. Basımevi, Ankara, s. 1.
- Baç, N. ve Onat, M. (1967). *Milli Güvenlik Bilgileri*, Atlas Yayınevi, İstanbul, s. 2.
- Başaran, İ. (1996). *Eğitime Giriş*. Umut Sokak No17, Ankara, ss. 138-139.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1996). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Millî Eğitim Yayınları, Ankara, s. 2.
- Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk*. Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 67.
- Bayat, M. (1986). *Milli Güç ve Devlet*, Belge Yayınları, İstanbul, s. 208.
- Birand, M. A. (1987). *Emret Komutanım*. Milliyet Yayınları, İstanbul, ss. 204-230-569.
- Bülbül, Sudi. (1991). *Halk Eğitimine Giriş*. A.Ü.AÖF Yayın No 213, Eskişehir, s. 97.

- Büyükkaragöz, S. vd. (1996). *İlkokul Öğretmenlerinin İnsan Hakları ve Demokrasi ile İlgili Tutumları*, M. Ü. II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, s. 230.
- Celep, C. (2004). *Halk Eğitimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, ss. 90-91.
- Celkan, H. Y. (1990). *Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, ss. 11-49-50.
- Cüceloğlu, D. (2000). *Yurt Sevgisi Eğitim CD'leri*, Ankara, 12 CD.
- Dz. Harp Akademisi. (2001). *21 nci YY. Güç Merkezleri İle Stratejilerinin Değerlendirilmesi*, Harp Akademileri Yayınları, İstanbul. s. 13.
- Doğan, İ. (2001). *Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları*. Pegama Yayıncılık, Ankara, s. 153.
- Doğan, İ. (2001). *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları*. Pegem Yayıncılık, Ankara, s. 153.
- Duman, T. vd. (2001). *Vatandaşlık Bilgisi*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, s. 7.
- Eroğlu, H. (1990). *Türk İnkılap Tarihi*, Savaş Yayınları, Ankara, s. 389.
- Eroğlu, H. (1990). *Türk İnkılap Tarihi*, Savaş Yayınları, Ankara, ss. 476-477-478.
- Fidan, N. ve Erden, M. (2001). *Eğitime Giriş*. Alkım Yayınları, İstanbul, ss. 4-9-13-110-116.
- Filiz, S. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 317.
- Geray, C. (2002). *Halk Eğitimi*, İmaj Yayıncılık, Ankara, ss. 6-18-48-77.
- Gn. Kur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı. (2001). *Atatürk Haftası Armağanı*. Gn. Kur. Basımevi, Ankara, s. 5.
- Gn. Kur. Bşk. lığı. (2001), *Atatürkçülük 1 nci Kitap*. MEB yayınları, İstanbul, s. I-7.
- Gn. Kur. Bşk. lığı. (2001), *Atatürkçülük 2 nci Kitap*. MEB yayınları, İstanbul, s. 299.
- Gn. Kur. Bşk. lığı. (2001), *Atatürkçülük 3 ncü Kitap*. MEB yayınları, İstanbul, s. 281.
- Güngör, N. (1991). *Kültür- Eğitim- Dil Üzerine Görüşleri İle Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*. Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 45.
- Güvenç, B. vd. (1998). *Japon Eğitimi*, MEB Yayınları, İstanbul, ss. 16-18-156.

- Gören, Ç. ve Karadaş, M. (1997). *İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi* 7. Metinler Yayıncılık, İstanbul, s. 22.
- Geray, Cevat. (1978). *Halk Eğitimi*. A. Ü. EBF Yayın No 73, Ankara, ss. 44-45.
- Kara Harp Akademisi. (2001). *Harp Tarihi Kavramları ve İnceleme Esasları*. Harp Akademileri Ders Notu, İstanbul, s. 4.
- Kara Kuvvetleri Komutanlığı. (2003). *Yurt Sevgisi Eğitimi*. K. K. Basımevi, Ankara, ss. I-90-93-97.
- Kaya, Ö. vd. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Pegem Yayıncılık, Ankara, ss. 9-10.
- Küçükahmet, L. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu*, Nobel Yayıncılık, Ankara, ss. 319-326.
- Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s. 23
- Köknel, Ö. vd. (1995). *Psikoloji*. Altın Kitaplar, İstanbul, s. 17.
- Meydan Larousse, Sözlük ve Ansiklopedi. (1982). Sabah Yayıncılık, İstanbul, ss. 11935-12022-8185-8179-12647.
- MEB. (1993). Atatürk'ün I. Maarif Kongresi Açış Konuşması. *Millî Eğitim Dergisi Türkiye Cumhuriyetinin 70. Yılı Özel Sayı*. 125:11-12.
- MEB. (1993). Atatürk'ün I. Maarif Kongresi Açış Konuşması. Millî Eğitim Dergisi Türkiye Cumhuriyetinin 70. Yılı Özel Sayı. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 125:11-12.
- Miser, R. (1999). *Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması*. MEB Yayınları, Ankara, ss. 15-16-17.
- Nohl, A. M. ve Sayılan, F. (Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Komisyonu), (2004). *Türkiye'de Yetişkinler İçin Okuma Yazma Eğitimi*, Temel Eğitime Destek Projesi Teknik Raporu, ss. 6-8-9-11.
- Özalp, R. ve Ataunal, A. (1997). *Türk Millî Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilâtı*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, ss. 78-79.
- Özoğlu, S. Ç. (1996). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* .....Yayınevi, İzmir, ss. 98-99.
- Pakalın, M. Z. (1997). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, II. s. 356.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Anı Yayıncılık, Ankara, s. 77-138.

- Şahin, A. (1997). *İlköğretim Okullarında Yönetimin Demokrasi ve Otokrasi Boyutları Arasındaki Yeri*. Çağdaş Eğitim, İstanbul, s. 42.
- TDK. (1992). *Türkçe Sözlük*. Milliyet Tesisleri Basımı, İstanbul, s. 1647.
- Varış, F. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara, s. 157.
- Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 121.
- Yamanlar, E. (2000). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi*, Ders Kitapları AŞ, İstanbul, s. 121.

TEZLER

- Büyükdemir, E. (2001). *İlköğretim 7 nci Sınıflarda Okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitiminin Etkinliğinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s. 130)
- Çağırın, İ. (2001). *TSK Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin TSK Kurumsal kimlik ve Kurumsal İmajına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 166.
- Ejder, A. (2002). *TSK' da Görev Yapan Geçici Personelin Sosyo-Ekonomik Durumlarının Örgüt Kültürünü Benimsemeye Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, ss. 121-123.
- Eser, İ. (2003). *Cumhuriyet Döneminde Tarih Öğrenimi ve İnkılap Tarihi Dersleri*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, s. 28.
- Gedikli, K. (1994). *Meslek Edinme İle ilgili Bazı Değişkenler Yönünden Askerlik Hizmetinin Erbaş ve Erler Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, ss. 97-104.
- Gökcan, Y. (2002). *İlköğretim 5 nci Sınıf Sosyal Bilimler Dersi Vatan ve M, illet Ünitesinde Çoklu Zeka Kuramına Göre yetiştirilen Öğrencilerin Akademik Başarısını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Güneş, H. (2000). *Medeni Toplumlarda Ordu ve Devlet*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul üniversitesi, İstanbul, s. 122.
- İğdeli, İ. (2001). *Türkiye'de ve Bazı Ülkelerde İlk ve Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yönlendirme Etkinliklerine At Görüş ve Uygulamaların*

- Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, s. 143.
- Kalyoncuoğlu, Z. (2002). *Cumhuriyet Dönemi Eğitiminde Hasan Ali Yücel ve Köy Enstitüleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, ss. I-II-III-V-9.
- Karataş, İ. (2002). *Cumhuriyet Döneminde İlköğretim Programlarında Vatandaşlık Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, s. 1-10-13-15-41-60.
- Keskin, K. (1991). *Ordunun Siyaset Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Koçak, G. (1982). *Atatürkçülük ve Türk Eğitim Programlarının Atatürkçü Yaklaşımla Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, s.43.
- Manka, A. G. (ty.). *Halkla İlişkilerin İdeoloji Aşılama İşlevi Örnek Olay Halkevleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, ss. 19-25-54-61-143.
- Saraoğlu, R. (1990). *Toplumsal Değişimin Bir Aracı Olarak Halk Evleri*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik, İstanbul, ss. 1-4-13.
- Şimşek, S. (1996). *An Experimental In Ideological Training In Turkey*, Doktora Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, s. 217.
- Taşdemir, S. (2000). *Türkiye’de Tarih Bilinci Oluşmasında Halkevlerinin Rolü*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s. IV.
- Temizöl, Ü. (1985). *Osmanlı Ordusunun Ekonomik ve Sosyo-politik Yapısı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Toy, S. (2004). *İlk ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, s. 77.
- Toprak, Ö. (2002). *Türk Ordusunda Halkla İlişkiler Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Turgut, E. (1998). *Halk Evleri ve Halk Eğitimi 1932-1950*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, ss. 10-85-86.
- Yıldız, Ş. (2002). *Yurttaşlığın Kültürü Post modern Sivil Kültür*, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

İNTERNET SİTELERİ

- Abbasov, A. (2004). Atatürk'ün Vatanseverlik ve Milli Benlik Bilincine İlişkin Görüşleri, <http://www.e-sosder.com/dergi/3ABBASOVA.doc>(1 ŞUBAT 2005)
- Akyüz, Y. (1999). 17. Yüzyıldan Günümüze Türk Eğitiminde Başlıca Düzenleme ve Geliştirme Çabaları . <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (15 Eylül 2005)
- Arslan, M. M. ve Eraslan, L. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm> (13 Mart 2004).
- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (18 MART 2005).
- Arslan, M. (2002). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri, <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (15 AĞUSTOS 2004)
- Arslan, M. M. ve Kılıç, Ç. (200). Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye'de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm> (26 MART 2005).
- Budak, Ş. (2003) Atatürk'ün Eğitim Felsefesi ve Geliştirdiği Eğitim Sisteminin Değiştirilmesi. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm> (2003).
- Büyükanıt, Y. (2004). Basın Toplantısı Haberi. <http://www.yhdhaber.com/yazi.php?yad=5988>(20 AĞUSTOS 2004).
- Çetin, K. ve Gülseren, H. Ö. (2003). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Stratejileri. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (13 ARALIK 2003).
- Ergün, M. ve Duman, T. (1998). Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları. <http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun3.htm>. (13 OCAK 2005)
- Gn. Kur. Bşk. lığı. (2003). Basın bülteni. <http://www.tsk.mil.tr/bashalk>. (21 KASIM 2004).
- Gn. Kur. Bşk. lığı(2003). Basın Bildirisi. <http://www.tsk.mil.tr>. (24 KASIM 2004).
- Gn. Kur. Bşk. lığı. (2003). Bilgi Notu. http://www.tsk.mil.tr/guncel/diger_faaliyetler/tsktoplumsal_gelisime.htm. (03 ARALIK 2004).

- Gözütok, D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları, <http://yayim.meb.gov.tr/yayimler>. (14 MAYIS 2004)
- İpekeşen, E. (2004). Anket sonucu. <http://www.tempodergisi.com.tr>. (21 KASIM 2004).
- Karacaoğlu, Ö. ve Çabuk, B. (2002) İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. <http://www.meb.gov.tr/htm> (28 KASIM 2004).
- KKK. lığı. (2003). Basın bülteni. <http://www.kkk.tsk.mil.tr>. (22 KASIM 2004).
- Ovat, F. (2002). Tünelin Ucundaki Işık Aydınlanmaya Giden Yolda Öğretmenlerimiz. <http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/sayi33/ovat.htm>. (22 Kasım 2004).
- Özkan, R. (2003). Cumhuriyet ve Dil/Toplumsal Birlik Açısından Dilin Önemi, <http://yayim.meb.gov.tr/e-dergiler.htm>(13 OCAK 2005).
- Peker. M. (2003). Kolb Öğrenme Stili. <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm> (10 Ocak 2005).
- Sağlam, H. İ. (2000). Sosyal Bilgiler Dersinin Demokratik Tutum Geliştirmedeki Rolü, <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (16 NİSAN 2005).
- Sinanoğlu. O. (2002). Atatürk bilim ve eğitim dili hakkında ne demişti. <http://www.sinanoglu.net/modules.php?name=Sections&op=viewarticle&artid=2> (15 OCAK 2004).
- Taş, N. F. (2003). Türk Milli Eğitiminin Yenileşmesi ve Öncelikleri . <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>. (12 ŞUBAT 2004).
- Tural, S. (2003). Harput Hükümdarı Balakgazi (Belekgazi). <http://www.elaziz.net/balakgazi/sunus.htm> (02 NİSAN 2005).
- Yeniçeri, Ö. (2003). Milletlerin Ortadireği Milliyetçilik. <http://www.Ulkuocaklari.org.tr/arastr/yenidenturklesmek.htm> (21 KASIM 2004).
- Yüksel, S. (2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/syuksel.htm>. (3 ŞUBAT 2005).

MAKALELER

- Ersem, M. (2001). Atatürk Döneminde Eğitim Alanındaki Gelişmeler, *Gn. Kur. Ask. Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Yayını Atatürk Haftası Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, sayı28, Ankara, s. 187.
- Güler, A. (2001). Halkçılık İlkesi ve Tarihi Temelleri, *Gn. Kur. Ask. Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Yayını Atatürk Haftası Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, sayı28, Ankara, s. 77.
- Topçu, Ö. (2001). Atatürk'e Verilen En Yüce Unvan Başöğretmenlik. *Gn. Kur. Ask. Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Yayını Atatürk Haftası Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, sayı28, Ankara, s. 149.
- Zekey, A. H. ve Tavukçuoğlu, C. (2001). Atatürk ve Halkla İlişkiler, *Gn. Kur. Ask. Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Yayını Atatürk Haftası Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, sayı28, Ankara, s. 41

EKLER

EK-A. TEZ KONUSU UYGUNLUK BELGESİ

EK-B. ARAŞTIRMADA KULLANILAN SORU CETVELİ

EK-B ASKERİ BİRLİKLERDE ERBAŞ VE ERLERİN YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMAYA YÖNELİK ANKET

Değerli Silah Arkadaşlarım,

Üzerinde yaşadığımız topraklar, bizden askerlik hizmetini inançla yerine getirmemizi beklemekte, “Gerektiğinde canımızı feda etmek pahasına, vatanımızı iç ve dış düşmanlardan korumak” bir asker olarak var olma sebebimizi oluşturmaktadır. Askerlik hizmeti süresince değişik ortam ve yerlerde aldığımız “Yurt sevgisi eğitimi” sivil yaşamınızda bu konuda almış olduğunuz temel eğitimin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bu anket, askerlik öncesi almış olduğunuz yurt sevgisi eğitim düzeyini belirlemeyi, gerçekten ihtiyaç duyduğunuz konularda eğitilmeniz için uygun bir eğitim programı yaratmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın başarısı ve hedefine ulaşması, bir başka deyişle sizlerin sıkıcı ve gereksiz bir takım bilgiler yerine sivil yaşamda gerçekten ihtiyaç duyacağınız bilgilerle donatılmanız, tümüyle sizin samimi düşüncelerinizi belirtmenize bağlıdır. Teşekkür ederim.

NOT: Tercihlerinizi ilgili seçeneğe (X) koyarak belirtiniz!

Erkan KUNTER

Tnk. Yb.

ADI SOYADI :

RÜTBESİ :

A-BÖLÜMÜ :

1. Birliğiniz

(1) Kh. Bl. /Lv. Şb./D.Ds Tk. (2) Tnk.Bl. /P. Bl./ Top. Bt. (3) Hudut Birliği

2. Tertibiniz

(1) 1984/3 (2) 1984/4 (3) 1985/1 (4) 1985/2 (5) Diğer

3. Mezuniyet Durumunuz

(1) İlköğretim terk (2) İlköğretim (3) Orta öğretim (Lise) (4)

Yükseköğretim/Üniversite

4. Nüfusa Kayıtlı Olduğunuz Coğrafi Bölge (Yerli askerlik şubeniz)

(1) Marmara (2) Ege (3) Karadeniz (4) Akdeniz (5) Doğu Anadolu

(6) Güneydoğu Anadolu (7) İç Anadolu

SORULAR

1. Türkiye'nin en büyük iki gölü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Van ve Isparta gölleri
- b. Isparta-Burdur gölleri
- c. İznik-Manyas gölleri
- d. Tuz ve Van gölleri
- e. Isparta-Manyas gölleri

2. Aşağıdakilerden hangisi vatandaşların devletine karşı görevlerinden değildir ?

- a. Vatana bağlılık.
- b. Vergi vermek
- c. Cumhuriyete bağlılık
- d. Askerlik yapmak
- e. Yurdu korumak

3. Vatandaşlar haklarını aramak için öncelikle nereye müracaat etmelidir?

- a. AİHM'e
- b. Mahkemelere
- c. Yargıtay'a
- d. Danıştay'a (İdari konularda)
- e. Mahkemelere ya da Danıştaya (İdari konularda)

4. Aşağıdakilerden hangisi bir devletin vatandaşlarının temel haklarından kabul edilemez?

- a. Kişi hürriyeti ve güvenliği
- b. Özel yaşamın gizliliği
- c. Din ve vicdan hürriyeti
- d. Sınırsız özgürlük hakkı

5. Osmanlı Devletinin son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyetinin yönetim rejimi sırasıyla hangi seçenekte doğru olarak yazılmıştır ?

- a. Mutlakiyet/ Cumhuriyet
- b. Meşrutiyet/Cumhuriyet
- c. Otokrasi/Meşrutiyet
- d. Mutlakiyet /Cumhuriyet

6. Otokrasi terimi aşağıdakilerden hangi tümceden en yakın anlamda örneklendirilmiştir?

- a. Halkın kendini yönetmesi
- b. Laikliğin devlet yönetim şekli olması
- c. Padişahlık rejimi
- d. Devletin dini kurallara göre yönetilmesi

7. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Türkiye'deki devlet okullarının öğretim süreleri en doğru şekilde ifade edilmiştir?

- a. İlköğretim 8, Orta öğretim 3, Lise 3, Yüksek okul 2, Üniversite 4-6
- b. İlköğretim 5, Orta öğretim 3, Lise 3, Yüksek okul 2, Üniversite 4
- c. İlköğretim 8, Orta öğretim 3, Yüksek okul 2, Üniversite 4-6
- d. İlköğretim 8, Lise 3, Yüksek okul 2, Üniversite 4-6

8. Aşağıda verilen eğitim konularından hangisi "Yurt Sevgisi" eğitim konularından değildir?

- a. Tarih
- b. Coğrafya
- c. Ekonomi
- d. Hepsi konusudur.

9. Türkiye'nin üzerinde bulunduğu yeryüzü oluşumları dikkate alındığında aşağıdaki ifadelerden hangisi gerçeğe en yakın olarak belirlenebilir?

- a. Tamamı, birinci derecede deprem kuşağındadır.
- b. Bir kısmı birinci derecede deprem kuşağında olup genel olarak hemen tüm bölgeler değişik oranlarda deprem riski içerir.
- c. Az bir bölümü birinci derecede deprem kuşağındadır, bu bölgeler dışında deprem riski yoktur.
- d. Türkiye yeryüzü oluşumları bakımından deprem riski taşımaz.

10. Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu kimdir ?

- a. Padişah Vahdettin
- b. Fevzi Çakmak
- c. İsmet İnönü
- d. Mustafa Kemal

11. Türkiye'yi Asya ve Avrupa kıtalarından ayıran iki boğazın adlarını yazınız.

- a. İstanbul- Fatih Sultan Mehmet
- b. Çanakkale- Birinci köprü
- c. İstanbul-Çanakkale
- d. İstanbul-Panama

12. En iyi devlet yönetiminin adı nedir?

- a. Oligarşi
- b. Teokrazi
- c. Otokrazi
- d. Hiçbiri

13. Halkın kendi kendini idare ettiği rejimin adı nedir?

- a. Mutlakiyet
- b. Meşrutiyet
- c. Cumhuriyet
- d. İslamiyet

14. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyeti'nin iç denizi olarak tanımlanabilir?

- a. Akdeniz
- b. Karadeniz
- c. Marmara denizi
- d. Ege denizi

15. İkinci Cumhurbaşkanımızın adı nedir?

- a. M. Kemal Atatürk
- b. Fevzi Çakmak
- c. Fahri Korutürk
- d. İsmet İnönü

16. Çevremizi korumak kavramından ne anlıyorsunuz ?

- a. Mıntıka temizliği yapmak
- b. Ağaç dikmek ve yetiştirmek
- c. Fabrika atıklarının deniz ya da içme suyuna karışmasını önlemek
- d. Hepsi

17. Cumhuriyet rejiminin TBMM tarafından kabul edildiği ve cumhuriyet'in ilan edildiği tarih aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak belirtilmiştir?

- a. 23 Nisan 1920
- b. 23 Nisan 1923
- c. 29 Ekim 1920
- d. 29 Ekim 1923

18. Aşağıda belirtilen seçeneklerden hangisinde tarihte Türkler tarafından kurulan 16 devletten 3 adedi doğru olarak verilmiştir?

- a. Osmanlı Devleti-Cengizhan İmparatorluğu-Timur devleti
- b. Anadolu Selçuklu devleti-Harzemşahlar- Karahanlılar
- c. Osmanlı Devleti-Karahanlılar-Karamanoğulları
- d. Memlükler-Osmanlı Devleti-Abbasiler

19. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi devletin aldığı doğrudan vergi türlerinden değildir ?

- a. Taşıt alım vergisi
- b. Emlak vergisi
- c. Gümrük vergisi
- d. Katma Değer Vergisi

20. Türkiye’de ağaç yoğunluğu bakımından en zengin coğrafi bölge aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak ifade edilmiştir?

- a. Karadeniz bölgesi
- b. Akdeniz bölgesi
- c. Ege bölgesi
- d. İç batı Anadolu bölgesi

21. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyetinde, bireylerin devletle ve kendi aralarındaki ilişkilerini düzenleyen kurallardan değildir ?

- a. Hukuk kuralları
- b. Anayasal kurallar
- c. Dini kurallar
- d. İçtihatlar

22. Avrupa Birliğine giriş çabaları ile Kıbrıs sorununun çıkarlarımıza uygun şekilde çözümlenmesi aşağıdakilerden hangi seçenekte en doğru ifade ile açıklanmıştır?

- a. AB yasalarına uygun hareket etmeliyiz
- b. KKTC’nin kararlarına uymalıyız
- c. Asla taviz vermemeliyiz
- d. KKTC’nin dışlanmayacağı bir formül üretmeliyiz.

23. Türkiye Cumhuriyetinin en büyük üç şehri hangileridir ?

- a. İstanbul, Ankara, Adana
- b. İstanbul, Ankara, İzmir
- c. İstanbul, Adana, İzmir
- d. İstanbul, Ankara, Diyarbakır.

24. Kadınlara siyasi hakları (seçme-seçilme) hangi Cumhurbaşkanı zamanında verilmiştir?

- a. Meşrutiyet dönemimde verilmiştir.
- b. M. Kemal Atatürk
- c. İsmet İnönü
- d. Turgut Özal

25. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde çevre bilincini geliştirmek için kullanılabilir yöntem en doğru ve kalıcı olacak şekilde belirtilmiştir?

- a. Cezaları arttırmalıyız
- b. Çevre bakanlığının kadrolarını arttırmalıyız

- c. Medya organları ile toplumsal bilinci arttırıcı yayınlar yapmalıyız
d. İlköğretimden itibaren çevre bilincini arttırıcı dersler ve etkinlikleri yoğun olarak uygulamalıyız.

26. “Yurt Sevgisi” açısından bakıldığında iyi bir vatandaş mevcut olduğu varsayılan büyük miktardaki bir serveti nasıl kullanmalıdır?

- a. Üretim sağlayacak bir yatırım yaparak.
b. Parasını ev vb. gayri-menkule yatırıp buradan gelir elde ederek.
c. Fakirlere dağıtırak.
d. Turistik seyahatler ile kendisini geliştirerek.

27. Aşağıdakilerden hangi seçenekte Türkiye’deki illerden birisi HATALI olarak belirtilmiştir?

- a. Kocaeli
b. Hatay
c. Yalova
d. Artvin.

28. Aşağıdakilerden hangi seçenekte “Beyin göçü” doğru olarak tanımlanmıştır?

- a. Küçük baş hayvan ticaretinin diğer bir adıdır.
b. Büyükbaş hayvan ticaretidir diğer bir adıdır.
c. Uluslar arası insan kaçakçılığıdır.
d. Eğitilmiş insanların başka bir ülkeye giderek bilgi ve birikimini o ülke yararına kullanmasıdır.

29. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin ulusal güvenliğinden sorumludur ?

- a. Türk Silahlı Kuvvetleri
b. Emniyet Teşkilatı
c. Türkiye Büyük Millet Meclisi
d. Hepsi

30. Trafikle ilgili olarak hangisi yanlıştır;

- a. Yaya geçitlerinden bir yaya geçtiği görüldüğünde tüm araçlar durarak ona yol vermelidir.
b. Trafik işaretleri olsa bile üst geçit varsa üst geçitlerden geçilmelidir.
c. Trafik polisleri ile askeri araçların yol geçiş üstünlükleri vardır.
d. Trafik ehliyeti olan herkes her aracı kullanamaz.

EK-C. 1927 YILI ORTAOKULLAR DERS ÇİZELGESİ

EK-C 1927 YILI ORTAOKULLAR DERS ÇİZELGESİ

Dersler	I	II		III		TOPLAM		
Türkçe	7	5		4		16		
Vatani Malumat	---	1		1		2		
Tarih	2	2		3		7		
Coğrafya	2	2		1		5		
Hayvanat	2	---		---		2		
Nebatat	---	1		---		1		
Arziyat	---	---		1		1		
Fiziyoloji ve Hafzısıhhat	---	---		2		2		
Fizik	---	2		2		4		
Kimya	---	1		2		3		
Riyaziyat	5	4		4		13		
Ecnebi Lisanı	5	5		5		15		
Resim	2	2		1		5		
Musiki	1	1		1		3		
Jimnastik	7	2		2		11		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
Ev İdaresi	---	---	1	---	---	---	1	---
Çocuk Bakımı	---	---	---	---	1	---	1	---
Atölye	2	2	2	1	1	2	4	6
Laboratuar	2	2	2	2	1	1	5	5
Toplam	32		32		32			

(YÜCEL, 1938:175, akt. Karataş, 2002:115)

**EK-D. 1930 YILI ORTAMEKTEP SINIFLARININ DERS
ÇİZELGESİ**

EK-D 1930 YILI ORTAMEKTEP SINIFLARININ DERS ÇİZELGESİ.

DERSLER	I	II	III
Türkçe	7	5	4
.....			
Tarih	3	2	3
.....			
Coğrafya	2	2	1
.....			
Yurt Bilgisi	---	1	1
.....			
Hayvanlar	2	---	---
.....			
Nebatat	---	2	---
.....			
Arziyat	---	---	1
.....			
Fizyoloji ve Hafzısıhhat	---	---	3
.....			
Fizik	---	2	2
.....			
Fizik Laboratuvarı	---	1/2	1/2
.....			
Kimya	---	1	2
.....			
Kimya Laboratuvarı	---	1/2	1/2
.....			
Riyaziye	5	4	4
.....			
Yabancı Lisan	5	5	5
.....			
El Yazısı	1	1	1
.....			
Resim	2	2	1
.....			
Musiki	1	1	1
.....			
Jimnastik	2	2	1
.....			
Askerlik Dersleri (erkeklere)	---	1	1
.....			
Serbest Zaman [1] (erkeklere)	2	---	---
.....			
Çocuk Bakımı (kızlara)	---	---	1
.....			
Biçki-Dikiş (kızlara)	2	1	---
.....			
	32	32	32

(YÜCEL, 1938:175, akt. Karataş, 2002:115)

EK-E. 1931 YILI ORTAMEKTEP SINIFLARININ DERS CETVELİ

EK-E 1931 YILI ORTAMEKTEP (I. DEVRE) SINIFLARININ DERS CETVELİ

DERSLER	I	II	III
Türkçe.....	6	5	4
Tarih.....	2	2	3
Coğrafya.....	2	2	1
Yurt Bilgisi.....	1	1	1
Hayvanat.....	---	2	2
Nebatat.....	---	2	
Arziyat.....	---	---	1
Fizyoloji ve Hıfzısıhhat.....	---	---	3
Fizik.....	---	2	2
Kimya.....	---	2	2
Riyaziye.....	5	4	4
Fen Bilgisi.....	3	---	---
Yabancı Lisan.....	5	5	5
El yazısı	1	1	1
Resim.....	2	2	1
Musiki.....	2	1	1
Jimnastik.....	2	2	1
Askerlik Dersleri (erkeklere).....	---	2	2
Çocuk Bakımı (kızlara).....	---	---	[1]
	31	33	32
Serbest Zaman [1].....	3	1	2
	34	34	34

(YÜCEL,1938:176)

EK-F. MİLLET MEKTEPLERİ TALİMATMANESİ

MİLLET MEKTEPLERİ TALİMATNAMESİ

11 TEŞRİNİSANI 1928-NO:7284

(Resmi Gazete ile neşir ve ilam:24 Teşrinisani 1928-Sayı1045)

Millet mektebi teşkilatına dair tanzim ve Şurayı Devlet Heyeti Umumiyesince tetkik ve tadil olunup Şurayı Müşareliya Riyasetinin 8/11/1928 tarih ve 9111 numaralı tezkeresiyle tevdit edilen merbut Talimnamenin meriye vazı İcra vekilleri Heyetinin 11/11/1928 tarihli içtimamında tasvip ve kabul olunmuştur.

Reisicumhur

GAZİ M.KEMAL

Başvekil

İSMET

Adliye Vekili

M.ESAT

Müdafaai Milliye Vekili

M.ABDÜLHALİK

Dahiliye Vekili

Ş.KAYA

Hariciye Vekili

Dr. T. RÜŞTÜ

Maliye Vekili

Ş.SARAÇOĞLU

Maarif Vekili

M.NECATİ

Nafia Vekili

RECEP

İktisat Vekili

M.RAHMİ

Sıhhiye Ve Muaveneti

İçtimaiye Vekili

Dr. REFİK

MİLLET MEKTEBİ TEŞKİLATI TALİMNAMESİ

GAYE

Madde 1- Türkiye Büyük Millet Meclisi Tarafından Türk Dilinin ferdi ve umumi, hususi ve resmi bicümle muharrerata Türk harfleriyle tespiti kanunen kabul edilmiş olmasında bu kanuna müsteniten tatbikatta vuzuv ve veçhe iradesi için yani Türk harflerinin kısa bir zaman ve kolay surette her ferde okuyup yazabilmek imkanını bahşeden mahiyetinden Türk milletini azami surette istifade ettirmek ve büyük halk kitlelerini süratle okur yazar hale getirmek maksadiyle Millet Mektebi teşkilat yapılmıştır.

TEŞKİLAT

Madde 2- Millet mektebi teşkilatı iki türlüdür.

(A)Tahsil çağını geçirmiş olup, ne eski arap ve ne de Türk harflerini bilmeyen vatandaşların Türk harfleriyle okuyup yazmalarına mahsus olmak üzere dört aylık bir devreyi ihtiva eder.

(B)Eski Arap harfleriyle okuyup yazan ancak Türk harflerini bilmeyen vatandaşların Türk harfleriyle okuyup yazmayı öğrenmelerine mahsus olmak üzere iki aylık bir devreyi muhtevindir.

Madde 3- Her Türk vatandaşı, kadın ve erkek bu teşkilatın azasıdır.

Madde 4- Bu teşkilatın Reisi Umumiliğini ve Millet “Mektebi” nin Başmuallimliğini Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hz. kabul buyurmuşlardır.

Madde 5- Büyük Millet Meclisi Reisi, Başvekil ve İcra Vekilleri Heyeti ve Erkanı Harbiyei Umumiye Reisi, Halk Fırkası Katibi Umumie bu teşkilatın reisleridir. Umum vekâletler müfettişleri aynı zamanda bu teşkilatın öz müfettişleridir. Bu müfettişler gittikleri yerlerde “Millet Mektebi” teşkilatını teftiş ve murakabe ederek gördükleri noksanları ve muvaffakiyetleri her ay nihayetinde bir raporla doğruca teşkilat merkezine bildirirler.

Madde 6- “Millet Mektebi” nin umumi teşkilatına ait veçheler Devlet merkezinde Maarif Vekilinin riyaseti altında M. T. T. Reis ve azalarından mürekkep olarak teşekkül eden heyet tarafından verilir. Her üç ay nihayetinde Maarif Vekili Reisi Umumiye bir rapor verir.

Madde 7- Bu teşkilatın altıncı maddesinde zikredilen heyet tarafından verilen veçheler dahilinde faaliyeti; Maarif Vekaleti İlk Tedrisat Umumi Müdürlüğü tarafından ve halk terbiyesi şubesi marifetiyle tedvir olunur.

Madde 8- Türkiye Millet Mektebi teşkilatı itibariyle Maarif Eminlik mıntakasına tabidir.

Madde 9- Bu mıntakalarda Millet “Mektebi” nin tedris faaliyeti itibariyle veçhelerini (6) ncı maddede zikredilen heyetten alacak olan Maarif Eminleri bu veçhelerin tarzı icra ve sureti takiplerini mıntakası dahilinde tespit, tanzim ve temin eder.

Madde 10- “Millet Mektebi” teşkilatının ihzari ve idari faaliyet itibariyle cüzü tamlarını vilayetler teşkil ederler. Bu cüzütamın emri idaresi her vilayetle valinin riyaseti altında müddeiumumî, defterdar, başmühendis sıhhiye müdürü, jandarma kumandanı, muhasebei hususiye müdürü ve encümeni vilayetten müntahap bir aza, polis müdürü, belediye reisi Halk Fırkası mutemedinden ve maarif müdüründen tereküp eden heyete mevdudur. Bu vilayet heyetinin katibi umumiliğini maarif müdürü tedvir eder.

Madde 11- “Millet Mektebi” vilayet heyeti kendi icra hududu dahilinde aynı zamanda teftiş ve murakabe vazifesiyle de muvazzaftır. Bu heyete mensup her aza kendi idaresi altında bulunan memur ve mensuplarına gayenin husulü hususunda mütenasip görecekleri vezaifi heyet kararıyla tevdi etmekle mükelleftirler.

Madde 12- “Millet Mektebi” teşkilatının kaza heyeti; kaymakamın riyaseti altında müddeiumumi, malmüdürü, jandarma kumandanı, polis komiseri, belediye reisi, Halk Fırkası mutemedinden tereküp eder. Bu heyetin katibi umumiliğini de kaza maarif memuru tedvir eder. Bu heyetler de kendi kazaları hudutları dahilinde aynen vilayet heyetlerinin vazifeleriyle muvazzaf ve salahiyetleriyle mücebhez olup vilayet heyetlerine merbuturlar.

Madde 13- Baş teşkilatın nahiye heyetini, nahiye m¼d¼r¼yle mektep baş mualliminden ve mevcut ise jandarma karakol kumandanı ve belediye reisi ve Halk Fırkası nahiye mutemedinden terekk¼p eder.

Madde 14- K¼ylerde ihtiyar heyetleri teşkilatın ilk faaliyet n¼velerini temsil edip, idari vazifenin icrasını tekeff¼l eder.

İHZARİ VE İDARİ TEŞKİLAT HEYETLERİNİN

VAZİFELERİ

Madde 15- Her vilayet, kaza, nahiye ve k¼y Millet Mektebi idare heyetleri aşağıdaki vazifelerin ifasıyla m¼kelleftirler:

(A) Millet Mektebi dershanelerine yer ihzar etmek (Bu yerlerin ihzarı iin mektepler, camiler, salonları, kul¼pler, kahveler ilh.... gibi mahallinde mevcut olup da itimaa m¼sait bulunan her mahal).

(B) Bu dershanelerin tenvir ve teshin, tathir hususatını temin etmek.

(C) K¼nyeye kayıt ve yoklama defterleriyle yazı tahtası, tebeşir gibi umumi; defter, kalem, kitap gibi hususi ders malzemesini tedarik etmek.

(D) Mahallinin itimal ikdisadi ve sıhhi şeraitini nazarı dikkate alarak, gerek mektebin ve gerekse derslerin başlama ve bitme zamanlarını tespit etmek. (Hibir ders bir saatten aşağı olamaz.)

(E) Polis, jandarma, belediye memurları, muhtarlar ve esnaf teşkilatından istifade ederek Millet Mektebi talebesinin derse muntazaman devamlarını temin eylemek.

(F) Millet Mektebi muallimlerine verilecek olan devre ¼creti ile masarifi zaruriye, harcırah ve yevmiyeden kanunen verilmesi icap edenlerin temini iki aylık devre ¼creti 30 ve d¼rt aylık devre ¼creti 50 liradır.

(G) Seyyar muallim teşkilatının faaliyetini teshil edecek istihzar atı yapmak.

TEDRİSAT

Madde 16- Millet Mektebi tedrisat, teşkilat itibariyle maarif teşkilatına muvazi olarak teessüs eder. Yani ilk mektep bulunan her halde mektep muallimi adedince Millet Mektebi dersaneleri açılır. Bu süre ile maarif müdürleri, ilk tedrisat müfettişleri, ilk mektep müdür, başuallim ve muallimleri sırasıyla bu sahada da tedrisat ve teftişain icrasıyla mükelleftirler.

Madde 17- Maarif müdürleri, gerek asıl vazifeleri ve gerek Millet Mektebi idari görevlerindeki unsurla katkıları dolayısıyla Millet Mektebi dersanelerinin:

- (A) Muallimlerinin tayinini ve tedrisat yapacakları mahallerin tespitini,
- (B) Tedrisatın verilecek müfredat ve usuller dahilinde cereyanının temini,
- (C) Millet Mektebi müdavimlerinin yoklamalar neticesinde muallimlerden alacağı malumata göre Millet Mektebi idare heyetiyle bil müzakere devamın teminini,
- (D) Tedris faaliyetini sekte dar edecek noksanların Millet Mektebi idare heyetleriyle müştereken izalesi esbabının istik malini,
- (E) Teftiş neticelerine göre baş muallim ve muallimlere icap eden veçhe ve talimatın itasını,
- (F) (Millet Mektebi) imtihanları neticesinde mezunlara verilecek vesikaların itasını,
- (G) Her ayda bir verilmesi icap eden ishal malumatın muayyen vakitlerinde Eminliğe irsalini,
- (H) İkmali tahsil edenlerin vakit zamanında imtihanların icrasını temin eylemek vazifesiyle mükelleftirler.

İLK TEDRİSAT MÜFETTİŞLERİNİN

VAZİFELERİ

Madde 18- İlk tedrisat müfettişleri mıntakalarındaki (Millet Mekteplerinin):

- (A) Küşat ve devamı faaliyetlerinden,

(B) İzdiham bulunan dershanelerde talebe daha az mevcut, diğer mektep dershanelerine nakil ve tevziinden.

(C) Muallimlerin devamının kontrol ve temininden,

(D) Tedrisatın verilen veche ve usuller dahilinde idaresinin temininden,

(E) Devam etmeyen talebenin adlarının tespiti ile, devamlarının Kaza İdare Heyeti marifeti ile temininden,

(F) Her ayda bir verilmesi lazım gelen ishal malumatın cem ve cetvellerinin tanzimi ile maarif müdürlüğüne takdiminden birinci derecede mesuldürler.

BAŞ MUALLİM VE MUALLİMLER

Madde 19- Mektebinde “Millet Mektebi” dershanesi açılan her ilk mektep müdür ve baş muallimi bu dershanenin müdür ve müdavimlerinin muntazaman devamını ve programının hüsnü tatbikini temin ile mükelleftirler.

Madde 20- Her muallim bulunduğu mahalde (30-50) vatandaşının mürekkep bir Millet Mektebi dershanesi tedrisatını ifa ile mükelleftir. Bu mükellefiyeti ifa ederken talebenin devamından ve gerek vesaitinin ve diğer levazımın noksanından dolayı bir müşkülata uğrarsa derhal mınıkasının müfettişini haberdar ederek devam temin ve noksanını izole ettirmeye mecburdur.

Madde 21- Resmi ve hususi Türk mektepleri muallimleri gibicenebi ve akkalyet hususi mekteplerinin Türkçe tarih ve coğrafya muallimleri de 20 nci maddede zikredildiği veçhile Millet Mekteplerinde tedrisat vazifesi ile mükelleftirler.

Madde 22- Bir mahalde okuyup yazmak isteyenlerin adedi o mahalde mevcut muallimlerin okutabilecekleri miktardan fazla olursa mahallinde mevcut diğer münevverlerden de şu surette istifade edilecektir. Muallim olmayan münevverlere millet mektebi vilayet veya kaza idare heyetinin kararı ile ve idare heyeti reisinin huzuri ile mahalli maarif müdürü veya memuru ile bir ilk tedrisat müfettişinden ve bir de millet mektebi dershanesini idare etmiş bir muallimden mürekkep bir mümeyyizler heyeti tarafından bu münevverlere millet mektebi muallimi ünvan ve vesikasını verilerek kendileri mektep muallimi olarak tavzih edilirler. Bu muallimler yalnız iki aylık devreleri mekteplerin muallimliğini yaparlar.

Madde 23- Maarif mıntaka eminleri lüzum gördükleri herhangi bir mahalle mevcut orta dereceli mekteplerin binalarından dersanelerinden istifade edebilecekleri gibi bu müessesatın muallimlerine de vazife zamanalrı haricinde mahallinde “Millet Mektebi” dersanelerinde müfettişlik ve muallimlik vezaifi tevcih ederler.

Madde 24- Maarif mıntaka eminleri mahallinde mevcut yüksek dereceli müessesat ve mektep binalrından ve müessesat ve mektep muallimlerinden Millet Mektebi dersaneleri için ancak Maarif Vekaletinden hususi müsaade aldıktan sonra istifade edebilirler.

Madde 25- Marif Vekaleti müfettişleri Vekaletleten alacakları direktifler dahilinde her nevi Millet Mektebi teşkilatının her nevi faaliyetine teftiş, tahkik ederler.

(MİLLET MEKTEBİ)

DERSANELERİNİN NEVİLERİ VE DEVAM ŞARTLARI

Madde 26- Talimatname maksadını tesbit eden maddesind zikredilen dersaneler mahalinin ihtiyaçları ve devam eden vatandaşların miktarı nazari dikkate alınarak şu suretle teşkil edilir:

(A) Ne eski nede yeni harflerle okuyup yazmak bilmeyenler için bir mahalde:

(a) Tahsil çağını geçirenlerden 16-30 yaşına kadar olanlar (bu mektepler erkek, kadın dersanelerine ayrılacakları gibi muhtelit de olabilirler)

(b) Yine bunlardan 30’dan yukarı olanlar için miktarı kafi dersaneler küşat olunur.

(B) Arap harfleriyle okuyup yazma bilipte Türk harfleriyle okuyup yazma bilmeyenler için bu maddenin (A) fıkrasının (a) ve (b) kısımlarında gösterildiği şekilde dersane açılır. Bu yaş taksimatı mecburi olmayıp katiplerin fazlalığı halinde kolaylık ve tecanilsil temin için yapılmıştır. Mahalli idareler icabına göre dersaneleri tevhit ve tenddüt ettirebilirler.

Madde 27- Millet Mektebine devam eden vatandaşlara kolaylık olmak için teşkilatın vatandaşının ayağına götürülmesi lazımdır. Bunun içinde dersaneler büyük şehir ve kasabaların müsait mahallerinde ve muhtelif semtlerde tesis edilirler.

HALKIN MİLLET MEKTEPLERİNE

DEVAMLARININ TEMİNİ

Madde 28- Büyük şehir ve kasabalarda (Millet Mektebi) teşkilatı muhtelif semtlere ayrıldığı taktirde her semt bir merkez ittihaz edilerek o semte tabi mahallerde ikamet edenlerden on altı yaşından kırk yaşına kadar olan ve hiçbir mektebe devam etmeyenlerin isimlerini, aile lakaplarını, yaşlarını, mesleklerini ve eski herflerle okuyup yazma bilip bilmediklerini gösterir bir defter mahalle ihtiyar heyetlerince ihzar edilerek Millet Mektebi idare heyetine verilir, idare heyeti bu defter muhteviyatını semte tahsis ettiği muallim ve dersane adedine göre (ellişer üzerinden) tefrik ederek ait oldukları muallimlere tevdi eder birtaraftan heyeti ihtiyariye vasıtasıyla keyfiyeti ilan ederler.

Yeni harfleri tamamen öğrendiğini iddia edenlere, en yakın mektepte imtihan edildikten sonra vesika verilecek ve bunlar Millet Mektepleri dersanelerine devamdan muaf tutulacaktır.

Türk harfleriyle tedrisat icrasına liyakati olan aile reisleri kendi aileleri etrafından okuyup yazma bilmeyenlerin tedrisini taahhüt ettikleri taktirde bunlar Millet dersanelerine devam etmeyebilirler. Ancak civardaki dersanenin ilk devresi nihayetinde dersane müdavimleri ile birlikte imtihana girerek öğrendiklerini ispat eylemleri şarttır.

Madde 29- Her muallim kendi dersanesinde okumaları lazım gelenlerin yoklamalarını 20 nci maddede zikredildiği veçhile yapar. Devamı olmayanların isimlerini mıntaka ilk tedrisat müfettişlerine tevdi eyler.

DERSLERE BAŞLANGIÇ VE İKMAL MERASİMİ

Madde 30- Her Millet Mektebinin ilk küşat günü muallini okuyup yazma ve harfler hakkında bir mukaddime yapar. Gramofon tedarik edilebildiği takdirde Reiscumhur Hz. nin yeni harfler hakkındaki hitablarını ihtiva eden plağı çalar ve bunu müteakip derse başlar. Tedrisat müfredat programları ve usulü tedrs kavaldine tevfikan devam eder.

Madde 31- Her iki nevi dersane tahsil müddetlerini ikmal edenler devre nihayetinde bir imtihana tabi tutulurlar. Muvaffakiyetle ikmal edenlere şهادetname verilir, diğerleri ikinci bir ikmal kursuna sevkolunurlar.

Madde 32- “Millet Mektebi” dersanelerinde yeni harflerle okuyup yazmak öğrenenler 26 Mayıs 1928 tarihli Halk Dersaneleri Nizamnamesine tevfikan halka muhtaç olduğu mesleki ve fenni bilgileri vermek, icap eden tatbikatı yaptırmak ve bu suretle halkın istihsal kudretini artırmak maksadıyla, açılacak lisan, ticaret ve sanat ikmal halk dersanelerine devam ederler. “Millet Mektebi” dersanesini ikmal etmeyenler halk dersanesine kabul olunmazlar.

MİLLET MEKTEBİ DERSANELERİ İÇİN SARF EDİLECEK PARANIN SARF VE TEMİNİ

Madde 33- Her vilayet ve kazada Millet Mektebi teşkilatı yarıda ve masarifatı için Millet Mektebi idare heyeti tarafından bir bütçe tanzim ve Maarif Vekaletine tasdik ettirilir. Bu teşkilat için berveçhizla meubiden istifade olunur.

(A) Hususi bütçelerden tefrik ve naklolunacak miktar. (Bu sene için tasarruf attan nakil suretiyle temin edilir.)

(B) Mahalli ticaret ve ziraat odalarından tahsis edilecek muavenet

(C) Mahalli belediyelerden yapılacak muavenet, (Bu sene için tasarrufattan nakil suretiyle temin edilir.

(D) Hususi teberrular,

(E) Gazi Hitabesi plağından hasıl olacak varidatın hasılatı safiyesi,

Madde 34- Tasdik edilen varidat ve masarif idarei hususiye bütcesinin varidat ve masarif sütunlarına ayrı bir kısım halinde aynen nakledildikten sonra Millet Mektebi dersanelerinin 15 nci maddede zikredilen ihtiyaçlarına sarfolunur.

HAPİSHANELERLE HUSUSİ MÜESSESELER

FABRİKALAR

Madde 35- Hapishanelerde bulunan vatandaşlar okutulup yazdırılacaktır. Altı aydan fazla mahkumiyeti olanları hakkıyla okuyup yazdırmadan çıkaran hapishane müdürleri mensup oldukları Vekaletçe mesul edilecektir. Hapishane müdürleri muhtaç oldukları muallimleri Millet Mektebi idare heyetinden talep ederler. Hapishaneler dahilinde tesis edilecek bu mektepler teşkilatı da aynen diğerleri gibi idare ve teftişate tabidirler.

Madde 36- Daimi asgari yirmi memur, amele veyahut rençber çalıştıran müessese ..... yeni harflerle okuyup yazmayı öğretmek vazifesiyle mükellftirler.

Madde 37- Bu vazifeyi kendi anasıyle yapamayanlar buldukları mahal idare heyetine müracaat ederek muallimi temin ederler.

Madde 38- Devlet müesseseleriyle şehremanetleri ve belediyelerde, ...müdüriyetlerinde, bankalarda demiryolu ve liman idareleri ile nisfından fazla sermayeler devlet tarafından verilen bilumum şirketlerdeki mevcut daimi memur ve müstahdemlerle hamallar, ameleler 36 ncı maddede zikredildiği veçhile okutulacaktır.

Bu memurlar müstahdem ve amele ve hamal 1920 senesi haziranına kadar bu millet mektebine devam edecekler ve kendilerinden devam vesikası aranılacaktır.

Madde 39- Maarif vekaletlerin resmi teşkilatının henüz teessüs edemediği yerlerdeki vatandaşlara okuyup yazma öğretmek üzere seyyar muallim teşkilatı yapılacaktır.

Madde 40- Seyyar muallimler teşkilatının üssalharekeesi nahiye merkezleridir.

Madde 41- Sırası ile bütün idare heyetleri bu teşkilatla yakından alakalı olarak seyyar muallimlerin lüzum gösterecekleri hususatın sürati temin ve icrasına çalışırlar.

Madde 42- Seyyar talim heyetlerinin vazife ve tarzı mesaileri aşağıdadır.

(A) Seyyar talim heyetleri mektebi olmıyan küçük köylere giderek köy halkını muayyen zamanlarda köyün en münasip bir mahalline toplayarak tedrisat yaparlar. Köy haricinden gelmiş olanlarda bu derslere kabul olunur.

(B) Tedrisatın zamanı icrası ve müddeti alakadar köyler ihtiyar heyetleriyle bilmüşavere tespit olunur. Fakat bu müddet bir buçuk aydan ve haftada altı saatten aşağı olamaz.

(C) Gerek seyyar talim ve gerek millet mektebi idare heyetleri tedrisatın zamanı icrasının köylünün zirai ve iktisad faaliyetine katiyen sekte getirmeyecek zamanlarda yapılmasına riayet edeceklerdir.

(D) Şehirlerde kahve ve gazino gibi umumi mahallerde dersler verirler.

Madde 43- Seyyar talim heyetleri gidecekleri yerlere tebeşir, kağıt, kalem, defter ve kitap ve siyah mat muşamba veyahut buna müşabih portatif kara tahta gibi malzemeyi beraberlerinde götürürler.

PROPAGANDA TEŞKİLATI

Madde 44- İdare heyeti tarafından halkın yeni harflere karşı alaka ve incizabını cezp ve temin için propaganda heyetleri teşkil olunur.

Bu heyetler berveçhiatı mahai ve fırsatlardan istifade ederler

(A) Sinema, tiyatrolarda numaralar arasında okuyup yazmanın fevaidine alt münasip propaganda numaraları tespit etmek.

(B) Kahvehane gazino gibi umumi mahallerde konferanslar vermek

(C) Kasaba ve köylerde panayır, pazar, güreş, koşu, sergi gibi halk izdihamını celp eden mahallerde konferanslar vermek. Tedrid levhaları asmak, alaka celp edecek nümayişler tertip etmek.

(D) Mecmua gazete risale gibi matbualar tertip şehirlerde ve köylerde umumi alakayı cahp mevzular, duvar gazeteleri ve levhalar tahrir ve talik etmek.

(E) Vesaiti bulunan mahallerde radyo hitabeleri tertip ve caddelere meydanlara oparlörler vaazedilerek halin tenvir eylemek. Propaganda faaliyeti ve vesaiti ancak lüzumu kadar istimai edildikleri taktirde mufil olurlar. Bunun için itidale riayet şart olup halkı taciz etmemek lazımdır.

DERSANE MEZUNLARINA VERİLECEK VESİKA

Madde 45- Mütavetleri ikinci maddede zikredilen Millet Mektebi dersanelerini ikmal edenlere bir sureti talimatnameye merbut şehadetname verilecektir.

Madde 46- Her dersaneye muvaffakiyetle ikmal edenlerden finilhanda en iyi numara alan üç vatandaşa Gazi Hazretlerinin imzalarıyla müzeyyen birer nüsha Teşkilatı Esasiye Kanunu hediye edilir.

Madde 47- Her iki dersaneye muvaffakiyetle ikmal etmiş ve şehadetname almış olan vatandaşlar:

(A) Ziraat, ticaret ve sanai kurslarına tevcihan alınırlar.

(B) Millet Mektebi idare heyetleri tarafından kendilerine münasip hediyeler verilir.

(C) Bu vatandaşlar Maarif Vekalet: hal neşriyatından meccanen istifade ederler.

MENFANİLER

Madde 48- Bir devreyi muvaffakiyetle ikmal eden muallimlere ücretlerinden başka biri devre ortasında diğeri de nihayetinde maarif müdürünün teklifi Her maarif emini tarafından birer takdirname verilir.

Madde 48- Köyünde yeni harflerle okuma yazma bilmeyen her ferdi okutmuş ve bu suretle ummilliği kaldırmış olan muallimler ayrıca mukafatı naktiye ile xxx olunurlar.

Madde 50- Muallim olmayıpta Millet Mektebi vesikasý alarak bu mekteplerde hüsni hizmeti sebk eden memurlar mahalli idari heyetinin teklifi ile mensup oldukları devnir tarafından takdir ve taltif edilirler.

Madde 51- Bu talimatname nesu tarihinden itibaren müteberda

Madde 52- Bu talimatname ahkâmının icrasına İcra Vekilleri, Heyeti memurdur.

EK-G. HALK EVLERİ'NİN ÇALIŞMA ALANLARI

EK-G HALK EVLERİ'NİN ÇALIŞMA ALANLARI

SIRA NO:	HALKEVLERİ TEŞKİLAT, İDARE VE MESAI TALİMNAMESİ (1932)	CHP HALKEVLERİ ÖĞRENEĞİ (1935)	HALKEVLERİ ÇALIŞMA TALİMNAMESİ (1940)	HALKEVLERİ TÜZÜĞÜ (1967)	HALKEVLERİ TÜZÜĞÜ (1973) (Halen geçerli olan uygulama)
1	Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi	Dil, Edebiyat, Tarih Edebiyat Şubesi	Dil ve Edebiyat Şubesi	Dil, Tarih ve Edebiyat Kolu	Dil, Tarih ve Edebiyat Kolu
2	Güzel Sanatlar Şubesi	Anı Şubesi	Güzel Sanatlar Şubesi	Plastik Sanatlar Kolu	Plastik Sanatlar Kolu
3	Temsil Şubesi	Gösterit Şubesi	Temsil Şubesi	Gösteri (Tiyatro, film, opera ve bale) Kolu	Gösteri (Tiyatro, film, opera ve bale) Kolu
4	Spor Şubesi	Spor Şubesi	Spor Şubesi	Spor Kolu	Spor Kolu
5	İçtima Yardım Şubesi	Sosyal Yardım Şubesi	Sosyal Yardım Şubesi	Müzik Kolu	Müzik Kolu
6	Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubesi	Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubesi	Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubesi	Folklör Kolu	Folklör ve Etnoğrafya Kolu
7	Kütüphane ve Neşriyat Şubesi	Kitapsaray ve Yayın Şubesi	Kütüphane ve Yayın Şubesi	Kitaplık ve Yayın Kolu	Kitaplık ve Yayın Kolu
8	Köycüler Şubesi	Köycülük Şubesi	Köycülük Şubesi	Köycülük ve Halk Eğitimi Kolu	Toplumsal İlişkiler, Halk Eğitimi ve Köycülük Kolu
9	Müze ve Sergi Şubesi	Müze ve Sergi Şubesi	Tarih ve Müze Şubesi	Turizm ve Gezi	Turizm ve Gezi Kolu

**EK-H. 1948 YILI MİLLİ EĞİTİM PROGRAMI YURTTAŞLIK BİLGİSİ
DERS KONULARI**

EK-H 1948 YILI MİLLİ EĞİTİM PROGRAMI YURTTAŞLIK BİLGİSİ DERS KONULARI

IV NCÜ SINIF

1. Toplumsal Hayat
2. Aile ve Okulda Hayat
3. Büyük Millet
  - a. İçinde Bulduğumuz Millet Nasıl Bir Topluluktur ? Biz Türkleri Birbirine Bağlayan Değerler Nelerdir ve Bunların Önemi
  - b. Türk Milletinin Özellikleri
  - c. Milli Duygu Nedir?
  - d. Milletimizin En Değerli Sembolü Olan Türk Bayrağı, Bayrağın Kutsallığı
4. Köylerde Hayat
- 5.Şehir ve Kasabalarda Hayat
- 6.Yurdumuzun İdaresi ve Türkiye Devleti

V NCİ SINIF

- 1.Hükümet Ne İş Görür?
- 2.Hükümetin Masrafları
- 3.Devletle Vatandaşlar Arasındaki İlişki
- 4.Türkiye’de İdare Bölümü
- 5.Yurdumuzda Sosyal İşler Ve Hükümet Teşkilatına Yardımcı Kurumlar.
- 6.Halkımızın Aydınlatılmasına Hizmet Eden Kurumlar ve Vasıtalar
- 7.Milli İktisat
- 8.Gençlik ve Spor
- 9.Demokrasi
10. Herkes Kabiliyetine Göre Hayatta Bir Geçim Yolu Tutmak Zorundadır.

(akt.Karataş,2002:119)

**EK-I. 1935 YILINDAN 1990 YILINA KADAR OKUMA-YAZMA BİLEN
VATANDAŞ SAYISAL DÖKÜMÜ**

EK-I 1935 YILINDAN 1990 YILINA KADAR OKUMA-YAZMA BİLEN VATANDAŞ SAYISAL DÖKÜMÜ

SAYIM YILI	OKUMA YAZMA BİLEN	OKUMA YAZMA BİLMEYEN	TOPLAM NÜFUS
1935	2.475.649	10.387.105	12.862.754
1940	3.657.367	11.242.759	14.900.126
1945	4.583.305	10.583.606	15.166.911
1950	5.779.915	11.997.046	17.856.865
1955	7.915.238	11.392.958	19.366.996
1960	8.901.006	13.625.086	22.542.016
1965	12.505.021	13.138.956	25.664.797
1970	16.455.525	12.817.836	29.273.361
1975	21.331.366	12.144.188	33.530.605
1980	25.311.211	12.197.323	37.523.623
1985	33.321.762	9.703.662	43.112.337
1990	39.555.483	9.587.981	49.163.110

**EK-İ. 7 NCİ VE 8 NCİ SINIF VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI DERS
KONULARI**

EK-İ 7 NCİ VE 8 NCİ SINIF VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİM KONULARI

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ DERSİ

7. SINIF ÖZEL AMAÇLARI

1. İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi
2. İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeler bilgisi
3. İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme
4. İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme
5. İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme
6. İnsanlığın ortak mirası olan eserleri korumayı takdir ediş
7. İnsan hakları ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi
8. İnsan hakları ile ilgili temel olgular bilgisi
9. İnsan hakları ile ilgili temel ilkeler bilgisi
10. İnsan hakları ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme
11. İnsan hakları ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme
12. İnsan hakları ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme
13. Etik ve insan hakları ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi
14. Etik ve insan hakları ile ilgili temel özellikler bilgisi
15. Etik ve insan hakları ile ilgili temel ilkeler bilgisi
16. Etik ve insan hakları ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme
17. İnsan haklarını koruma ve savunmaya istekli oluş
18. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi
19. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel sınıflamalar bilgisi
20. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeler bilgisi
21. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme
22. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme
23. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme

24. Temel haklar ve özgürlükleri korumaya istekli oluş
25. İnsan haklarının işlevselleştirilmesinde devletin görevlerinin farkında oluş
26. Atatürk'ün insan hak ve özgürlüklerine önem verdiğini kavrayabilirle

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ DERSİ

ÜNİTELERİNİN AMAÇ VE DAVRANIŞLARI

ÜNİTE 1

İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI

Amaç 1 : İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi

Davranışlar

1. "İnsan" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
2. "İnsanlık" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
3. "Ortak Miras" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma

Amaç 2 : İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeler bilgisi

Davranışlar

1. İnsanlığın ortak mirasının sanat, düşünce, edebiyat ve bilim mirası olduğunu söyleme/yazma
2. Sanat mirasının korunması gerektiğini söyleme/yazma
3. Düşünce ve edebiyat mirasının korunması gerektiğini söyleme/yazma
4. Bilim mirasının dünya ülkelerinin hizmetine sunulması gerektiğini söyleme/yazma

Amaç 3 : İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme

Davranışlar

1. İnsanlığın ortak mirasını oluşturan sanat, düşünce ve edebiyat eserlerinin neden korunması gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma
2. İnsanlığın ortak mirasını oluşturan sanat, düşünce ve edebiyat eserlerinin ulusal ve uluslar arası düzeyde nasıl korunabileceğini açıklayarak söyleme/yazma
3. Ortak mirasa, ülkemizden ve başka ülkelerden yeni ve orijinal örnekler söyleme/yazma

Amaç 4 : İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini

kestirebilme

Davranışlar

1. İnsanlığın sanat, edebiyat ve bilim mirasının korunmaması durumunda neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma
2. Bilim, edebiyat ve sanat ürünlerini insanlığın ortak mirası olarak görmemenin doğuracağı sonuçları açıklayarak söyleme/yazma

Amaç 5 : İnsanlığın ortak mirası ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme

Davranışlar

1. "İnsan, insanlık" kavramlarıyla ilgili oluşturulan yeni bir durumda uyulması gerekli ilkeyi veya ilkeleri söyleme/yazma
2. "Ortak miras" kavramıyla ilgili oluşturulan yeni bir durumda uyulması gerekli ilkeyi veya ilkeleri söyleme/yazma

Amaç 6 : İnsanlığın ortak mirası olan eserleri korumanın önemini takdir ediş

Davranışlar

1. İnsanlığın ortak mirası olan eserlerin korunması gerektiğini savunan konuşmalar yapma
2. Bu ilke ile ilgili toplantılara katılma
3. Bu ilke ile ilgili yazılar yazma
4. Bu ilkeyi savunan yazıları okuma
5. Arkadaşlarına bu yazıları okumalarını tavsiye etme

KONULAR

1. Kavramlar
  - a. İnsan Kavramı
  - b. İnsanlık Kavramı
  - c. Ortak Miras Kavramı
2. İnsanlığın Sanat, Düşünce, Edebiyat ve Bilim Mirası
3. İnsanlığın Ortak Mirasının Önemi
  - a. Ortak Mirasın Oluşumu
  - b. Ortak Mirasın Tek Bir Ulusa Ait Olmadığı

- c. Ortak Mirasa Katkıda Bulunmanın Önemi
- d. Ortak Mirastan Yararlanma Hakkının Önemi

TEMEL KAVRAMLAR

İnsan, İnsanlık, Ortak Miras

ÜNİTE II

İNSAN HAKLARI

Amaç 1 : İnsan hakları ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi

Davranışlar

1. "Hak" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/ yazma
2. "İnsan Hakları" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/ yazma
3. "Evrensellik" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/ yazma

Amaç 2 : İnsan hakları ile ilgili temel olgular bilgisi

Davranışlar

1. İnsan hakları düşüncesini hazırlayan düşünceleri söyleme/ yazma
2. Yeni Çağ'da insan hakları düşüncesinin gelişimini söyleme/ yazma
3. 20. yüzyılda insan hakları düşüncesinin gelişimini söyleme/ yazma

Amaç 3 : İnsan hakları ile ilgili temel ilkeler bilgisi

Davranışlar

1. İnsan haklarının evrensel ilkeler olduğunu söyleme/yazma
2. İnsan haklarının korunması gerektiğini söyleme/yazma

Amaç 4 : İnsan hakları ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme

Davranışlar

1. İnsan haklarının neden evrensel ilkeler olduğunu açıklayarak söyleme/yazma
2. İnsan haklarının neden korunması gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma
3. İnsan haklarını korumanın nasıl gerçekleşebileceğini açıklayarak söyleme/yazma

Amaç 5 : İnsan hakları ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme

Davranışlar

1. İnsan hakları korunmadığında neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma
2. İnsan hakları, evrensel ilkeler olarak görülmezse neler olabileceğini açıklayarak

söyleme/yazma

Amaç 6 : İnsan hakları ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme

Davranışlar

1. İnsan haklarının korunmadığı durumlara bir örnek söyleme/yazma
2. İnsan haklarının korunduğu durumlara bir örnek söyleme/yazma
3. İnsan hakları ile ilgili verilen yeni bir durumda kullanılan veya kullanılmayan ilkeleri söyleme/yazma

KONULAR

1. İnsan Hakları Düşüncesinin Gelişmesi
  - a. İnsan Hakları Düşüncesinin Ortaya Çıkışı
  - b. Yeni Çağ'da İnsan Hakları Düşüncesinin Gelişimi
  - c. 20. Yüzyılda İnsan Hakları Düşüncesindeki Gelişmeler
2. Kavramlar
  - a. Hak Kavramı
  - b. İnsan Hakları Kavramı
  - c. Evrensellik Kavramı
3. Evrensel İlkeler Olarak İnsan Hakları
  - a. Evrensel İlkeler Olarak İnsan Haklarının Özellikleri
  - b. Davranış İlkeleri Olarak İnsan Haklarının Özellikleri
  - c. Hukukun Temel İlkeleri Olarak İnsan Hakları
4. İnsan Haklarının Evrenselliğinin Sonuçları

İnsan Haklarını Korumanın Önemi ve Gerekliliği

TEMEL KAVRAMLAR

Hak, İnsan Hakları, Evrensellik

ÜNİTE III

ETİK VE İNSAN HAKLARI

Amaç 1 : Etik ve insan hakları ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi

Davranışlar

1. "Ahlâk" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma

2. "Ahlâklılık" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
3. "Etik" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
4. "Kişi" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
5. "Sorumluluk" kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma

Amaç 2 : Etik ve insan hakları ile ilgili temel özellikler bilgisi

Davranışlar

1. Ahlâk kurallarının özelliklerini söyleme/yazma
2. Ahlâklılık ilkelerinin özelliklerini söyleme/yazma
3. İnsan hakları ilkelerinin özelliklerini söyleme/yazma
4. İnsanın etik değerlerini söyleme/yazma
5. Etik değerlerin özelliklerini söyleme/yazma

Amaç 3 : Etik ve insan hakları ile ilgili temel özellikler bilgisi

Davranışlar

1. Ahlâklılık ilkelerinin ilkin aile ortamı içinde kazanıldığını söyleme/yazma
2. Etik bilgisi ile insan hakları arasında ilişki olduğunu söyleme/yazma
3. İnsan haklarının korunabilmesi için insanın etik değerleri bilgisinin gerekli olduğunu söyleme/yazma
4. İnsanın etik değerlerinin gerçekleşebilmesi için insanın etik değerleri bilgisinin gerekli olduğunu söyleme/yazma
5. İnsan olma sorumluluğunun gerektirdiklerini söyleme/yazma

Amaç 4 : Etik ve insan hakları ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme

Davranışlar

1. İnsanların etik değerlerinin kişilerce gerçekleştirilebilmesi için insan haklarının neden korunması gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma
2. Etik bilgisi ile insan hakları ilkeleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu açıklayarak söyleme/yazma
3. İnsan haklarının korunabilmesi için insanın etik değerleri bilgisinin neden gerekli olduğunu açıklayarak söyleme/yazma
4. İnsan olmanın neden bazı sorumluluklar yüklediğini açıklayarak söyleme/yazma

5. İnsanların neden bu sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma

6. Her mesleğin kendine özgü etik değerleri olduğunu açıklayarak söyleme/yazma

Amaç 5 : İnsan haklarını koruma ve savunmaya istekli oluş

Davranışlar

1. Yapılan haksız muamele karşısında ilgili kişi veya kistlere yazılı olarak başvurma
2. Yaptığı başvurunun sonucunu takip etme
3. Çevresinde haksızlığa uğramış kişilere yardımcı olma
4. Çevresindeki insanlara haksızlık yapanları uyarma

KONULAR

1. Kavramlar
  - a. Ahlâk Kavramı
  - b. Ahlâklılık Kavramı
  - c. Etik Kavramı
  - d. Kişi Kavramı
2. Etik Bir Varlık Olarak İnsan
  - a. İnsan ve Etik Değerler
  - b. İnsanın Özellikleri ve Olanakları
3. İnsan Haklarının Etik Temelleri
  - a. İnsan Olmanın Koşulları Olarak İnsan Hakları
  - b. Etik Gereklilikler Olarak İnsan Hakları
4. İnsan Olma ve Sorumluluğu
  - a. İnsan Olma Bilinci
  - b. İnsan Olma Bilincinin Gerektirdikleri
  - c. Sorumluluk Kavramı
  - d. İnsan Olma Sorumluluğunu Taşıma Yolları

TEMEL KAVRAMLAR

Ahlâk, Ahlâklılık, Etik, Kişi, Sorumluluk

ÜNİTE IV

TEMEL HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER

Amaç 1 : Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi

Davranışlar

1. Temel haklar kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
2. Özgürlükler kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma
3. Temel özgürlükler kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma

Amaç 2 : Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel sınıflamalar bilgisi

Davranışlar

1. Kişinin temel haklarının çeşitlerini söyleme/yazma
2. Temel özgürlüklerin çeşitlerini söyleme/yazma
3. İnsan hakları belgelerinde yer alan bazı hak ve özgürlükleri söyleme/yazma

Amaç 3 : Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeler bilgisi

Davranışlar

1. Her insanın yaşama hakkı olduğunu söyleme/yazma
2. Her insanın eğitim hakkı olduğunu söyleme/yazma
3. Her insanın sağlık hakkından yararlanması gerektiğini söyleme/yazma
4. Her insanın kişi dokunulmazlığı hakkına sahip olduğunu söyleme/yazma
5. Her insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu söyleme/yazma
6. Düşünce, kanaat, ifade özgürlüğünün her yerde korunması gerektiğini söyleme/yazma

Amaç 4 : Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme

Davranışlar

1. Yaşama, sağlık, eğitim ve kişi dokunulmazlığı gibi hakların neden temel haklar olduğunu açıklayarak söyleme/yazma
2. Temel hakların neden herkes için her yerde korunması gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma
3. Temel hakların nasıl korunabileceğini açıklayarak söyleme/yazma
4. Temel hakların yanlış anlaşılacak millî dayanışmayı zedeleyecek ya da sarsacak

biçimde kullanılmaması gerektiğini söyleme/yazma

Amaç 5 : Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme

Davranışlar

1. Temel haklar bilgisinin eksikliğinde ne gibi sorunların ortaya çıkabileceğini açıklayarak söyleme/yazma
2. Temel haklar korunmadığında ne gibi sorunların ortaya çıkabileceğini açıklayarak söyleme/yazma

Amaç 6: Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme

Davranışlar

1. Günlük yaşamda bir temel hakkı koruyan yeni bir eylem örneği söyleme/yazma
2. Günlük yaşamda bir temel hakkı göz ardı eden yeni bir örneği söyleme/yazma
3. Bir insan hakkını korumak amacıyla yapılan ama bilgi eksikliğinden amacına ulaşmayan yeni bir eylem örneği söyleme/yazma
4. Temel haklar ve özgürlükler ile ilgili verilen yeni bir durumda uyulan veya uyulmayan ilkeleri söyleme/yazma
5. Temel kişilik hakları ihlâl edildiğinde ilgili kişi veya kişilere dilekçe yazma

Amaç 7: Temel haklar ve özgürlükleri korumaya istekli oluş

Davranışlar

1. İlişkilerinde insan hakları ilkelerine uygun davranma
2. İnsanlarla ilişkilerinde insan haklarını korumaya yönelik davranışlarda bulunma

Amaç 8: İnsan haklarının işlevselleştirilmesinde devletin görevlerinin farkında oluş

Davranışlar

1. Devletin eğitim görevini söyleme/yazma
2. Devletin yasama görevini söyleme/yazma
3. Devletin yürütme görevini söyleme/yazma
4. Devletin yargı görevini söyleme/yazma
5. Devletin kişi özgürlüklerine ilişkin görevlerini söyleme/yazma

Amaç 9: Atatürk'ün insan hak ve özgürlüklerine önem verdiğini kavrayabilme

Davranışlar

1. Atatürk'ün önderliğinde kurulan cumhuriyet yönetimiyle Türk milletinin kazandığı hak ve özgürlüklerin neler olduğunu söyleme
2. Atatürk'ün insan hak ve özgürlüklerine verdiği önemi gösteren görüşlerinden örnekler verme

KONULAR

1. Temel Haklar
  - a. Temel Haklar Kavramı
  - b. Temel Haklar ve Çeşitleri
    - (1). Yaşama Hakkı
    - (2). Kişi Dokunulmazlığı
    - (3). Sağlık Hakkı
    - (4). Eğitim Hakkı
    - (5). Dilekçe Hakkı
    - (6). Özel Yaşamın Gizliliği
    - (7). Konut Dokunulmazlığı
    - (8). Seçme ve Seçilme Hakkı
2. Temel Özgürlükler
  - a. Özgürlük Kavramı
  - b. Temel Özgürlükler Kavramı
  - c. Düşünce, Kanaat ve İfade Özgürlükleri
  - d. Basın Özgürlüğü
  - e. Din ve Vicdan Özgürlüğü
  - f. Haberleşme Özgürlüğü
  - g. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü
  - g. Toplantı Hak ve Özgürlüğü
  - i. Bilim ve Sanat Özgürlüğü
3. İnsan Haklarının işlevselleştirilmesinde Devletin Görevi
  - a. Eğitim Görevi

- b. Yasama Görevi
  - c. Yürütme Görevi
  - d. Yargı Görevi
  - e. Devletin Kişi Özgürlüğüne İlişkin Görevleri
4. İnsan Hakları Belgelerinde Yer Alan Başka Bazı Haklar ve Özgürlükler
- a. Çocuk Hakları
  - b. Çevrenin Korunması Hakkı
  - c. Telif ve Patent Hakları

8 NCİ SINIF VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİM KONULARI

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ DERSİ

8. SINIF ÖZEL AMAÇLARI

1. “Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları” ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi.
2. "Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları" ile ilgili temel sınıflamalar bilgisi.
3. "Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları" ile ilgili temel ilkeler bilgisi.
4. "Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları" ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.
5. Türk kadınının toplumdaki yerini fark edebilme.
6. Atatürk'ün vatandaşlık eğitimine verdiği önemi kavrayabilme.
7. "Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları" ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme.
8. "Vatandaşlık, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları" ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme.

9. Vatandaş olma bilincine sahip oluş.
10. Atatürk'ün vatanını ve milletini çok sevdiğini kavrayabilme.
11. Dayanışmanın millî birlik ve beraberlik yönünden önemini kavrayabilme.
12. "İnsan Haklarının Korunması" ile ilgili temel ilkeler bilgisi.
13. "İnsan Haklarının Korunması ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.
14. "İnsan Haklarının Korunması" ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilme.
15. "İnsan Haklarının Korunması" ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme.
16. İnsan haklarına ilişkin özel günlere ve kutlamalara katılmaya istekli oluş.
17. Millî güvenliğin önemini kavrayabilme.
18. Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrayabilme.
19. Atatürk'ün barışçı bir devlet adamı olduğunu kavrayabilme.
20. Anarşi ve terörü kavrayabilirle.
21. Terörün yayılma sebeplerini kavrayabilirle.
23. Terörle mücadelede kişilere düşen görevleri kavrayabilme.
24. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının hedeflerini kavrayabilme.
25. Dış tehdit unsurlarının hedeflerini kavrayabilme.
26. "İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar" ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi.
27. "İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar" ünitesi ile ilgili temel ilkeler bilgisi.
28. "İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar" ünitesi ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.
29. "İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar" ünitesi ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme.
30. İnsan haklarının işlevselleştirilmesinde eğitimin rolünü takdir ediş.

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ DERSİ

8. SINIF ÜNİTELERİNİN DAĞILIMI

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	DAVRANIŞ SAYISI	ORAN %
I. DEVLET, DEMOKRASİ, ANAYASA, VATANDAŞLIK, VATANDAŞLIK HAKLARI VE SORUMLULUKLARI	11	52	30
II. İNSAN HAKLARININ KORUNMASI	5	32	20
III. MİLLÎ GÜVENLİK VE MİLLÎ GÜÇ UNSURLARI	8	35	30
IV. İNSAN HAKLARININ KORUNMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARI	5	26	20
TOPLAM	29	145	100

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ DERSİ ÜNİTELERİNİN

AMAÇ VE DAVRANIŞLARI

ÜNİTE I

DEVLET, DEMOKRASİ, ANAYASA, VATANDAŞLIK, VATANDAŞLIK HAKLARI VE SORUMLULUKLARI

Amaç 1 : Devlet, demokrasi, anayasa, vatandaşlık, vatandaşlık hakları ve sorumlulukları ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi.

Davranışlar :

1. Devlet kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
2. Demokrasinin ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
3. Anayasa kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.

4. Vatandaş kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
5. Vatandaşlık hakları kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
6. Kamu kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
7. Sivil toplum kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.

Amaç 2 : Devletin yönetim yapısı, vatandaşlık, vatandaşlık hakları ve sorumlulukları ile ilgili sınıflamalar bilgisi.

Davranışlar

1. Yönetimin, merkezî, il ve yerel yönetim olarak üçe ayrıldığını söyleme/yazma.
2. Merkezî, il ve yerel yönetimin özelliklerini söyleme/yazma.
3. Sosyal, ekonomik ve siyasal hakların özelliklerini söyleme/yazma.
4. Sosyal hakların bazılarını söyleme/yazma.
5. Ekonomik hakların bazılarını söyleme/yazma.
6. Siyasal hakların bazılarını söyleme/yazma.

Amaç 3 : Demokrasi, anayasa, vatandaşlık, vatandaşlık hakları ve sorumlulukları ile ilgili temel ilkeler bilgisi.

Davranışlar

1. Demokrasinin temelini millî egemenliğe dayandığını söyleme/yazma.
2. Demokrasinin temelini özgürlüğe dayandığını söyleme/yazma.
3. Demokrasinin temelini eşitliğe dayandığını söyleme/yazma.
4. Demokratik yönetimlerde çoğulculuk ilkesinin önemli olduğunu söyleme/yazma.
5. Demokrasilerde insan haklarına saygı duyulduğunu söyleme/yazma.
6. Suç ve cezanın yasalara göre tespit edildiğini söyleme/yazma.
7. Yasaların Anayasaya aykırı olamayacağını söyleme/yazma.
8. Anayasamızda değişmez hükümlerin yer aldığını söyleme/yazma.
9. Anayasaların toplumun ihtiyacı ve gelişmesi doğrultusunda değişebileceğini söyleme/yazma.
10. Sosyal, ekonomik ve siyasal hakların eşitlikle korunması gerektiğini söyleme/yazma.
11. Vatandaşlık haklarının korunması gerektiğini söyleme/yazma.

12. Vatandaş olmanın kişilere bazı sorumluluklar yüklediğini söyleme/yazma.

13. Kamunun her vatandaşa insanca yaşaması için imkân ve fırsatlar sunması gerektiğini söyleme/yazma.

Amaç 4 : Vatandaşlık, vatandaşlık hakları ve sorumlulukları ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. Sosyal, ekonomik ve siyasal hakların neden eşitlikle korunması gerektiğini açıklayarak söyleme/yazma.
2. Vatandaşlık haklarının nasıl korunabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
3. Vatandaş olma bilincinin neden bazı sorumlulukları birlikte getirdiğini açıklayarak söyleme/yazma.
4. Kamunun her vatandaşa insanca yaşaması için neden imkân ve fırsatlar sunması gerektiğini söyleme/yazma.

Amaç 5 : Türk kadınının toplumdaki yerini fark edebilme.

Davranışlar

1. Türk toplumunda kadına önem verildiğini tarihimizden örneklerle açıklama.
2. Günümüzde Türk kadınının üstlendiği görevleri örneklerle açıklama.
3. Kadınların, cumhuriyet yönetimi sayesinde elde ettikleri hakların neler olduğunu açıklama.
4. Atatürk'ün kadın haklarına verdiği önemi belirten sözlerinden örnekler verme.

Amaç 6 : Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine verdiği önemi kavrayabilme.

Davranışlar

1. Cumhuriyetin ilânından sonra vatandaşlık görevleri konusunda yapılan düzenlemelerin neler olduğunu açıklama.
2. Atatürk'ün vatandaşlık görevlerinin önemini vurgulayan görüşlerinden örnekler verme.
3. Millî birlik ve beraberliğin, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasındaki rolünü açıklama.
4. Atatürk'ün dayanışmanın önemini belirten sözlerinden örnekler verme.

KONULAR

1. Kavramlar

- a. Devlet Kavramı
- b. Demokrasi Kavramı
- c. Anayasa Kavramı
- d. Vatandaş Kavramı
- e. Kamu Kavramı
- f. Sivil Toplum Kavramı

2. T.C. Devletin Yönetim Yapısı

- a. Merkezî Yönetim
- b. İl Yönetimi
- c. Yerel Yönetimler

3. Vatandaşlık Hakları

- a. Sosyal Haklar
  - (1) Türk Kadınının Toplumdaki Yeri
- b. Ekonomik Haklar
  - (1) Türk Kadınının Çalışma Hayatındaki Yeri
- c. Siyasal Haklar

4. Vatandaş Olma ve Sorumluluğu

- a. Vatandaş Olma Bilinci
- b. Vatandaş Olma Bilincinin Gerektirdikleri
- c. Vatandaş Olma Sorumluluğunu Taşıma Yolları
  - (1) Seçme ve Seçilme Hakkı
  - (2) Vergi Verme
  - (3) Askerlik Yapma
  - (4) Kanunlara ve Kurallara Saygılı Olma
    - aa Millet Sevgisi
    - ab Yurt Sevgisi

5. Dayanışma

- a. Millî Birlik ve Beraberlik Yönünden Dayanışmanın Önemi
- b. Dayanışmada Sevgi, Saygı ve Hoşgörünün Önemi

TEMEL KAVRAMLAR

Devlet, demokrasi, anayasa, vatandaş, kamu, sivil toplum

ÜNİTE II

İNSAN HAKLARININ KORUNMASI

Amaç 1 : İnsan haklarının korunması ile ilgili temel ilkeler bilgisi.

Davranışlar

1. İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması gerektiğini söyleme/yazma.
2. Anayasada insan haklarını koruyan maddelerin olması gerektiğini söyleme/yazma.
3. Kamu kuruluşlarının insan haklarını koruması gerektiğini söyleme/yazma.
4. İnsan haklarının ilgili devlet organlarıyla (yargı organları, polis) korunması gerektiğini söyleme/yazma.
5. İnsan haklarının uluslar arası düzeyde korunması gerektiğini söyleme/yazma.
6. İnsan haklarının uluslar arası insan hakları kuruluşlarıyla korunması gerektiğini söyleme/yazma.
7. İnsan haklarının uluslar arası belgelerle korunması gerektiğini söyleme/yazma.
8. İnsan haklarının ulusal düzeydeki sivil kuruluşlarla korunması gerektiğini söyleme/yazma.
9. İnsan haklarının uluslar arası gönüllü kuruluşlarla korunması gerektiğini söyleme/yazma.
10. Örgün eğitimde insan hakları eğitiminin gerekli olduğunu söyleme/yazma.
11. Yaygın eğitimde insan hakları eğitiminin gerekli olduğunu söyleme/yazma.
12. İnsan haklarını korumada ilgili devlet organlarında görevli olanlar (yargıçlar, savcılar, polisler) için insan hakları eğitiminin gerekli olduğunu söyleme/yazma.
13. Kitle iletişim araçlarının kullanımında insan haklarının gözetilmesi gerektiğini söyleme/yazma.

14. İnsan haklarının korunmasında meslek ilkelerinin gerekli olduğunu söyleme/yazma.

Amaç 2 : İnsan haklarının korunmasıyla ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. İnsan haklarının ulusal düzeyde nasıl korunabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
2. İnsan haklarının uluslar arası düzeyde nasıl korunabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
3. İnsan haklarının korunmasında sivil toplum kuruluşlarının neden gerekli olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
4. İnsan haklarının korunmasında uluslar arası gönüllü kuruluşların neden gerekli olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
5. İnsan haklarının korunabilmesi için neden insan hakları eğitiminin gerekli olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
6. Uluslar arası insan hakları belgelerinin, onları imzalayan ülkeler için neden bağlayıcı olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
7. İnsan haklarının korunmasında meslek ilkelerine bağlı kalmanın neden gerekli olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.

Amaç 3 : İnsan haklarının korunmasıyla ilgili temel ilkelerinin belirgin özelliklerini kestirebilme.

Davranışlar

1. İnsan hakları ulusal düzeyde korunmadığı zaman neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
2. İnsan hakları uluslar arası düzeyde korunmadığı zaman neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
3. Uluslar arası insan hakları belgelerine bağlı kalınmadığı zaman neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
4. İnsan haklarına ilişkin bilgi eksikliği olduğu zaman neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.
5. Kamu kuruluşlarında ve devlet organlarında görevli kişilerin insan hakları eğitimi görmedikleri zaman neler olabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.

Amaç 4 : İnsan haklarının korunmasıyla ilgili temel ilkeleri yeni

durumlarda kullanabilme.

Davranışlar

1. Ulusal düzeyde insan haklarını koruma çabalarını gösteren yeni bir örnek söyleme/yazma.
2. Uluslar arası düzeyde insan haklarını koruma çabalarını gösteren yeni bir örnek söyleme/yazma.
3. Bir durumla ilgili olarak insan hakları eğitimi görmüş veya görmemiş bir kişinin davranışlarının farkını ortaya koyan yeni bir örnek söyleme/yazma.

Amaç 5 : İnsan haklarına ilişkin özel günlere ve kutlamalara katılmaya istekli oluş.

Davranışlar

1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabul edilmesinin yıl dönümüne ilişkin kutlama etkinliklerine katılma.
2. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilme yıl dönümünün okul tarafından kutlanması için girişimlerde bulunma.
3. Bu günlerle ilgili etkinliklerde isteyerek görev alma.

KONULAR

1. **İnsan Haklarını Korumanın Önemi**
  - a. İnsan Haklarının Korunması Sonucu Ortaya Çıkan Sorunlar
  - b. İnsan Haklarını Korumanın Sonuçları
2. **İnsan Haklarının Korunması**
  - a. İnsan Haklarının Ulusal Düzeyde Korunması
    - (1) Anayasa ve Yasalar
    - (2) İnsan Haklarını Korumakla Yükümlü Devlet Organları
    - (3) İnsan Haklarının Korunmasında Sivil Toplum Kuruluşları ve İşlevleri
    - (4) İnsan Hakları Danışma Kurulları ve İşlevleri
  - b. İnsan Haklarının Uluslar Arası Düzeyde Korunması
    - (1) Uluslar Arası Kuruluşlar
    - (2) Uluslar Arası Belgeler

(3) Uluslar Arası Gönüllü Kuruluşlar

3. İnsan Haklarının Korunmasında İnsan Hakları Eğitiminin Önemi

- a. Haberdar Etme
- b. Bilgilendirme
- c. Davranış Geliştirme
- d. Duyarlı Vatandaş Yetiştirme

4. İnsan Haklarıyla İlgili Özel Günler

ÜNİTE III

MİLLÎ GÜVENLİK VE MİLLÎ GÜÇ UNSURLARI

Amaç 1 : Millî güvenliğin önemini kavrayabilme.

Davranışlar

1. Millî güvenliğin ne olduğunu söyleme.
2. Türkiye için millî güvenliğin önemini açıklama.
3. Millî hedefin ne olduğunu söyleme.
4. Millî gücün ne olduğunu söyleme.
5. Türkiye'nin millî güvenlik siyasetini belirleyen organların adlarını söyleme.
6. Millî Güvenlik Kurulu'nun görevlerini açıklama.

Amaç 2 : Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin önemini kavrayabilme.

Davranışlar

1. Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milleti için önemini açıklama.
2. Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin temel görevlerinin neler olduğunu açıklama.
3. Türk milletinin askerlik anlayışını açıklama.
4. Atatürk'ün Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin görevleri ile ilgili görüşlerinden örnekler verme.

Amaç 3 : Atatürk'ün barışçı bir devlet adamı olduğunu kavrayabilme.

Davranışlar

1. Atatürk'ün yurttta barışa verdiği önemi açıklama.
2. Atatürk'ün dünya barışına verdiği önemi açıklama.

Amaç 4 : Anarşi ve terörü tanımlayabilirle.

Davranışlar

1. Anarşinin ne olduğunu söyleme.
2. Terörün ne olduğunu söyleme.

Amaç 5 : Terörün yayılma sebeplerini kavrayabilme.

Davranışlar

1. Terörün doğuracağı kötü sonuçların yeterince kavranmamasının, terörizmin yayılmasına neden olduğunu açıklama.
2. Bazı kişi ve kuruluşların terörizmin yayılmasına bilerek veya bilmeyerek katkıda bulunduğunu açıklama.
3. Bazı kitle haberleşme araçlarının bilerek veya bilmeyerek terörün yayılmasına katkıda bulunduğunu açıklama.
4. Bazı devletlerin teröre destek verdikleri için terörün yayıldığını açıklama.
5. Bazı silâh üreticilerinin örgütlere silâh satarak terörün yayılmasına neden olduklarını açıklama.
6. Ülkeler arasında terörün önlenmesi ile ilgili yeterli iş birliğinin sağlanamamasının terörün yayılmasına neden olduğunu açıklama.
7. Halkın bazı kesimlerinin terör konusunda yeteri kadar duyarlı olmamasının terörün yayılmasına neden olduğunu açıklama.

Amaç 6 : Terörle mücadelede kişilere düşen görevleri kavrayabilme.

Davranışlar

1. Terörle mücadelede kişilere düşen görevlerin neler olduğunu söyleme.
2. Terörle mücadelede kişilere düşen görevleri açıklama.
3. Terörle mücadelede kişilere düşen görevlerin önemini açıklama.
4. Devlete yönelik iç ve dış tehdidi önleme konusunda eğitimin önemini vurgulayan Atatürk'ün sözlerinden örnekler verme.

Amaç 7 : Ülkemizde iç tehdit unsurlarının hedeflerini kavrayabilme.

Davranışlar

1. İç tehdit unsurlarının Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni bölmeyi amaçladıklarını açıklama.
2. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının anarşi ve terör yaratmak istediklerini açıklama.
3. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının Türkiye'nin ekonomik yönden zayıflamasını hedeflediğini açıklama.
4. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının toplumda korku yaratarak devlet otoritesini sarsmayı amaçladıklarını açıklama.
5. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının toplumumuzda Atatürk ilkeleri doğrultusunda oluşmuş çağdaş anlayışı yıkmayı amaçladıklarını açıklama.
6. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının millî birlik ve beraberliğimizi bozmak için her türlü çaba içerisine girdiklerini açıklama.
7. Ülkemizdeki iç tehdit unsurlarının kendi görüşleri doğrultusunda rejimi değiştirmeyi amaçladıklarını açıklama.
8. Doğal afetlerde ortaya çıkan söylentilerin ortaya çıkış nedenlerini ve toplumdaki olumsuz etkilerini açıklama.
9. Söylentilere karşı alınabilecek önlemlere örnekler verme.
10. Söylentilere inanmayarak yetkililere ve diğer doğru bilgi kaynaklarına başvurma.

Amaç 8 : Dış tehdit unsurlarının hedeflerini kavrayabilme.

Davranışlar

1. Dış tehdit unsurlarının Türkiye üzerindeki emellerini açıklama.
2. Bazı devletlerin Türkiye üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için ülkemizi bölmek, parçalamak ve rejimimizi yıkmak amacı ile yıkıcı ve bölücü örgütleri desteklediklerini açıklama.
3. Dış tehdit unsurlarının ülkemizi silâh ve uyuşturucu pazarı olarak kullanmak istediklerini açıklama.

KONULAR

Millî Güvenlik

1. Millî Güvenlik
2. Millî Hedef
3. Millî Güvenlik Siyasetini Belirleyen Organlar

4. Millî Güç
5. Askerî Güç
  - a. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Önemi
  - b. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Temel Görevleri
  - c. Askerlik Görevinin Kutsallığı
6. Türkiye'ye Yönelik İç ve Dış Tehdit
  - a. Anarşi ve Terör Kavramı
  - b. Terörün Yayılma Sebepleri
1. Bilgi ve Anlayış Azlığı
  2. Kamuoyunun Terör Konusundaki Eğitimsizliği
  3. Bazı Kişi ve Kuruluşların Bilerek veya Bilmeyerek Terörizme Katkısı
  4. Bazı Kitle Haberleşme Araçlarının Bilerek veya Bilmeyerek Terörizme Katkısı
  5. Doğal afetlerde ortaya çıkan söylentiler
    - a. Söylentilerin kamuoyu üzerindeki olumsuz etkileri
    - b. Söylentilere karşı alınabilecek önlemler
      - (1). Terörü Destekleyen Devletlerin Mevcudiyeti
      - (2). Bazı Silâh Üreticilerinin Örgütlere Silâh Satması
      - (3). Ülkeler Arasında İş Birliğinin Sağlanamaması
      - (4). Halkın Yeteri Kadar Duyarlı Olmaması
7. Terörle Mücadelede Kişilere Düşen Görevler
  - a. Millî Hedefler Doğrultusunda Bilinçli Olmak
  - b. Eğitim ve Öğretimi, Millî Birlik ve Beraberliği Sağlayıcı ve Güçlendirici Tarzda Sürdürmek
  - c. Yıkıcı ve Bölücü Faaliyetlere Karşı Bilinçli Olmak
  - ç. Yıkıcı ve Bölücü Faaliyetleri Etkisiz Kılabilir Düşünce Yapısına Sahip Olmak
  - d. Terörizme Karşı Duyarlı Olmak
  - e. Türkiye Cumhuriyeti'ne, Türk Toplumuna, Türk Millî Değer ve Kültürüne Bağlı Olmak
  - f. Cumhuriyet Yönetimine inançla Bağlı Olmak

- g. Türk Olmakla Gurur Duymak
- h. Vatan ve Bayrak Sevgisiyle Dolu Olmak
- 8. Güncel Tehdit
  - a. İç Tehdit Unsurlarının Hedefleri
    - (1). Hedef Ülkede Anarşi ve Terör Ortamı Yaratmak
    - (2). Devlet Otoritesini Sarsmak
    - (3). Toplumunu Yönetilemez Hâle Getirmek
    - (4). Devletin Ülkesi ve Milletiyle Olan Bütünlüğünü Parçalamak
    - (5). Çağdaş Anlayışı Yıkamak
    - (6). Ülkede Rejimi Değiştirerek Kendi Görüşlerinin Etkin Olduğu Bir Düzen Kurmak
  - b. Dış Tehdit Unsurlarının Hedefleri
  - c. Türkiye'nin Jeopolitik Öneminden Dolayı Yabancı Ülkelerin Ülkemiz Üzerindeki Emelleri
  - d. Kaçakçılık

ÜNİTE IV

İNSAN HAKLARININ KORUNMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Amaç 1 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi.

Davranışlar

1. Eğitim kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
2. Ekonomi kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
3. Siyasal örgütlenme kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.
4. Kültür kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.

Amaç 2 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili temel ilkeler bilgisi.

Davranışlar

1. İnsan haklarının korunmasında ve ihlallerinin önlenmesinde kişilerin görevleri ile

ilgili ilkeleri söyleyebilme.

2. İnsan haklarının korunmasında ve ihlallerinin önlenmesinde devletin görevleri ile ilgili ilkeleri söyleme/yazma.
3. İnsan haklarının korunabilmesi ve ihlallerinin önlenmesi için ulusal insan hakları kuruluşlarının görevleri ile ilgili ilkeleri söyleme/yazma.
4. Devlet görevlilerinin insan hakları eğitimi görmelerinin gerekliliğini söyleme/yazma.

Amaç 3 : İnsan haklarının korunmasında sorunlar ünitesi ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. İnsan haklarının korunmasında kişiden kaynaklanan belli başlı engelleri açıklayarak söyleme/yazma.
2. İnsan haklarının korunmasında siyasal nedenlerden kaynaklanan belli başlı engelleri açıklayarak söyleme/yazma.
3. İnsan haklarının korunmasında ekonomik nedenlerden kaynaklanan engelleri açıklayarak söyleme/yazma.
4. İnsan haklarının korunmasında kültürlerin hangi durumlarda nasıl engel olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
5. İnsan haklarının korunmasında eğitimsizliğin nasıl engel olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
6. İnsan haklarını korumanın ve insan hakları ihlallerini engellemenin neden devletin görevi olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.
7. İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan bazı sorunların eğitimle nasıl aşılabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.

Amaç 4 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme.

Davranışlar

1. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında kişiden kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.
2. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında kişinin içinde yetiştiği kültürden kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.

3. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında eğitimsizlikten kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.
4. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında siyasal nedenlerden kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.
5. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında ekonomik nedenlerden kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.
6. Bu engellerle ilgili verilen yeni bir durumda kullanılacak veya kullanılmayacak ilkeyi veya ilkeleri söyleme/yazma.

Amaç 5 : İnsan haklarının işlevselleştirilmesinde eğitimin rolünü takdir ediş.

Davranışlar

1. İnsan olma bilincini kazandırmada eğitimin rolünü anlatan konuşmalar yapma.
2. Vatandaşlık bilincini kazandırmada eğitimin rolünü anlatan yazılar yazma.
3. İnsan haklarına saygının oluşturulmasında eğitimin önemini vurgulayan makale deneme ve kitapları okuma.
4. İnsan hakları ile ilgili açık oturum, sempozyum, konferans ve panellere katılma.
5. İnsan hakları ile ilgili ihlâllere uğradığında temel haklarını talep etme.

KONULAR

1. İnsan Haklarının Korunmasında Belli Başlı Engeller

- a. Kişilerin Özelliklerinden Kaynaklanan Engeller
- b. Eğitimsizlikten Kaynaklanan Engeller
- c. Siyasal Nedenlerden Kaynaklanan Engeller
- d. Ekonomik Nedenlerden Kaynaklanan Engeller
- e. Kültürlerden Kaynaklanan Engeller
- f. İnsan Olma Bilincinin Eksikliği
- g. Hoşgörüsüzlük
- h. Toplumsal İlişkilerin Düzenlenme Bilinci

2. İnsan Haklarını Korunmanın İşlevselleştirilmesinde İnsan Hakları Eğitiminin Rolü

- a. İnsan Olma Bilinci
- b. Vatandaşlık Bilinci
- c. İnsan Haklarına Saygı
- d. İnsan Haklarını Talep Etme

TEMEL KAVRAMLAR

Kültür, eğitim, ekonomi, siyasal örgütlenme

ÖRNEK İŞLENİŞ

Dersin adı	:	Vatandaşlık ve insan Hakları Eğitimi
Sınıfı	:	8
Ünitenin adı	:	İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar
Konunun adı	:	Eğitimsizlikten Kaynaklanan Engeller
Süre	:	40 dakika
Yöntem ve teknikler:		Anlatım, soru-cevap, büyük grup tartışması
Amaç 1	:	İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili kavramların anlam bilgisi.

Davranışlar

1. Eğitim kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma.

Amaç 2 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. İnsan haklarının korunmasında eğitimsizliğin nasıl engel olduğunu açıklayarak söyleme/yazma.

Amaç 3 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan bazı sorunların eğitimle nasıl aşılabileceğini açıklayarak söyleme/yazma.

Amaç 3 : İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar ünitesi ile ilgili ilkeleri yeni durumlarda kullanabilme.

Davranışlar

2. Belirli bir durumda bir hakkın korunmasında eğitimsizlikten kaynaklanan yeni bir engel örneği söyleme/yazma.

EGİTİM DURUMU

1. **Dikkati çekme** : Öğretmen, "Mobilya atölyesinde çalışan Ali Bey, haksız yere işten çıkarılıyor. Ali Bey, okuma yazması olmadığından ne yapacağını bilmiyor. Bu durumda siz olsaydınız ne yapardınız?" sorusunu sınıfa sorar. Yeter sayıda öğrenciye söz hakkı vererek tartışma ortamı açar.
2. **Güdüleme** : Öğretmen, öğrencilere "Siz de haksızlığa uğradığınızda daha bilinçli hareket edebilirsiniz." der.
3. **Gözden geçirme:** Öğretmen, öğrencilere "Bu derste insan haklarının korunmasında eğitimin önemini öğreneceksiniz." der.

ETKİNLİKLER

1. Öğretmen, eğitimin tanımını tahtaya yazar ve öğrencilere örneklerle açıklar.
2. Öğretmen, insan haklarının korunmasına eğitimsizliğin nasıl engel olduğunu" örneklerle açıklar.
3. Öğretmen, öğrencileri büyük grup tartışma yöntemi ile insan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunların nasıl çözülebileceği konusunda tartıştır.
4. Öğretmen yeni bir durum vererek insan haklarının korunmasında eğitimsizlikten kaynaklanan engeli öğrencilere buldurur.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖLÇME SORULARI

1. Eğitimin tanımını yazınız.
2. İnsan haklarının korunmasında karşılaşılan bazı sorunların eğitimle nasıl aşılabileceğini açıklayınız.
3. Okuma yazma bilmeyen bir kişiye bir senet imzalatılmak istenmektedir; bu durumda ne yapılması gerektiğini söyleyiniz.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen, ölçme sonuçlarına göre öğrencilerin başarıları hakkında karar verir.

DERS : VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİM (8 NCİ SINIF)

ALANLAR	BİLİŞSEL ALAN						DUY.ALAN				NİTELENMİ ŞLİK	TOPLAM
	BİLGİ				KAVRAMA		UYGULAMA	ALMA	TEP. BUL.	DEĞ. VER.		
D E R S : V A T A N D A Ş L I K V E İ N S A N H A K L A R I E Ğ İ T İ M (8 N C İ S I N I F)	Kavramların anlam	Sınıflamalar-bileisi	İlkeler bilgisi	İlkeleri açıklayabilme	İlkelerin belirgin	... kavrayabilme	İlkeleri yeni durumlarda	Farkın edebilme	Tepkide istekli oluş	Takdir ediş	Niteleme	
	1.Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları	*	*	*	*	*	*	*	*			*
2.İnsan Haklarının Korunması			*	*	*		*		*			5
3.Millî Güvenlik ve Millî Güç Unsurları	*					** ** ** *						8
4.İnsan Haklarının Korunmasında Karşılaşılan Sorunlar	*		*	*			*			*		5
TOPLAM	3	1	3	3	2	10	3	1	1	1	1	29

L

VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI ARI EĞİTİMİ (8 NCİ SINIF)

HEDEFLER - DAVRANIŞLAR	KONULAR	AÇIKLAMALAR
Hedef: Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine önem kavrayabilme	ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL KONULAR	Bu konular öğretim programının “Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları” ünitesinin konuları olarak yer aldığından burada konuların tümüyle ilgili hedef ve davranışlar yazılmamıştır.İlgili ünitelerdeki konular işlenirken burada belirtilen hedef ve davranışlar bu konularla kaynaştırılarak kazandırılacaktır.
Davranışlar:	*Vatandaşlık görevleri	
1.Cumhuriyetin ilanından sonra vatandaşlık görevleri konusunda yapılan düzenlemelerin neler olduğunu açıklama	Seçme ve seçilme hakkı	Bu hedef ve davranışlar, öğretim programının “Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları” ünitesinde kazandırılacaktır.
2.Atatürk'ün vatandaşlık görevlerinin önemini vurgulayan sözlerinden örnekler verme	Vergi vermek	
Hedef: Atatürk'ün vatanını ve milletini çok sevdiğini kavrayabilme	Askerlik yapmak	
Davranışlar:	Kanunlara ve kurallara saygılı olmak	
1.Atatürk'ün vatanını ve milletini çok sevdiğini örneklerle açıklama		
2.Atatürk'ün vatan savunması için yaptığı fedakarlıkları açıklama		Bu hedef ve davranışlar, öğretim programının “Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları” ünitesinde kazandırılacaktır.
3.Atatürk'ün Türk milletinin her alanda kalkınıp gelişmesi için yaptığı çalışmalardan örnekler verme		
Hedef: Dayanışmanın milli birlik ve beraberlik yönünden önemini kavrayabilme		
Davranışlar:	Millet sevgisi	

1.Dayanışmanın milli birlik ve beraberliği güçlendirmedeki önemini açıklama	Yurt sevgisi	
2.Dayanışmanın vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığını devam ettirmedeki önemini açıklama		
3.Milli birlik ve beraberliğin, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasındaki rolünü açıklama		
4.Atatürk'ün dayanışmanın önemini belirten sözlerinden örnekler verme		
Hedef: Türk kadının toplumdaki yerini kavrayabilme		
Davranışlar:		
1.Türk toplumunda kadına önem verildiğini tarihimizden örneklerle açıklama		
2.Günümüzde Türk kadının üstlendiği görevleri örneklerle açıklama		
3.Kadınların, Cumhuriyet yönetimi sayesinde elde ettikleri hakların neler olduğunu açıklama		Bu hedef ve davranışlar, öğretim programının “Devlet, Demokrasi, Anayasa, Vatandaşlık Hakları ve Sorumlulukları” ünitesinde kazandırılacaktır.
4.Atatürk'ün kadın haklarına verdiği önemi belirten sözlerinden örnekler verme	*Dayanışma	
	Milli birlik ve beraberlik yönünden dayanışmanın önemi	
	*Kadının toplumdaki yeri	
	*Türk kadının çalışma hayatındaki yeri	

(http://programlar.meb.gov.tr/program_giris/karsilastirma_5.htm,2005)

EK-J. HALK EVLERİ TALİMATNAMESİ

EK-K. ÖZVERİ KONULU ANKET (SİAR

EK-K ÖZVERİ KONUSUNDA SUBAY-SİVİL KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMELER

DÜŞÜNCE	GENEL	GENERAL	YB./ALB.	BNB.	YZB.	TĞM./ ÜTĞM.	EVET	HAYIR	SİVİL
DAHA ÇOK SİVİLLER	23,8	-	28,9	24,8	23,7	22,8	24,3	23,6	54,7
DAHA ÇOK SUBAYLAR	11,6	-	13,2	12,4	12,9	10,5	6,8	12,7	9,2
İKİSİDE	59,4	83,3	57,9	60,1	60,2	57,9	64,8	58,2	28,1
CEVAP YOK	5,2	16,7	-	2,7	3,2	8,8	4,1	5,5	8,0
TOPLAM (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(Birand,1987)

EK-L. MESLEK KAZANDIRMA KURSU SONUÇLARI

EK-L ERBAŞ VE ERLERE 2000-2004 YILLARI ARASINDA VERİLEN MESLEK KAZANDIRMA KURS SONUÇLARI

(08 ŞUBAT 2000 – 30 HAZİRAN 2004 DÖNEMİ)

KUVVET K.LIKLARI	AÇILAN KURS MİKTARI	KATILAN ERBAŞ/ER MİKTARI	TAMAMLANAN KURSLARDA BAŞARILI ERBAŞ-ER MİKTARI	BAŞARI ORANI %	DEVAM EDEN ERBAŞ-ER MİKTARI
K.K.K.LIĞI	11.747	280.309	203.231	73	1.180
DZ.K.K.LIĞI	599	10.357	7.540	73	140
HV.K.K.LIĞI	676	22.790	19.670	86	20
J.GN.K.LIĞI	6.344	89.628	82.172	92	2.154
SAH.GÜV.K.LIĞI	155	710	667	94	
TOPLAM	19.521	403.794	313.280	78	3.494

EK-M. OKUMA YAZMA KURSU SONUÇLARI

EK-M 2000-2004 YILLARI ARASINDA TSK TARAFINDAN VERİLEN OKUMA YAZMA KURS SONUÇLARI

(08 ŞUBAT 2000 – 30 HAZİRAN 2004 DÖNEMİ)

KUVVET K.LIKLARI	AÇILAN KURS MİKTARI	KATILAN ERBAŞ/ER MİKTARI	TAMAMLANAN KURSLARDA BAŞARILI ERBAŞ-ER MİKTARI	BAŞARI ORANI %	DEVAM EDEN ERBAŞ-ER MİKTARI
K.K.K.LIĞI	1.595	89.617	55.866	62	618
DZ.K.K.LIĞI	127	1.948	1.463	75	
HV.K.K.LIĞI	146	6.291	5.303	84	
J.GN.K.LIĞI	1.230	24.549	21.370	87	1.639
SAH.GÜV. K.LIĞI	15	57	56	98	
TOPLAM	3.113	122.462	84.058	69	2.257

EK-N. TOPLUMSAL GELİŞİME DESTEK FAALİYETLERİ

EK-N TOPLUMSAL GELİŞİME DESTEK FAALİYETLERİ

S.NO.	FAALİYET (ADET)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	TOPLAM
1	Uygulama Yapılan Köy	8.148	3.523	8.915	12.247	28.358	20.079	19.305	15.972	13.445	129.992
2	Giyecek Yardımı	20.879	39.422	654.775	96.496	100.378	97.532	40.836	28.026	62.649	1.140.993
3	Muayene Edilen Vatandaş	95.753	69.674	416.685	1.471.380	767.109	328.578	204.461	184.973	240.192	3.777.805
4	İlaç Yardımı	-	29.499	12.280	158.462	157.028	133.005	109.948	63.127	68.272	731.621
5	Diş Taraması/Diş Çekimi	19.622	18.728	16.912	19.843	44.275	20.640	18.913	31.587	11.212	201.732
6	Aşı Uygulaması	100.905	32.560	314.956	1.252.217	1.255.771	407.141	124.048	59.491	124.975	3.672.064
7	Sünnet Kampanyası	-	2.654	5.354	961	4.013	4.068	3.417	2.946	377	23.790
8	Resmi Nikah Kampanyası	-	160	1.074	475	1.423	7.738	1.033	551	324	12.778
9	Veterinerlik Hizmeti	324.020	124.236	289.870	3.500.934	4.710.118	388.369	165.672	108.178	92.346	9.703.743
10	Okullara Yardım	388	267	4.086	6.830	6.077	2.443	7.914	2.755	3.748	34.508
11	Köy Yolu Bakım ve Onarımı (Km.)	3.837	1.565	208	10.224	6.164	1.395,50	1.376	1.133	1.111	27.013,50

EK-O. YSE ÖRNEK ZAMAN PLANLAMASI

EK-0 YSE KONULARININ EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖRNEK ZAMAN PLANLAMASI

KONU NO	ANA KONU	YSE EĞİTİM KONUSU	EĞİTİM GRUPLARINA GÖRE EĞİTİM SÜRESİ					
			Sb.	Astsb.	Uzm.	Lise/YOM	İÖM	Cahil
1.	Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Oluşmasını Sağlayan Süreç	Sevr anlaşması				1	-	-
		Lozan barış konferansı				3	2	1
		Şeyh Sait ayaklanması	2	3	5	3	-	-
		Halifeliğin kaldırılması, Menemen olayı ve Atatürk'ün laiklik anlayışı				2	6	8
		Anekdotlarla Atatürk				-	2	4
2.	Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Cumhuriyetin Temel Nitelikleri	Atatürk'ün demokrasi anlayışı				1	1	1
		Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı ve millet ile ilgili görüşleri				1	2	2
		Saltanatın kaldırılması ve Atatürk'ün halkçılık görüşü	2	3	4	2	2	2
		Atatürk'ün devletçilik anlayışı				2	1	1
3.	Anayasa Hukuku	T.C.Anayasasının dayandığı temel ilkeler				2	1	3
		Demokratik devlet	1	2	3	2	3	1
		Laik devlet				2	3	4
		Sosyal hukuk devleti				2	1	1
4.	Vatandaşın Devlete Karşı Görevleri	Vergi vermek				1	2	2
		Cumhuriyete sahip çıkmak ve savunmak	1	2	3			
		Kanun ve kurallara uymak	1	3	4	2	3	-

		Devlete vatana ve kanunlara bağlılık				1	1	-
5.	Trafik ve Trafik Kuralları	Trafik kazalarını azaltmak için neler yapılmaktadır ?	1	2	4	4	6	6
6.	Tasarruf	Tasarruf tedbirleri	1	2	4	4	4	6
7.	Çevre ve Sorunları	Kirliliğin önlenmesi	1	2	4	6	6	4
8.	Vatandaşın Sahip Olması Gereken Temel Değerler ve Nitelikler	İnsan onuruna saygı				4		
		Sevgi (İnsan sevgisi, millet sevgisi, yurt sevgisi, meslek sevgisi vb.)	1	2	4	4	-	-
9.	Türk Tarihi ve Türkiye Cumhuriyetine Karşı Tehditler	Türkiye'nin bölgesel sorunları				4	4	2
		Yıkıcı ve bölücü faaliyetler, terörizm, irticai faaliyetler	2	2	4	3	4	4
		Yolsuzluk ve kültürel bozulma				1	2_	4_
10.	Ahlaki Nitelikler	Dürüstlük				2	2	2
		Azim ve dayanıklılık	-	2	4	2	2	2
		Yardımlaşma				2	2	2
		Hoşgörü					2	2
11.	Aile kavramı ve Aile Yapımız	Aile planlaması	-	-	-	1	3	6
12.	Milli Kültür	Türk toplumunun değer yargıları	2	3	4	2	2	4
13.	Toplum Hayatını Etkileyen Önemli Olaylar	Örf ve adetler	1	1	1	2	1	2
		Ahlak kuralları	2	3	4	2	2	3
		Görgü kuralları	1	2	4	1	1	3
14.	Milli Güvenlik ve Milli Güç Unsurları	Milli menfaatlerimiz	3	3	4	4	8	2

NOT:

TSK :Türk Silahlı Kuvvetleri
SB. : Subay
ASTSB. : Astsubay
UZM: : Uzman Erbaş

EK-Ö. ÖNEMLİ GÜN VE OLAYLAR

EK-Ö ÖNEMLİ GÜN VE OLAYLAR

AYLAR	GÜN/HAFTA	TARİH
OCAK	İnci İnönü Zaferi	9 OCAK
ŞUBAT	Laikliğin anayasal ilke olarak belirlenmesi yıldönümü	5 ŞUBAT
	Türkiye'nin nato'ya giriş yıldönümü	18 ŞUBAT
MART	Dünya kadınlar günü	8 MART
	Çanakkale Zaferi yıldönümü	18 MART
	Şehitleri Anma Günü	18 MART
	Yaşlılar günü ve haftası	18-24 MART
	Dünya Ormancılık Günü ve Ağaçlandırma Bayramı	21 MART
	Vergi Haftası	25 MART
	2 nci İnönü Zaferi Yıldönümü	31 MART
NİSAN	Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı	23 NİSAN
	Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Yıldönümü	25 NİSAN
MAYIS	Trafik Haftası	02-08 MAYIS
	Anneler Günü	MAYIS AYININ İKİNCİ PAZAR GÜNÜ
	Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Spor Bayramı	19 MAYIS
	İstanbul'un Fethi Yıldönümü	29 MAYIS
HAZİRAN	Hava Kuvvetlerinin Kuruluş Yıldönümü	01 HAZİRAN
	Dünya Çevre Günü	05 HAZİRAN
	Kızılay'ın Kuruluşu	11 HAZİRAN
	Jandarma Genel Komutanlığının Kuruluşu	14 HAZİRAN
	Amasya Tamiminin Yayınlanış Günü	12 HAZİRAN
TEMMUZ	Türk Dil Kurumunun Kuruluşu	12 TEMMUZ
	Kıbrıs Barış Harekatının Yıl Dönümü	20 TEMMUZ
	Erzurum Kongresi Yıldönümü	23 TEMMUZ
	Lozan Barış Anlaşması İmza Günü	24 TEMMUZ
AĞUSTOS	Zafer Haftası	26-30 AĞUSTOS
	Zafer Bayramı	30 AĞUSTOS
EYLÜL	Sivas Kongresi Yıl Dönümü	04 EYLÜL
	İlköğretim Haftası	EYLÜL AYININ İKİNCİ HAFTASI
	Gaziler Günü	19 EYLÜL
EKİM	Cumhuriyet Bayramı	29 EKİM
	Kızılay Haftası	29 EKİM-04 KASIM
	Dünya Tasarruf Günü	31 EKİM
KASIM	Latin Harflerinin Kabulü	03 KASIM
	Atatürk'ün Ölüm Yıldönümü	10 KASIM
	Kktc'nin Kuruluş Yıldönümü	15 KASIM
	Öğretmenler Günü	24 KASIM
	Erezyonla Mücadele Haftası	27 KASIM-03 ARALIK
ARALIK	Türk Kadınına Seçme Ve Seçilme Hakkı Verilmesinin Yıldönümü	05 ARALIK

EK-P. ÖRNEK EĞİTİM YÖNTEMLERİ

EK-P YURT SEVGİSİ EĞİTİM KONULARI ÖRNEK EĞİTİM YÖNTEMLERİ

KONU	HEDEF	İŞLENECEK TEMA	EĞİTİM YÖNTEMİ
TÜRK TARİHİ VE TÜRKİYE'YE KARŞI TEHDİTLER	BİLGİ KAZANDIRMAK VE VAROLAN BİLGİYİ GÜÇLENDİRMEK	ÜLKEMİZE YÖNELTİLEN DÜŞMANCA FAALİYETLER VE NEDENLERİ	KONFERANS
MİLLİ GÜVENLİK VE MİLLİ GÜÇ	MİLLİ GÜVENLİK VE GÜCÜN MİLLİ HEDEF VE MENFAATLERİMİZ AÇISINDAN ÖNEMİ	MİLLİ GÜVENLİK VE MİLLİ GÜCÜN DEMOKRASİLERDE TAŞIDIĞI ÖNEM	GRUP TARTIŞMASI
İLETİŞİM	KİŞİLER ARASINDA İLETİŞİMDE TEMEL ÖZELLİKLER	ETKİLİ İLETİŞİM TEKNİKLERİ VE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ
AİLE KAVRAMI VE AİLE YAPIMIZ	AİLE İÇİ İLETİŞİMİN ÖNEMİNİ UYGULAMAK, GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK AİLE YAPISI, NÜFUS ARTIŞININ AİLE VE ÜLKE AÇISINDAN ÖNEMİ	AİLE İÇİ İLETİŞİM, AİLEYİ BİRARADA TUTAN DEĞERLER, AİLE PLANLAMASI	KONFERANS
DOĞAL AFETLER VE VATANDAŞ SORUMLULUĞU	DOĞAL AFETLERE KARŞI ALINACAK TEDBİRLER VE VATANDAŞ SORUMLULUĞUNUN KAVRANMASI	BÖLGEMİZDEKİ MUHTEMEL DOĞAL AFETLER, AFET ÖNCESİ, ESNASI VE SONRASINDA ALINACAK TEDBİRLER	FİLM İZLEME, KONFERANS
LAİKLİK	LAİKLİĞİN DEVLET YAPISI VE TOPLUMSAL YAŞAM AÇISINDAN ÖNEMİNİ KAVRAMA	LAİK DEVLETİN SAHİP OLMASI GEREKEN NİTELİKLER	GRUP TARTIŞMASI

EK-R. EĞİTİCİ İZLENİM KONTROL FORMU

EK-R YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ EĞİTİCİ İZLENİM KONTROL FORMU

S.NO	ULAŞILMAK İSTENEN AHLAKİ NİTELİKLER	EVET	HAYIR
1.	Başkasına verilen işte yardım etme çabasındamı?		
2.	Yaptığı bir yanlış harekette inkar yoluna sapıyor mu ?		
3.	Eşyalarını paylaşıyor mu?		
4.	Tertipçilik ve hemşericilik yapıyor mu ?		
5.	Yemekhane sırasında sırayı bozmamaya dikkat ediyor mu ?		
6.	Herhangi bir sorun çıktığında sorun çözmek için çaba sarf ediyor mu ?		
7.	Arkadaşlarının sağlığını ilgilendiren konularda hassas davranıyor mu ?		
8.	Özellikle gece saatlerinde nöbet için kalkarken arkadaşlarını rahatsız ediyor mu?		
9.	Mesai saatlerinde mesai dışı işlerle uğraşarak zamanını boşa harcıyor mu ?		

S.NO	TOPLUM HAYATINI ETKİLEYEN HUSUSLAR	EVET	HAYIR
1.	Birbirlerine karşı saygılılar mı ?		
2.	Yemekhane başkasını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşuyorlar mı ?		
3.	Yemekhane vb. uyarı yapılmadan sükunet sağlanabiliyor mu ?		
4.	Erbaş ve er binalarında, Mehmetçik gazinolarında vb. görgü kurallarına dikkat ediliyor mu ?		
5.	Toplum içinde her birey görüşünü söz alarak ifade ediyor mu?		
6.	Yemek yerken çatal ve kaşıklar uygun şekilde kullanılıyor mu ?		

EK-S YSE EŐT. DURUM KONTROL FORMU

EK-S YURT SEVGİSİ EĞİTİMİ EĞİTİM DURUMU KONTROL FORMU

S.NO	KONU	EVET	HAYIR	AÇIKLAMA
1.	Eğitim verilecek mekanda uygun düzen alınmış mı ?			
2.	Erbaş ve erlerin YSE defterleri mevcut mu?			
3.	Erbaş ve erler YSE'nin amacını biliyor mu?			
4.	Eğitimde görsel materyaller kullanılıyor mu ?			
5.	Eğitimde eğitim CD'leri kullanılıyor mu ?			
6.	Eğitimlerde konuya uygun skeçler kullanılıyor mu ?			
7.	Eğiticiler tarafından eğitim yoklaması hazırlanmış mı ?			
8.	Eğitilen grup tam mevcutla hazır mı ?			
9.	Eğitimlerde eğitilen gruba uygun seviye belirlenmiş mi ?			
10.	Eğitim süresince eğitim gören gruba not aldırılıyor ve aktif eğitim yöntemleri kullanılıyor mu ?			
11.	Eğitilen personelin geçmiş derslerdeki performansını biliyor mu?			
12.	Eğitim konusu hakkında doküman araştırması yapmış, ders planına uygun örnekler hazırlamış mı?			
13.	Konuya ait dokümanları ders alanına getirmiş ve eğitilen kitle ile paylaşıyor mu?			

ÖZ GEÇMİŞ

Erkan Kunter, 1966 Erzurum/Dumlu doğumludur. 1986 Yılında Kara Harp Okulunu bitiren araştırmacı çeşitli birliklerde takım ve bölük komutanlığı yapmış 1995 yılından itibaren Ankara'da Zırhlı Birlikler Okulu ve Eğitim Tümen komutanlığında 5 yıl süre ile öğretmenlik ve tank birliklerine ait geliştirme/ araştırma görevlerinin yürütüldüğü bir birimde görev yapmıştır. Bu süre içerisinde proje planlama ve icrası, vb. konularda mesleki eğitim almış, simülasyon destekli eğitim konusunda çalışmalar yapmıştır. 2003-2004 yıllarında "Sistem Mühendisliği" sertifika programını başarıyla tamamlayan araştırmacı, 2002-2006 yıllarında farklı birliklerde "Tabur Komutanlığı" görevini yürütmüştür. Araştırmacı evli ve iki çocuk babası olup İngilizce bilmektedir.

VITAE

Erkan Kunter was born in Dumlu/Erzurum in 1966. He graduated from the Turkish Land Force Academy as a Tank Lieutenant, in 1986. After graduation from Land Force Academy, he worked in different troops as a platoon leader and company commander. Erkan Kunter had worked in Armour School and Training Division for five years (1995-2000), as a teacher and member of research and development board. In this period he has taken professional education in subject such as project/plan and execution and similation support education. He finished system engineering certificate program in 2004. He worked as a battalion command in 2002-2006 . He is married and father of two children, he speaks English.